

2015 YILI KARARLARI BASIN DUYURULARI

Ankara - 2016

Anayasa Mahkemesi Yayınları
ISSN 1301 - 1200
ISBN 978-975-7427-80-3

2015 Yılı Kararları Basın Duyuruları
© 2016, Anayasa Mahkemesi

Anayasa Mahkemesinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz. Dergide yayımlanan yazılar, kaynak gösterilmeden başka bir yerde yayımlanamaz. Dergide yayımlanan yazı ve tebliğlerde ileri sürülen görüşler yalnızca yazarlarına aittir; Anayasa Mahkemesini bağlamaz.

Bu basın duyuruları Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

İletişim ve İstem Adresi
Anayasa Mahkemesi Başkanlığı
Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü
Ahlatlıbel Mahallesi
İncek Şehit Savcı
Mehmet Selim Kiraz Bulvarı No: 4
06805 Çankaya/Ankara
Telefon : (312) 463 73 00
Faks : (312) 463 74 00
www.anayasa.gov.tr

Tasarım ve Baskı
EPAMAT
Basın Yayın Promosyon San. Tic. Ltd. Şti.
Tel: (0312) 394 48 63
Faks: (0312) 394 48 65
www.epamat.com.tr

Basım Tarihi
Mart 2016

ÖNSÖZ

Anayasa Mahkemesince verilen kararların herkes tarafından daha kolay bir şekilde takip edilebilmesini ve anlaşılabilmesini sağlayabilmek maksadıyla, verilen kararların esaslı noktalarını ön plana çıkartan basın duyurularının yayınlanması kararlaştırılmıştır.

Bu çerçevede 2015 yılı Mayıs ayından itibaren, kamuoyu tarafından yakından takip edilen konulara ilişkin ve içtihadın gelişimi açısından önem taşıyan kararların basın duyuruları Mahkememiz internet sitesinde yayınlanmaya başlamıştır.

Hem norm denetimi hem de bireysel başvuru kararları için yayınlanan basın duyurularının sadece Mahkememizce verilen kararların takibini kolaylaştırma amacına matuf bilgilendirme dokümanları olduğunu hatırlatmakta yarar vardır.

Basın duyurularının Mahkememiz kararlarının daha iyi anlaşılabilmesine katkı sağlayacağı ümidiyle, faydalı olmasını dilerim.

Mart 2016

Zühtü ARSLAN

Anayasa Mahkemesi Başkanı

İÇİNDEKİLER

NORM DENETİMİ KARARLARINA İLİŞKİN BASIN DUYURULARI

1. Sulh Ceza Hâkimliklerinin Kuruluşuna ve Kararlarına Karşı İtiraz Usulüne İlişkin Kararın Basın Duyurusu.....3
2. Evlenmenin Dinsel Törenini Yaptırma ve Yapma Suçlarına İlişkin Kararın Basın Duyurusu 9
3. Fikir ve Sanat Eserlerinin Bakanlar Kurulu Kararıyla Kamuya Mal Edilmesine İlişkin Kararın Basın Duyurusu.....13
4. Tam Gün Yasası Kararına İlişkin Basın Duyurusu.....17
5. Dershanelerin Özel Öğretim Kurumları Kapsamından Çıkarılması Kararına İlişkin Basın Duyurusu 23
6. 666 sayılı KHK İle Düzenlenen Murakıpların Mali Haklarına İlişkin Kararın Basın Duyurusu 31
7. Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu Kararına İlişkin Basın Duyurusu.....35
8. Sermaye Piyasası Kanunu Kararına İlişkin Basın Duyurusu 41
9. Ceza Mahkûmiyetinin Siyasi Haklara Etkisine İlişkin Kararın Basın Duyurusu.....43
10. Çocukların Cinsel İstismarına İlişkin Kararların Basın Duyurusu.....49
11. Geçici Görevlendirilen Kamu Görevlilerine Konaklama Gideri Ödenmesine İlişkin Kararın Basın Duyurusu.....53
12. Sporda Elektronik Kart ve Bilet Uygulamasına İlişkin Kararın Basın Duyurusu 55
13. Geçici Personelle Döner Sermaye Ödemesi Yapılmamasına İlişkin Kararın Basın Duyurusu 61
14. Koruma Tedbirlerine Yönelik Mahkemelerin Oybirliğiyle Karar Vermesi ve Mahkeme Kararlarının Yerine Getirilmemesi Durumunda Açılacak Tazminat Davalarına İlişkin Kararın Basın Duyurusu 63
15. İnternet Sağlayıcılarının TİB'in Talep Ettiği Bilgileri Teslim Etme ve Tedbirleri Alma Yükümlülüğüne İlişkin Kararın Basın Duyurusu.....67
16. Arama Kararı Verilebilmesi için Makul Şüphenin Bulunması Şartını Öngören Kurala İlişkin Kararın Basın Duyurusu 75

BİREYSEL BAŞVURU KARARLARINA İLİŞKİN BASIN DUYURULARI

1. Yankı Bağcıoğlu ve Diğerleri Kararına İlişkin Basın Duyurusu.....81
2. Ali Rıza Özer ve Diğerleri Kararına İlişkin Basın Duyurusu 85
3. Adem Ülgen ve Diğerleri Kararına İlişkin Basın Duyurusu 89
4. Ahmet Saygılı ve Şefika Saygılı Kararına İlişkin Basın Duyurusu 93
5. Serap Tortuk Kararına İlişkin Basın Duyurusu.....97
6. Tuğrul Culfalı Kararına İlişkin Basın Duyurusu 101
7. Osman Erbil Kararına İlişkin Basın Duyurusu.....105
8. Gizli Tanıklığa İlişkin Baran Karadağ Kararı Basın Duyurusu.....109

9. İfade Özgürlüğüne İlişkin Mehmet Ali Aydın Kararı Basın Duyurusu	113
10. İfade ve Basın Özgürlüğüne İlişkin Bekir Coşkun Kararı Basın Duyurusu.....	117
11. Tutukluluğa ve Masumiyet Karinesine İlişkin Hikmet Kopar ve Diğerleri Kararı Basın Duyurusu	121
12. Siyasi Örgütlenme Özgürlüğüne İlişkin Metin Bayyar ve Halkın Kurtuluş Partisi Kararı Basın Duyurusu.....	127
13. Kişi Hürriyeti ve Güvenliğine İlişkin Yavuz Pehlivan ve Diğerleri Kararı Basın Duyurusu.....	129
14. İfade Özgürlüğüne İlişkin Kamuran Reşit Bekir Kararı Basın Duyurusu.....	133
15. Cezaevinde Haberleşme Hürriyetine İlişkin Mehmet Koray Eryaşa Kararı Basın Duyurusu	137
16. Yaşam Hakkına İlişkin Filiz Aka Kararı Basın Duyurusu.....	141
17. İzzettin Alpergin, Hidayet Karaca, Atilla Sertel, Oğuz Oyan, Fetullah Gülen Kararı Basın Duyurusu	145
18. Yaşam Hakkına İlişkin Mehmet Kaya ve Diğerleri Kararı Basın Duyurusu.....	149
19. Din ve Vicdan Özgürlüğüne İlişkin Esra Nur Özbey Kararı Basın Duyurusu	153
20. Aile Hayatına Saygı Hakkına İlişkin Marcus Frank Cerny Kararı Basın Duyurusu	157
21. Başvuru Yollarının Tüketilmesi Kuralına ve Sendika Hakkına İlişkin Kristal-İş Sendikası Kararı Basın Duyurusu	161
22. İfade Özgürlüğüne İlişkin Ali Rıza Üçer Kararı Basın Duyurusu	165
23. Mülkiyet ve Makul Sürede Yargılanma Haklarına İlişkin Servet Saraçoğlu ve Diğerleri Kararı Basın Duyurusu	169
24. Şeref ve İtibarın Korunmasını İsteme Hakkına İlişkin Nurettin Polat Kararı Basın Duyurusu	173
25. Haberleşme Hürriyetine İlişkin Eren Yıldız Kararı Basın Duyurusu	175
26. Mehmet Girasun ve Ömer Elçi Başvurusunda Tedbir Talebine İlişkin Kararın Basın Duyurusu	177
27. Adil Yargılanma Hakkına İlişkin Nurten Esen Kararı Basın Duyurusu.....	179
28. Kabul Edilemezliğe İlişkin Deniz Seki Kararı Basın Duyurusu.....	183
29. Kişi Hürriyeti ve Güvenliğine İlişkin Doğu Perinçek, Hikmet Çiçek, Hasan Atilla Uğur Kararları Basın Duyurusu.....	187
30. Aile Hayatına Saygı Hakkına İlişkin Hayriye Özdemir Kararı Basın Duyurusu.....	189
31. Mehmet Güler Başvurusunda Tedbir Talebine İlişkin Kararın Basın Duyurusu	193
32. Şeref ve İtibarın Korunmasını İsteme ve Nefret Söylemine İlişkin Fetullah Gülen Kararı Basın Duyurusu.....	195
33. Yaman Akdeniz ve Kerem Altıparmak Başvurusunda Tedbir Talebine İlişkin Basın Duyurusu	199
34. Yüksek Seçim Kurulu Kararlarına İlişkin Atilla Sertel ve Oğuz Oyan Kararları Basın Duyurusu	201
35. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği İle İlgili Kabul Edilemezliğe İlişkin Hidayet Karaca Kararı Basın Duyurusu.....	203

36. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği İle İlgili Kabul Edilemezliğe İlişkin İzzettin Alpergin Kararı Basın Duyurusu.....	207
37. Yüksek Seçim Kurulu Kararları Aleyhine Bireysel Başvuru Yapılamayacağına İlişkin Kabul Edilemezlik Kararları Basın Duyurusu.....	211
38. Yaşam Hakkına İlişkin İlker Başer ve Diğerleri Başvurusu Kararı Basın Duyurusu.....	215
39. İşkence ve Kötü Muamele Yasağına İlişkin Şenol Gürkan Başvurusu Kararı Basın Duyurusu	219
40. Yaşam Hakkına İlişkin Fahriye Erkek ve Diğerleri Kararı Basın Duyurusu.....	221
41. İşkence ve Kötü Muamele Yasağına İlişkin Hüseyin Caruş Kararı Basın Duyurusu	223
42. İfade Özgürlüğüne İlişkin Radyo V.Y. A.Ş. Kararı Basın Duyurusu.....	227
43. İfade ve Basın Özgürlüğüne İlişkin Medya Gündem Dijital Gündem Yayıncılık Ticaret A.Ş. Kararı Basın Duyurusu	229
44. Adil Yargılanma Hakkının İhlaline İlişkin Aligül Alkaya ve Diğerleri Kararı Basın Duyurusu	231
45. İfade Özgürlüğüne İlişkin Ergun Poyraz Kararı Basın Duyurusu	235
46. İnsan Haysiyetiyle Bağdaşmayan Muamele Yasağı ve Özgürlük ve Güvenlik Hakkına İlişkin K. A. Kararı Basın Duyurusu	237
47. Kötü Muamele Yasağına İlişkin Arif Haldun Soygür Kararı Basın Duyurusu.....	241
48. Tıbbi Tedaviden Önce Bilgilendirilme Hakkının İhlaline İlişkin Ahmet Acartürk Kararı Basın Duyurusu.....	243
49. Yaşam Hakkına İlişkin Mehmet Demir ve Diğerleri Kararı Basın Duyurusu.....	247
50. Sokağa Çıkma Yasaklarına İlişkin Tedbir Talebi Kararı Basın Duyurusu	251
51. İşkence ve Kötü Muamele Yasağına İlişkin Hamdiye Aslan Kararı Basın Duyurusu	253
52. Zorunlu Aşı Uygulamasına İlişkin Halime Sare Aysal Kararı Basın Duyurusu	257
53. Ayrımcılık Yasağına İlişkin Gülbül Özgüler Kararı Basın Duyurusu.....	261
54. Sokağa Çıkma Yasaklarına İlişkin Tedbir Talebi Kararı Basın Duyurusu	263
55. Yaşamı Koruma Yükümlülüğünün İhlaline İlişkin Meral Eşkili Kararı Basın Duyurusu	265
56. İnsan Haysiyetiyle Bağdaşmayan Muamele Yasağına İlişkin Mete Dursun Kararı Basın Duyurusu	269
57. Yaşam Hakkına İlişkin Mehmet Karabulut Kararı Basın Duyurusu.....	273
58. Seçilme ve Siyasi Faaliyette Bulunma Hakkına İlişkin Büyük Birlik Partisi ve Saadet Partisi Kararı Basın Duyurusu.....	275
59. Haberleşme Hürriyetine İlişkin Mehmet Seyfi Oktay Kararı Basın Duyurusu.....	277
60. Özel Hayatın Gizliliğine İlişkin Ata Türkeri Kararı Basın Duyurusu	281
61. Yaşam Hakkı Kapsamında Etkili Soruşturma Yürütme Yükümlülüğüne İlişkin Yavuz Durmuş ve Diğerleri Kararı Basın Duyurusu.....	283
62. Yaşam Hakkının Gerektirdiği Etkili Soruşturma Yürütme Yükümlülüğüne İlişkin Turan Uytun ve Kevzer Uytun Kararı Basın Duyurusu	285

**NORM DENETİMİ
KARARLARINA İLİŞKİN
BASIN DUYURULARI**

SULH CEZA HÂKİMLİKLERİNİN KURULUŞUNA VE KARARLARINA KARŞI İTİRAZ USULÜNE İLİŞKİN KARARIN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: GK 1/15

22/5/2015

Anayasa Mahkemesi 14.1.2015 tarihli toplantısında, 5235 sayılı Kanun'un sulh ceza hâkimliklerinin kuruluşunu düzenleyen 10. maddesine yönelik iptal istemini oybirliğiyle, 5271 sayılı Kanun'un anılan hâkimliklerin kararlarına karşı itiraz usulünü düzenleyen 268. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) ve (b) bentlerine yönelik iptal istemini ise oyçokluğuyla reddetmiştir.

İtiraz Konusu Kural (1)

5235 Sayılı Kanun'un 10. Maddesi

İtiraz konusu kural, adli soruşturmalarda hâkim tarafından verilmesi gerekli kararları almak, işleri yapmak ve bunlara karşı yapılan itirazları incelemek amacıyla her il merkezi ile bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca sulh ceza hâkimliklerinin kurulmasına ilişkindir.

Başvuru Gerekçesi

Başvuran Mahkeme, itiraz konusu kuralla tüm Türkiye'de yürütülen soruşturmaların akıbetinin sınırlı sayıdaki hâkimlikler vasıtasıyla siyasi iktidarın inisiyatifine bırakıldığını ve bu durumun, hukuk devleti ilkesi, hak arama hürriyeti, kişi güvenliği ve özgürlüğü ile yargı bağımsızlığı ve doğal hâkim ilkelerini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 142. maddesi uyarınca mahkemelerin kuruluşu, yapısı, görev ve yetkileri ile işleyiş ve yargılama usullerinin belirlenmesinin kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında olduğunu vurguladıktan sonra, kuralın gerekçesi ve objektif mahiyetini göz önünde bulundurarak sulh ceza hâkimliklerinin, soruşturma aşamasında hâkim tarafından verilmesi gereken kararların, bu konularda uzmanlaşmış hâkimlerce verilmesi amacıyla kurulduğunu tespit etmiştir.

Uygulamada davaların asıl iş, soruşturma aşamasında verilmesi gereken kararların ise tâli iş olarak görüldüğünü, soruşturma aşamasındaki işlere yeterince eğilememe nedeniyle önemli hak ihlallerinin ortaya çıktığını belirten Mahkeme, ayrıca isnat edilen suç ve şüpheli hakkında görüş açıklayan hâkimlerin daha sonra davanın esasına katılmasının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından da eleştirildiğini ifade etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, 2012 yılında tüm bu sorunları aşmak üzere bu ihlallerin en ağır şekilde yaşandığı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 250. maddesi uyarınca görevli mahkemelerin (özel yetkili mahkemelerin) görev alanına giren işler yönünden uygulamada "özgürlük hâkimliği" olarak adlandırılan hâkimlikler oluşturulduğunu ve bu hâkimlerin özel yetkili mahkemelerin görev alanına giren konulara ilişkin olarak soruşturma sırasında hâkimlerce verilmesi gereken kararları vermesinin sağlandığını, bu düzenlemede tutuklama, arama, iletişimin tespiti gibi soruşturma aşamasında hâkim veya mahkemelerce verilmesi gereken kararları özel yetkili mahkemelerin değil, özgürlük hâkimlerinin vermesi ve özgürlük hâkimlerine bu işler dışında davanın esasını çözme ve benzeri başka hiçbir iş ve görev verilmemesinin öngörüldüğünü ve söz konusu düzenlemenin, 4.7.2013 tarihli ve E. 2012/100, K. 2013/84 sayılı kararla Anayasa'ya aykırı bulunmadığını belirtmiştir.

Mahkeme, itiraz konusu kuralla özgürlük hâkimliği uygulamasına benzer şekilde daha önce sulh ceza mahkemelerince yerine getirilen "soruşturma sırasında hâkim tarafından verilmesi gereken kararları alma" görevinin sulh ceza hâkimliklerine verildiğini, soruşturma safhasında hâkim tarafından verilmesi gereken kararların, bu konularda uzmanlaşmış hâkimlerce verilmesini sağlamak amacıyla sadece bu işlere bakmakla görevli sulh ceza hâkimliklerinin kurulmasında, kamu yararının sağlanması amacının gözetildiğini, bu yönüyle sulh ceza hâkimliklerinin kurulmasının hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil etmediğini ifade etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, tabii hâkim ilkesinin, yargılama makamlarının suçun işlenmesinden veya çekişmenin meydana gelmesinden sonra kurulmasına veya yargıcın atanmasına engel teşkil ettiğini vurgulamış; ancak tabii hâkim güvencesinin, yeni kurulan mahkemelerin veya kurulu bulunan mahkemelere yeni atanan hâkimlerin, önceden işlenen suçlara ilişkin olarak hiçbir şekilde yargılama yapamayacakları biçiminde anlaşılmaması gerektiğini, belirli bir olay, kişi veya toplulukla sınırlı olmamak kaydıyla yeni kurulan bir mahkemenin veya kurulu bulunan bir

mahkemeye yeni atanan hâkimin, kurulma veya atanma tarihinden önce gerçekleşen uyuşmazlıklara bakmalarının kanuni hâkim güvencesine aykırılık teşkil etmeyeceğini, aksi kabulün ülkede yeni mahkemelerin kurulamaması sonucunu doğuracağını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kuralın, belirli bir suçun işlenmesinden sonra buna ilişkin davayı görecek yargı yerini belirlemeyi amaçlamadığını ve yürürlüğe girmesini müteakip kapsamına giren tüm uyuşmazlıklara uygulandığını gözeterek, kuralda kanuni hâkim güvencesine aykırı bir yön bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Sulh ceza hâkimlerinin diğer tüm hâkimler gibi Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca (HSYK) atandıklarını ve Anayasa'da öngörülen hâkimlik teminatına sahip olduklarını belirten Anayasa Mahkemesi, bu hâkimliklerin bağımsızlık yönünden diğer hâkimlerden farklı bir konuma yerleştirildikleri ve bağımsızlık güvencelerinin zayıflatıldığı kanaatini oluşturacak herhangi bir nedenin bulunmadığını belirtmiştir.

Sulh ceza hâkimlerinin tarafsız olmadığı iddiasını da değerlendiren Anayasa Mahkemesi, sulh ceza hâkimliklerinin tâbi olduğu Anayasa ve kanun hükümlerinde yer alan ve bağımsızlığı öngören düzenlemeler ile burada görev alacak hâkimlerin bağımsızlık ve tarafsızlığını temin eden güvenceler karşısında, bunların nesnel açıdan tarafsızlığının bulunmadığının ileri sürülemeyeceğini, hâkimin tamamen kişisel tutumuyla ilişkilendirilen öznel tarafsızlık iddiasının ancak somut, nesnel ve inandırıcı delillere dayandırılarak, görülen davalarda ileri sürülebileceğini ve ilgili usul kanunlarında karşılığı bulunan öznel tarafsızlık meselesinin anayasal denetimin kapsamı dışında kaldığına işaret etmiştir.

Sonuç itibarıyla, Anayasa Mahkemesi anılan gerekçelerle kuralın iptali istemini oybirliğiyle reddetmiştir.

İtiraz Konusu Kural (2)

5271 Sayılı Kanun'un 268. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasının (a) ve (b) Bentleri

İtiraz konusu kurallar, sulh ceza hâkimliği kararlarına yapılan itirazların o yerde birden fazla sulh ceza hâkimliğinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen hâkimlik; son numaralı hâkimlik için bir numaralı hâkimlik; ağır ceza mahkemesinin bulunmadığı yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa, yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliği; ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerlerde tek sulh

ceza hâkimliği varsa, en yakın ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliği tarafından incelenmesine ilişkindir.

Başvuru Gerekçesi

Başvuran Mahkemece, sınırlı sayıdaki sulh ceza hâkimlerinden biri tarafından verilen kararlara itirazın aynı sistem içindeki bir merci tarafından kesin olarak karara bağlanmasının, itirazı etkili bir yol olmaktan çıkaracağı belirtilmiş ve bu durumun, hukuk devleti ilkesine, tabii hâkim ilkesine, kişi özgürlüğü ve güvenliği ile adil yargılanma hakkına aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkının, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biri olduğunu ifade etmiş ve kanun yoluna başvuru hakkının, adil yargılanma hakkının kapsamı içerisinde bulunduğunu belirtmiştir.

Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında korunan kanun yoluna başvurma hakkının etkili bir şekilde sağlanabilmesi için kanun yolu merciinin, incelenen kararı gerektiğinde değiştirme yetkisine de sahip olması gerekliliğinin altını çizen Anayasa Mahkemesi, sulh ceza hâkimliklerinin, itiraz edilen kararı denetleyerek işin esası hakkında karar verme yetkilerinin bulunduğunu saptayarak, öngörülen kanun yolunun etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sulh ceza hâkimliklerince verilen kararlara karşı yapılan itirazların yüksek görevli bir diğer mahkemece incelenmesini gerektiren anayasal bir norm bulunmadığına işaret eden Anayasa Mahkemesi, etkili bir denetim sağlandıktan sonra itirazı inceleyen bu merciin yüksek görevli bir merci olması zorunluluğunun bulunmadığını ifade etmiştir.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesi, bir mahkemece verilen karara karşı yapılan itirazların aynı yerde bulunan bir sonraki mahkemece karara bağlanmasının, gerek ceza gerekse medeni yargılama hukukunda yerleşik bir uygulama olduğunu belirtmiş, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 353. maddesi gereğince icra ceza mahkemelerinin verdiği disiplin hapsine ilişkin kararlara karşı o yerde icra mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması halinde numara olarak kendisini izleyen daireye itiraz edilebileceği yönündeki kuralın da 1.11.2012 tarihli ve E.2011/64, K. 2012/168 sayılı kararla Anayasa'ya aykırı bulunmadığını hatırlatmıştır.

Son olarak Anayasa Mahkemesi, müstakilen bu işle görevlendirilmeleri nedeniyle koruma tedbirleri konusunda ihtisas kazanacağı değerlendirilen

sulh ceza hâkimlerinin kararlarına itirazın da aynı konuda ihtisas kazanmış diğer bir sulh ceza hâkimliğince yapılması yönteminin öngörülmesinde, kamu yararı amacına dayanıldığını belirterek, kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına oyçokluğuyla karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

EVLENMENİN DİNSEL TÖRENİNİ YAPTIRMA VE YAPMA SUÇLARINA İLİŞKİN KARARIN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: GK 2/15

29/5/2015

Anayasa Mahkemesi 27/5/2015 tarihli toplantısında, Türk Ceza Kanunu'nun 230. maddesinin, evlenme olmaksızın evlenmenin dinsel törenini yaptırma ve yapma suçlarını düzenleyen (5) ve (6) numaralı fıkralarının iptaline oyçokluğuyla karar vermiştir.

İtiraz Konusu Kurallar

İtiraz konusu kurallarda, aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptırınlar ile evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden evlenme için dinsel tören yapanların iki aydan altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı ancak resmi nikâh yapılması halinde dinsel törenle evlilik yaptırınlar aleyhine açılan kamu davasının ve hükmedilen cezanın bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılacağı düzenlenmiştir.

Başvuru Gerekçesi

Başvuru kararında, itiraz konusu kurallarla evlenmenin dinsel törenini yapma ve yaptırma eylemlerinin suç olarak düzenlendiği, oysa evlenmenin dinsel törenini yapma ve yaptırmanın özel hayat ile din ve vicdan özgürlüğüne ilişkin hususlar olduğu, dolayısıyla resmî bir evlilik akdi olmaksızın birlikte yaşamının dahi suç olmadığı bir hukuki düzende evlenmenin dinsel törenini yapma ve yaptırmanın suç olarak düzenlenmesinin, özel hayat ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, kanun önünde eşitlik ilkesi ve kişilerin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkına aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, özel hayat ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkının bir yönüyle, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğinin korunmasını, başkalarının gözleri önüne serilmemesini, bir başka ifadeyle kişinin özel hayatında yaşananların, yalnız kendisi veya kendisinin bilmesini

arzu ettiği kimseler tarafından bilinmesini isteme hakkını korurken, diğer yönüyle resmî makamların özel hayata müdahale edememesi yani kişinin ferdi ve aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesi hakkını güvence altına aldığını vurgulamıştır. Bu çerçevede Mahkeme, Anayasa'nın 20. maddesindeki düzenlemeyle özel hayat ve aile hayatının, Anayasa'da belirtilen istisnalar haricinde Devlete, topluma ve diğer kişilere karşı koruma altına alındığını ifade etmiştir.

Anayasa'nın 24. maddesinde güvence altına alınan din ve vicdan özgürlüğünü de değerlendiren Mahkeme, bu özgürlüğün, *"demokratik toplumun temel taşlarından biri"* ve *"insanların kimliklerini ve yaşam biçimlerini oluşturmalarını sağlayan"* bir temel hak olarak, tıpkı özel hayat ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı gibi kural olarak Devletin ve diğer kişilerin müdahale edemeyeceği bir alanı oluşturduğuna işaret etmiştir.

Bununla birlikte, Anayasa'nın 20. ve 24. maddelerinde güvence altına alınan bu hakların mutlak olmadığını belirten Mahkeme, bunların sınırlandırılabilirliğini, ancak bu sınırlamanın hakkın özüne dokunamayacağı gibi demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağını vurgulamıştır.

Anayasa Mahkemesi ölçülülük ilkesi uyarınca, özel hayat ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı ile din ve vicdan özgürlüğüne müdahale edilebilmesi için demokratik toplum düzeni bakımından bir zorunluluğun bulunması, itiraz konusu sınırlama bakımından, kişilerin evlilik bağının kurulmasından kaynaklanan haklarının, bu sınırlama olmaksızın korunamaması gerektiğine dikkat çekmiştir.

Mahkeme, hukuk düzeninde kişilerin evlilik bağının kurulmasından kaynaklanan haklarını koruyacak hukuki müesseselere yer verilmiş olduğunu, Türk Medeni Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca, eşlerin evlilik bağından kaynaklanan haklarını ileri sürebilmeleri için resmi evlilik yaptırımlarının zorunlu olduğunu, aksi takdirde eşlerin evlilik bağından kaynaklanan birçok hakka sahip olmalarının mümkün olmadığını, dolayısıyla kişilerin resmî evlilik yaptırımları hâlinde maruz kalabilecekleri hukuki yaptırımların mevcut olduğunu ve bunların kişilerin resmî evlilik yaptırımlarını sağlayabilecek elverişlilikte olduğunu, bu nedenle kişilerin dini inançları gereği evlenmenin dinsel törenini yaptırma ve yapma fiillerini cezalandırmayı gerektirecek bir zorunluluğun bulunmadığını ifade etmiştir.

Sonuç itibarıyla, Mahkeme, demokratik toplum düzeni bakımından bir zorunluluk bulunmadığı, bir başka ifadeyle, itiraz konusu kurallarla getirilen

sınırlamanın amacı olan aile düzeninin korunması yönünden gerekli olmadığı hâlde, itiraz konusu kurallarla kişilerin özel hayatları ve aile hayatlarına saygı gösterilmesini isteme hakları ile din ve vicdan özgürlükleri kapsamında kalan evlenmenin dinsel törenini yapma ve yaptırma fiillerinin suç olarak düzenlenip bunlara cezai yaptırım bağlanmasının, anılan haklara orantısız bir müdahalede bulunulması sonucunu doğurduğunu ve ölçülülük ilkesine aykırı düştüğünü belirterek söz konusu kuralların iptaline karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

FİKİR VE SANAT ESERLERİNİN BAKANLAR KURULU KARARIYLA KAMUYA MAL EDİLMESİNE İLİŞKİN KARARIN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: GK 3/15

11/6/2015

Anayasa Mahkemesi 14.5.2015 tarihli toplantısında, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun, Türkiye'de veya Türk vatandaşları tarafından Türkiye dışında yayımlanmış eserler üzerindeki hakların eser sahibinin ölümünden sonra ve koruma süresinin bitiminden önce Bakanlar Kurulu kararı ile kamuya mal edilebilmesini düzenleyen 47. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin iptaline oyçokluğuyla karar vermiştir.

İptali İstenen Kural

Dava konusu kural, memleket kültürü için önemi haiz görülen ve Türkiye'de veya Türk vatandaşları tarafından Türkiye dışında yayımlanmış eserler üzerindeki hakların, hak sahiplerinin münasip bir bedel talep etme hakları saklı kalmak kaydıyla, eser sahibinin ölümünden sonra, koruma süresinin bitiminden önce, Bakanlar Kurulu kararı ile kamuya mal edilebilmesine ilişkindir.

Başvuru Gerekçesi

Dava dilekçesinde, piyasada bulunan ve yokluğundan söz edilemeyen eserlerin tek yanlı belirlenen "*münasip bir bedel*" karşılığında kamuya mal edilmesinde kamu yararından söz edilemeyeceği, bu durumun hak sahiplerinin eser üzerindeki mülkiyet hakkını özüne dokunacak şekilde sınırlandıracağı, ayrıca ilgilenenler tarafından herhangi bir engelle karşılaşmadan ulaşılabilir olan eserlerin topluma ulaşmasının tek elden, Devletin öngördüğü şekil ve ölçüde yapılacak olmasının, düşünce ve kanaatleri açıklama, yayma ve bunlara ulaşma özgürlüğüyle bağdaşmadığı ileri sürülerek bu hususu düzenleyen dava konusu kuralın iptali istenmiştir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

1- Mülkiyet Hakkı Yönünden

Anayasa Mahkemesi, eser sahibinin mirasçılarının eser sahipliğinden doğan mali hakları ile manevi haklarının kullanım yetkilerinin kamuya mal edilmesinin mülkiyet hakkına müdahale niteliği taşıdığı tespitinde

bulunduktan sonra, Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilceğini vurgulamıştır.

Eser sahipliğinden kaynaklanan hakların kamuya mal edilmesinin, memleket kültürü bakımından önem taşıyan eserlerin kamuya ve dolayısıyla toplumun yararlanmasına sunulmasında devamlılığın sağlanması amacına dayandığı ve bunda kamu yararına aykırı bir yönün bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Mülkiyet hakkına sınırlama getirilebilmesi için Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen güvencelere uyulması gerekliliğinin altını çizen Anayasa Mahkemesi, sınırlamanın ölçülü olup olmadığı üzerinde durmuştur.

Bu yönüyle dava konusu kuralla, kamuya sunumunda herhangi bir sorun yaşanmayan eserler üzerindeki hakların da, Bakanlar Kurulunca kamuya mal edilebilmesine imkân tanındığına işaret eden Anayasa Mahkemesi, mirasçının tasarruflarıyla kamusal erişimi sağlayabilen eserler üzerindeki hakların Bakanlar Kurulu kararıyla kamuya mal edilebilmesinin ve bu suretle malikin mülkiyetinden yoksun bırakılabilmesinin, değinilen amaca ulaşılması bakımından gerekli bir araç niteliği taşımadığını ifade etmiştir.

Anayasa Mahkemesi ayrıca, dava konusu kuralda Bakanlar Kuruluna tanınan kamuya mal etme yetkisinin, memleket kültürü için önem taşıyan eserlerle sınırlandırılmış ise de “memleket kültürü için önem taşıma” kriterinin sübjektif yönünün ağır bastığını göz önünde bulundurarak, kuralın, öngörülen amacın dışına çıkılacak şekilde yetki kullanımına zemin hazırladığını ve bu haliyle amaca ulaşmaya elverişli olmadığını belirtmiştir.

Son olarak dava konusu kuralda, mülkiyet haklarından yoksun bırakılan kişilerin “...münasip bir bedel talep etme hakları...” saklı tutulmak suretiyle kamu yararı ile bireysel yarar arasında adil bir denge kurulmaya çalışılmış ise de kamuya mal edilen hakların ekonomik değerinin doğrudan hak sahibine ödenmesi yerine talep hakkı tanınmakla yetinilmesinin, Anayasa'nın 35. maddesinde öngörülen mülkiyet hakkı güvenceleriyle bağdaşmadığına vurgu yapan Anayasa Mahkemesi, tüm bu hususları göz önünde bulundurarak dava konusu kuralla fikri mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın ölçülü olmadığı sonucuna ulaşmış ve kuralın Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğuna karar vermiştir.

2- İfade özgürlüğü ile bilim ve sanat özgürlüğü yönünden

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünün, kişinin serbestçe haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine ulaşabilmesi, edindiği düşünce ve kanaatlerden dolayı kınanamaması

ve bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına geldiğini belirttikten sonra düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün kullanımında başvurulabilecek her türlü aracın anayasal koruma altında olduğunun altını çizmiştir.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 27. maddesinde güvenceye bağlanan bilim ve sanat özgürlüğünün, her türlü bilim ve sanat eserinin oluşumu, tanıtımı, yayılması ve kamuya sunulmasına yönelik faaliyetlerin, devlet veya devlet dışındaki üçüncü kişilerin müdahalesi olmaksızın serbestçe yürütülebilmesini ifade ettiğini vurgulamıştır.

Zihni çabanın ürünü olan fikir ve sanat eserlerinin kamuya sunulması ve yayılmasının ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine işaret eden Anayasa Mahkemesi, fikir ve sanat eserinin, sahibinin ölümünden sonra kamuya mal edilmesinin, mirasçılardan eserin kamuya sunulması ve yayılmasının biçim ve araçlarını belirleme serbestisini sınırlandıracağından dava konusu kuralla ifade özgürlüğü ile bilim ve sanat özgürlüğüne müdahalede bulunulduğu sonucuna ulaşmıştır.

İfade özgürlüğü ile bilim ve sanat özgürlüğünün, çoğulculuk, hoşgörü ve açık fikirlilik temeline dayanan demokratik toplumun vazgeçilmez öğelerini teşkil ettiği saptamasında bulunan Anayasa Mahkemesi, demokratik bir toplumda bu özgürlüklere müdahale edilebilmesinin ancak zorlayıcı nedenlerin varlığına bağlı olduğunu ifade etmiştir.

Kararda, mülkiyet hakkı kapsamında görülse de fikri hakların aynı zamanda demokratik toplumun vazgeçilmez bir unsurunu teşkil eden ifade hürriyetiyle yakından ilişkili olduğu, dolayısıyla bu haklara yapılan müdahalenin demokratik toplumda gerekli olup olmadığı değerlendirilirken, salt ekonomik bir değer ifade eden mülkiyete konu diğer varlıklardan farklı bir değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiş, bu kapsamda fikri haklara yapılacak müdahalenin demokratik toplum bakımından gerekliliğinin farklı bir yaklaşımla ele alınması zorunluluğuna vurgu yapılmıştır.

Bu çerçevede, Anayasa Mahkemesi, zihni çabanın ürünü olan fikir ve sanat eserinin kamuya sunulmuş biçim ve araçları ile ölçüsünün belirlenmesinin eser sahibinin ölümünden sonra öncelikle mirasçılarının tasarrufunda bulunmasının, ifade hürriyetinin ayrılmaz bir parçası olan düşünce ve kanaatleri yayma hakkının bir gereği olduğunu ifade etmiştir. Mahkeme, eser sahibinin mirasçılarının haklarına yapılacak müdahalenin ancak zorlayıcı nedenlerin varlığı hâlinde haklı bir temele dayanabileceğini hatırlattıktan sonra,

bu kapsamda bir zorunluluktan söz edilebilmesi için hukuki veya fiili birtakım sebeplerle eserin kamuya sunumunda ve kamusal erişiminin sağlanmasında önemli sorunlarla karşılaşmış olması gerektiğine işaret etmiştir.

Dava konusu kuralın, halen kamuya sunumunda herhangi bir sorunla karşılaşmayan eserlerin de kamuya mal edilmesine imkân sağladığını belirten Mahkeme, kamu otoritelerinin imkân ve katkıları olmaksızın erişimi sağlanabilen eserlerin kamuya mal edilmesinin zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaçtan kaynaklandığının söylenemeyeceğini ifade etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, sonuç olarak, sahibi vefat eden her eserin memleket kültürü bakımından önemli görülerek kamuya mal edilmesi sonucunu doğurabilecek şekilde Bakanlar Kuruluna takdir yetkisi tanınmasının, ifade özgürlüğü ile bilim ve sanat özgürlüğüne demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaşmayan bir müdahale teşkil ettiği kanaatine ulaşarak dava konusu kuralın Anayasa'nın 13., 26. ve 27. maddelerine aykırı olduğuna karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

TAM GÜN YASASI KARARINA İLİŞKİN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: GK 4/15

19/6/2015

Anayasa Mahkemesi, 7/11/2014 tarihli toplantısında, tabip, dış tabibi ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olan öğretim elemanlarının, mesai saatleri sonrası da dâhil olmak üzere kanunlarda belirtilen haller dışında mesleki faaliyette veya serbest meslek icrasında bulunmak üzere ofis, büro, muayenehane ve benzeri yerler açamayacakları; gerçek kişilere, özel hukuk tüzel kişilerine veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ait herhangi bir iş yerinde veya vakıf yükseköğretim kurumlarında çalışamayacaklarına ilişkin kuralların iptali istemini reddetmiştir.

Mahkeme, söz konusu faaliyetlerde bulunan tabip, dış tabibi ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olan öğretim elemanlarının, Kanun'un yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde bu faaliyetlerini sona erdirmeleri, bu süre içinde faaliyetlerin sona erdirmemeleri halinde istifa etmiş sayılacakları ve üniversiteyle ilişkilerinin kesileceğine ilişkin kuralları ise iptal etmiştir.

Dava Konusu Kurallar

Dava konusu kurullarla, memurların ve Türk Silahlı Kuvvetler mensuplarının, mesleki faaliyette veya serbest meslek icrasında bulunmak üzere ofis, büro, muayenehane ve benzeri yerler açmaları, gerçek kişilere, özel hukuk tüzel kişilerine veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ait herhangi bir işyerinde veya vakıf yükseköğretim kurumlarında çalışmalarını genel bir düzenleme ile yasaklanmıştır.

Bu bağlamda, 2547 sayılı Kanun ile 2955 sayılı Kanun'da değişiklik yapılarak kanunlarda belirtilen haller dışında, tabip, dış tabibi ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre öğretim elemanları ile Gülhane Askeri Tıp Akademisindeki kadrolu asker ve sivil öğretim elemanları söz konusu genel düzenlemelere tâbi kılınmıştır. Böylece 2547 sayılı Kanun ile 2955 sayılı Kanun'a tâbi olarak görev yapmakta olan öğretim elemanlarının mesai sonrasını da kapsar bir şekilde kural olarak muayenehane açmaları ve özel hastane ve poliklinikler de dâhil olmak üzere herhangi bir işyerinde çalışmalarını yasaklanmıştır. Kurullarla ayrıca söz konusu faaliyetlerde bulunan tabip, dış tabibi ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olan

öğretim elemanlarının üç ay içinde bu faaliyetlerini sona erdirmeleri, bu süre içinde faaliyetlerini sona erdirmemeleri halinde istifa etmiş sayılacakları ve üniversiteyle ilişkilerinin kesileceği düzenlenmiştir.

Davanın Gerekçesi

Dava dilekçesinde, dava konusu kuralların, Anayasa'da güvence altına alınan yaşama hakkı ile Devletin herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlama görevine aykırılık oluşturduğu, üniversitelerin bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişime ve kalkınmaya destek olmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek gibi görevlerini yerine getirmesini engellediği ve tabip, diş tabibi ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olan öğretim elemanları ile diğer öğretim elemanları arasında eşitsizlik yarattığı ve mesai saatleri dışında serbest meslek faaliyeti yürüten öğretim üyelerinin hukuki güvenliğini ihlal ettiği belirtilerek kuralların, Anayasa'nın 2., 10., 17., 56., 130. ve 153. maddelerine aykırı oldukları ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

1- Tabiplerin ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olan öğretim elemanlarının, mesai saatleri sonrası da dâhil olmak üzere mesleki faaliyette veya serbest meslek icrasında bulunmak üzere ofis, büro, muayenehane ve benzeri yerler açamayacaklarına ilişkin kurallar

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 17. ve 56. maddeleri uyarınca Devletin, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruyup geliştirmek, hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak üzere hasta-hekim ilişkisini düzenleyebileceğini, hekimlerin hastalarını gereği gibi takip edebilmeleri için gerekli gördüğü önlemleri almak amacıyla çalışma koşullarını yeniden belirleyip bazı kayıtlara tâbi tutabileceğini belirtmiştir.

Mahkeme, kanun koyucunun dava konusu kurallarla kamu ve özel sağlık hizmetlerinin ayrı organize edilmesi temelinde, kamu ve özelde mesleğini icra eden hekimler için ayrı çalışma sistemleri öngörerek, kamuda çalışan hekimlerin çalışma koşullarına bazı sınırlamalar getirdiğini, bu sınırlamalarla kamuda çalışan hekimler ile tabip, diş tabibi ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olan öğretim elemanları tarafından verilen sağlık hizmetinin daha etkin, verimli ve kaliteli olarak sunulmasının amaçlandığını, bu amacın söz konusu sağlık hizmetlerinden yararlanan hastaların yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını geliştirme amacını korumaya yönelik olduğunu, kaliteyi ve verimi artırmak suretiyle kamuda

daha iyi bir sağlık hizmeti sunulmasının sağlanması amacıyla yasalaştırılan dava konusu kurallarda, Devletin kişilerin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlama görevine aykırı düşen bir yönün bulunmadığını ifade etmiştir.

Mahkeme, Anayasanın 130. maddesinde, yükseköğretim kurumlarının çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacıyla kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip olduğunun ve öğretim üyeleri ve yardımcılarının serbestçe her türlü bilimsel araştırma ve yayında bulunabileceklerinin belirtildiğini ancak anılan bilimsel ve idari özerkliğin, öğretim elemanlarının çalışma koşullarına ilişkin düzenlemeler yapılmasına engel olmadığını, zira öğretim elemanlarının öncelikli ve asli görevinin, yükseköğretim kurumlarında, kanunlarda belirtilen amaç ve ilkelere uygun biçimde ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde eğitim-öğretim ve uygulamalı çalışmalar yapmak, proje hazırlıklarını ve seminerleri yönetmek, bilimsel araştırmalar ve yayımlar yürütmek, öğrenci yetiştirmek, öğrencilere rehberlik etmek olduğunu ifade etmiştir.

Mahkeme öğretim elemanlarının kamu görevlisi olmaları nedeniyle yukarıda belirtilen görevlerini aksatmadan yerine getirmelerinin esas olduğunu, kanun koyucunun dava konusu kurullarla, üniversitelerde daha iyi eğitim ve sağlık hizmeti verilmesini sağlama amacına yönelik olarak burada görev yapan öğretim elemanlarının unvan ve statülerini dikkate almak suretiyle çalışma koşullarını belirlediğini ve bazı sınırlamalara tâbi tuttuğunu, kurallarda öğretim elemanlarının bilimsel özerklik gereği bilimsel/akademik faaliyetler yapmasını engelleyen bir yön bulunmadığını ve kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında söz konusu öğretim elemanlarının çalışma koşullarıyla ilgili düzenlediği kurulların bilimsel özerklik ilkesine aykırı olmadığını belirtmiştir.

Mahkeme ayrıca dava dilekçesinde her ne kadar tabip, dış tabibi ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olan öğretim elemanları ile diğer öğretim elemanları arasında eşitsizlik yaratıldığı ileri sürülmüşse de sağlık hizmetinin özelliği ve önemi nedeniyle bu hizmetin diğer hizmetlerden farklı olduğunu ve bunlar arasında eşitlik karşılaştırması yapılamayacağını ifade etmiştir.

Sonuç olarak Mahkeme, öğretim elemanlarının çalışma yasağına ilişkin dava konusu kurulların Anayasa'nın 10., 17., 56. ve 130. maddelerine aykırı olmadığına karar vermiştir.

2- Çalışma yasağı kapsamında mesleki faaliyette veya serbest meslek icrasında

bulunmakta olan tabip ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olan öğretim elemanlarının, Kanun'un yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde bu faaliyetlerini sona erdirmeleri, bu süre içinde faaliyetlerin sona erdirmemeleri halinde istifa etmiş sayılacakları ve üniversiteyle ilişkilerinin kesileceğine ilişkin kurallar

Mahkeme, hukuk devleti ilkesinin gereklerinden biri olan hukuk güvenliği ilkesinin, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kıldığını, kanunlara güvenerek hayatını yönlendiren, hukuki iş ve işlemlere girişen bireyin, bu kanunların uygulanmasına devam edileceği yolunda oluşan beklentisinin mümkün olduğunca korunmasının hukuki güvenlik ilkesinin gereği olduğunu, belirlilik ilkesinin ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade ettiğini belirtmiştir.

Mahkeme, tabip, diş tabibi ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olan öğretim elemanlarının mesai saatleri dışında mesleki faaliyette bulunmalarını yasaklayan 5947 sayılı Kanunun bazı maddelerinin Anayasa Mahkemesinin kararıyla iptal edildiğini ve tam zamanlı olarak çalışan söz konusu öğretim üyelerinin mesai saatleri dışında olmak kaydıyla, istedikleri takdirde, serbest meslek faaliyetinde bulunmaları veya özel kuruluşlarda çalışmalarının mümkün hale geldiğini, kanun koyucunun daha sonra dava konusu kuralların yer aldığı 6514 sayılı Kanunla söz konusu öğretim elemanlarının çalışma rejimini değiştirdiğini ve bazı istisnalar dışında bunların mesai saatleri dışında mesleki faaliyette bulunmalarını ve özel kuruluşlarda çalışmalarını yeniden yasakladığını ve Anayasa Mahkemesinin söz konusu geçici düzenlemelerin yürürlüklerinin durdurulmasına karar verdiğini hatırlatmıştır.

Yargı kararları sonrası tam zamanlı çalışan öğretim üyelerinin, mesai saatleri sonrası serbest olarak çalışabilecekleri yönünde oluşan kanaat ve beklenti nedeniyle üniversite dışındaki serbest çalışmalarını planladıklarını, ekonomik ve sosyal hayatlarını bu koşulları öngörmek suretiyle belirlediklerini ifade eden Mahkeme, öğretim üyelerinin var olan durumun devam edeceğine dair oluşan beklenti ve kanaat nedeniyle planladıkları faaliyet ve çalışmaları ile bunlar gereğince yaratılan hukuki durumlarını dava konusu kurallar gereğince sona erdirmek zorunda olmaları, aksi hâlde haklarında insan hayatında çok önemli bir hukuki sonuç doğuran istifa

etmiş sayılma veya ilişik kesme işlemlerinin uygulanmasının hakkaniyete aykırı olduğunu ifade etmiştir.

Mahkeme, söz konusu öğretim üyeleri için yargı kararlarına güvenerek mesai saatleri sonrası çalışma ve faaliyette bulunmalarının bu statünün kazanılmış hak olarak değerlendirilmesini olanaklı kılmaya da bu statülerin belli bir süre devam edeceğine ilişkin meşru bir beklenti oluşturduğunu ve bu beklentinin hukuki güvenlik ilkesi gereğince korunması gerektiğini ayrıca kanun koyucunun aynı konuyla ilgili pek çok kanun çıkarmış olmasının da söz konusu öğretim üyelerinin hukuki durumları bakımından belirsiz bir durum yarattığını, bu nedenlerle dava konusu kuralların hukuk devletinin gereği olan hukuki güvenlik ve hukuki belirlilik ilkelerine aykırı olduğunu belirtmiştir.

Sonuç olarak Mahkeme dava konusu kuralları Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görerek iptal etmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

DERSHANELERİN ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI KAPSAMINDAN ÇIKARILMASI KARARINA İLİŞKİN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: GK 5/15

24/7/2015

Anayasa Mahkemesi, 13/7/2015 tarihli toplantısında;

Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nda yer alan, dershanelerin "özel eğitim kurumları" kapsamında çıkarılmasına ve mevcut dershanelerin faaliyetlerinin 1.9.2015 tarihine kadar devam edebilmesine ilişkin düzenlemeleri iptal etmiş,

Okul ve Kurum müdürlerinin, Vali tarafından dört yıllığına görevlendirilmeleri ve bazı müdür ve müdür yardımcılarının görevinin belli bir tarihten sonra kendiliğinden sona ermesi yönündeki düzenlemelerin iptali talebini reddetmiş,

Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatındaki bazı kadrolarda bulunan görevlilerin görevlerine son verilmesi kuralını, "Grup Başkanı" ibaresi yönünden hariç olmak üzere iptal etmiş,

Millî Eğitim Bakanlığında görev yapan Millî Eğitim Denetçi ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcılarının, yeni düzenleme ile Maarif Müfettişi ve Maarif Müfettişi Yardımcısı kadrolarına atanmaları düzenlemesinin iptali talebini ise reddetmiştir.

A- Dershanelerin "özel eğitim kurumları" kapsamında çıkarılması

Dava Konusu Kurallar

5580 Sayılı Kanun'un 2. Maddesinin Birinci Fıkrasının (b) Bendinde Yer Alan "dershaneleri" İbaresinin Yürürlükten Kaldırılması, (f) Bendinin Yürürlükten Kaldırılması ile Geçici 5. Maddesinin Birinci Fıkrasına ilişkin dava konusu kurallarda, Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nda yer alan dershanelerin "özel eğitim kurumları" kapsamında çıkarılması ve mevcut dershanelerin faaliyetlerinin 1.9.2015 tarihine kadar devam edebilmesi hususları düzenlenmiştir.

Davanın Gerekçesi

Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaç nedeniyle getirilmediği ve eğitim ve öğrenim hakkını, girişim özgürlüğünü, çalışma hakkını içinde barındıran dersane faaliyetinin tümünden ortadan kaldırılmasının ölçsüz ve öze dokunur olduğu, Devletin

sınırlamadan beklenen kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil dengeyi sağlamakla yükümlü iken dershanecilik faaliyetinin yasaklanması ile özel teşebbüste bulunma hakkının tümüyle ortadan kaldırıldığı belirtilerek kuralların, Anayasa'nın 2., 5., 13., 17., 35., 42., 48. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesince dava konusu kurallar, Anayasanın “Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlıklı 42. maddesi, “Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48. maddesi ve “Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması” başlıklı 13. maddesi yönünden incelenmiştir.

Eğitim ve Öğrenim Hakkı Yönünden

Anayasa Mahkemesine göre, demokratik ülkelerde, eğitim politikalarını belirleme ve bu politikaların hayata geçirilmesine yönelik kurumsal tercihlerde bulunma konusunda kanun koyucunun geniş takdir yetkisi bulunmaktadır. Sınavlara hazırlık eğitimi sunan kurumların eğitim politikasındaki yeri ile bu kurumların tabi olacakları hukuk ve bunun sınırlarını belirleme yetkisi de bu kapsamdadır.

Temel politikaları ve bunları gerçekleştirme araçlarını belirleme yetkisi kanun koyucuya ait olmakla birlikte, kanun koyucunun bu konudaki yetkisi anayasayla sınırlı olup yapılacak düzenlemelerin, anayasal ilkeler ile temel hak ve hürriyetleri ihlal etmemesi gerekir. Anayasal demokrasinin temelinde, herkesin doğuştan ve insan olması nedeniyle sahip olduğu temel hakların çoğunluğun iradesine rağmen korunması, bu hak ve özgürlüklerin oylama konusu dahi yapılamaması düşüncesi yatmaktadır. Bu anlamda temel hak ve özgürlükler, demokratik siyasi iktidarların anayasal sınırlarını oluşturmaktadır. Kanunla bu sınırlara uyulup uyulmadığını denetleme görev ve yetkisi de hiç kuşkusuz Anayasa Mahkemesine aittir.

Demokratik toplum, bireyin özgürce yaşayabildiği, kendini gerçekleştirebildiği, kendisiyle ilgili kararları serbestçe alabildiği ve her türlü baskı karşısında bireysel özerkliğini koruyabildiği bir düzeni gerektirir. Özgürlüğün belki de en önemli göstergesi tercih hakkının varlığıdır. Kişilerin farklı seçenekler arasında tercihte bulunabilme imkânlarının ortadan kaldırıldığı bir yerde özgürlükten bahsedilemez. Demokrasilerde devlete düşen görev, bireyin çoğulcu bir ortamda tercih yapabilme imkânına sahip olmasını sağlamak, özellikle de bu imkânı ortadan kaldırmaya yönelik tutumlardan kaçınmak ve bu yönde başkalarından gelecek olumsuz müdahaleleri engellemektir. Tercih

hakkı, meşru amaçlarla sınırlandırılabilir ise de bu sınırlamanın kişilerin bu hakkını yok edecek veya kullanılamaz hale getirecek şekilde yapılmaması gerekir.

Dershaneler, öğrencileri bir üst okula veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlamak, istedikleri derslerde yetiştirmek ve bilgi düzeylerini yükseltmek amacıyla faaliyet göstermekte, öğrencilerin okul müfredatı programında bulunan konularda bilgi eksikliklerini giderme veya bilgilerini artırma amacına hizmet etmektedirler. Bir başka deyişle dershaneler, okul müfredatı konularına ilişkin bilgi edinmeye yönelik bir ihtiyacı karşılamaktadırlar.

Kişilerin bir üst okula veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık amacıyla özel teşebbüsler tarafından kanuna uygun olarak verilen eğitim öğretim hizmetlerinden yararlanmaları ve bu suretle okul dışı eğitim almaları, Anayasa'nın 42. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkı kapsamında kalmaktadır.

Anayasa'nın 42. maddesindeki eğitim ve öğrenim hakkı, diğer haklarla birlikte, kişinin maddî ve manevî varlığını koruyup geliştirebilmesine imkân sağlayıcı bir niteliğe sahiptir. Aynı madde gereğince eğitimin gözetim ve denetiminden sorumlu olan Devletin görevi, herkesin eğitim ve öğrenim hakkından en iyi şekilde faydalanabilmesini sağlamaktır. Eğitim öğretim alanında hizmet sunan özel teşebbüsün faaliyet alanının düzenlenmesi de, Devletin eğitim ve öğretimin sağlıklı ve verimli işleyişini sağlama yükümlülüğünün bir gereğidir.

Diğer temel haklar gibi, eğitim hakkının da Devlete bazı yükümlülükler yüklediği açıktır. Devlet, herkesin eğitim ve öğrenim hakkından yararlanabilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almalıdır. Okul dışı eğitimin alınabileceği kurumları oluşturma bakımından Devletin mutlak bir yükümlülüğü bulunmamakla birlikte, zorunluluk bulunmadıkça özel sektörün bu alanda mevzuat çerçevesinde sunduğu hizmetlerin tamamen ortadan kaldırılmasına yol açacak düzenlemelerden kaçınması gerekir. Başka bir ifadeyle, kişilerin eğitim ve öğrenim hakları ile teşebbüs hürriyetini ortadan kaldıracak, kullanılamaz hale getirecek ya da ölçüsüzce sınırlandıracak düzenlemeler getirilemez.

Esasen okul dışı eğitim, kişilerin özgürce hareket edebildikleri ve tercihleri doğrultusunda maddî ve manevî varlıklarını geliştirebildikleri bir alana işaret etmektedir. Bu alana demokratik toplum düzeni yönünden zorunlu olmadıkça Devletin müdahale etmemesi gerekir. Bununla birlikte,

Anayasa'nın 42. maddesinde eğitim ve öğretimin Devletin gözetim ve denetimi altında yapılması öngörüldüğünden, okul dışı eğitim alanını düzenleme konusunda kanun koyucunun takdir yetkisi olduğu açıktır. Devletin bu yetkisi, söz konusu kurumların adı, şekli, faaliyet alanları ve uyacakları kurallar gibi konularda kanun koyucunun düzenleme yapmasına imkân tanımaktadır.

Dava konusu kurullarla getirilen düzenleme incelendiğinde, dersanelerin "özel öğretim kurumları" kapsamında çıkarılarak faaliyetlerine son verilirken, okul dışı öğrenim desteği alma ihtiyacının karşılanmasına yönelik alternatif çözüm yollarının öngörülmediği anlaşılmaktadır. Kanun'da "özel öğretim kurumları" arasında sayılan "çeşitli kurslar"ın tanımı yapılırken "ortaöğretime veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde olmamak kaydı"nın konulması ve "öğrenci etüt eğitim merkezi"nin tanımında bu kurumların "on iki yaş ve altındaki" öğrencilere yönelik faaliyetler yürütmek üzere kurulacaklarının belirtilmesi nedeniyle, söz konusu kurullarda bir üst okula veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlanabilmesinin mümkün olmadığı açıktır. Bu kapsamda ilgililere bir tercih hakkı tanınmadığı ve yalnızca okullarda verilen dersler ile sınırlı bir bilgiye erişim olanağının sunulduğu anlaşılmaktadır. Bir üst okula ve yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık ihtiyacını karşılayacak okul dışı alternatif imkânlar sağlanmadan dersanelerin kapatılarak eğitim sisteminden çıkarılması, eğitim ve öğrenim hakkına yönelik ölçsüz bir sınırlamadır.

Dava konusu kurullarla, eğitim ve sınav sisteminin yol açtığı, Devletin de yasal statüye kavuşturduğu dersanelerin doğurduğu sakıncaları önleyici tedbirler almak yerine, bu kurumları tamamen yasaklamak suretiyle dersanelerin kapatılması yoluna gidilmesi, kişilerin sınavlara hazırlık kapsamında okul dışı özel kurullardan eğitim desteği alma imkânını ortadan kaldırmakta, bu nedenle de eğitim ve öğrenim hakkını ihlal etmektedir.

Teşebbüs Hürriyeti Yönünden

Anayasa Mahkemesine göre, Anayasanın 48. maddesinde güvence altına alınan teşebbüs özgürlüğü her gerçek ve tüzel kişinin dilediği alanda serbestçe ekonomik girişimde bulunma hakkını korumaktadır. Madde gerekçesinde ifade edildiği üzere, bu özgürlük "*ferde ekonomik huzur ve refahını bizzat sağlamak amacı ile bir ekonomik ve sosyal hak olarak düzenlenmiştir.*" Yine gerekçede belirtildiği üzere, 48. madde "*hem özel teşebbüse güvence tanımış, hem de getirilebilecek sınırlamaları ikinci fıkrasında göstermiştir.*" Buna göre Devlet, kamu yararı olan durumlarda ve millî ekonominin gerekleri ve sosyal amaçlarla özel teşebbüs özgürlüğüne sınırlamalar getirebilir.

Dershanelerin, eğitim öğretim alanında faaliyet gösteren teşebbüsler oldukları dikkate alındığında, Devletin bunlar üzerindeki gözetim ve denetiminin çok daha sıkı olması gerektiği açıktır. Bu anlamda kanunlara aykırı davranan teşebbüslere idarece yaptırım uygulanabilmesi ve kanunî şartları oluştuğunda bu teşebbüslerin çalışma izinlerinin iptal edilebilmesi mümkündür. Ancak kanunî çerçevede faaliyetini sürdüren bir özel teşebbüsün demokratik toplum düzeni yönünden zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaç olmaksızın, arz ve talebe, dolayısıyla bireyin özgür iradesine bağlı serbest piyasa şartlarından kaynaklanmayan nedenlerle tamamen yasaklanması/kapatılması, özel teşebbüs özgürlüğünü korumasız bırakır.

Dava konusu kurallar ile okul dışı eğitim alanında özel teşebbüs statüsünde faaliyet gösteren dershaneler kapatılmaktadır. Her ne kadar, bu süreçte dershanelerin özel okullara dönüşmesine yönelik imkânlar sunulmaktaysa da, dönüşüm programına alınmayan veya dönüşümü kabul etmeyen teşebbüslerin faaliyetlerine son verilmektedir. Anayasa'nın 42. maddesi kapsamında yapılan açıklamalarda belirtildiği üzere, kanun koyucu tarafından dershanelere ilişkin düzenleme yapılırken bireylerin tercihleri doğrultusunda okul dışı eğitim alma ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik farklı çözüm yollarının öngörülmesi gerekmektedir. Belirtilen nitelikte bir düzenleme getirilmeksizin ve demokratik toplum düzeni yönünden zorlayıcı bir neden ortaya konulmaksızın, sınırlama amacını gerçekleştirecek daha az sınırlayıcı araçlara da başvurulmadan tamamen yasaklayıcı bir yöntemle dershanelerin kapatılması, teşebbüs özgürlüğüne demokratik toplum düzeninde gerekli olmayan ölçüsüz bir sınırlama niteliğindedir.

Sonuç olarak Mahkeme, dershanelerin "özel eğitim kurumları" kapsamından çıkarılması ve mevcut dershaneler ile dönüşümü tamamlamayan öğrenci etüt eğitim merkezlerinin faaliyetlerinin 1.9.2015 tarihine kadar devam edebilmesine ilişkin kuralları Anayasa'nın 13., 42. ve 48. maddelerine aykırı bularak iptallerine karar vermiştir.

B- Diğer Kurallar

Okul ve Kurum müdürlerinin Vali tarafından dört yıllığına görevlendirilmeleri

Anayasa Mahkemesi, 652 sayılı KHK'nin 37. maddesinin dava konusu (8) numaralı fıkrasında, Okul ve Kurum müdürlerinin, İl Millî Eğitim Müdürünün teklifi üzerine; Müdür Başyardımcısı ve Yardımcılarının ise Okul veya Kurum Müdürünün inhası ve İl Millî Eğitim Müdürünün teklifi üzerine Vali tarafından dört yıllığına görevlendirilecekleri, bu görevlendirmelerin süre tamamlanmadan sonlandırılması, süresi dolanların

yeniden görevlendirilmesi ile bu fıkranın uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceğine ilişkin kuralları Anayasa'ya aykırı bulmamış ve anılan kuralların iptal edilmesi yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Bazı Okul ve Kurum Müdürleri ile müdür yardımcılarının görevinin belli bir tarihten sonra kendiliğinden sona ermesi

Anayasa Mahkemesi, 652 Sayılı KHK'ye Eklenen Geçici 10. Maddenin (8) Numaralı Fıkrasında, 652 sayılı KHK'nin geçici 10. maddesinin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Okul ve Kurum Müdürü, Müdür Başyardımcısı ve Yardımcısı olarak görev yapanlardan görev süresi dört yıl ve daha fazla olanların görevinin, 2013-2014 ders yılının bitimi itibarıyla başka bir işleme gerek kalmaksızın sona ereceğini, görev süreleri dört yıldan daha az olanların görevinin ise bu sürenin tamamlanmasını takip eden ilk ders yılının bitimi itibarıyla başka bir işleme gerek kalmaksızın sona ereceğini düzenleyen kuralları, Anayasa'ya aykırı bulmamış ve anılan kuralların iptal edilmesi yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatındaki bazı kadrolarda bulunan görevlilerin görevlerine son verilmesi

Anayasa Mahkemesi, 652 Sayılı KHK'ye Eklenen Geçici 10. Maddenin (3) Numaralı Fıkrasında, Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatında Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi, Müsteşar Yardımcısı, Genel Müdür, İnşaat ve Emlak Grup Başkanı ve Grup Başkanı kadrolarında bulunanlar ile Bakanlık taşra teşkilatında İl Müdürü, İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı ve İlçe Millî Eğitim Müdürü kadrolarında bulunanların görevlerinin bu maddenin yayımı tarihinde hiçbir işleme gerek kalmaksızın sona ereceğini, bunlardan Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi, Müsteşar Yardımcısı ve Genel Müdür kadrolarında bulunanların ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen Bakanlık Müşaviri kadrolarına, Grup Başkanı ve İl Müdürü kadrolarında bulunanların ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen Grup Başkanı ve İl Müdürü kadrolarına, diğerleri ile geçici 3. maddeye istinaden şahsa bağlı Şube Müdürü kadrolarında bulunanların ise ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen Eğitim Uzmanı kadrolarına, hâlen buldukları kadro dereceleriyle hiçbir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılacaklarını, ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen kadroların herhangi bir sebeple boşalması hâlinde ise bu kadroların hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılacağına ilişkin kuralları, "Grup Başkanı" ibaresi yönünden hariç olmak üzere Anayasa'nın 2. maddesine aykırı bularak iptal etmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığında görev yapan Millî Eğitim Denetçi ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcılarına ilişkin düzenleme

Anayasa Mahkemesi, Millî Eğitim Bakanlığında görev yapan Millî Eğitim Denetçi ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcılarının, yeni düzenleme ile Maarif Müfettişi ve Maarif Müfettişi Yardımcısı kadrolarına atanmalarına ve “Millî Eğitim Denetçi” ve “Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı” unvanlarının mevzuattan çıkarılmasına ilişkin kuralları da Anayasa’ya aykırı bulmamış ve anılan kuralların iptal edilmesi yönündeki talebin reddine karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

666 SAYILI KHK İLE DÜZENLENEN MURAKIPLARIN MALİ HAKLARINA İLİŞKİN KARARIN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: GK 6/15

07/11/2015

Anayasa Mahkemesi 22.10.2015 tarihli toplantısında, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye (KHK), 666 sayılı KHK ile eklenen, düzenleyici ve denetleyici kurumlar ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kadro ve pozisyonlarına ilk defa veya yeniden atanan meslek personeline yapılacak aylık ödemeleri ve bunların emeklilik haklarını düzenleyen ek 11. maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "...murakıp ve..." ibarelerinin iptallerine karar vermiştir.

İtiraz Konusu Kural

İtiraz konusu kuralda, 5018 sayılı Kanun'a ekli (III) sayılı Cetvelde sayılan düzenleyici ve denetleyici kurumlar ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kadro ve pozisyonlarına ilk defa veya yeniden atanan kurul başkanı, kurul üyesi ve başkan yardımcısı ile murakıp ve uzman unvanlı meslek personeline, ilgili mevzuatı uyarınca ödenen her türlü ödemenin aylık net tutarının; kurul başkanı için bakanlık müsteşarı, kurul üyesi için bakanlık müsteşar yardımcısı, başkan yardımcısı için bakanlık genel müdürü, murakıp ve uzman unvanlı meslek personeli için Başbakanlık uzmanlarına ödenen aylık ödeme tutarını geçemeyeceği ve bunların, emeklilik hakları bakımından da emsali olarak belirlenen personel ile denk kabul edileceği düzenlenmiştir.

Başvuru Gerekçesi

Başvuru kararında, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunda 15.1.2012 tarihinden önce bankalar yeminli murakıp yardımcısı olarak göreve başlayanlar ile bu tarihten sonra göreve başlayanların ücretlerinde farklılık öngören başvuru konusu kuralın, eşitliği ve çalışma barışını bozduğu belirtilerek Anayasa'nın 10., 49. ve 55. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

A) Uygulanacak Kural ve Sınırlama Sorunu Yönünden

Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kuralın, 5018 sayılı Kanun'a ekli (III) sayılı Cetvelde sayılan düzenleyici ve denetleyici kurumlar ile Tasarruf

Mevduatı Sigorta Fonunun kadro ve pozisyonlarına ilk defa veya yeniden atanan kurul başkanı, kurul üyesi ve başkan yardımcısı ile murakıp ve uzman unvanlı meslek personelinin kapsadığını, itiraz yoluna başvuran mahkemede görülmekte olan davanın ise Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunda 15.1.2012 tarihinden sonra bankalar yeminli murakıp yardımcısı olarak göreve başlayan davacının, bu tarihten önce işe başlayan aynı unvan ve görevdeki kişilerle mali haklarının eşitlenmesi talebiyle yaptığı başvurunun reddi işleminin iptaline yönelik olduğunu, dolayısıyla itiraz konusu kuralda yer alan "...kurul başkanı, kurul üyesi ve başkan yardımcısı ile ... uzman... kurul başkanı için bakanlık müsteşarı, kurul üyesi için bakanlık müsteşar yardımcısı, başkan yardımcısı için bakanlık genel müdürü, ... uzman..." ibarelerinin uyuşmazlıkta uygulanma kabiliyetinin bulunmadığını ifade etmiştir.

İtiraz konusu kuralın kalan bölümünün bentte yer alan unvanların tamamı için ortak kural niteliği taşıdığını, görülmekte olan davanın ise murakıplara ilişkin olduğunu değerlendiren Anayasa Mahkemesi, kuralın geri kalan bölümüne ilişkin esas incelemenin, bentte yer alan "...murakıp ve..." ibareleri ile sınırlı olarak yapılması gerektiğine karar vermiştir.

B) Anayasa'ya Aykırılık Sorunu Yönünden

Anayasa Mahkemesi öncelikle, Anayasa'nın 91. maddesi uyarınca bir kanun hükmünde kararnamenin Anayasa'ya uygun olduğunun kabulünün konu, amaç, kapsam ve ilkeleri yönünden dayandığı yetki kanununa uygun olmasına bağlı olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda, Anayasa'nın ikinci kısmının "*Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler*" başlıklı üçüncü bölümünde düzenlenen haklar içinde kalan ve Anayasa'nın 91. maddesinde belirtilen kanun hükmünde kararnameyle düzenlenemeyecek yasak alan içinde bulunmayan kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarının, itiraz konusu KHK kuralının dayanağı olan Yetki Kanunu'nun kapsamında kalması durumunda, kanun hükmünde kararnameyle düzenlenmesinde Anayasa'ya aykırı bir durumun olmayacağını belirtmiştir.

6223 sayılı Yetki Kanunu'nun amacını, kapsamını, ilkelerini ve yetki süresini düzenleyen maddelerde, kamu personelinin "*atanma, nakil, görevlendirilme, seçilme, terfi, yükselme, görevden alınma ve emekliye sevk edilme usul ve esasları*"ndan söz edildiğini, ancak mali haklara ilişkin bir hükme yer verilmediğini, bununla birlikte, 6223 sayılı Kanun'da öngörüldüğü üzere; mevcut bakanlıkların birleştirilmesine veya kaldırılmasına, yeni bakanlıklar kurulmasına, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların yeniden düzenlenmesine, bakanlıkların görev, yetki, teşkilat ve kadrolarının düzenlenmesine, taşrada

ve yurt dışında teşkilatlanma esaslarına ilişkin düzenlemeler söz konusu olduğunda, mali haklara dair düzenlemelerin de yapılmasının mümkün olduğuna işaret edilmiştir.

Diğer yandan, 6223 sayılı Kanun'un amaç, kapsam ve ilkeleri bakımından kamu personelinin mali ve sosyal haklarına ilişkin olarak Bakanlar Kuruluna doğrudan bir düzenleme yapma yetkisi vermediğini, ancak mali ve sosyal haklarla ilgili hükümlerin, 6223 sayılı Kanun'un amacı ve kapsamına giren konularda yapılan düzenlemelerin doğal sonucu olması durumunda düzenlenebileceğini vurgulayan Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kuralın murakıpların mali haklarını düzenlediğini, kuralda öngörülen mali haklara ilişkin hükmün, mevcut veya yeni ihdas edilen ya da birleştirilen bakanlıkların görev, yetki, teşkilat ve kadrolarının düzenlenmesiyle bağlantılı ve bunların zorunlu sonucu olmadığını, doğrudan mali haklara ilişkin bir düzenleme niteliğinde olduğunu belirtmiştir.

Sonuç olarak Yetki Kanunu kapsamında bulunmadığı ve Anayasa'nın 91. maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle 375 sayılı KHK'nın ek 11. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "...murakıp ve..." ibarelerinin iptallerine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

SENDİKALAR VE TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ KANUNU KARARINA İLİŞKİN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: GK 7/15

11/11/2015

Anayasa Mahkemesi 22.10.2014 tarihli toplantısında, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun bazı hükümlerinin iptali talebiyle açılmış olan davayı karara bağlamıştır.

Mahkeme, anılan davada vermiş olduğu diğer hükümler ile birlikte Kanun'da yer alan sendikal tazminatın iş sözleşmesinin feshi nedeni dışında uygulanabileceği ve sendikal bir nedenle iş sözleşmesinin feshi hâlinde işçinin 4857 sayılı İş Kanunu'nun 18. maddesine göre dava açma hakkına sahip olduğuna yönelik düzenlemeler ile bankacılık hizmetlerinde ve şehir içi toplu taşıma hizmetlerinde grev ve lokavt yasağı öngören düzenlemeleri iptal etmiştir.

Mahkeme, toplu iş sözleşmesi imzalayabilmek için iş yeri ve işletme baraj sistemleri öngörülmesinin iptali talebi ile toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında uyuşmazlık çıkması hâlinde işçilerin ekonomik ve sosyal durumları ile çalışma şartlarını korumak veya geliştirmek amacıyla yapılan grevin kanuni grev, bu şartlar gerçekleşmeden yapılacak grevin ise kanun dışı olacağını öngören düzenlemelerin iptali taleplerini reddetmiştir.

A- Sendika Hakkı ve Bu Hakkın Sınırlandırılmasıyla İlgili Genel Değerlendirme

Anayasa Mahkemesine göre Anayasa'nın 51. maddesinde güvenceye bağlanan sendika hakkı, demokratik toplumun temeli olan örgütlenme özgürlüğünün bir parçasıdır. Örgütlenme özgürlüğü, bireylerin kendi menfaatlerini korumak için kolektif oluşumlar meydana getirerek bir araya gelebilme özgürlüğüdür. Bu özgürlük; bireylere topluluk hâlinde siyasal, kültürel, sosyal ve ekonomik amaçlarını gerçekleştirme imkânı sağlar. Sendika hakkı da çalışanların bireysel ve ortak çıkarlarını korumak amacıyla bir araya gelerek örgütlenebilme serbestliği gerektirmekte ve bu niteliğiyle örgütlenme özgürlüğünün bir parçası olarak görülmektedir.

Sendika hakkı, çalışanların ve işverenlerin sadece istedikleri sendikaları kurma, bunlara üye olma haklarını tanımamakta; aynı zamanda oluşturdukları tüzel kişiliklerin varlığının ve bu tüzel kişiliklerin kendine

özgü faaliyetlerinin garanti altına alınmasını da içermektedir. Üyelerinin ekonomik, sosyal ve kültürel ortak menfaatlerini korumak ve geliştirmek amacıyla kurulan sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının iş uyuşmazlığı çıkarması, toplu görüşme ve toplu sözleşme yapması, grev ve lokavt kararı vermesi ve uygulaması da sendika hakkı kapsamında yer almaktadır.

Sınırlanabilir bir hak olan sendika hakkı, Anayasa'da yer alan temel hak ve özgürlüklerin sınırlama rejimine tabidir. Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci ve izleyen fıkralarında sendika hakkına yönelik sınırlama sebeplerine yer verilmiştir. Ancak bu özgürlüklerin sınırlandırılmasında Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçütler göz önüne alınmak zorundadır. Bu sebeple sendika hakkına getirilen sınırlandırmaların denetiminin Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçütler çerçevesinde ve Anayasa'nın 51. maddesi kapsamında yapılması gerekmektedir.

B- Sendikal Tazminat Açısından

Dava Konusu Kurallar

Dava konusu kurallarda, işverenin sendikal güvence kurallarına aykırı hareket etmesi hâlinde işçinin bir yıllık ücret tutarından az olmamak üzere ödemesi gereken sendikal tazminatın iş sözleşmesinin feshi nedeni dışında uygulanabileceği ve sendikal bir nedenle iş sözleşmesinin feshi hâlinde işçinin 4857 sayılı İş Kanunu'nun 18. maddesine göre dava açma hakkına sahip olacağı düzenlenmektedir.

Davanın Gerekçesi

Dava dilekçesinde özetle sendikal tazminata hak kazanılabilmesinin sadece İş Kanunu'nun belli maddelerindeki koşulları sağlayan işçiler için güvence altına alındığı, sendikal nedenle fesih hâlinde işçilerin hem işe iade davası açma hem de sendikal tazminat talep etme haklarından mahrum bırakıldıkları, işçilerin sendikal nedenle feshe karşı korunmadığı durumlarda sendika üyeliği hakkının güvence altında olduğundan söz edilemeyeceği, bunun sosyal devlet ve eşitlik ilkeleri ile devletin temel amaç ve görevleriyle bağdaşmadığı, sendika kurma ve üye olma hakkının anayasal koruma altında olduğu, bu hakkın zedelenmesinin toplu iş sözleşmesi yapma, grev ve lokavt hakları ile çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmelerini engellediği ve bu durumun Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre sendikalara üye olma, üyelikte kalma ve üyelikten ayrılmayı iş ilişkisinin başlangıcında, devamında ve sona

erdirilmesinde güvence altına alan hükümler; sendika hakkının önemli unsurlarını oluşturmaktadır.

6356 sayılı Kanun'un "Sendika özgürlüğünün güvencesi" başlıklı 25. maddesinde işe girişte, iş ilişkisinin devamı sırasında ve iş ilişkisinin sona ermesi aşamalarında sendika özgürlüğü güvence altına alınmıştır. Tüm bu aşamalarda sendikal nedenlerle farklı muameleye tabi tutulan işçilere sendikal tazminat ödenmesi kabul edilmiştir.

İş yerinde çalışan işçilerin taleplerini işverene kabul ettirebilmeleri için sahip oldukları en önemli örgütlenme modeli olan sendika hakkı, çağdaş hukuk sistemlerinde en geniş şekilde düzenlenmiştir. Bu çerçevede demokratik düzenin ayrılmaz bir parçası olan sendikal örgütlenme hakkının anlam kazanması bu alandaki yasak ve sınırlamaların en aza indirilmesi ile mümkündür.

Dava konusu kurallara göre iş güvencesi kapsamı dışında kalan işçiler, sendikaya üye oldukları ya da sendikal faaliyetlere katıldıkları için işten çıkarıldıklarında sendikal tazminat almaya hak kazanamayacaklardır. Sendikaya üye olmanın güvenceye kavuşturulmasının temelini, işçilerin sendikal nedenle ayrımcılığa karşı ve en önemlisi bu kapsamda iş akdi fesihlerine karşı koruma altına alınması oluşturur. Dolayısıyla iş güvencesi kapsamı dışında kalan işçilerin sendikal nedenle fesih hâlinde sendikal tazminattan yoksun bırakılması, yalnızca sendika üyeliği hakkının sınırlandırılması ve güvenceden mahrum bırakılmasını değil, aynı zamanda bir bütün olarak sendikal hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ve teminattan yoksun bırakılması sonucunu doğurmaktadır.

Sonuç olarak bu başlık altındaki dava konusu kuralların Anayasa'nın 2., 10., 13. ve 51. maddelerine aykırı olduğu değerlendirilerek iptallerine karar verilmiştir.

C- Bankacılık Hizmetlerinde ve Şehir İçi Toplu Taşıma Hizmetlerinde Grev ve Lokavt Yasağı

Dava Konusu Kurallar

Dava konusu kurallarda, bankacılık hizmetlerinde ve şehir içi toplu taşıma hizmetlerinde grev ve lokavt yapılamayacağı düzenlenmektedir.

Davanın Gerekçesi

Dava dilekçesinde özetle grev yasaklarının kapsamının uluslararası normlara aykırı biçimde belirlenmesinin hem grev hakkına hem de örgütlenme hakkına yönelik ciddi ve ağır bir sınırlama teşkil ettiği, kurullarla örgütlenme, toplu pazarlık ve grev haklarının demokratik toplum düzenine

ve ölçülülük ilkesine aykırı biçimde sınırlandırıldığı; grev hakkının yalnızca devlet adına yetki kullanan kamu görevlileri için sınırlandırılabilceğinin ya da yasaklanabilceğinin ifade edilmesinin Anayasa'ya ve tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelere aykırı olduğu belirtilerek kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre iş yerinde çalışan işçilerin taleplerini işverene kabul ettirebilmeleri için sahip oldukları en önemli araç olan grev hakkı, çağdaş hukuk sistemlerinde en geniş şekilde düzenlenmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla demokratik düzenin ayrılmaz bir parçası olan grev hakkının anlam kazanması, grev yasak ve sınırlamalarının en aza indirilmesi ile mümkündür.

Temel hizmetlerin kesintiye uğraması durumunda nüfusun tümünün ya da bir kısmının yaşamı, güvenliği ya da kişisel sağlığı tehlikeye düşebilir. Dolayısıyla zorunlu ve temel hizmet niteliği ağır basan iş ve hizmetlerde grevin yasaklanabilmesi anayasal çerçevede mümkündür. Temel hizmetler konusunda her ülkenin kendi koşulları dikkate alınır. Bazen uygulanan grevin, süresi ve kapsamı nedeniyle topluma ciddi zararlar vereceği de değerlendirilebilir.

Grevin yasaklanabilceği işler ve iş yerleri geniş toplum kesimlerini ilgilendiren ve yaşamsal nitelik gösteren temel kamu hizmetleridir. Buna göre kesintiye uğraması hâlinde toplumun ciddi ölçüde zarara uğrayabilceği hizmetler ile insan sağlığını, millî savunma ve güvenliği ilgilendiren işler için grev ve lokavt yasaklanabilir.

İptali istenilen kurallar ile getirilen yasak, kamu düzeni ve toplum hayatını belirtilen nitelik ve seviyede doğrudan etkileyen faaliyetler kapsamında kalmamaktadır. Kurallar ile grev ve lokavt yasağı kapsamına alınan alanlar; yaşamsal nitelik taşımayan, insan sağlığına doğrudan etki etmeyen, millî savunma ve güvenlik ile ilgili yönleri bulunmayan ve toplumun tümünü doğrudan etkilemeyen hizmetlerdir. Dolayısıyla bu tarz hizmetlerde toplumun tümünü ilgilendiren nitelikte kamusal çıkarlar bulunmamaktadır.

Demokratik bir toplumda temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın, bu sınırlamayla güdülen amacın gerektirdiğinden fazla olması düşünülemez. Demokratik hukuk devletinde güdülen amaç ne olursa olsun kısıtlamaların, bu rejimlere özgü olmayan yöntemlerle yapılmaması ve belli bir özgürlüğün kullanılmasını önemli ölçüde zorlaştıracak ya da ortadan kaldıracak düzeye vardiırılmaması gerekir.

Dava konusu kurallar ile getirilen grev yasağı temel hizmetler kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmayan hizmetleri kapsamakta ve bu hizmetlere getirilen grev yasakları demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaşmamaktadır.

Bu yönüyle dava konusu kuralların, topluma sağladığı kamu yararı ile bireylerin hak ve özgürlükleri arasında bulunması gereken adil dengeyi kuramadığı, böylece ölçülülük ilkesine aykırı düştüğü değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak bu başlık altındaki dava konusu kuralların Anayasa'nın 13. ve 54. maddelerine aykırı olduğu değerlendirilerek iptaline karar verilmiştir.

D- Toplu İş Sözleşmesi İmzalayabilmek İçin İşyeri ve İşletme Baraj Sistemleri Öngörülmesi ile Kanuni Grev İçin Aranılan Şartlar Gerçekleşmeden Yapılan Grevin Kanun Dışı Olacağını Öngören Düzenlemeler

Mahkeme, toplu iş sözleşmesi imzalayabilmek için iş yeri ve işletme baraj sistemleri öngörülmesinin iptali talebi ile toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında uyuşmazlık çıkması hâlinde işçilerin ekonomik ve sosyal durumları ile çalışma şartlarını korumak veya geliştirmek amacıyla yapılan grevin kanuni grev, bu şartlar gerçekleşmeden yapılacak grevin ise kanun dışı olacağını öngören düzenlemelerin iptali taleplerini reddetmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

SERMAYE PİYASASI KANUNU KARARINA İLİŞKİN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: GK 8/15

12/11/2015

Anayasa Mahkemesi 22/10/2015 tarihli toplantısında, aracı kurumlarca katılma belgelerinin geri alınımının yapılamayacağı, kayden izlenmeye başladığı tarihi izleyen yedinci yılın sonuna kadar teslim edilmeyen sermaye piyasası araçlarının Yatırımcı Tazmin Merkezi'ne (YTM) intikal edeceği, bunların üzerindeki sınırlı aynı hakların kendiliğinden sona ermiş sayılacağı ve teslim edilmeyen sermaye piyasası araçlarının YTM'nin hesabına geçmesinden itibaren üç ay içinde satılacağını düzenleyen Sermaye Piyasası Kanunu'nun 13. maddesinin (4) numaralı fıkrasındaki bazı hükümlerin iptaline karar vermiştir.

İtiraz Konusu Kural

Sermaye Piyasası Kanunu'nun 13. maddesinin (4) numaralı fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerinde kaydileştirilmesine karar verilen sermaye piyasası araçlarının Kurulca belirlenen esaslar çerçevesinde YTM'ye tesliminin zorunlu olduğu, teslim edilen sermaye piyasası araçlarının kendiliğinden hükümsüz hâle geleceği, teslim edilmeyen sermaye piyasası araçlarının kaydileştirilme kararından sonra borsada işlem göremeyeceği, aracı kurumlarca bu sermaye piyasası araçlarının alım satımına aracılık edilemeyeceği belirtilmiştir. İtiraz konusu kuralda ise aracı kurumlarca katılma belgelerinin geri alınımının yapılamayacağı, kayden izlenmeye başladığı tarihi izleyen yedinci yılın sonuna kadar teslim edilmeyen sermaye piyasası araçlarının YTM'ye intikal edeceği, bunların üzerindeki sınırlı aynı hakların kendiliğinden sona ermiş sayılacağı ve bunların YTM'nin hesabına geçmesinden itibaren üç ay içinde satılacağı düzenlenmiştir.

Başvuru Gerekçesi

Başvuru kararında özetle itiraza konu kural ile pay senetlerini belli bir bedel ödeyerek satın alan kişilerin, mülkiyet haklarının öngörülen süre sonunda süresiz olarak ellerinden alındığı ve mülkiyet haklarının sona erdirildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 35. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre sahip olunan sermaye piyasası araçları olarak menkul kıymetler, alacak hakkı niteliğinde olup mülkiyet hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu kıymetlerin elde edilmesini, kullanılmasını ve üzerlerindeki hakkı sınırlamaya ya da kaldırmaya yönelik düzenlemeler; mülkiyetten yararlanma ve mülkiyet üzerinde tasarruf etme yetkilerine ilişkin olduğundan mülkiyet hakkına müdahale niteliği taşır.

Menkul kıymetler olarak sermaye piyasası araçlarının kaydileştirme yoluyla elektronik ortamda kaydının tutulması ve kişilerin ellerinde bulunan sermaye piyasası araçlarının teslimini öngören düzenlemelerin, menkul kıymetlerin daha düşük risk ve maliyet ile saklanabilmesi; basım, ihraç, sigorta ve saklama masraflarından tasarruf edilmesi, menkul kıymetlerin sahtecilik, kayıp ve çalınma risklerinden korunması amacıyla tesis edildikleri açıktır. Bu bağlamda, menkul kıymetlerin kaydileştirme yoluyla elektronik ortamda kaydının tutulmasının ve kişilerin ellerinde bulunan sermaye piyasası araçlarının teslimini öngören düzenlemeler ile mülkiyet hakkına bazı sınırlamalar getirilmesi, meşru temellere dayanmaktadır.

Ancak belirtilen meşru temellere rağmen bireylerin mülkiyet hakkına yapılan müdahale ile bu müdahaleyle güdülen meşru amaç arasında bir orantı bulunması zorunludur. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca mülkiyet hakkı kamu yararı amacıyla kanunla ve demokratik bir toplumda gerekli olduğu ölçüde sınırlanabilir. Ayrıca getirilen bu sınırlamalar, hakkın özüne dokunamayacağı gibi Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

İtiraz konusu kural; kişilerin maliki oldukları menkul kıymetler üzerindeki mülkiyet hakkını sınırsız ve süresiz olarak ortadan kaldırmakta, sermaye piyasalarında alım satım yapacak kişilerin tam bir güvenceye sahip olarak yatırım yapabilmesine olanak tanımamakta, kişilerin sahibi oldukları menkul değerler üzerinde rahat, kolay ve güvenli bir şekilde tasarrufta bulunmalarına imkân vermemekte ve sermaye piyasalarında işlem yapan kişilerin haklarının kaybı durumunda telafi edici herhangi bir yol veya tazmin mekanizması öngörmeyerek kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir denge kuramamaktadır. Bu yönüyle kural mülkiyet hakkına ölçüsüz bir müdahale niteliğini taşımakta ve Anayasa'ya aykırılık teşkil etmektedir.

Sonuç olarak Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı bulunan kuralın iptaline karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

CEZA MAHKÛMİYETİNİN SİYASİ HAKLARA ETKİSİNE İLİŞKİN KARARIN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: GK 9/15

24/11/2015

Anayasa Mahkemesi 8.10.2015 tarihli toplantısında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinde yer alan bazı ibarelerin iptaline ilişkin başvuruda anılan maddenin;

a- (1) numaralı fıkrasında yer alan, "*Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;...*" bölümünü, fıkranın (b) bendinde yer alan "*...seçilme ehliyetinden...*" ibaresi yönünden,

b- (1) numaralı fıkrasında yer alan "*...hapis cezasına...*" ibaresini, aynı fıkranın (b) bendinde öngörülen "*Seçme ve...*" ibaresi yönünden,

c- (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*...ve diğer siyasi hakları kullanmaktan,...*" ibaresini,

d- (2) numaralı fıkrasını maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*Seçme ve seçilme ehliyetinden...*" ibareleri yönünden,

e- (4) numaralı fıkrasında yer alan "*Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya...*" ibaresini, maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*...seçilme ehliyetinden...*" ibaresi yönünden,

iptal etmiştir.

A- Kişinin, Kasteni İşlemiş Olduğu Suçtan Dolayı Hapis Cezasına Mahkûmiyetin Kanuni Sonucu Olarak Seçilme Ehliyetinden Yoksun Bırakılacağı Öngören Düzenleme

İtiraz Konusu Kural

İtiraz konusu ibareye de içeren kuralda, kişinin kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak "*seçilme ehliyetinden*" yoksun bırakılacağı düzenlenmektedir.

Başvuru Gerekçesi

Başvuru kararında özetle Anayasa'nın milletvekili seçilme yeterliliğine ilişkin düzenlemelerinde, taksirli suçlar hariç olmak üzere, bir yıl veya daha fazla hapis cezasına mahkûm edilenlerin milletvekili seçilemeyeceklerinin belirtilmesine rağmen itiraz konusu kuralda kişilerin bir yıldan az hapis cezasına

mahkûmiyetleri hâlinde dahi seçilme ehliyetinden yoksun bırakılabileceklerinin öngörülmesinin Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa'nın 76. maddesinde sayılan suçlar dışında toplam bir yıldan az hapis cezasına mahkûm olma hâlinin, milletvekili seçilmeye engel bir durum olarak öngörülmediğini vurgulayan Anayasa Mahkemesi, kişilerin kasten işlemiş oldukları suçtan dolayı bir yıldan az hapis cezasına mahkûm olmaları hâlinde dahi seçilme haklarından yoksun bırakılmalarını öngören itiraz konusu ibareye ilişkin kuralı, fıkranın (b) bendinde yer alan "...seçilme ehliyetinden..." ibaresi yönünden Anayasa'nın 76. maddesine aykırı bularak iptal etmiştir.

B- Kişinin Hapis Cezasına Mahkûmiyetin Kanuni Sonucu Olarak Seçme Hakkından Yoksun Bırakılacağı Öngören Düzenleme

İtiraz Konusu Kural

İtiraz konusu ibareyi de içeren kuralda, kişinin, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak seçme ve seçilme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan yoksun bırakılacağı düzenlenmektedir.

Başvuru Gerekçesi

Başvuru kararında özetle kuralın siyasi haklarla ilgili temel anayasal kurullarla çelişmesi nedeniyle Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre demokratik toplum, milli iradenin belirlenme aracı olan seçme hakkının en geniş şekilde kullanılabilirdiği bir düzeni gerektirir. Seçme hakkına demokratik toplum düzeni yönünden zorunlu olmadıkça Devletin müdahale etmemesi gerekir.

Bu hak meşru amaçlarla sınırlandırılabilir ise de bu sınırlama kişilerin seçme hakkını ortadan kaldıracak veya kullanılamaz hale getirecek şekilde yapılamaz.

Seçme hakkına sahip olan bir kimse, bu hakkını oy verme yoluyla kullanır. Bu bağlamda seçme hakkının, bu hakkın pratiğe yansıtılması şeklinde ifade edilebilecek olan oy kullanma hakkından ayrı düşünülemediği açıktır. Anayasa'nın 67. maddesinde taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin oy kullanamayacağı belirtilmektedir.

Düzenleme yalnızca kasten işlenen bir suçtan dolayı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin oy kullanamayacağına ilişkin olduğundan ceza infaz kurumunda bulunmayan hükümlülerin oy kullanmaları bakımından anayasal bir engel bulunmamaktadır.

İtiraz konusu düzenleme incelendiğinde, hükümlülerin, ceza infaz kurumunda bulunup bulunmadığına bakılmaksızın kasten işlenen suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm olanların seçme hakkından yoksun bırakılmalarının öngörüldüğü görülmektedir. Bu suretle kuralla seçme hakkına getirilen sınırlama, Anayasa'da seçme hakkının bir tezahürü olarak ifade edilebilen oy kullanma hakkının Anayasa'da açıkça ifade edilen sınırlarını aşmakta, hükümlünün ceza infaz kurumunda bulunup bulunmadığı dikkate alınmaksızın kategorik bir şekilde kasten işlenen tüm suçlardan dolayı hapis cezasına mahkûmiyet halinde seçme hakkına sınırlama getirilmektedir.

Sonuç olarak kuralla getirilen sınırlamanın demokratik toplum düzeninde gerekli olmayan ölçüsüz bir sınırlama niteliğinde olduğunu değerlendiren Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu ibareye ilişkin kuralı aynı fıkranın (b) bendinde yer alan "Seçme ve..." ibaresi yönünden Anayasa'nın 13. ve 67. maddelerine aykırı bularak iptal etmiştir.

C- Kişinin, Kastem İşlemiş Olduğu Suçtan Dolayı Hapis Cezasına Mahkûmiyetin Kanuni Sonucu Olarak Diğer Siyasi Hakları Kullanmaktan Yoksun Bırakılacağını Öngören Düzenleme

İtiraz Konusu Kural

İtiraz konusu ibareyi de içeren kuralda, kişinin kastem işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak diğer siyasi hakları kullanmaktan yoksun bırakılacağı düzenlenmektedir.

Başvuru Gerekçesi

Başvuru kararında özetle itiraz konusu kuralda kişilerin hapis cezasına mahkûmiyetlerinin kanuni sonucu olarak diğer siyasi haklardan yoksun bırakılacaklarının öngörüldüğü ancak söz konusu siyasi hakların hangi haklar olduğunun açıkça gösterilmeyerek belirsizliğe neden olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre, siyasi haklar, devletin kuruluş ve işleyişi ile ilgili temel haklardır. Bu haklar, kişiye toplumun temel kural ve yapılarını

etkilemek üzere doğrudan hareket etme olanağı tanır, bu nedenle demokrasinin temelini oluştururlar.

Kuralla öngörülen yasağın, seçme ve seçilme hakları hariç olmak üzere Anayasa'nın 66. ile 74. maddeleri arasında sayılan tüm siyasi hakları kapsadığı anlaşılmaktadır.

Madde gerekçesinde de ifade edildiği üzere suçlu kişinin özellikle güven ilişkisinin varlığını gerekli kılan belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılması kabul edilebilir ise de kişinin Anayasa'da belirtilen tüm siyasi haklardan yoksun bırakılmasının, kuralla ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olduğu söylenemez.

Sonuç olarak ölçülülük ilkesine aykırı bulunan itiraz konusu ibareye ilişkin kuralın iptaline karar verilmiştir.

D- Kişinin, İşlemiş Bulunduğu Suç Dolayısıyla Mahkûm Olduğu Hapis Cezasının İnfazı Tamamlanıncaya Kadar Seçme ve Seçilme Ehliyetini Kullanamayacağını Öngören Düzenleme

İtiraz Konusu Kural

İtiraz konusu kuralda, kişinin, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar Kanun'un 53. maddesinde belirtilen hakları kullanamayacağı düzenlenmektedir.

Başvuru Gerekçesi

Başvuru kararında özetle itiraz konusu kuralda, hapis cezası ile mahkûm olmuş kişilerin infaz bitene kadar, ceza ve infaz kurumunda bulunmadıkları koşullu salıverilme döneminde dahi seçme ve seçilme ehliyetinden yoksun bırakılmalarının öngörüldüğü, bunun Anayasa'nın açık hükmüne ters düştüğü belirtilerek kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre kasten işlediği bir suç nedeniyle mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar geçecek süre zarfında kişinin seçme hakkını kullanamayacağını öngören itiraz konusu kural, Anayasa'nın açık hükmüne karşı seçme hakkını cezanın infazının fiilen ceza infaz kurumunda gerçekleştirildiği süreyi aşacak şekilde sınırlandırmakta ve bu yönüyle Anayasa'ya aykırılık teşkil etmektedir.

Öte yandan, Anayasa'nın, 76. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca toplam bir yıldan az hapis cezasına mahkûm olma hâli milletvekili seçilmeye engel bir durum olarak düzenlenmemişken itiraz konusu kuralla kasten işlemiş

oldukları suçtan dolayı bir yıldan az hapis cezasına mahkûm edilenlerin seçilme hakkından yoksun bırakılabileceklerinin öngörülmesi de Anayasa'ya aykırılık teşkil etmektedir.

Sonuç olarak itiraz konusu kuralın, maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan “ Seçme ve seçilme ehliyetinden...” ibaresi yönünden Anayasa'nın 67. ve 76. maddelerine aykırı olduğu değerlendirilerek iptaline karar verilmiştir.

E- Kısa Süreli Hapis Cezası Ertelenmiş Kişiler Hakkında Seçme ve Seçilme Ehliyetinden Yoksun Bırakma Müeyyidesinin Uygulanmayacağını Öngören Düzenleme

İtiraz Konusu Kural

İtiraz konusu ibareyi de içeren kuralda, kasten işledikleri suçtan dolayı kısa süreli hapis cezasına mahkûm olup da cezası ertelenen kişilerin, 53. maddenin (1) numaralı fıkrasında yer alan haklardan yoksun bırakılmayacağı düzenlenmektedir.

Başvuru Gerekçesi

Başvuru kararında özetle Anayasa'nın 76. maddesinin ikinci fıkrasında, hırsızlık suçundan mahkûmiyet hâlinin, cezanın türü, süresi ve ertelenmiş olup olmamasına bakılmaksızın milletvekili seçilmeye engel olduğu belirtilmesine rağmen, itiraz konusu ibare nedeniyle, kısa süreli hapis cezası ertelenen kişilere Kanun'un 53. maddesinin uygulanmayacağı ve bu şekilde hırsızlık suçundan aldığı kısa süreli hapis cezası ertelenenlerin Anayasa'nın 76. maddesindeki düzenlemeye rağmen milletvekili seçilme hakkı elde edebilecekleri belirtilerek kuralın, Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre itiraz konusu kural nedeniyle kısa süreli hapis cezası ertelenmiş kişiler, seçilme ehliyetinden yoksun bırakılmayacaktır. Bu bağlamda itiraz konusu kuralla, ertelenen kısa süreli hapis cezaları bakımından Anayasa'nın 76. maddesinde açık ve ayrıntılı bir şekilde belirtilen milletvekili seçilme yeterliliğine ilişkin düzenleme genişletilmektedir. Oysa 76. maddede yer alan düzenlemenin amacı yasama yetkisini kullanacak kimselerin birtakım nitelikleri taşımasının teminidir. Bu bağlamda milletvekili seçilme yeterliliğine ilişkin şartların değiştirilmesi ancak Anayasa'da yapılacak bir değişiklikle mümkün olabilir. Dolayısıyla Anayasa'da yer alan milletvekili seçilme yeterliliği hükümlerinde değişiklik

niteliğinde olan itiraz konusu ibare, maddenin (2) numaralı fıkrasında yer alan "...seçilme ehliyetinden..." ibaresi yönünden Anayasa'ya aykırıdır.

Sonuç olarak bu başlık altında incelenen itiraz konusu ibareye ilişkin kuralın, maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "...seçilme ehliyetinden..." ibaresi yönünden Anayasa'nın 76. maddesine aykırı olduğu değerlendirilerek iptaline karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

ÇOCUKLARIN CİNSEL İSTİSMARINA İLİŞKİN KARARLARIN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: GK 10/15

11/12/2015

Anayasa Mahkemesi 12.11.2015 tarihli toplantısında, cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda;

1- Sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunacağını düzenleyen 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun, 18.6.2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 59. maddesi ile yapılan değişiklik öncesinde yürürlükte bulunan 103. maddesinin iki numaralı fıkrasının iptal talebinin reddine,

2- Onaltı yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasına hükmolunacağını düzenleyen Türk Ceza Kanunu'nun 103. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ise iptaline, karar vermiştir.

İtiraz Konusu Kurallar

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun, 18.6.2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 59. maddesi ile yapılan değişiklik öncesinde yürürlükte bulunan 103. maddesinin (2) numaralı fıkrasında cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına,

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 103. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise aynı eylemin gerçekleştirilmesi durumunda onaltı yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasına,

hükmolunacağı düzenlenmiştir.

Başvuru Gerekçeleri

1- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun, 18.6.2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 59. maddesi ile yapılan değişiklik öncesinde yürürlükte bulunan 103. maddesinin (2) numaralı fıkrasına yönelik başvuru gerekçesi

Başvuru kararında özetle, itiraz konusu kuralın, çocuk yaşta gerçekleştirilen evliliklerin önüne geçilmesi ve çocuklara karşı cinsel istismarın önlenmesi nihai amacını taşıdığı, buna rağmen evlilik birliği devam eden ve bu birlik içinde çocuk sahibi olan ailelerde küçük yaşta

evlenilmiş olması nedeniyle babanın ceza yaptırımına tâbi tutulmasının ülkenin sosyal ve kültürel yapısıyla bağdaşmadığı, halen evli olan şahısların durumları için farklı bir yaptırım belirlenmediği için kutsal aile kurumunu koruma imkânının ortadan kalktığı, küçük yaşta bir kıza zorla tecavüz eden bir kişi ile toplumsal alışkanlıkları gereği geleneklere göre yaşı küçük biri ile evlenen ve çocuk sahibi olan kişinin aynı yaptırımı tâbi tutulmasında kamu yararı bulunmadığı, adalet ve hakkaniyet ölçülerinin gözetilmediği, evlilik birliği içerisindeki kadının ve çocuğun haklarının ağır derecede zedelendiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 10. ve 41. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 103. maddesinin (2) numaralı fıkrasının iptaline yönelik başvuru gerekçesi

Başvuru kararında özetle itiraz konusu kuralla cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda onaltı yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezası şeklinde belirlenen yaptırımın alt sınırının 6545 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikten önce sekiz yıl olduğu, yaptırımın alt sınırının sekiz yıldan onaltı yıla çıkarılmasının hukuk devletinde olması gereken adalet ve hakkaniyet ilkeleri ile suç ve cezaların orantılılığı ilkeleriyle bağdaşmadığı, kırsal kesimlerde küçük yaşta evlendirmelerin yaygın olduğu, şehirlerde ise yaşı küçük çocukların cinsel birlikteliklerinin yaygın olduğu, çocuk sanıkların yaşı küçük çocuklarla cinsel ilişkinin ağır yaptırımını bilmediği, bu konuda bilinçlendirmeye yönelik çalışmaların olmadığı, çocukların yüksek cezalarla karşı karşıya kalmasının vicdanları zedelediği, düzenlemenin önceki halinde mağdurun ruh sağlığının bozulmaması halinde faile sekiz yıldan başlayan ceza verilirken düzenlemenin yeni halinde mağdurun ruh sağlığının bozulup bozulmadığına bakılmaksızın faile onaltı yıldan az olmamak üzere hapis cezası verildiği, ayrıca yakın yaşta olan mağdurlara karşı yapılan eylemlere çok farklı cezai müeyyideler bağlanması dolaylı olarak eşitsizliğe yol açtığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

1- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun, 18.6.2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 59. maddesi ile yapılan değişiklik öncesinde yürürlükte bulunan 103. maddesinin (2) numaralı fıkrasına yönelik başvuru bakımından

Anayasa Mahkemesine göre itiraz konusu kurullarla, cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin tüm çocukların cinsel dokunulmazlığı ile beden ve ruh

bütünlüğünün korunması amaçlanmaktadır. Çocukların kendilerini korumalarındaki zorluk cinsel istismarın kolay biçimde işlenmesine neden olmakta ve bu suçlar çocukların psikolojileri ile fizyolojilerinde yetişkinlere göre daha ağır etkiler bırakabilmektedir. Bu bağlamda söz konusu suçların işlenmesini önleyici ve caydırıcı nitelikte tedbirlerin alınması Devletin pozitif yükümlülüklerindedir. Anayasa'da olduğu gibi çocukların korunmasına yönelik tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmeler ile konuya ilişkin tüm uluslararası metinlerde çocukların cinsel istismarı ve cinsel sömürüsü hakkında etkili ve caydırıcı cezalar düzenlenmesi de dâhil olmak üzere devletlerin bu konudaki tedbirleri almaları gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Bu bağlamda kanun koyucunun, küçüklerin biyolojik ve psikolojik gelişimlerine ilişkin bilimsel veriler ile toplumda geçerli genel ahlak ve kültürel koşulları gözetenek cinsel istismar suçunun nitelikli halini, suçun unsurlarını, işleniş biçimini ve topluma verdiği zararı dikkate alarak bir yaptırım belirlemesi takdir yetkisi kapsamındadır.

Çocukların cinsel istismara uğramalarını önlemeyi amaçlayan kanun koyucu tarafından, söz konusu suçun işlenmesini kolaylaştıran bir konuma sahip olan faillerin farklı konumlarının gözetilerek bu kişilerin farklı kurallara tabi kılınması ve cezalarının artırılması dışında, bu suçu işleyen failer arasında bir ayırım gözetilmeksizin bu kişilerin cezai sorumlulukları bakımından aynı kurallara tabi tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmamaktadır.

Ayrıca çocuğun cinsel istismarı suçunun öngörülmesi suretiyle öncelikle çocukların beden ve ruh sağlıklarının korunması amaçlanmakla birlikte, çocukların aile içindeki önemi ve konumları gözetildiğinde bu korumanın aynı zamanda ailenin korunması anlamını taşıdığı açıktır. Cinsel istismara uğrayan çocuklar açısından bu eylemin yaşam boyu sürececek etkileri gözetildiğinde, bu kişilerin eylem tarihi itibarıyla aile hayatlarının olumsuz etkileneceği gibi mağdur çocukların ergin olduklarında kuracakları aile hayatları yönünden de bu olumsuz etkilerin devam etmesi söz konusudur. Bu çerçevede, failin ve mağdurun cinsiyetinin bir öneminin bulunmadığı söz konusu suçta, kanun koyucu tarafından yalnızca mağdurun çocuk olmasının esas alınması suretiyle ve çocuğun korunması amacıyla, ceza yaptırımlarının taşınması gereken ödetici, önleyici ve caydırıcı niteliklerin gözetilerek bu suçu işleyenlerin sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasının öngörülmesinde, ailenin Türk toplumunun temeli olduğu ve Devletin her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri almakla yükümlü kılındığının belirtildiği Anayasa'nın 41. maddesi hükmüne aykırılık bulunmamaktadır.

Sonuç olarak itiraz konusu kural Anayasa'nın 2., 10., ve 41 maddelerine aykırı bulunmayarak iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

2- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 103. maddesinin (2) numaralı fıkrasının iptaline yönelik başvuru bakımından

Anayasa Mahkemesine göre suç ve suçluyla mücadele ve cezanın ıslah amacı ve ceza hukukunun temel ilkeleri gözetildiğinde, suç tipine göre fiil ile öngörülen yaptırım arasında makul ve hakkaniyete uygun bir denge bulunmalı ve kanun koyucunun belirlediği yaptırım, cezalandırmada güdülen amaçla ölçülü olmalıdır. Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesinin ağır bir yaptırımı bağlanmasının çocuğun etkin bir şekilde korunması amacını gerçekleştirmeye yönelik olduğunda şüphe yoktur. Ancak olaya özgü takdir yetkisi kullanma imkânı tanımayan ve onarıcı hukuk kurumları öngörmeyen kural, fiilin farklı yaşlarda mağdurlara karşı işlendiği veya failin de küçük olduğu ya da fiilden sonra mağdurun yaşının ikmali ile fiili birlikteliğin resmi evliliğe dönüşmesi gibi her bir somut olayın özellikleri dikkate alınarak ceza tayin edilmesi veya onarıcı adalet kurumlarının uygulanması imkânını ortadan kaldırmakta ve bazı durumlarda somut olayın özellikleriyle bağdaşmayacak ve suçla yaptırım arasında bulunması gereken adil dengeyi ortadan kaldıracak ölçüde ağır cezaların verilmesi sonucunu ortaya çıkarabilecek bir niteliğe sahip bulunmaktadır. Bu nedenle kuralda belirlenen ceza miktarı, her somut olayda ceza ile ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirebilecek ölçü ve orantıda değildir. Kural bu haliyle ölçülü kabul edilemeyecek bir yaptırım öngördüğünden hukuk devleti ilkesine aykırılık taşımaktadır.

Sonuç olarak itiraz konusu kural Anayasanın 2. maddesine aykırı bulunarak iptal edilmiş ve iptal kararının Resmi Gazetede yayınlanmasından itibaren bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

GEÇİCİ GÖREVLENDİRİLEN KAMU GÖREVLİLERİNE KONAKLAMA GİDERİ ÖDENMESİNE İLİŞKİN KARARIN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: GK 11/15

15/12/2015

Anayasa Mahkemesi 25.11.2015 tarihli toplantısında, 10.2.1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu'nun 33. maddesine, 21.4.2005 tarihli ve 5335 sayılı Kanun'un 4. maddesi ile eklenen (d) fıkrasında yer alan "...ve her defasında on gün ile sınırlı olmak..." ibaresinin iptaline karar vermiştir.

İtiraz Konusu Kural

6245 sayılı Kanun'un 33. maddesinin (d) fıkrasıyla, aynı maddenin (b) fıkrasında sayılan unvanlara sahip ve teftiş, denetim, inceleme veya soruşturma ile görevlendirilen denetim personeli hâricindeki diğer kamu görevlilerine de geçici görevlendirilmeleri sebebiyle yurt içinde yatacak yer temini için ödedikleri ücretleri belgelendirmeleri üzerine, belge bedelini aşmamak ve her defasında on gün ile sınırlı olmak üzere gündeliklerinin tamamına kadar olan kısmının (konaklama gideri) ayrıca ödenmesi hükme bağlanmış olup söz konusu fıkra da yer alan "...ve her defasında on gün ile sınırlı olmak..." ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

Başvuru Gerekçesi

Başvuru kararında, itiraz konusu kuralla, memuriyet mahalli dışında geçici görevlendirilen kamu görevlisine ödenecek konaklama giderinin on gün süreyle sınırlandırılmasının, kamu yararı gereğince idare tarafından tek taraflı olarak görevlendirilen kamu görevlisinin, asli görev yerinin dışındaki konaklama giderlerini büyük ölçüde kendisinin karşılaması sonucunu doğurduğu, bu durumun ilgilinin mağduriyetine ve karşılıksız çalıştırılmasına yol açtığı, kuralın angarya yasağına aykırı olduğu, 6245 sayılı Kanun'un 33. maddesinin (b) fıkrasında sayılı unvanlara sahip denetim personelinin geçici görevlendirilmeleri hâlinde ödenecek konaklama giderinde süre yönünden bir üst sınır öngörülmemekte iken diğer kamu personeli yönünden bir üst sınırın getirildiği, bu kişiler arasında böyle bir ayırım yapılmasının haklı bir nedene dayanmadığı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 10. ve 18. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesine göre itiraz konusu kuralı, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelemiştir.

Anayasa'nın 2. maddesine göre, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal bir hukuk devleti olduğunu belirten Anayasa Mahkemesi, bu maddede ifade edilen sosyal hukuk devletini, temel hak ve özgürlükleri en geniş ölçüde gerçekleştiren ve güvence altına alan, toplumsal gerekleri ve toplum yararını gözeten, kişi ve toplum yararı arasında denge kuran, toplumsal dayanışmayı en üst düzeyde gerçekleştiren, eşitliği ve sosyal adaleti sağlayan, çalışma hayatının gelişmesi için önlemler alarak çalışanları koruyan, sosyal güvenlik sorunlarını çözmeyi yüklenmiş, ülkenin kalkınmasıyla birlikte ulusal gelirin sosyal katmanlar arasında adaletli biçimde dağıtılmasını amaç edinmiş devlet olarak tanımlamıştır.

Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kural gereğince, 33. maddenin (b) fıkrasında sayılı unvanlı denetim personeli dışındaki kamu görevlilerine, geçici görevlendirildikleri yerlerdeki konaklamaları dolayısıyla yaptıkları giderleri karşılamak amacıyla kendilerine yapılan ödemelerin ücret niteliğinde olmayıp harcırah olduğunu tespit etmiştir.

Kamu görevlileri ile kamu idareleri arasındaki hizmet ilişkilerinin kural işlemlerle düzenlendiğini, kamu görevlilerinin, belirli bir statüde, nesnel kurallara göre hizmet yürüttüklerini ifade eden Anayasa Mahkemesi, kamu görevlilerinin geçici olarak görevlendirilmelerinin de kamu yararı ve hizmet gerekleri doğrultusunda, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, tâbi oldukları kurumların özel düzenlemeleri ve ilgili diğer mevzuat hükümleri uyarınca gerçekleştirildiğini belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi, geçici görevlendirilme sebebiyle asıl görev yeri dışında konaklamak durumunda kalan kamu görevlilerinin, maddi açıdan belli bir külfetle karşı karşıya kalmaları ve bu külfetin, kamu hizmetinin yürütülmesinden kaynaklanması nedeniyle kamuca karşılanması gerektiğini belirterek konaklama giderinin ödenmesini on gün ile sınırlayan itiraz konusu kuralın, sosyal hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığına hükmetmiştir.

Sonuç olarak Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle 6245 sayılı Harcırah Kanunu'nun 33. maddesinin (d) fıkrasında yer alan "...ve her defasında on gün ile sınırlı olmak..." ibaresinin iptaline karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

SPORDA ELEKTRONİK KART VE BİLET UYGULAMASINA İLİŞKİN KARARIN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: GK 12/15

16/12/2015

Anayasa Mahkemesi 12.11.2015 tarihli toplantısında, 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 5. maddesinin (11) numaralı fıkrasının elektronik kart bilgilerinin kulüpler adına reklam ve pazarlamasında federasyonlara yetki verilmesi ile federasyonlara verilen bazı yetkilerin devrine ilişkin düzenlemeler içeren (c) bendinin birinci cümlesinin ve (a) bendinin ikinci cümlesi yönünden aynı fıkranın (c) bendinin üçüncü cümlesinin iptaline karar vermiş, belirtilen cümleler dışındaki hükümlerin iptali taleplerini ise reddetmiştir.

A- Elektronik Kart Bilgilerinin Kulüpler Adına Reklam ve Pazarlamasında Federasyonlara Yetki Verilmesi ile Federasyonlara Verilen Bazı Yetkilerin Devrine İlişkin Düzenlemeler

İtiraz Konusu Kurallar

İtiraz konusu 5. maddenin (11) numaralı fıkrasının (c) bendinin birinci cümlesi, elektronik kart bilgilerinin kulüpler adına reklam ve pazarlamasında ilgili federasyonların yetkili olmasını, aynı fıkranın (c) bendinin üçüncü cümlesi ise federasyonların, (11) numaralı fıkra kapsamındaki yetkilerinin kısmen ya da tamamen üçüncü kişilere devredebileceğini öngörmektedir.

Başvuru Gerekçesi

Başvuru kararında özetle elektronik kart uygulamasının, elektronik bilet alanların özel hayat ve aile hayatının gizliliğini ihlal ettiği, şiddeti önlemek amacıyla getirilen ve kişisel verileri içeren elektronik kart bilgilerinin kulüpler adına reklam ve pazarlanmasında federasyonlara yetki verilmesinin ise elektronik kartı ve elektronik kart uygulamasını ticari bir meta hâline getirdiği, Devletin yükümlülüğü gereği spora ulaşım engel olan unsurları kaldırması gerektiği hâlde elektronik kart uygulamasıyla bu konuda bir engelin oluşturulduğu belirtilerek kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi öncelikle, Kanun'un 5. maddesinin (11) numaralı fıkrasının (c) bendinin ikinci cümlesinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu cümleye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine karar vermiştir.

Kişisel verilerin ilgili üçüncü kişiler ya da kamu kurum ve kuruluşları ile paylaşılabilmesi için söz konusu kişi ve kurumların bu verilere erişebilme hususunda kanunen yetkilendirilmiş olmaları ve bu verilerin ilgili kurum ve kişilerin görevlerini yapması için gerekli olmasının yanı sıra bu görevlerin yerine getirilmesi ile de sınırlı olması gerektiğini belirten Anayasa Mahkemesi, elektronik kart bilgilerinin kulüpler adına reklam ve pazarlamasında federasyonlara yetki veren itiraz konusu kural uyarınca kişisel verilerin, ilgili federasyon tarafından kulüpler adına reklam ve pazarlamada kullanılabileceğini, böylece spor müsabakalarını izlemek amacıyla verilen kişisel verilerin üçüncü kişilere aktarılmasının olanaklı hâle geldiğini ifade etmiştir. Mahkeme, kişisel verilerin elektronik kart almak üzere verilmiş olmasının, söz konusu verilerin üçüncü kişilere aktarımına rıza gösterildiği anlamına gelmediğini, Anayasa'nın 20. maddesinde kişisel verilerin "*ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği*"nin açıkça ifade edilmesinin karşısında, kişisel veri niteliğinde bulunan elektronik kart bilgilerinin, ilgili kişilerin rızaları alınmaksızın, federasyon tarafından reklam ve pazarlama amacıyla üçüncü kişilere verilmesi sonucuna yol açan kuralın özel hayatın ve kişisel verilerin korunması haklarına bir sınırlama getirdiğini tespit etmiştir. Kişisel verilerin rıza olmaksızın üçüncü kişilere aktarımı sonucunu doğuracak şekilde elektronik kart bilgilerinin kulüpler adına reklam ve pazarlamasında ilgili federasyonların yetkili kılınmasının, sporda şiddetin önlenmesi için demokratik toplum düzeni bakımından alınması gereken tedbirlerden olduğunun söylenemeyeceğini belirten Mahkeme, aynı zamanda söz konusu yetkinin federasyona verilmesi suretiyle özel hayatın ve kişisel verilerin korunması haklarına getirilen sınırlamanın, sportif faaliyetlerde yaşanan şiddeti önleme amacını gerçekleştirmeye elverişli de olmadığını belirterek itiraz konusu (11) numaralı fıkranın (c) bendinin birinci cümlesini iptal etmiştir.

Mahkeme, federasyonların (11) numaralı fıkra kapsamında belirtilen yetkilerini kısmen veya tamamen üçüncü kişilere devredebileceklerine ilişkin hüküm yönünden ise yetki devrini öngören düzenlemelerle ilgili olarak bir ayrıma giderek kişisel verilerin merkezi veri tabanında tutulmasına

ilişkin yetkinin devredilmesine imkân tanınmasının, elektronik kart ve bilet uygulaması ile gerçekleştirilmek istenilen sporda şiddetin önlenmesine hiçbir katkısının bulunmadığını, kuralda, özel hayatın gizliliğine ve kişisel verilerin korunması hakkına sınırlama getirilirken sınırlama aracının, sınırlama amacına uygun ve orantılı olarak kullanılmasını temin edecek güvencelere yer verilmediğini, böylelikle demokratik toplum düzeninde gerekli olmayan ölçüsüz bir sınırlama niteliğinde olduğunu belirtmek suretiyle (11) numaralı fıkranın (c) bendinin üçüncü cümlesini aynı fıkranın (a) bendinin ikinci cümlesi yönünden iptal etmiştir. Mahkeme, bilet organizasyonu ve seyircilerin müsabaka alanlarına giriş ve çıkışına ilişkin kontrolün ve denetimin yapılmasına, bu amaçla merkezi kontrol sistemi oluşturulmasına, elektronik kart ve elektronik kart kapsamında satışı gerçekleştirilecek biletlerin basım, satış ve dağıtımına ilişkin sistem üzerinden merkezi satışlar gerçekleştirilmesine yönelik yetki devrinin ise Anayasaya uygun olduğunu belirterek (11) numaralı fıkranın (c) bendinin üçüncü cümlesine ilişkin iptal talebini, diğer hükümler yönünden reddetmiştir.

B- Elektronik Karta İlişkin Kişisel Verilerin Bulunduğu Merkezi Veri Tabanı Tutulması ve Bu Veri Tabanının Bazı Bakanlıkların Erişimine Açılmasını Öngören Düzenlemeler

İtiraz Konusu Kurallar

İtiraz konusu (11) numaralı fıkranın (a) bendinin ikinci cümlesi, elektronik kart oluşturulmak amacıyla alınan kişisel bilgilerin federasyon bünyesinde oluşturulan merkezi veri tabanında tutulmasını, aynı bendin üçüncü cümlesi ise bu veri tabanının Maliye Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının erişimine açık olmasını düzenlemektedir.

Başvuru Gerekçesi

Başvuru kararında özetle elektronik kartın özel hayat ve aile hayatının gizliliğini ihlal ettiği belirtilerek kuralların, Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, öncelikle özel hayatın gizliliği kapsamında kişisel verilerin korunması amacıyla Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen "*kişisel verilerin korunması hakkı*"nın mutlak ve sınırsız bir hak olmayıp Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri gereğince hakkın özüne dokunulmaksızın ve demokratik toplum düzeninin gerekleri ile ölçülülük ilkesine aykırı olmamak üzere

kanunla sınırlanabileceğini belirtmiştir. İtiraz konusu kuralların, sporda şiddetin önlenmesi, kamu düzeninin ve güvenliğinin sağlanması, bireylerin can ve mal güvenliğinin temin edilmesi, vergi kaçırılmasını engellemek gibi demokratik toplum düzeni yönünden zorlayıcı toplumsal ihtiyaçları karşılamaya yönelik olduğunu, kurallar ile özel hayatın ve kişisel verilerin korunması haklarına bir sınırlama getirilmiş ise de bu sınırlandırmanın, demokratik toplum düzeni bakımından alınması gereken tedbirler kapsamında kaldığını, öngörülen sınırlandırma için kullanılan aracın, hak ve özgürlüğü en az sınırlayacak ve amaca uygun bir araç olduğu, kamu düzeni ve güvenliğinin korunması şeklindeki kamu yararı ile kişisel verilerin korunması hakkı arasında makul dengenin kurulduğunu ifade eden Mahkeme, söz konusu veri tabanının, vatandaşların çok daha ayrıntılı ve hassas verilerinin bulunduğu Maliye ve İçişleri Bakanlıklarının erişimine açılmasının da veri güvenliği açısından sorun teşkil etmeyeceğini, elektronik kart almak isteyenlerin başvuruları sonucu elde edilen verilerin amaç ve kapsam dışında depolanması ve kullanılması hâlinde, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki kişisel verilerin korunmasına ilişkin ceza hükümlerinin uygulanacak olması nedeniyle bu konuda kanuni güvencenin de bulunduğu belirterek itiraz konusu kurallara yönelik iptal taleplerini reddetmiştir.

C- Elektronik Kart ve Bilet Uygulaması, Elektronik Kart Üzerinde Bulunacak Bilgiler, Bilet Organizasyonu ve Seyircilerin Müsabaka Alanlarına Giriş ve Çıkışına İlişkin Kontrol ve Denetim Yetkisi ile Elektronik Biletlerin Basım, Satış ve Dağıtımına İlişkin Düzenlemeler

İtiraz Konusu Kurallar

İtiraz konusu kurallar, elektronik bilet ve kart uygulamasını, elektronik kart üzerinde yer alacak bilgileri, spor müsabaka alanlarına giriş ve çıkışına ilişkin kontrol ve denetimleri, elektronik bilet basım, dağıtım ve satışını düzenlemektedir.

Başvuru Gerekçesi

Başvuru kararında özetle sporun evrensel bir nitelik taşıdığı, eğlenme ve dinlenme haklarını içeren başlı başına temel bir hak ve hürriyet olduğu, kanun koyucunun şiddeti önlemek için yaptığı yasal düzenlemelerin şiddet mağduru bireylerin mağduriyetlerini artırdığı, şiddetin insanların temel hak ve özgürlüklerinin kısıtlanması suretiyle önlenemeyeceği, elektronik kart uygulamasının gerçek sporseverlerin haklarını ihlal ettiği, kısıtlıların, vasilerinin izni olmaksızın kendi başlarına kart alamamaları nedeniyle spor

müsabakalarını izlemelerinin engellendiği, bu suretle reşit olmayanlar ile kısıtlıların haklarının ihlal edildiği, söz konusu uygulamanın sadece futbol ve bu bağlamda süper lig ve birinci ligue sınırlı uygulanmasının eşitlik ilkesine aykırı olduğu, uygulamanın özgür irade ve hareket serbestisine ciddi bir müdahale oluşturduğu belirtilerek kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 59. maddesine göre yerine getirmesi gereken devletin pozitif yükümlülüklerinin ancak kamu düzeninin sağlandığı bir ortamda gerçekleştirilebileceğini, aksi bir durumda hak ve özgürlüklerden gereği gibi yararlanılmasının mümkün olmayacağını, bu nedenle sporda şiddetin ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla çeşitli tedbirler almanın zorunlu olduğunu, Anayasa'da düzenlenmemiş bir alanın, Anayasa'nın temel ilkeleri ile yasaklayıcı hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla kanun koyucunun takdirine göre düzenlenebileceğini, spor müsabakalarına giriş ve çıkışların kontrolü ve bilet basım, satış ve dağıtımına ilişkin konularda Anayasa'da bir düzenleme bulunmadığını, bu bağlamda kanun koyucunun, takdir hakkı kapsamında sportif faaliyetlerde gerçekleşen şiddetin toplum üzerinde oluşturduğu tehlikeyi ve sportif faaliyetlerde işlenen suçlardaki artışı dikkate alarak elektronik kart uygulamasını tercih ettiğini, kuralların, sporda şiddet sorununu çözme ve sporseverlerin kurallara uymalarını sağlama amacı için gerekli ve elverişli olduğunu, Kanun'un 5. maddesinin (4) numaralı fıkrasında branş ayrımı yapılmamış olması karşısında uygulamanın, tüm spor dalları için geçerli olduğunu, reşit olmayanlar ile kısıtlılar hakkındaki durumun, itiraz konusu kurallardan dolayı değil, hak ve fiil ehliyetine yönelik düzenlemeler içeren diğer hukuk kurallarının uygulanmasından ibaret olduğunu belirterek kurallara yönelik iptal taleplerini reddetmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

GEÇİCİ PERSONELE DÖNER SERMAYE ÖDEMESİ YAPILMAMASINA İLİŞKİN KARARIN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: GK 13/15

31/12/2015

Anayasa Mahkemesi 23.12.2015 tarihli toplantısında 209 sayılı Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları ile Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*memurlar ve sözleşmeli*" ibaresinin iptal talebini geçici personel yönünden incelemiş ve Anayasa'nın 2., 10. ve 55. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptaline yönelik talebi reddetmiştir.

İtiraz Konusu Kural

209 sayılı Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları ile Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun'un, döner sermaye gelirlerinden, döner sermayeli sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan memurlar ve sözleşmeli personel ile açıktan vekil olarak atanarlara mesai içi veya mesai dışı ayrımı yapılmaksızın ek ödeme yapılabileceğinin belirtildiği 5. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "*memurlar ve sözleşmeli*" ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

Başvuru Gerekçesi

Devlet hastanesinde geçici personel statüsünde çalışan davacının, hastane döner sermaye gelirlerinden kendisine ek ödeme yapılması talebiyle yapmış olduğu başvurunun reddi üzerine açtığı davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemece, personelin döner sermaye gelirlerinden alacağı payın eğitim durumu, mesleki unvanı ve icra ettiği iş gibi etkenlere bağlı olarak farklı şekillerde belirlenebilmesinin mümkün olduğu, memur ve sözleşmeli personel statüsünde bulunmayan ancak döner sermaye gelirlerinin elde edilmesine sağladığı katkı bakımından memur ve sözleşmeli personel ile aynı hukuki konumda bulunan diğer personelin döner sermaye gelirlerinden yararlanmasının engellenmesinin eşitlik ilkesine aykırı olduğu, itiraz konusu kuralla eşit işe eşit ücret ilkesinin ve Anayasa'nın 55. maddesinde yer alan ücretin emeğin karşılığı olduğu ve Devletin çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret almaları için

gerekli tedbirleri almakla yükümlü bulunduğu yolundaki hükmün ihlal edildiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 10. ve 55. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Dava konusu kuralın “geçici personel” yönünden incelenmesine karar veren Anayasa Mahkemesi, kanun önünde eşitlik kuralının eylemli değil hukuksal eşitlik anlamına geldiğini, aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulduğunda Anayasa’da öngörülen eşitlik ilkesinin zedelenmeyeceğini belirtmiştir.

Geçici personel ile memurlar ve sözleşmeli personel tarafından yürütülen hizmetlerin farklılığı ve geçici personel statüsünde yerine getirilen işin memurlar ve sözleşmeli personel tarafından yapılan işle “eşit iş” olmadığı gözetilerek, anılan statüde çalışanların ücretleri yönünden farklı kurallara tabi tutulmalarında eşitlik ilkesi yönünden aykırılık görülmemiştir.

Yerine getirdikleri hizmetin niteliği gözetilerek farklı statüler için farklı ücret rejimleri öngörülmesinde ve bu kapsamda geçici personele itiraz konusu kuralda yer verilmemesinde, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan sosyal hukuk devleti ilkesine ve emeğin karşılıksız bırakılmamasını amaçlayan 55. maddesiyle Devletin, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğüne aykırılık bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, itiraz konusu kuralın “geçici personel” yönünden Anayasa'nın 2., 10. ve 55. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptaline yönelik talep reddedilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

KORUMA TEDBİRLERİNE YÖNELİK MAHKEMELERİN OYBİRLİĞİYLE KARAR VERMESİ VE MAHKEME KARARLARININ YERİNE GETİRİLMEMESİ DURUMUNDA AÇILACAK TAZMİNAT DAVALARINA İLİŞKİN KARARIN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: GK 1/16

08/01/2016

Anayasa Mahkemesi 25.11.2015 tarihli toplantısında, 6526 sayılı Kanun'la değiştirilen, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 128., 135., 139. ve 140. maddelerinde yer alan taşınmazlara, hak ve alacaklara el koyma, iletişimin denetlenmesi tedbirleriyle gizli soruşturmacı görevlendirilmesine ilişkin taleplerle ilgili olarak ağır ceza mahkemelerinin oybirliğiyle karar vermeleri hakkında düzenlemeler ile mahkeme kararlarının süresi içinde kamu görevlilerince yerine getirilmemesi durumunda, tazminat davasının ancak ilgili idare aleyhine açılabileceğini düzenleyen 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinin (4) numaralı fıkrasının iptali taleplerinin reddine karar vermiştir.

Dava ve İtiraz Konusu Kurallar

Dava ve itiraz konusu kurallarda taşınmaz, hak, alacak ve diğer malvarlığı değerlerine el koyma, şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişiminin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ile kamu görevlilerinin gizli soruşturmacı olarak görevlendirilmesi ağır ceza mahkemesinin oybirliğiyle vereceği karara bağlanmaktadır.

Dava ve Başvuru Gerekçeleri

Dava ve itiraz başvurularında özetle daha önce tek hâkim tarafından karar verilebilen söz konusu tedbirlere dava konusu kurullarla ağır ceza mahkemelerinin oybirliğiyle karar vermeleri koşulunun getirilmesinin kanuni hâkim ilkesiyle çeliştiği, çok daha ağır sonuçları olan hükümlülöklere tek hâkimle ya da heyetin oyçokluğuyla karar verilebilmekte iken bu koruma tedbirlerine karar verilebilmesi için oybirliği koşulunun aranmasının suç failleri yönünden eşitsizliğe neden olduğu, yargılama sürecini uzatacağı, bu nedenle hak arama özgürlüğünün gerektiği gibi kullanılmasına engel olacağı,

ayrıca davaların en az giderle ve süratle sonuçlandırılmasının da mümkün olamayacağı, derdest bir davada görevli ve yetkili olmayan bir mahkemenin karar verme mercii olarak belirlenmesinin ve başka bir mahkeme tarafından karar verilen koruma tedbirleriyle elde edilen deliller çerçevesinde yargılama yapılmasının mahkemelerin bağımsızlığı ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralların, Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre koruma tedbirlerine hangi mahkemeler tarafından karar verileceği, bu mahkemelerin inceleme usulleri ve kararların tek hâkimle ya da heyetle, oybirliğiyle ya da oyçokluğuyla verilmesi, itiraz üzerine nasıl bir yöntem izleneceği gibi konular, Anayasa'nın 142. maddesi uyarınca kanun koyucunun mahkemelerin kuruluşu, görev, yetki ve yargılama usullerini belirleme yetkisi kapsamındadır. Bu kapsamda kanun koyucu tarafından söz konusu tedbirlerle ilgili taleplerin inceleneceği mahkemelere ve bu mahkemelerde uygulanacak yargılama usullerine ilişkin özel düzenlemeler getirilmesinde hukuk devleti ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

Tedbir kararlarının alınması yönündeki uygulamanın dava sürecinin uzamasına yol açacağı düşünülebilirse de kuralların, hukuk devleti ilkesinin, mülkiyet hakkının, özel hayatın gizliliğinin ve haberleşme özgürlüğünün daha etkin biçimde korunmasını amaçladığı dikkate alındığında yargılamanın en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması ilkesine ve hak arama özgürlüğünün kullanılmasına ölçsüz bir sınırlama getirdiği söylenemez.

Bunun yanında ceza yargılamasında bazı mahkemeler belirli işlemler konusunda yetkilendirilebilir. Bu kapsamda söz konusu tedbir kararlarını vermeye ağır ceza mahkemelerinin yetkili kılınmasının da Kanun'da yer alan "tutuklamaya itiraz incelemesi", "reddi hâkim talebinin incelenmesi" gibi bazı yargılama işlemleri bakımından mahkemeler arasındaki işbölümü kurallarına göre öngörülen bir yetki düzenlemesi niteliğinde olduğunun kabulü gerekir. Tedbir konusunda karar verme işlemleri tamamlandıktan sonra, toplanan delillere göre sanık veya sanıklar hakkında hükmü verecek olan yine asıl mahkemesidir. Dolayısıyla yargılama sürecindeki bazı işlemlerin yürütülmesi için yapılan böyle bir yetkilendirme, kanuni hâkim ilkesine aykırı olmadığı gibi mahkemelerin bağımsızlığına müdahale olarak da değerlendirilemez.

Diğer yandan ağır ceza mahkemelerinin oybirliğiyle karar vermeleri şeklindeki kurallar yeni bir mahkeme kurulması niteliğinde olmayıp Kanun'un yürürlüğe girmesiyle birlikte taşınmazlar, hak ve alacaklar ve diğer

malvarlığı değerleriyle ilgili el koyma kararlarının verilmesine ilişkin yetki ve koşulları düzenlemektedir. Bu yönüyle kuralların, kanuni hâkim ilkesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

Sonuç olarak dava konusu kurallar Anayasa'ya aykırı bulunmayarak iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

B. Mahkeme Kararlarının Yerine Getirilmemesi Nedeniyle Açılacak Tazminat Davasına İlişkin Düzenleme

Dava Konusu Kural

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 6526 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilen 28. maddesinin değiştirilen (4) numaralı fıkrasında, mahkeme kararlarının süresi içinde kamu görevlilerince yerine getirilmemesi durumunda, tazminat davasının ancak ilgili idare aleyhine açılabileceği düzenlenmiştir.

Dava Gereççeleri

Dava dilekçesinde özetle yargı kararlarına uymamanın ilgili kamu görevlisinin kişisel kusuru olduğu, kamu görevlilerinin mahkeme kararlarını keyfi olarak yerine getirmemelerinin önüne geçen koruyucu mekanizmayı ortadan kaldıran kuralın hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre Anayasa'nın 129. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan *"Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir."* hükmü, kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri her türlü kusurdan kaynaklanan tazminat davalarının muhatabının idare olduğunu açıkça ifade etmektedir. Ancak düzenlemeyle kusurlarıyla idareyi zarara uğratan kamu görevlisinin sorumluluğu ortadan kaldırılmamıştır. Anayasa'nın 129. maddesi uğranılan idari zarar için sorumlu kamu görevlisine rücu edilmesini zorunlu kılmaktadır. Nitekim maddenin gerekçesinde bu husus, *"Kamu hizmeti görevlilerinin görevleri ile ilgili olarak kusurlu eylem ve işlemleri ile idareye verdikleri zarardan sorumlu olacakları ise esasen uygulanmakta olan bir ilkenin tekrarıdır."* şeklinde ifade edilmiştir.

Ayrıca Anayasanın 138. maddesinde yasama ve yürütme organları ile idarenin, mahkeme kararına uymak zorunda oldukları, mahkeme kararlarını

hiçbir şekilde değiştirmeyecekleri ve bunların yerine getirilmesini geciktiremeyecekleri belirtilmiştir. İdari yargı kararlarının süresi içinde yerine getirilmemesi halinde tazminat davasının ancak idare aleyhine açılabilir olması, kararı uygulamayan kamu görevlisinin hukuki sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Anayasa koyucunun, kamu görevlisinin kusurunun niteliğine bakmaksızın bu kusurun ilgili kamu görevlisine ait bir yetkinin kullanılması sırasında işlenmesini esas alması ve kamu görevlilerinin söz konusu kusurlarından dolayı ancak idare aleyhine dava açılabilirliğini kabul etmesi, idare ile arasındaki rücu ilişkisi dolayısıyla ilgili kamu görevlisinin hukuki sorumluluğunu sona erdirmemektedir. Öte yandan idarenin, kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurdan doğan zararın tazmini ile yükümlü kılınmasının, kamu görevlilerinin hükmedilen tazminat miktarını tam ve zamanında ödeyememe ihtimali gözetildiğinde davacıların zararının karşılanması bakımından bir güvence niteliği taşımaktadır.

Sonuç olarak itiraz konusu kural Anayasa'ya aykırı bulunmayarak iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

İNTERNET SAĞLAYICILARININ TİB'İN TALEP ETTİĞİ BİLGİLERİ TESLİM ETME VE TEDBİRLERİ ALMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNE İLİŞKİN KARARIN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: GK 2/16

28/01/2016

Anayasa Mahkemesi 8.12.2015 tarihli toplantısında, 6518 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinin iptali talebiyle açılmış olan davayı karara bağlamış ve bu kapsamda 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da yer alan;

İçerik, yer ve erişim sağlayıcılarını, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının (TİB) talep ettiği bilgileri talep edilen şekilde Başkanlığa teslim etmekle ve Başkanlıkça bildirilen tedbirleri almakla yükümlü kılan hükümlerini iptal etmiş,

5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında hâkimin verdiği erişimin engellenmesi kararına konu kişilik hakkının ihlaline ilişkin yayının veya aynı mahiyetteki yayınların başka internet adreslerinde de yayınlanması durumunda ilgili kişinin Erişim Sağlayıcıları Birliğine (ESB) başvurması halinde mevcut kararın bu adresler için de uygulanacağına ilişkin hükümde yer alan "...veya aynı mahiyetteki yayınların..." ibaresini iptal etmiş, kalan bölümün reddine karar vermiş,

ESB'nin kuruluşu, işleyişi ve esaslarına ilişkin düzenlemeleri içeren hükümler ile özel hayatın gizliliğinin ihlaline bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde TİB Başkanına erişimin engellenmesi yetkisini veren hükmün iptal talebini ise reddetmiştir.

A- İçerik, Yer ve Erişim Sağlayıcıların TİB'in Talep Ettiği Bilgileri Talep Edilen Şekilde Başkanlığa Teslim Etme ve Başkanlıkça Bildirilen Tedbirleri Alma Yükümlülüklerine İlişkin Hükümler

Dava Konusu Kurallar

6518 sayılı Kanun'un 87. maddesi ile 5651 sayılı Kanun'un 4. maddesine eklenen (3) numaralı fıkra, 88. maddesi ile 5651 sayılı Kanun'un 5. maddesine eklenen (5) numaralı fıkra ve 89. maddesi ile 5651 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (d) bendine ilişkin dava konusu kurallarda; içerik, yer ve erişim sağlayıcılar, TİB tarafından talep edilen bilgileri talep edildiği şekilde TİB'e teslim etmekle ve TİB tarafından bildirilen tedbirleri almakla yükümlü tutulmuşlardır.

Davanın Gerekçesi

Dava dilekçesinde özetle, iptali istenilen hükümlerin Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın tüm internet kullanıcılarının iletişim verilerinin herhangi bir hukuki sınırlama veya engelleme olmadan toplanmasını mümkün hale getirmek için düzenlendiği, içerik, yer ve erişim sağlayıcılar tarafından talebi halinde Başkanlığa teslim edilecek kişisel bilgilere Başkanlığın erişimini sınırlandıracak herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği, iptali istenilen hükümlerde içerik, yer ve erişim sağlayıcıların Başkanlıkça bildirilen tedbirleri almakla yükümlü olduğu öngörülmekle birlikte bu tedbirlerin neler olduğunun açıklanmadığı, dolayısıyla bu tedbirlerin belirsiz olduğu belirtilerek kuralların, Anayasa'nın 2., 13., 20., 36. ve 40. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesince dava konusu kurallar, Anayasa'nın hukuk devleti ilkesinin düzenlendiği 2. maddesi, *“Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması”* başlıklı 13. maddesi ve *“Özel hayatın gizliliği”* başlıklı 20. maddesi yönünden incelenmiştir.

Anayasa Mahkemesine göre, TİB'in, internet ortamında yapılan yayınların düzenlenmesi ve bu yayınlar yoluyla işlenen suçlarla mücadele edilmesi ve kendisine verilen görevleri yerine getirebilmesi için kişisel veriler de dâhil olmak üzere bir takım bilgi ve belgelere ihtiyacının bulunması kaçınılmazdır. Ancak iptali istenilen kurallarda, TİB'in Kanun'daki görevlerini yerine getirme noktasında içerik, yer ve erişim sağlayıcılardan isteyeceği bilginin kapsamı ve getirebileceği yükümlülüklerin çerçevesi belirlenmemiş, içerik, yer ve erişim sağlayıcılardan bilgi talep etme yetkisinin kapsamı kişisel verilerin korunmasına ilişkin gerekli teminatlar sağlanarak sınırlandırılmamış ve bildirilen tedbirleri alma noktasında da içerik, yer ve erişim sağlayıcılara kapsamı belirlenemeyen yükümlülükler yüklenmiştir. Kanun'un 4. maddesinin iptali istenilen (3) numaralı fıkrasında *“Başkanlığın bu Kanun ve diğer kanunlarla verilen görevlerinin ifası kapsamında;”* denilerek genel bir belirleme yapılmıştır. Ancak bu genel belirleme, Kanun'un; iptali istenilen 5. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde yer almamaktadır. Bu çerçevede iptali istenilen kurallarda, TİB'in hangi koşullarda ve hangi gerekçelerle istediği bilgilerin içerik, yer ve erişim sağlayıcılar tarafından Başkanlığa teslim edileceğine ya da verilen bilgilerin ne kadar süre ile TİB'de saklanacağına, talep edilen bilgilerin mahiyetine, içerik, yer ve

erişim sağlayıcılara bildirilecek tedbirlere ilişkin herhangi bir belirlilik bulunmamaktadır. Kurallar bu yönleriyle belirli ve öngörülebilir değildir.

İptali istenilen kurallar, Anayasa'nın 20. maddesinde özel hayatın korunmasına yönelik olarak getirilen güvencelere rağmen, kişinin açık rızası olmaksızın kişisel verilerine ulaşılmasına ve bu kişisel verilerin işlenip, bilgi halinde TİB'e teslim edilmesine olanak tanımaktadır. Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.*" denilmektedir. Anayasa'nın bu hükmünde yer alan kişisel verilerin işlenmesine ilişkin "*kanunda öngörülen haller*"ın nelerden ibaret olduğu 5651 sayılı Kanun'da açıkça belirtilmemiştir. İptali istenilen kurallar, Anayasa'da yer alan güvenceye rağmen, kişilere ait her türlü kişisel veri, bilgi ve belgelerin konu, amaç ve kapsam bakımından yeterli sınırlamaya tabi kılınmaksızın koşulsuz olarak TİB'e verilmesine imkân tanımakta, böylece kişiler idareye karşı korumasız hale getirilmektedirler. Dolayısıyla iptali istenilen kurallar, belirli ve öngörülebilir olmadığından kişisel verilerin korunması hakkını ölçüsüzce sınırlandırmakta ve Anayasa'nın 20. maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

Sonuç olarak Mahkeme, internet içerik, yer ve erişim sağlayıcılarının Başkanlığın talep ettiği bilgileri talep edilen şekilde Başkanlığa teslim etme ve Başkanlıkça bildirilen tedbirleri alma yükümlülüklerini düzenleyen kuralları Anayasa'nın 2., 13. ve 20. maddelerine aykırı bularak iptal etmiş ve iptal hükümlerinin kararın Resmi Gazetede yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir.

B- 5651 sayılı Kanun'un 9. Maddesi Kapsamında Hakimin Verdiği Erişimin Engellenmesi Kararına Konu Kişilik Hakkının İhlaline İlişkin Yayının veya Aynı Mahiyetteki Yayınların Başka İnternet Adreslerinde de Yayınlanması Durumunda İlgili Kişinin ESB'ye Başvurması Halinde Mevcut Kararın Bu Adresler İçin de Uygulanmasına İlişkin Hüküm

Dava Konusu Kural

6518 sayılı Kanun'un 93. maddesiyle değiştirilen, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (9) numaralı fıkrasında, 9. madde kapsamında hâkimin verdiği erişimin engellenmesi kararına konu kişilik hakkının ihlaline ilişkin yayının veya aynı mahiyetteki yayınların başka internet adreslerinde de yayınlanması durumunda ilgili kişi tarafından Birliğe müracaat edilmesi hâlinde mevcut kararın bu adresler için de uygulanacağı öngörülmektedir.

Davanın Gerekçesi

Dava dilekçesinde, iptali istenilen kuralın Anayasa'nın 2., 33., 36. ve 40. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

İptali istenilen kural uyarınca, erişimin engellenmesi kararına konu kişilik hakkının ihlaline ilişkin yayının aynısı ya da aynı mahiyetteki yayının başka internet adreslerinde de yayınlanması durumunda Birlik, bir değerlendirme yapacak ve yargı organınca yeni bir karar alınmaksızın, ilgili kişinin Birliğe müracaat etmesi halinde hâkimin vermiş olduğu karar, bu adresler için de uygulanacaktır.

Anayasa Mahkemesine göre, hâkimin verdiği erişimin engellenmesi kararına konu kişilik hakkının ihlaline ilişkin yayının aynısının bir başka internet adresinde yayınlanması durumunda Birlik tarafından kararın bu adresler için de uygulanmasında sorun bulunmamaktadır. Bu durumda mevcut kararın bu adresler için de uygulanması, söz konusu hâkim kararının yerine getirilmesinden ibarettir. Çünkü belirtilen yayının kişilik hakkını ihlal ettiği mahkeme tarafından tespit edilmiş durumdadır. Birliğin burada yapacağı şey, söz konusu yayının aynı olup olmadığını ve ihlale konu yayının belirtilen internet adresinde aynen veya bir parçasının yayınlanıp yayınlanmadığını belirlemekten ibarettir. Ayrıca hâkim kararını etkisiz kılacak şekilde çok küçük değişiklikler yapılmak suretiyle aynı eylemin gerçekleştirilmesi halinde de ihlale konu yayının aynı olduğu kabul edilmelidir. Burada Birlik tarafından hukuki bir değerlendirme yapılması söz konusu olmayıp maddi olay tespit edilecektir. Bu durumda da erişimin engellenmesi kararının uygulanacağı yayın, daha önce hâkim kararıyla tespit edilmiş olduğundan herhangi bir belirsizlikten bahsedilemeyeceği gibi ifade hürriyetinin keyfi veya ölçsüz şekilde sınırlandırılmasından da söz edilemez.

Ancak hâkimin 9. madde kapsamında verdiği erişimin engellenmesi kararına konu kişilik hakkının ihlaline ilişkin "*aynı mahiyetteki yayınların*" başka internet adreslerinde yayınlanması durumunda ilgili kişinin Birliğe başvurması halinde bunun tespiti de Birliğe bırakılmaktadır. Aynı mahiyetin tespiti, yayının aynı olmasından farklı olup, bu yayının içeriğinin değerlendirilmesini gerektirmektedir. "*Aynı mahiyetteki yayınlar*", hâkimin vermiş olduğu erişimin engellenmesi kararına konu kişilik hakkının ihlaline ilişkin yayın ile aynı olmayan, ancak yöneldiği sonuç bakımından ilgilinin kişilik hakkını ihlal edebilecek mahiyette olan yayınlardır. Kişilik

hakkının kapsamı ve hangi eylemlerin kişilik hakkını ihlal ettiği ise ilgili tarafların toplumsal, ekonomik, siyasal ve hukuki konuları, söz konusu yayının ulaştığı kitle ve bu yayının ifade özgürlüğü kapsamında bulunup bulunmadığı gibi birçok hukuki konunun değerlendirilmesini ve buna göre karar verilmesini gerektirmektedir. Bu kapsamda iptali istenilen kuralla aynı mahiyetteki yayınların ESB'ye erişimin engellenmesine yönelik olarak verilen yetki, kanunilik ilkesinin asgari şartı olan kanunun anlaşılır, açık ve net olması zorunluluğunu karşılamadığı gibi kapsam ve sınırları da belirsizdir. Kural "*aynı mahiyetteki yayınlar*" yönünden belirli ve öngörülebilir değildir.

Öte yandan, Birlik tarafından hâkimin verdiği erişimin engellenmesi kararına konu kişilik hakkının ihlaline ilişkin aynı mahiyetteki yayınların başka internet sitesinde yayınlanması halinde bu siteler hakkında da erişimin engellenmesi kararının uygulanması, bu sitelerden yararlanılmasını engellediğinden ifade özgürlüğünü de ölçüsüzce sınırlandırmaktadır.

Sonuç olarak Mahkeme, dava konusu kuralda yer alan "*...veya aynı mahiyetteki yayınların...*" ibaresini Anayasa'nın 2., 13. ve 26. maddelerine aykırı bularak iptal etmiş, kuralın kalan bölümünün Anayasa'ya aykırılık talebini ise reddetmiştir.

C- Erişim Sağlayıcıları Birliği İle İlgili Hükümler

Anayasa Mahkemesi, 6518 sayılı Kanun'un; 85. maddesiyle, 5651 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (n) bendini, 90. maddesiyle 5651 sayılı Kanun'a eklenen 6/A maddesini, 93. maddesiyle değiştirilen 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (5) ve (8) numaralı fıkralarını, 100. maddesiyle 5651 sayılı Kanun'a eklenen geçici 3. maddesinin (1), (3), (4) numaralı fıkralarını ve (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesini Anayasa'ya aykırı bulmamış ve anılan maddelerin iptal edilmesi yönündeki taleplerin reddine karar vermiştir.

D- Özel Hayatın Gizliliğinin İhlaline Bağlı Olarak TİB Başkanına Erişimin Engellenmesi Yetkisi Veren Hüküm

Dava Konusu Kural

6518 sayılı Kanun'un 94. maddesiyle 5651 sayılı Kanun'a eklenen 9/A maddesinin dava konusu (8) numaralı fıkrasında, özel hayatın gizliliğinin ihlaline bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde TİB Başkanının emriyle erişimin engelleneceği düzenlenmektedir.

Davanın Gerekçesi

Dava dilekçesinde özetle kuralın bir “sansür” hükmü olduğu ve TİB’e doğrudan erişimin engellenmesi kararı verme yetkisi tanıdığı, bu düzenlemeye göre özel hayatın gizliliği veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerine bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde TİB Başkanının herhangi bir ihbar, iddia, şikayet ya da başvuru olmaksızın ve herhangi bir kişinin talebi bulunmaksızın erişimin engellenmesine ilişkin re’sen tedbir karar verebileceği, bu durumun hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu, dava konusu kural ile TİB Başkanına temel hak ve hürriyetlerden biri sayılan “ifade hürriyetine” doğrudan müdahale ederek bu hürriyetin kullanımını engelleme konusunda emir verme yetkisi tanıdığı, bu durumun ifade özgürlüğünün kanun dışı bir yolla sınırlanması anlamına geldiği, ayrıca düzenlemenin ölçülülük ilkesiyle ve düzenleme ile korunmak istenen menfaatlerle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın, Anayasa’nın 2., 13., 22., 26. 28., 36. ve 40. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi kanun koyucunun, özel hayatın gizliliğinin ihlaline bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan halleri göz önüne alarak, kişilerin özel hayatlarının gizliliğinin ihlal edildiği durumlarda, kamu düzeni ve kamu yararını korumak amacıyla TİB Başkanına erişimin engellenmesine karar verme yetkisi verdiğini ve böyle bir düzenleme yapılmasının anayasal sınırlar içinde kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kaldığını ifade etmiştir.

Mahkemeye göre, dava konusu kuralda yer alan “*özel hayatın gizliliğinin ihlali*” ve “*gecikmesinde sakınca bulunan haller*” ibarelerinin içerik ve kapsamının kanun koyucu tarafından önceden tek tek belirlenmesi mümkün olmayıp özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi hallerinin tamamının gecikmesinde sakınca bulunan haller olarak nitelendirileceği açıktır.

Şüphesiz TİB Başkanı söz konusu yetkiyi, özel hayatın gizliliğinin ihlaline bağlı olarak ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kullanabilecektir. Her ne kadar kuralda hangi yolla erişimin engelleneceği açık bir şekilde belirtilmemiş ise de, Kanun’un 9/A maddesinin (4) numaralı fıkrasında erişimin engellenmesinin, özel hayatın gizliliğini ihlal eden yayın, kısım, bölüm, resim, video ile ilgili olarak (URL şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla yapılacağına ilişkin hükmün TİB Başkanı için de geçerli olduğu açıktır. Kanun’un 9/A maddesi ile erişimin engellenmesi için gerekli durum ve şartların temel esasları ve çerçevesi belirlenmiş bulunmakta olup, kural bu haliyle belirli ve öngörülebilir niteliktedir.

Ayrıca TİB Başkanının Kanun'un 9/A maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca vermiş olduğu erişimin engellenmesi kararı, aynı maddenin (9) numaralı fıkrası uyarınca yargı denetimine tâbidir. Başkan tarafından verilen erişimin engellenmesi kararı, Başkanlık tarafından, yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulacak ve hâkim kararını kırk sekiz saat içinde açıklayacaktır.

Sonuç olarak Mahkeme, dava konusu kuralı Anayasa'ya aykırı bulmayarak iptal talebinin reddine karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

ARAMA KARARI VERİLEBİLMESİ İÇİN MAKUL ŞÜPHENİN BULUNMASI ŞARTINI ÖNGÖREN KURALA İLİŞKİN KARARIN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: GK 3/16

29/01/2016

Anayasa Mahkemesi 23.12.2015 tarihli toplantısında 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 116. maddesinde düzenlenen arama tedbirinin uygulanabilmesi için şüphelinin veya sanığın yakalanabileceği ya da suç delillerinin elde edilebileceği hususunda makul şüphenin varlığını öngören kural ile 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrasında sayılan suçlar yönünden, soruşturmanın amacının tehlikeye düşebileceği durumlarda Cumhuriyet savcısının istemi üzerine, sulh ceza hâkiminin kararıyla müdafinin dosya içeriğini inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisinin kısıtlanabilmesine olanak tanıyan kuralın iptaline yönelik talepleri reddetmiştir.

A- 5271 Sayılı Kanun'un 116. Maddesi Uyarınca Arama Kararı Verilebilmesi İçin Şüphelinin veya Sanığın Yakalanabileceği ya da Suç Delillerinin Elde Edilebileceği Hususunda Makul Şüphenin Bulunması

Dava Konusu Kural

5271 sayılı Kanun'un 116. maddesine göre arama kararı verilebilmesi için sanığın veya şüphelinin yakalanabileceği ya da suç delillerinin elde edilebileceği hususunda “*somut delillere dayalı kuvvetli şüphe*”nin bulunması gerekmekte iken, dava konusu kuralla madde metninde değişiklik yapılarak arama kararı için “*makul şüphe*”nin varlığı yeterli görülmüştür.

Davanın Gerekçesi

Dava dilekçesinde özetle dava konusu kuralla arama kararı verilebilmesi için öngörülen makul şüphenin, subjektif bir kavram olduğu ve bunun kişilerin özel hayatına, aile hayatının mahremiyetine ve konut dokunulmazlığına kamu otoriteleri tarafından keyfi olarak müdahalede bulunulmasına sebebiyet verdiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 20. ve 21. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, arama kararı verilebilmesi için gerekli olan makul şüphenin, her bir olayın özelliğine göre değişkenlik göstereceğinden hangi koşullarda gerçekleşeceğinin önceden öngörülebilmesinin mümkün

olmadığını, bu nedenle dava konusu kuralla genel bir belirleme yapılarak makul şüphenin bulunup bulunmadığını belirleme yetkisinin arama kararı vermeye yetkili mercilere bırakıldığını ifade etmiş, makul şüphe kavramının, doktrin, uygulama ve yargı kararlarına göre anlam ve içeriğinin gelişip değişeceğine vurgu yapmıştır.

Mahkeme, arama kararı verilebilmesi için somut delillere dayalı kuvvetli şüphe yerine makul şüphenin yeterli görülmesinin, soruşturma veya kovuşturmalarda arama tedbirine daha kolay bir şekilde başvurulabilmesine olanak tanımakla birlikte bu hususun kuralı tek başına Anayasa'ya aykırı kılmayacağını, arama tedbiriyle özel hayata ve konut dokunulmazlığına yapılan müdahalenin ölçülü olup olmadığını, makul şüphe koşulu yanında, kanunda yer alan diğer güvencelere bakılarak bir bütünlük içinde değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Mahkemeye göre, Anayasaya uygunluk denetimi bakımından önemli olan husus, arama kararı verilebilmesi konusunda yetkili mercilere sınırsız bir takdir hakkı tanınarak, arama tedbirinin keyfi olarak uygulanmasına sebebiyet verilip verilmediğidir.

Sonuç olarak Mahkeme, Anayasa'da ve 5271 sayılı Kanun'da arama tedbirine ilişkin ayrıntılı düzenlemelere yer verilmek suretiyle özel hayata ve konut dokunulmazlığına keyfi olarak müdahalede bulunulmasını önleyici güvenceler getirildiğini tespit ettikten sonra ceza muhakemesinin sağlıklı bir şekilde işlemesi ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla arama tedbirine başvurulabilmesi için makul şüphenin yeterli görülmesinin, özel hayatın gizliliği ve konut dokunulmazlığı haklarının kullanımını ölçsüz şekilde sınırlandıran bir müdahaleye sebebiyet vermediğine karar vererek iptal talebini reddetmiştir.

B- Soruşturma Evresinde Müdafinin Dosya İçeriğini İnceleme veya Belgelerden Örnek Alma Yetkisinin Kısıtlanabilmesi

Dava Konusu Kural

Dava konusu kuralla, 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrasında sayılan suçlar yönünden, soruşturmanın amacının tehlikeye düşebileceği durumlarda Cumhuriyet savcısının istemi üzerine, sulh ceza hâkiminin kararıyla müdafinin dosya içeriğini inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisinin kısıtlanabileceği düzenlenmiştir.

Davanın Gerekçesi

Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralla müdafinin dosya içeriğini inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisine kısıtlama getirilmesinin,

silahların eşitliği ilkesi bağlamında hak arama hürriyetini ihlal ettiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 19. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, ceza yargılamasında soruşturma ve kovuşturma evresi bir bütün olduğunu, adil yargılanma hakkının, kovuşturma evresinde olduğu gibi soruşturma evresi yönünden de geçerli olduğunu vurguladıktan sonra soruşturma evresinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla savunma hakkının kullanılmasını engellemeyecek şekilde müdafinin dosya inceleme yetkisine kısıtlama getirilebileceğini ifade etmiştir. Bu çerçevede kararda, dava konusu kuralın hâkime soruşturma dosyası üzerinde mutlak bir kısıtlama yetkisi vermediği, kısıtlama kararının, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri gözetilerek sanığın savunma hakkına zarar vermemek koşuluyla ve yalnızca Kanun'un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrasında sayılan suçlar yönünden soruşturmanın amacını tehlikeye düşebileceği durumlarla sınırlı olarak tanındığı belirtilmiştir.

Sonuç olarak Mahkeme, ceza soruşturmasının sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine riayet edilerek Kanun'un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrasında sayılan suçlar yönünden ve soruşturmanın amacının tehlikeye düşebileceği durumlarla sınırlı olarak müdafinin dosya inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisine sınırlama getirilmesinin, adil yargılanma hakkına ölçüsüz bir müdahale niteliğinde olmadığını belirterek kuralın iptaline yönelik talebi reddetmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

**BİREYSEL BAŞVURU
KARARLARINA İLİŞKİN
BASIN DUYURULARI**

YANKI BAĞCIOĞLU VE DİĞERLERİ KARARINA İLİŞKİN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 2/15

12/5/2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu 9/1/2015 tarihinde *Yankı Bağcıoğlu ve Diğerleri* (B. No: 2014/253) başvurusunda *oybirliğiyle*;
Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine, İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapmak üzere kararın bir örneğinin ilgili Mahkemeye gönderilmesine karar vermiştir.

Olaylar

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan ihbarlar üzerine büyük kısmı ordu mensubu olan başvuruçuların ev ve işyerlerinde arama yapılmış ve arama sonucu çok sayıda (CD, DVD, flash bellek, hard disk gibi) dijital bellek ele geçirilmiştir.

Başvuruçuların bir kısmının suç örgütü yöneticisi, diğerlerinin ise bu örgütün üyesi oldukları, Türk Silahlı Kuvvetleri personeli hakkında kişisel verileri hukuka aykırı bir şekilde kaydettikleri, devletin güvenliğine ait gizli nitelikte belgeleri temin ederek örgüt arşivine ulaştırdıkları, casusluk faaliyetinde buldukları, özel hayatın ve haberleşmenin gizliliğini ihlal suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmıştır. Bu suçlamaya temel teşkil eden unsurlar aramalarda ele geçirilen bellek içerikleridir.

Başvuruçuların, yargılama sürecinde TÜBİTAK, Genelkurmay Başkanlığı ve diğer kurumların gönderdiği ve kolluk tarafından düzenlenen inceleme tutanaklarının verilmesi ile CD, flash bellek, DVD ve hard diskler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılması ve bunların imajlarının verilmesi yönündeki talepleri reddedilmiştir.

İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 2/8/2012 tarihli kararıyla, başvuruçuların, örgüt üyeliği, kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme, Devletin güvenliğine ilişkin gizli belgeleri temin etme suçlarından cezalandırılmalarına karar verilmiştir.

Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 5/12/2013 tarihli ilamıyla başvuruçular hakkındaki mahkumiyet kararları onanmıştır.

İddialar

Başvuruçular, diğer iddiaları yanında, davanın temeli olan ve hükme esas alınan delillere erişim sağlanmaması ve bunlara ilişkin bir inceleme yaptırılmaması nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Adil yargılanma hakkı yönünden

Mahkemeye göre, silahların eşitliği ilkesi kapsamında, yargılama sürecinde davanın tarafları arasında sahip olunan hak ve yükümlülükler bakımından tam bir eşitlik sağlanmış olmalı ve bu eşitlik, yargılama süresince de devam etmelidir. Yargılama sürecinde yapılan her türlü usuli işlem, delil ve karşı delil sunma, iddia ve karşı iddiada bulunma gibi hususlar da silahların eşitliği ilkesine uygun olarak gerçekleştirilmelidir. Silahların eşitliği prensibi, ceza yargılamasında sanığın aleyhine bir hukuki durumun yaratılmamasını da kapsamaktadır.

Dijital deliller üzerinde yapılacak teknik incelemenin suçların sübutu ve sanıkların bu suçlarla ilgisinin tespiti bakımından belirleyici olabileceği açıktır. Başvuruçuların, dijital delillerin içindeki belgelerin kendileri tarafından oluşturulmadığı ve temin edilmediği iddiaları karşısında, bunlarla ilgili olarak etkili şekilde savunma yapmaya imkân verecek bir erişimin sağlanması ya da yargılama makamınca bu amaca uygun bir incelemenin yaptırılması gerekir.

Suçlamanın esasını oluşturan delillere yönelik savunmanın etkisiz kalmasına neden olacak şekilde erişim ve inceleme imkânı sağlanmaması, ceza yargılamasının temel işlevinin yerine getirilmemesi sonucunu doğurur. Suçlamaların temelini oluşturan delillerin suçun sübutu bakımından uygun yöntemlerle ve uzman kişilerce incelenmemesi savunmanın faydasız ve gereksiz olması durumunu ortaya çıkarmaktadır.

Başvuruçuların dijital verilerin gerçeği yansıtmadığı yönündeki iddialarının araştırılması amacıyla bu deliller üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılması veya bunlara ilişkin imajların verilmesi taleplerinin, dijital

belgelerin içeriklerinin devlet sırrı kapsamında kaldığından ve dijital delillerin usulüne uygun aramalar sonucu ele geçirildiğinden bahisle reddedilmesi, yargılamanın bütünü yönünden adil yargılanma hakkını ihlal etmektedir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

ALİ RIZA ÖZER VE DİĞERLERİ KARARINA İLİŞKİN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 3/15

13/5/2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu *Ali Rıza Özer ve Diğerleri* (B. No: 2013/3924) başvurusunda Anayasa'nın 17/3. ve 34. maddelerinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi, toplantı ve gösteri yürüyüşleri düzenleme hakkının çoğulcu demokrasilerin gelişmesinde elzem olan farklı düşüncelerin ortaya çıkmasını, korunmasını ve yayılmasını güvence altına aldığına vurgu yapmıştır. Kararda, şiddete teşvik ve demokrasinin ilkelerini ortadan kaldırma durumları dışında toplantı ve ifade özgürlüğünün ortadan kaldırılmasına yönelik tedbirlerin, eylemlerde kullanılan ifadelerin kabul edilemez olarak değerlendirildiği ya da eylemlerin yasadışı olduğu durumlarda dahi demokrasiye zarar verebileceği belirtilmiştir. Bu kapsamda başvuruçulara yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca Mahkeme, toplantı ve gösteri yürüyüşü sırasında kolluk güçlerinin orantısız müdahalesini ve müdahale sonrasındaki şikâyetlerin etkili biçimde soruşturulmamasını kötü muamele yasağının ihlali olarak değerlendirmiştir.

Başvuruçular Ali Rıza Özer, Özcan Çetin, Orhan Bayram, Veli İmrak, Tunay Özaydın ve Deniz Doğan'dır. Başvuru, kötü muamele yasağı, ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

Olaylar

Olay tarihinde başvuruçulardan Özcan Çetin, Orhan Bayram, Veli İmrak, Tunay Özaydın ve Deniz Doğan öğretmen, Ali Rıza Özer ise eğitim müfettişidir. Başvuruçuların tamamı eğitim alanında görev yapan kamu çalışanlarının örgütlendiği Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikasının İzmir Şubesi üyesidirler.

Başvuruçular, eğitim sisteminde değişiklikler getiren ve kamuoyunda "4+4+4 kanun teklifi" olarak bilinen "İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"nin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşmelerinin başlaması üzerine itirazlarını duyurmak için 28-29 Mart 2012 tarihlerinde Ankara'da yapılacak toplantıya katılmak

istemişlerdir. Güvenlik güçleri tarafından engellenmeleri üzerine, bu engellemeyi ve anılan kanun teklifini protesto etmek için başvuruçuların da dâhil olduğu grup 27-28 Mart 2012 tarihlerinde İzmir’de basın açıklaması ve gösteri yürüyüşü düzenlemişlerdir. Bu toplantı ve gösteri yürüyüşüne polisin müdahalesi sırasında başvuruçular yaralanmışlardır. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca güvenlik güçlerinin müdahalesinin yasal zor kullanma yetkisi kapsamında kaldığı değerlendirilerek kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmiştir.

Öte yandan bazı başvuruçular hakkında 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’na muhalefet suçundan açılan kamu davasında ceza verilmesine yer olmadığına, görevi yaptırmamak için direnmek suçundan açılan kamu davasında ise beraat kararı verilmiştir.

İddialar

Başvuruçular, eğitim sisteminde getirilen değişikliklere itirazlarını ifade edebilmek için Ankara’da yapılacak basın açıklaması ve gösteri yürüyüşüne katılmalarının engellenmesinin ve bunu protesto etmek için yaptıkları gösteri yürüyüşünde kolluğun orantısız güç kullanmasının ifade özgürlüğü, kötü muamele yasağı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Kötü muamele yasağı yönünden

Kötü muamele yasağı iddialarını toplantı ve gösteri yürüyüşleri temelinde yasağın maddi ve usuli boyutu ile inceleyen Anayasa Mahkemesi, barışçıl nitelikte olmayan toplumsal olaylarda kolluğun sadece kaçınılmaz ve asla aşırı olmamak kaydıyla güç kullanılabileceğini, kişinin kendi davranışından veya tutumundan dolayı fiziksel güce başvurmanın kesinlikle zorunlu hale gelmedikçe kötü muamele yasağının maddi boyutunu ihlal edebileceğini vurgulamıştır. Ayrıca toplumsal olaylarda biber gazının kullanılmasının tek başına kötü muamele yasağının ihlalini oluşturmayacağı belirtilmiştir.

Kötü muamele yasağının usuli boyutu kapsamında yapılan değerlendirmede Anayasa Mahkemesi yürütülecek ceza soruşturmalarının, sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verecek şekilde etkili ve yeterli olması gerektiği, soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edebilmek için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek olayı aydınlatabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplamaları gerektiği belirtilmiştir.

Bu kapsamda başvuru Ali Rıza Özer yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının maddi ve usuli yönünden ihlal edildiğine, oy çokluğuyla, başvurucular Orhan Bayram, Veli İmrak ve Özcan Çetin yönünden kötü muamele yasağının maddi ve usul yönünden ihlal edilmediğine, oy birliğiyle, karar verilmiştir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı yönünden

Anayasa Mahkemesi, hukukun üstünlüğüne dayalı demokratik bir toplumda, mevcut düzene itiraz eden ve barışçıl yöntemlerle gerçekleştirilmesi savunulan siyasi fikirlerin, toplantı özgürlüğü ve diğer yasal araçlarla kendisini ifade edebilmesi imkânı sunulması gerektiğine işaret etmiştir. Ayrıca Mahkeme, Anayasa'nın 34. maddesinin fikirlerin silahsız ve saldırsız, başka bir ifade ile barışçıl bir şekilde ortaya konulabilmesi için toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemeyi güvence altına aldığını vurgulayarak, toplanma hakkının amacının şiddete karışmayan ve fikirlerini barışçıl bir şekilde ortaya koyan bireylerin haklarının korunması olduğunu ifade etmiştir. Kararda toplumsal olaylara biber gazı ile müdahale edilirken yaş, gebelik veya kronik rahatsızlıkları nedeniyle biber gazından beklenenden daha fazla etkilenebilecek kişilerin gazın kullanımından önce ikaz edilmelerinin önemine işaret edilmiştir.

Başvuru konusu olayları iki olay temelinde inceleyen Anayasa Mahkemesi, başvurucuların katıldığı birinci eylem açısından başvurucuların tamamının Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine, oy çokluğuyla; başvurucuların katıldığı ikinci eylem açısından; başvuru Orhan Bayram yönünden başvuru sahibinin şiddet içeren hareketlerine karşı yapılan müdahalenin orantılı olduğu gerekçesi ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edilmediğine, oy birliğiyle, diğer başvurucular yönünden hakkın ihlal edildiğine, oy çokluğuyla, karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

ADEM ÜLGEN VE DİĞERLERİ KARARINA İLİŞKİN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 4/15

27/5/2015

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü *Adem Ülgen ve Diğerlerinin* (B. No: 2013/6581) bireysel başvurusunda oybirliğiyle Anayasa'nın 17. ve 36. maddelerinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Yaşamı koruma yükümlülüğü, devlete bireylerin yaşamını korumak için önleyici genel tedbirleri alma görevini yüklemektedir. Mayınlı araziye sivillerin girmesini önlemek için gerekli ve yeterli güvenlik önlemlerinin alınmaması nedeniyle gerçekleşen yaralanma yaşam hakkını ihlal etmiştir.

Başvurucular Adem Ülgen, Ahmet Ülgen ve Hanım Ülgen mayın patlaması sonucu meydana gelen yaralanma nedeniyle bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

Olaylar

Türkiye-İran sınırında bulunan askeri birliğin yakınındaki mayınlı bölge civarında hayvan otlatan 12 yaşındaki Adem Ülgen arkadaşlarıyla birlikte koyun sürüsünün peşinden giderek mayınlı bölgeye girmiştir. Adem Ülgen ve iki arkadaşı mayın patlaması sonucu yaralanmıştır.

Olay nedeniyle başvuru maddi ve manevi tazminat talebiyle Milli Savunma Bakanlığı aleyhine dava açmışlardır.

Sonuç olarak, "söz konusu zararın meydana gelmesinde mayınlı saha olduğu bilinen ve etrafında uyarı levhaları ve tel örgüler bulunan alana girerek çakıyla mayını kurcalayan davacıların çocuğu ile bakım ve gözetim görevini gereği gibi yerine getirmeyen anne ve babanın tam kusurlu olduğu anlaşılmış olup, zarardan davalı idareyi sorumlu tutmak ve tazminata mahkûm etmenin hukuka uygun olmayacağı" gerekçesiyle dava reddedilmiştir.

İddialar

Başvurucular gerekli tedbirlerin alınmaması nedeniyle mayın patlamasının gerçekleştiğini ve başvuru Adem Ülgen'in yaralandığını, ayrıca açtıkları tazminat davasının makul sürede sonuçlandırılmadığını ileri sürmüşlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Yaşam hakkı yönünden

Anayasa Mahkemesine göre kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklardan olup devletin bu konuda pozitif ve negatif yükümlülükleri bulunmaktadır. Devletin, negatif bir yükümlülük olarak, yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme, bunun yanı sıra, pozitif bir yükümlülük olarak, yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların, gerek diğer bireylerin, gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin, yaşam hakkı kapsamında devletin sahip olduğu pozitif yükümlülükler açısından benimsediği temel yaklaşım uyarınca, devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında gerçekleşen ölüm olaylarında Anayasa'nın 17. maddesi, devlete, elindeki tüm imkânları kullanarak, bu konuda ihdas edilmiş yasal ve idari çerçevenin yaşamı tehlikede olan kişileri korumak için gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili idari ve yargısal tedbirleri alma görevi yüklemektedir. Bu yükümlülük, kamusal olsun veya olmasın, yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından geçerli olup kamu güvenliğini sağlama amacıyla yürütülen tehlikeli faaliyetler alanı da bu yükümlülük kapsamındadır.

Bu bağlamda, yaşam hakkı, devlete egemenlik alanında bulunan bireylerin yaşamını korumak için önleyici tedbirleri alma görevini de yüklemektedir.

Somut olayda, birinci başvuruçunun yaralanmasına neden olan anti personel mayınlar Türkiye-İran sınırında bulunan Ziyaret Hudut Takım Karakolunu koruma amacıyla yerleştirilmiştir. Başvuruya konu patlama olayında yaralanan çocuklardan Salih Ülgen tarafından yapılan 2013/6585 No.lu bireysel başvuru dosyasında ilgili idarenin yazısında, mayınlı arazinin yerel halk tarafından mera olarak kullanılmadığı, hayvanların mayınlı arazi sınırlarından yüz metre uzaklıktan başlayacak şekilde otlatıldığı, mayın tarlasının çevresinin bir metre yüksekliğinde dikenli tel ile çevrildiği ve bölgenin mayınlı olduğunu belirten mayın ikaz levhalarının mevcut olduğu, bölge halkının mayın tarlaları hakkında bilgilendirilerek kendilerine talimat tebliğ edildiği, arazisinde çalışmak için veya hayvanları otlatmak için gelen halkın mayınlı araziler konusunda uyarıldığı belirtilmiştir.

Bununla birlikte, yetkililer tarafından alındığı belirtilen önlemlerin ve nöbetçi askerin uyarılarının sorumlu yetişkinler gibi davranması beklenemeyecek olan başvurucu ve arkadaşlarının mayınlı sahaya girmesini engelleyemediği, koyun sürüsünün dahi tel örgüleri aşabildiği, dolayısıyla başvuruculardan Adem Ülgen'in yaralanmasına neden olan mayın patlamasının meydana gelmemesi için alınması gerekli güvenlik tedbirlerinin somut olayda yeterli düzeyde bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu nedenle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Makul sürede yargılanma hakkı yönünden

Anayasa Mahkemesi, maddi ve manevi zararların tazmini talebiyle açılan davanın kişi sayısı ve mahiyeti itibarıyla karmaşık olmadığını tespit ettikten sonra altı yıl yedi ay süren yargılamanın sonuçlanmasında makul olmayan bir gecikme olduğu sonucuna varmıştır.

Bu nedenle, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

AHMET SAYGILI VE ŞEFİKA SAYGILI KARARINA İLİŞKİN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 5/15

3/6/2015

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü 21/1/2015 tarihinde *Ahmet Saygılı ve Şefika Saygılı* (B. No: 2013/135) başvurusunda oyu birliğiyle, aynı olaya ilişkin olarak farklı yargı kollarına ait mahkemelerce verilen kararların hukuki belirsizliğe neden olduğu ve başvuruçular açısından öngörülemez bulunduğu sonucuna varılmakla, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvuruçuların oğlu İsmail Saygılı, Gölbaşı İlçe Jandarma Komutanlığı emrinde askerlik görevini ifa ederken, Adıyaman'da yapılacak eğitime katılmak üzere intikal sırasında bulunduğu aracın devrilmesi sonucu yaşamını yitirmiştir.

Başvuruçuların, oğullarının eğitim amaçlı atışa katılmak üzere görevlendirildiği sırada meydana gelen kazada vefat ettiğini belirterek nakdi tazminat ödenmesi talebiyle İçişleri Bakanlığına yaptıkları başvuru 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamına girmediği gerekçesiyle reddedilmiştir.

Başvuruçuların söz konusu işlemin iptali istemiyle Ankara 4. İdare Mahkemesinde açtıkları dava Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin (AYİM) görevli olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

Bunun üzerine başvuruçular AYİM Üçüncü Dairesinde dava açmışlardır. Bu dava 8/11/2012 tarihli kararla "...davacıların oğlunun vefatına neden olan trafik kazasının meydana gelmesinde 2330 sayılı Kanun'un 1. maddesinde sayılan emniyet ve asayişin temini kapsamında herhangi bir görevin sebep ve etkisinin bulunmadığı, askerlik hizmetinin olağan faaliyetlerinin 2330 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmek suretiyle uygulamanın genişletilmesinin kanunun amacına uygun düşmediği" gerekçesiyle reddedilmiştir.

Diğer taraftan, aynı kazada hayatını kaybeden başka bir jandarma erinin yakınlarının açtığı dava, Ankara 8. İdare Mahkemesinin 26/1/2012 tarihli kararıyla kabul edilmiş ve bu karar Danıştay tarafından onanarak kesinleşmiştir.

İddialar

Başvurucular, oğullarının askerlik görevini yerine getirdiği sırada meydana gelen kazada yaşamını yitirmesi nedeniyle kendilerine tazminat ödenmesi yönündeki taleplerinin reddedildiğini ve söz konusu kazada hayatını kaybeden bir başka askerin yakınlarının açtığı davanın ise kabul edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, kural olarak aynı derecedeki yargı mercileri arasında hukuk kuralına ilişkin yorum ve içtihat farklılıkları ile temyiz mercilerinin uyuşmazlıklara ilişkin talep ve deliller arasındaki yorum farklılıklarının tek başına adil yargılanma hakkının ihlali olarak kabul edilemeyeceğini belirttikten sonra, bu durumun farklı yargı kolları açısından da geçerli olduğunu vurgulamıştır.

Farklı kararlar verilmesi ihtimali, çeşitli yüksek mahkemelerden ve yargı kollarından oluşan yargı sisteminin kaçınılmaz bir özelliği olarak kabul edilmelidir. Dolayısıyla, bireylerin makul güvenlerinin korunması ve hukuki güvenlik ilkesi, içtihadın değişmezliği şeklinde bir hak bahsetmemektedir.

Yargı kararlarındaki değişiklikler, hukukun dinamizmini yaşanan gelişmelere uyarlama kabiliyetlerini yansıtmaları yönüyle olumludur. Ancak, uygulamada birlikteliği sağlamaları beklenen yüksek mahkeme dairelerinin ya da farklı yargı kollarına ait mahkemelerin benzer davalarda tatmin edici bir gerekçe göstermeksizin farklı sonuçlara ulaşmaları, hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık oluşturmaktadır.

Somut olayda, aynı olaya ilişkin farklı yargı kollarına ait mahkemelerde açılan davalarda farklı sonuçlara ulaşıldığı açık olup, uygulamada bu tür durumları ortadan kaldıracak mekanizmaların bulunduğu, ancak yetersiz kaldığı ve etkili bir çözüm sunamadığı tespit edilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, aynı olaya ilişkin olarak farklı yargı kollarına ait mahkemelerce farklı kararlar verilmiş olmasının, başvurucuların açtığı dava

bakımından hukuki belirsizliğe ve güvensizliğe neden olduğu ve başvuruçular açısından öngörülemez bulunduğu sonucuna varılmakla, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

SERAP TORTUK KARARINA İLİŞKİN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 6/15

3/6/2015

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü 21/1/2015 tarihinde *Serap Tortuk* (B. No: 2013/9660) başvurusunda oybirliğiyle, başvuruunun mesleki faaliyetle ilgisi olmayan özel yaşam alanına ilişkin eylemleri nedeniyle hakkında devlet memurluğundan çıkarma cezası uygulanmasının Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu Gülhane Askeri Tıp Akademisi Sağlık Meslek Yüksek Okulundan mezun olduktan sonra aynı yerde sivil memur hemşire olarak görev yapmakta iken, bir sosyal paylaşım sitesinde adına açılmış hesap üzerinden kendisine ait olduğu iddia edilen cinsel içerikli görüntünün yayınlandığı duyumu üzerine hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır.

Yürütülen disiplin soruşturması sonunda Milli Savunma Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulunun 27/6/2012 tarihli kararıyla, Türk Silahlı Kuvvetlerinde Görevli Devlet Memurları Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Yönetmeliği hükümleri uyarınca başvurucuya devlet memurluğundan çıkarma cezası verilmiştir.

Başvurucu, disiplin cezasının yürütmesinin durdurulması ve iptali talebiyle Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Dairesinin 24/4/2013 tarihli kararıyla dava reddedilmiştir.

İddialar

Başvurucu söz konusu görüntülerin adına açılan bir sosyal medya hesabında yayınlandığını, belirtilen hesabın kim tarafından açıldığını bilmediğini, görüntülerin kendisine ait olmadığını ve bahsedilen görüntülerin adına açılan bir hesaptan kendisi tarafından paylaşılmasının hayatın olağan akışına aykırı olduğunu, söz konusu görüntülerin kendisine ait olduğunu

kabul edilse dahi, tamamen özel hayat alanına ilişkin olması nedeniyle ceza uygulanmasında takdir yetkisinin doğru kullanılmadığını ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre, özel hayat kavramı eksiksiz bir tanımı bulunmayan geniş bir kavramdır. Bu kapsamda korunan hukuki değer esasen kişisel bağımsızlık olup, bu koruma bir taraftan herkesin istenmeyen bütün müdahalelerden uzak kendine özel bir ortamda yaşama hakkına sahip olduğuna işaret etse de, diğer taraftan özel hayat kavramının herkesin kişisel yaşamını istediği şekilde sürdürme ve dış dünyayı bu çemberden ayrı tutma kavramına indirgenemeyeceği açıktır. Bu açıdan Anayasa'nın 20. maddesi özel bir sosyal hayat sürdürmeyi güvence altına almaktadır.

Özel hayat, öncelikle bireylerin kendilerini geliştirebilecekleri ve başkalarıyla mahrem ilişkilere girebilecekleri kavramsal ve fiziksel bir alana işaret etmektedir. Bu mahremiyet alanı, Devletin ancak meşru amaçlarla asgari düzeyde müdahale edebileceği özel bir alanı kapsamaktadır. Bireyin mahremiyet hakkının mekânı, kural olarak özel alandır. Ancak özel yaşamın korunması hakkı bazı durumlarda kamusal alana da genişleyebilir.

Anayasa'nın 20. maddesinde, herkesin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına sahip olduğu ve özel hayatın gizliliğine dokunulamayacağı belirtilmekte olup, bu düzenlemede yer verilen özel hayatın gizliliği hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi çerçevesinde özel yaşama saygı hakkı kapsamında güvence altına alınan hakka karşılık gelmektedir. Bireyin mahremiyet alanının ve bu alanda cereyan eden eylem ve davranışlarının da kişinin özel yaşamı kapsamında olduğu açıktır. Mahremiyet hakkı ve bu alana ilişkin bilgilerin gizliliğinin korunması Anayasa Mahkemesi tarafından, Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında değerlendirilmektedir.

Somut olayda, başvuru devlet memurluğundan meslekî nedenlerle yürütülen bir disiplin soruşturması neticesinde çıkarılmamıştır. Disiplin soruşturması sürecinden, devlet memurluğundan çıkarılma kararından ve derece mahkemesi kararlarından anlaşıldığı üzere, başvuruya konu süreçte özellikle başvuru özel hayatı kapsamında olduğu ileri sürülen davranışları belirleyici olmuştur. Bu şartlar altında, özel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek devlet memurluğundan çıkarılmasının, başvuru özel hayatın gizliliği hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır.

Başvuru, devlet memurluğundan çıkarılma cezası ile sonuçlanan disiplin soruşturması sürecinde, meslekî hayatını değil, özel hayatını

İlgilendiren iddialara yanıt vermek zorunda kalmıştır. Bu kapsamda başvurucuya yöneltilen iddiaların göreviyle değil, daha çok mahremiyet alanında gerçekleşen özel yaşam eylemleri ile ilgili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ihtilaf konusu soruşturmanın kapsamı meslekî hayatın sınırlarını aşmaktadır.

Anayasa'nın 13. maddesi vasıtasıyla Anayasa'da yer alan tüm temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması hususunda geçerli olan denge, özel hayatın gizliliği hakkının sınırlandırılmasında da göz önünde bulundurulmalıdır. Özel hayatın gizliliği hakkının sınırlanması mümkün olmakla beraber, sınırlamada öngörülen meşru amaç ile sınırlandırma aracı arasında orantısızlık bulunmamalı, sınırlandırma ile ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandırılan bireyin kaybı arasında adil bir denge kurulmasına özen gösterilmelidir.

Başvurucunun hakkındaki disiplin süreci sonucunda devlet memurluğundan çıkarma cezası almış olması, meslekî hayatı üzerinde olduğu kadar, temel geçim kaynağından yoksun kalması nedeniyle ekonomik geleceği üzerinde de etki oluşturmakla daha önemli hale gelmektedir.

Başvurucuya verilen disiplin cezası kapsamında, sınırlandırma ile ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandırılan bireyin kaybı arasında adil bir dengenin sağlanmadığı anlaşılınca, başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

TUĞRUL CULFA KARARINA İLİŞKİN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 7/15

16/6/2015

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü, 11/3/2015 tarihinde *Tuğrul Culfa'nın* bireysel başvurusunda (B. No: 2013/2593) başvurusunun sendika temsilcisi sıfatıyla gazetelere yaptığı açıklamalar nedeniyle aleyhine açılan davada tazminat ödemeye mahkum edilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu, eğitim ve bilim işkolunda faaliyet gösteren Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikasının (Sendika) şube başkanı olarak görev yapmaktadır.

Davacının müdürü olduğu lisede meydana gelen talihsiz olaylar nedeniyle bazı kişilerce kurşun döktürülmüştür. Başvurucu, sorunlara bilimsel yöntemler yerine hurafelerle çözüm arama girişimlerinin kabul edilemez olduğu, sorumlular hakkında Bakanlığın soruşturma başlatması gerektiği, okul müdürünün bu olaylardan haberdar olduğu fakat engellemediği yönünde ulusal yayın yapan iki gazeteye açıklamalarda bulunmuştur. Söz konusu gazete haberleri üzerine okul müdürü tarafından başvuru aleyhine kişilik haklarına saldırdığı iddiasıyla tazminat davası açılmıştır. İlk Derece Mahkemesi, davacının okulda kurşun döktürülmesiyle bir ilgisi olmadığı hâlde bunun davacı tarafından yapıldığına dair haberlerin yayılmasına neden olduğu gerekçesiyle başvurusunun 2.000,00 TL tazminat ödemesine karar vermiştir.

İddialar

Başvurucu, gazetelere yaptığı açıklamalardan dolayı cezalandırılmasının ifade özgürlüğünün ihlali niteliğinde olduğunu ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre, Anayasa'nın 17. maddesi uyarınca Devlet, bireyin manevi varlığının bir parçası olan şeref ve itibara keyfi olarak müdahale etmemek ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlüdür. Üçüncü kişilerin şeref ve itibara müdahalesi, birçok ihtimalin yanında, gazeteler gibi basın ve yayın araçları vasıtasıyla da olabilir. Bir

kişi gazete vasıtasıyla bir kamuoyu tartışması çerçevesinde eleştirilmiş olsa dahi o kişinin şeref ve itibarı manevi bütünlüğünün bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Dolayısıyla ifade özgürlüğünün kullanılmasyla başkalarının şeref ve itibarına zarar verildiğinin iddia edildiği durumlarda, bireylerin şeref ve itibarın korunması hakkı ile ifade özgürlüğü arasında adil bir dengenin kurulması gerekir.

Anayasa Mahkemesi, somut başvurunun incelenmesinde yalnızca derece mahkemelerince verilen kararların ele alınması ile yetinilemeyeceğini, başvuru tarafından söylenen sözlerin gazeteler tarafından tırnak içinde aktarılmadığını, gazetelerin başvurucuya dayanarak olayları gazeteci diliyle ve dolaylı bir anlatımla aktardığını göz önünde bulundurmak gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca okulda kurşun döktürüldüğü şeklindeki ifadelerin içinde geçtiği yazıların, söylendiği bağlamdan kopartılmaksızın, olayın bütünselliği içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesine göre, İlk Derece Mahkemesi, ulusal günlük gazetelerde yer alan haberin kaynağı olan başvurunun ifade özgürlüğü ile davacının şeref ve itibarına saygı hakkı arasında denge gözetilen bir değerlendirme yapmamış, söz konusu haber ve yazının, genel çıkarı ilgilendiren bir tartışmaya katkı sunup sunmadığı sorununa eğilmemiş, ayrıca haberin yapıldığı şartları göz önünde bulundurmamıştır. Başvuruya konu haberde yer alan iddialar, olgulara dayalı ithamlar olduğu halde İlk Derece Mahkemesi, haberde yer alan iddiaların olgusal temelini yeterince göz önüne almamış, ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğüne değinmemiş, bu özgürlüklerin başkalarının kişilik hakları karşısındaki sınırlarına vurgu yapmamıştır.

Bir haber veya yazının kamuyu bilgilendirme değeri ne kadar yüksek ise kişinin söz konusu haber veya yazının yayımlanmasına o kadar çok katlanması gerektiğine işaret eden Anayasa Mahkemesi, başvurunun söz konusu gazete haberinde dile getirdiği düşüncelerin olgular temelinde gelişen kamusal bir tartışmaya katkı sunduğunun kabul edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Anayasa Mahkemesine göre, İlk Derece Mahkemesi söz konusu gazete haberlerinde yer alan ifadelerden dolayı başvurunun ifade özgürlüğüne yaptığı müdahalenin hangi surette acil bir ihtiyacı karşıladığını ve davacının şeref ve itibarına yapılan müdahalenin cezalandırılmasının başvurunun ifade özgürlüğünden neden daha ağır bastığını ikna edici bir biçimde ortaya koyamamış ayrıca söz konusu ifadelerin davacının kariyerini veyahut özel yaşantısını nasıl etkilediğini gösterememiştir.

Sonuç olarak, Anayasa Mahkemesi, başvuruçunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahale için yeterli ve ilgili bir gerekçe gösterilmediğini belirterek Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

OSMAN ERBİL KARARINA İLİŞKİN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 8/15

18/6/2015

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü 25/3/2015 tarihinde *Osman Erbil* (B. No: 2013/2394) başvurusunda oybirliğiyle, başvurusunun katıldığı barışçıl bir gösteri nedeniyle hakkında mahkumiyete ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesinin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu, İşçi Partisi ve Aydınlık Gazetesinin bazı yöneticilerinin gözaltına alınmasını protesto etmek amacıyla yirmi dört kişilik bir grupla birlikte 24/8/2011 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Büyükelçiliği önünde basın açıklaması yapmak istemiştir.

Polis, gruba yasadışı bir gösteri yapıldığı ve dağılmaları gerektiği, aksi takdirde haklarında yasal işlem uygulanacağı yönünde ikazda bulunmuştur. Buna karşı gruptan bazı kişiler *"Biz istediğimiz yerde eylem yaparız. Kanun bize önceden izin almadan istediğimiz yerde eylem yapabilme hakkı veriyor, bu yüzden burada eylememize devam edeceğiz"* şeklinde cevap vermiş ve gruptakiler kendi isteğiyle oradan ayrılmamışlardır.

Polisin müdahalesi sonrasında başvurusunun da aralarında olduğu yirmi üç kişi gözaltına alınmış ve başvuru ertesi gün Cumhuriyet savcılığınca serbest bırakılmıştır.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 22/9/2011 tarihli iddianamesiyle başvuru ve diğer kişiler hakkında 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu kapsamında kamu davası açılmıştır.

Ankara 23. Asliye Ceza Mahkemesi 11/1/2012 tarihli kararla, başvuru hakkında 2911 sayılı Kanun'un 32. maddesinin birinci fıkrası uyarınca beş ay hapis cezasına hükmetmiş ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir.

İddialar

Başvurucu Aydınlık Gazetesi ve üyesi olduğu İşçi Partisinin yöneticilerinin gözaltına alınmasını protesto etmek için ABD Büyükelçiliği önünde basın açıklaması yapacakları sırada polisin müdahale ederek grubu

dağıttığını ve gözaltına aldığını, hakkında açılan kamu davası sonunda hapis cezası aldığını ancak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğini, grubun barışçıl amaçlarla bir araya geldiğini, polise karşı saldırı olmadığını belirterek bu şekilde barışçıl bir toplantı yapmalarının engellendiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre, Anayasa'nın 34. maddesinde düzenlenen toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı bireylerin ortak fikirlerini birlikte savunmak ve başkalarına duyurmak için bir araya gelebilme imkânını korumayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla bu hak, Anayasa'nın 25. ve 26. maddelerinde düzenlenen ifade özgürlüğünün özel bir biçimidir. İfade özgürlüğünün demokratik ve çoğulcu bir toplumdaki önemi, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı için de geçerlidir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı çoğulcu demokrasilerin gelişmesinde elzem olan farklı düşüncelerin ortaya çıkması, korunması ve yayılmasını güvence altına almaktadır.

Öte yandan, çoğulculuk, hoşgörü ve başkalarının düşünce ve inançlarına saygı duymak demokratik toplumun vazgeçilmez özelliklerindedir. Çoğulcu demokrasilerde, çoğunluğun fikrinin her durumda üstün olduğu ileri sürülemeyeceği gibi azınlık veya muhalif fikirlerin korunması ve bunların ifade edilmesinin güvence altına alınması demokratik ilkelere saygının bir göstergesidir. Azınlıkta kalan fikirlerin, çoğunluğun nazarında kışkırtıcı veya rahatsız edici olması durumunda dahi korunarak güvence altına alınması çoğulculuğun, açık fikirliliğin, hoşgörünün ve demokratik toplumun gereğidir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ve ifade özgürlüğü, demokratik toplumunun en temel değerleri arasındadır. Demokrasinin özünde açık bir tartışma ortamıyla sorunları çözebilme gücü yer almaktadır. Şiddete teşvik dışında toplantı ve ifade özgürlüğünün ortadan kaldırılmasına yönelik önleyici nitelikli radikal tedbirler, yetkililerin eylemlerde kullanılan ifadeler ve bakış açılarını kabul edilemez olarak değerlendirdiği ya da eylemlerin yasadışı olduğu durumlarda dahi, demokrasiye zarar verir. Hukukun üstünlüğüne dayalı demokratik bir toplumda, mevcut düzene itiraz eden ve barışçıl yöntemlerle gerçekleştirilmesi savunulan siyasi fikirlerin, toplantı özgürlüğü ve diğer yasal araçlarla kendisini ifade edebilmesi imkânı sunulmalıdır.

Anayasa'nın 34. maddesi fikirlerin silahsız ve saldırsız, başka bir ifade ile barışçıl bir şekilde ortaya konulabilmesi için toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını güvence altına almıştır. Kolektif bir şekilde kullanılan bu hak, düşüncelerini ifade etmek isteyen kişilere şiddeti dışlayan yöntemlerle düşünceleri açıklama imkânı vermektedir. Şiddet kullanma niyetinde olan

kişilerin katıldığı veya düzenlediği gösteriler barışçıl toplanma kavramı dışında kalmaktadır. Bu kapsamda toplanma hakkının amacı şiddete karışmayan ve fikirlerini barışçıl bir şekilde ortaya koyan bireylerin haklarının korunmasıdır. Bunun dışında toplantının veya gösteri yürüyüşünün hangi amaçla yapıldığının bir önemi yoktur.

Anayasa'nın 34. maddesinde herkesin "önceden izin almaksızın" barışçıl toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı güvence altına alınmıştır. Bu çerçevede 2911 sayılı Kanun'unda toplantı ve gösteri yürüyüşleri için bildirim usulü kabul edilmiştir. Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin izin veya bildirim usulüne bağlanması, her türlü toplantı, yürüyüş veya diğer gösterilerin düzgün bir şekilde yapılmasını güvence altına almak için yetkililere makul ve uygun tedbir alma imkânı sağlamak amacına yöneldiği sürece, kural olarak hakkın özüne dokunmaz.

Başvuru konusu olayda başvurusunun içinde bulunduğu grup, 2911 sayılı Kanun'un 10. maddesi gereğince kırk sekiz saat önceden bildirimde bulunmadan ve aynı Kanun'un 22. maddesine aykırı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) bir kilometre mesafedeki alan içinde bulunan ABD Büyükelçiliğinin önünde toplanmıştır.

TBMM'nin çalışma düzeninin ve güvenliğinin sağlanmasına yönelik makul sayılabilecek bu tür bir güvenlik bölgesi uygulamasının, her somut olay açısından bu amacı gerçekleştirmek için ölçülü olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda şekli bir yaklaşımla, sadece yasaya aykırı olduğu gerekçesiyle gösteri veya toplantıya müdahale edilmesi tek başına haklı görülemez. Müdahale gerekçeleri olayın somut koşulları çerçevesinde "ilgili ve yeterli" olmalıdır.

Barışçıl bir gösteri nedeniyle cezai yaptırım tehdidi altında bulunmanın kural olarak meşru amaçları gerçekleştirmek için gerekli önlemler ile barışçıl toplanma hakkı arasındaki dengeyi sağladığı söylenemez.

Başvurusunun katıldığı basın açıklamasının kanuna aykırı olduğu gerekçesiyle sonlandırılması ve bu eylem nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilmesi şeklindeki müdahale, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olsa dahi, Anayasa'nın 34. maddesi kapsamında "demokratik bir toplumda gerekli" ve "ölçülü" değildir. Bu nedenle, Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ihlal edilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

GİZLİ TANIKLIĞA İLİŞKİN BARAN KARADAĞ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 9/15

25/6/2015

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü 7/5/2015 tarihinde *Baran Karadağ*'ın bireysel başvurusunda (B. No: 2014/12906) oybirliğiyle, başvuruçunun bazı suçlara yönelik mahkumiyetlerinin belirleyici ölçüde bir gizli tanığın ifadesine dayandırıldığı, tanığın kimliğinin neden gizlendiği hususunda bir gerekçeye yer verilmediği ve gizli tanığın menfaatleri ile başvuruçunun haklarının dengelenmediği gerekçeleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvuruçunun hakkında Van Cumhuriyet Başsavcılığınca “PKK KONGRA GEL terör örgütü üyesi olmamakla birlikte terör örgütü adına suç işlemek, terör örgütü faaliyeti çerçevesinde görevli memura etkin direnme ve terör örgütünün propagandasını yapmak” suçlarından 2011 yılında soruşturma yürütülmüştür.

Anılan soruşturma kapsamında bir gizli tanığın beyanlarına başvurulmuştur. Tanığın kimliğinin gizlenmesi hususunda Van Cumhuriyet Başsavcılığınca herhangi bir gerekçe gösterilmemiştir.

Başvuruçunun hakkında atılı suçlardan Van 3. Ağır Ceza Mahkemesine (CMK 250. madde ile görevli) kamu davası açılmıştır. Mahkeme, soruşturma evresinde dinlenen gizli tanığı, başvuruçunun ve vekiline gününü ve saatini bildirmediği bir tarihte dinlemiştir.

Tanığın kimliğinin gizlenmesi hususunda mahkemece de herhangi bir gerekçe gösterilmemiş ve karara dayanak olabilecek hukukî ve fiilî nedenlere yer verilmemiştir. Gizli tanığın beyanlarının alındığı celsede Cumhuriyet savcısı da hazır bulunmuştur.

Van 3. Ağır Ceza Mahkemesi, 25/9/2013 tarihli ve E.2013/215, K.2013/193 sayılı kararıyla başvuruçunun terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek, izinsiz patlayıcı madde bulundurma, genel güvenliği kasten tehlikeye sokma ve mala zarar verme suçlarından cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme, “silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına

suç işleme ve patlayıcı madde bulundurma" suçları dışındaki suçlar yönünden mahkûmiyet kararlarının açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir.

Anılan karar hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmeyen suçlar yönünden Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 5/3/2014 tarihli ilamıyla onanmıştır.

İddialar

Başvurucu, yargılandığı ceza davasında, gizli tanığın gerçeği yansıtmayan beyanlarına dayanılarak mahkûmiyetine karar verildiğini, kovuşturma evresinde tercüman hakkından yararlandırılmadığını, savunma hakkının kısıtlandığını ve bilirkişi incelemesi yaptırılması yönündeki taleplerinin reddedildiğini belirterek, Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre, Anayasa'nın 36. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi gereği sanığın, aleyhinde olan tanıkları aleni duruşmada çelişmeli bir biçimde sorgulama hakkı bulunmaktadır. Kovuşturma sırasında tanık delili de dâhil olmak üzere bütün kanıtların tartışılabilmesi için kural olarak, bu kanıtların aleni bir duruşmada ve sanığın huzurunda ortaya konulması gerekir.

Ancak, bazı olaylarda tanığın kimliğinin sanıklar tarafından bilinmesi, tanık veya yakınları için tehlike doğurabilir; tanıklık yapacakların beyanlarından ötürü kendilerine zarar verilmesinden korkmaları için haklı sebepleri bulunabilir. Bu kişilerin yaşamları, özgürlük ve güvenlikleri gibi birçok menfaatleri tehlikeye girebilir. Bu bakımdan kamu görevini yerine getirerek verdiği bilgilerden dolayı tanığın, kendisinin veya tanıklığı nedeniyle yakınlarının ya da mallarının korunmasını isteme hakkı bulunmaktadır.

Örgütlü suçlarla mücadele için, ceza muhakemesinde tanığın kimliğinin gizli tutulması mümkündür. Ancak, mahkûmiyet kararı yalnızca kimliği açıklanmayan tanığın ifadesine dayandırılmayacağı gibi bu ifade mahkûmiyetin belirleyici delili konumuna da yükseltilemez. Gizli tanık beyanlarına ancak savunma için, tanığın ve ifadesinin inanılabilirliğini ve güvenilirliğini sorgulama fırsatını teminat altına alan telafi edici önlemlerin sağlanması, savunma hakkı kısıtlamalarının asgari düzeyde tutulmuş olması ve bu kısıtlamaların tanığın korunmasını sağlamak için gerekli olması koşullarında başvurulmalıdır. Diğer bir ifadeyle, sanığın çıkarlarının ona

karşı ifade veren tanığın çıkarlarıyla dengelenmesi gerekir. Çünkü bu hallerde savunma, kimliği gizlenen kişinin, önyargılı, düşmanlıkla hareket eden veya güvenilmez biri olup olmadığını sınaama veya söyleyeceklerinin inanırlığını sorgulama imkânından yoksun kalabilir.

Bu durumda tanığın kimliğini gizlemek için makul gerekçelerin olup olmadığının ve gizli tanık ifadesinin, verilecek hükmün tek veya belirleyici temel dayanağı olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Hükmün büyük ölçüde veya yalnızca gizli tanığın ifadesine dayanması durumunda, yargılama detaylı incelemelere tabi tutulmalıdır. Eğer sanık veya müdafii tarafından güvenilirliğinin ve doğruluğunun saptanması amacıyla sorgulanmamış tanık delili, mahkeme kararının dayandığı esas veya belirleyici delil ise ve savunma tarafına dengeleyici güvenceler sağlayan bir usul öngörülmemiş ise adil yargılanma hakkının ihlali söz konusu olabilecektir.

Somut olayda, “patlayıcı madde bulundurma ve mala zarar verme” suçlarına ilişkin mahkûmiyet kararı esas olarak gizli tanığın anlatımına dayanmıştır. Diğer bir ifadeyle, bu suçlar yönünden gizli tanık beyanları mahkûmiyette belirleyici delil olarak kullanılmıştır.

Gizli tanığın beyanları soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı tarafından, kovuşturma aşamasında ise mahkeme tarafından alınmıştır. Gizli tanık mahkeme tarafından, celse arasında ve başvurucuya haber verilmeksizin dinlenmiştir. Tanığın kimliğinin neden gizlendiği hususunda Cumhuriyet Başsavcılığınca ve mahkemece gerekçe gösterilmemiştir. Başvurucu ve müdafii, kovuşturma evresinde gizli tanığın beyanlarının tespiti sırasında hazır bulunamadıklarından, ses bağlantısı yoluyla da olsa onu sorgulayamamışlar, sorulan sorulara verdiği cevaplar hakkında kişisel izlenim edinme fırsatı elde edememişlerdir. Savunma tarafı böylelikle, sorgulama yoluyla gizli tanığın güvenilirliğini test edememiştir.

Sonuç olarak, tanığın kimliğinin neden gizlendiği hususunda bir gerekçeye yer verilmediği, hükmün belirleyici ölçüde gizli tanığın ifadesine dayandırıldığı ve bu durum nedeniyle başvurucu (sanık) lehine mahkemece alınan teminatların da yetersiz kaldığı, dolayısıyla tanığın menfaatleri ile sanığın savunma hakkının adil bir şekilde dengelenmediği sonucuna varılmıştır. Bu sebeplerle, başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN MEHMET ALİ AYDIN KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 10/15

1/7/2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu 4/6/2015 tarihinde Mehmet Ali Aydın'ın bireysel başvurusunda (B.No:2013/9343) başvuru hakkında basın açıklamasında kullandığı sözler nedeniyle açılan ceza davasında kovuşturmanın ertelenmesine karar verilerek denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu, olay tarihinde Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) Diyarbakır İl Başkanıdır.

Başvurucu, Abdullah Öcalan'ın Kenya'da yakalanarak Türkiye'ye getirilmesinin yıl dönümünde 15.2.2010 tarihinde Diyarbakır ilinde bir basın açıklaması yaparak "Kürt sorunu" nun çözümünde hükümet politikalarını eleştirmiştir. Başvurucuya göre Kürt sorununun çözümünde Abdullah Öcalan muhatap alınmak istenmemiş, ancak hükümet yetkililerinin olumsuz tutumlarına rağmen gelinen noktada Öcalan, sürecin önemli bir aktörü olmuş, uluslararası güçler Ortadoğu'da kaos planlarken, Öcalan geliştirdiği çözüm önerileri ile kaos planlarını olumsuz cezaevi koşullarında engellemiştir. Başvurucu, Öcalan'ın tutulma koşullarının iyileştirilmesi, askeri operasyonların durdurulması, hükümetin Öcalan'ın önerilerini değerlendirmesi ve demokratikleşmenin sağlanması çağrısında bulunmuştur.

Başvurucu basın açıklaması sonrasında, yasa dışı örgüt adına suç işlediği ve propaganda yaptığı iddiasıyla 23/2/2010 tarihinde tutuklanmıştır.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının 26/2/2010 tarihli iddianamesi ile başvuru hakkında "yasadışı örgüt propagandası yapmak" ve "örgüte üye olmamakla beraber örgüt adına suç işlemek" suçlarından ceza davası açılmıştır.

Yargılama sürecinde yürürlüğe giren 6352 sayılı Kanun uyarınca örgüt propagandası suçu yönünden kovuşturmanın ertelenmesine; 6459 sayılı

Kanun uyarınca örgüt adına suç işleme suçu yönünden ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

İddialar

Başvurucu, basın açıklamasında dile getirdiği düşüncelerden dolayı hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi ilk olarak başvuru hakkında mahkûm edilmemiş olsa bile verilen kovuşturmanın ertelenmesi kararının ifade özgürlüğüne bir müdahale teşkil edip etmediğini ele almıştır. Anayasa Mahkemesine göre yaptırıma maruz kalma endişesinin kişiler üzerinde kesintiye uğraticı bir etkisi vardır ve sonunda kişinin isnat edilen suçlardan aklanma ihtimali bulunsa bile, kişinin bu etki altında düşünce açıklamalarından veya basın faaliyetlerinden kaçınması muhtemeldir. Bu yönüyle, başvuruconun bir siyasetçi olması nedeniyle düşünce açıklamaları veya siyasi faaliyetlerinden dolayı ileride soruşturma ve kovuşturmayaya maruz kalma riskinin ve başvuruya konu ertelenen kovuşturmanın yeniden canlanma olasılığının bulunduğu gözlemlenmelidir. Bu nedenlerle Anayasa'nın 26. maddesi çerçevesinde başvuruconun ifade özgürlüğüne müdahalede bulunulduğunun kabul edilmesi gerekir.

Barışçıl gösterilerde konuşma yapma veya basın açıklamasında bulunma özgürlüğünün ifade özgürlüğünün ayrılmaz bir parçası olduğu konusunda hiçbir şüphe bulunmadığını ifade eden Mahkeme, başvuruconun basın açıklamasında dile getirdiği konuların toplumun bir kesimini ilgilendiren toplumsal meselelere ilişkin olduğunu, kamunun çıkarlarına ilişkin siyasi konuşmaların veya toplumsal sorunlara ilişkin tartışmaların sınırlanmasında kamusal yetki kullanan makamların çok dar bir takdir marjı olduğuna işaret etmiştir. Buna karşın ırkçılık, nefret söylemi, savaş propagandası, şiddete teşvik/tahrik, ayaklanmaya çağrı veya terör eylemlerini haklı göstermek gibi bu özgürlüğün sınırını oluşturan alanlarda kamu otoriteleri daha geniş bir takdir yetkisine sahiptir.

Anayasa Mahkemesi, ifadelerin bağlamından kopartılarak incelenmesinin elde edilen bulguların kabul edilebilir bir değerlendirilmesinin yapılmasında hatalı sonuçlara ulaşılmasına neden olabileceğini hatırlatmıştır. Bu nedenle somut başvuruda Anayasa Mahkemesi, PKK terör örgütüne ve Abdullah Öcalan'a ilişkin ifadeler ile bunların ifade edildiği bağlamı, konuşmacının

kimliğini, başvuruya konu sözlerin söylenme zamanını, amacını, hitap ettiği kişilerin kimliklerini, muhtemel etkilerini ve basın açıklamasındaki diğer ifadelerin tamamını bir bütün olarak ele almıştır. Mahkeme, söz konusu basın açıklamasında ileri sürülen düşüncelerin içeriğine ve hangi bağlamda dile getirildiğine eğilmiş, müdahalenin “arzulanan hedeflere uygun” olup olmadığını ve kamu makamları tarafından öne sürülen gerekçelerin “ilgili ve yeterli” olup olmadığını değerlendirmiştir.

Anayasa Mahkemesine göre, İlk Derece Mahkemesi, kararında başvurucunun hangi ifadeleriyle şiddeti övdüğü, kişileri terör yöntemlerini benimsemeye, şiddet kullanmaya, nefrete, intikam almaya veya silahlı direnişe tahrik ve teşvik ettiğini değerlendirmemiştir. Konuşmayı bir bütün olarak inceleyen Anayasa Mahkemesi, başvurucunun sözlerinde, şiddeti ve terör eylemlerini öven, kişileri ve toplulukları terör yöntemlerini benimsemeye, şiddet kullanmaya tahrik ve teşvik eden, ırkçılık, nefret, intikam alma veya silahlı direniş çağrısını içeren bir ifadenin bulunmadığını tespit etmiştir. Mahkemeye göre, kamu otoriteleri veya toplumun bir kesimi için hoş olmayan düşüncelere, şiddeti teşvik etmediği, terör eylemlerini haklı göstermediği ve nefret duygusunun oluşmasını desteklemediği sürece sınırlama getirilemez.

Kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilmiş olsa bile kovuşturmaya tabi tutulma ve yeniden cezalandırılma riskinin halen devam etmesi nedeniyle, başvurucunun ifade özgürlüğüne yönelik müdahalenin hedeflenen meşru amaca uygun bir sınırlama olarak nitelendirilemeyeceğini vurgulayan Mahkeme, anılan sınırlamanın demokratik toplum düzeninde gerekli olmadığı kanaatine varmıştır. Sonuç olarak Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

İFADE VE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN BEKİR COŞKUN KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 11/15

1/7/2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 4/6/2015 tarihinde *Bekir Coşkun*'un bireysel başvurusunda (B. No: 2014/12151) başvuruçunun bir köşe yazısı nedeniyle aleyhine açılan ceza davasında hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilmesinin ifade ve basın özgürlüğünü ihlal ettiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvuruçucu, ülke genelinde günlük yayınlanan Cumhuriyet Gazetesi yazarıdır.

Başvuruçucu, Gazetenin 4/7/2013 tarihli nüshasında İstanbul'da başlayıp yurt geneline yayılan merdiven boyama eylemlerini konu alan "*Boyalı Merdivenler*" başlıklı bir yazı kaleme almıştır.

Söz konusu yazı nedeniyle başvuruçucu hakkında kurul halinde çalışan kamu görevlilerine hakaret suçunu işlediği iddiasıyla İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca kamu davası açılmıştır. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi 29/4/2014 tarihli kararla, başvuruçunun basın yoluyla hakaret suçundan bir yıl iki ay on yedi gün karşılığı adli para cezasıyla cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir.

İddialar

Başvuruçucu, köşe yazısında dile getirdiği düşüncelerden dolayı cezalandırılmasının, ifade ve basın özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinin birinci fıkralarının, ifade özgürlüğüne içerik bakımından bir sınırlama getirmediğini, hem gerçek hem de tüzel kişiler için geçerli olan ifade özgürlüğünün siyasi, sanatsal, akademik veya ticari düşünce ve kanaat açıklamaları gibi her türlü ifadeyi kapsamına aldığını belirtmiştir. Mahkeme, açıklanan ve yayılan

bir düşüncenin, içeriğinden hareketle kişiler ve toplum açısından “değerli-değersiz” veya “yararlı-yararsız” biçiminde ayrıştırılmasının subjektif unsurlar ihtiva edeceğini, bu değerlendirmelerden hareketle ifade özgürlüğü alanının belirlenmeye çalışılmasının bu özgürlüğün keyfi biçimde sınırlandırılması sonucunu doğurabileceğini vurgulamıştır. Mahkemeye göre, ifade özgürlüğü, başkaları açısından “değersiz” veya “yararsız” görülen düşüncelerin açıklanması ve yayılması özgürlüğünü de içermektedir.

Anayasa Mahkemesi, somut olayda başvuruçunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin “başkalarının şöhret veya haklarının korunması”na yönelik önlemlerin bir parçası olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme kendi görevinin demokratik bir toplumda, başvuruçunun ifade özgürlüğü ile başkalarının şöhret veya haklarının korunması arasında makul bir dengenin gözetilip gözetilmediğini değerlendirmek olduğunu hatırlatmıştır.

Başvuruya konu köşe yazısının yayınlanmasından önce 2013 yılı Haziran ayında kamuoyunda “Gezi olayları” olarak bilinen toplumsal olaylar meydana gelmiş, ardından çevre bilincini artırmak iddiasıyla Türkiye’nin değişik yerlerinde merdiven boyama eylemleri başlamıştır. Olayların geçtiği tarihte “gökkuşağı eylemi” olarak da ifade edilen merdiven boyama eylemine bazı belediyeler müsaade etmemiş ve farklı renklere boyanan merdivenleri eski haline getirmişlerdir.

Mahkemeye göre, başvuruya konu yazı, olayların meydana geldiği tarihte basın ve yayın organlarında ve siyaset alanında devam eden tartışmaların bir parçası olarak kaleme alınmıştır. Başvurucu, mahkûmiyetine neden olan sözleri ile “Gezi olayları” olarak bilinen ve kamuoyu gündemini uzun süre meşgul etmiş olaylardan sonra bazı şahısların kendilerince çevre sorunlarına dikkat çekmek için başlattığı şehir merdivenlerini boyama etkinliğine karşı bazı belediye yetkilileri ile bazı siyasilerin gösterdikleri tepkiyi esprili bir tarzda eleştirmektedir. Daha önce Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul salonunun renklerinin ve özellikle koltukların kırmızı renginin milletvekillerinin ruh durumunu bozduğu yönünde basında çıkan haberlere gönderme yapan başvuruçunun, rengârenk bir çevrenin siyasiler tarafından hoş karşılanmamasını eleştirmektedir.

Anayasa Mahkemesi, ifade özgürlüğünün büyük ölçüde eleştiri özgürlüğünü güvence altına aldığını ve bu nedenle de düşüncelerin açıklanması ve yayılması sırasında kullanılan ifadelerin sert olmasının doğal karşılanması gerektiğini, öte yandan siyasi tartışma özgürlüğünün “tüm demokratik sistemlerin temel ilkesi” olduğunu vurgulamıştır.

Kararda, kamu otoritelerinin kullandıkları kamu gücünden dolayı kendilerine yöneltilmiş en ağır eleştirileri bile hoşgörü ile karşılamak zorunda oldukları belirtilmiştir. Mahkemeye göre, sağlıklı bir demokrasi, kamu otoritelerinin yalnızca yasama organı veya yargı organları tarafından denetlenmesini değil aynı zamanda sivil toplum örgütleri, medya ve basın veya siyasi partiler gibi siyasal alanda yer alan diğer aktörlerce de denetlenmesini gerektirmektedir. Aynı şekilde siyasetçilere yönelik eleştirilerin kabuledilebilir sınırları, diğer kişilere yönelik eleştiri sınırına göre daha geniştir. Bir siyasetçi diğer kişilerden farklı olarak, her sözünü ve eylemini bilerek halkın ve aynı zamanda diğer siyasetçilerin denetimine açar; bu nedenle de eleştirilere daha geniş hoşgörü göstermek zorundadır. Bu sebeplerle, zorlayıcı nedenler olmadıkça siyasi ifadeye kısıtlama getirilmemesi gerekmektedir.

Mahkemeye göre, kurulan hükmün açıklanması geri bırakılarak başvuru hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına karar verilmişse de bir yazar olan başvuruçunun bu süre içerisinde cezasının infaz edilmesi riski her zaman bulunmaktadır. Yaptırıma maruz kalma endişesinin kişiler üzerinde kesintiye uğratici bir etkisi vardır ve sonunda kişi denetim süresini yeni bir mahkûmiyet almadan geçirse bile kişinin bu etki altında ileride düşünce açıklamalarından veya basın faaliyetlerini yapmaktan imtina etme riski bulunmaktadır.

Sonuç olarak, *“başkalarının şöhret ve haklarının korunması”* amacıyla başvuruçunun ifade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninde gerekli olmadığını belirten Mahkeme, Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

TUTUKLULUĞA VE MASUMİYET KARİNESİNE İLİŞKİN HİKMET KOPAR VE DİĞERLERİ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 12/15

8/7/2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu 8/4/2015 tarihinde *Hikmet Kopar ve Diğerleri*'nin başvurusunda (B. No: 2014/14061), açıkça dayanaktan yoksunluk ve başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedenleriyle başvuruların kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Olaylar

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından emniyet personeli olarak görev yapan başvurucular hakkında görevleriyle ilgili iki ayrı konuda soruşturma başlatılmıştır.

Soruşturmalarından biri İstanbul Emniyet Müdürlüğü İstihbarat Şube Müdürlüğü bünyesinde yapılan önleme amaçlı iletişime müdahale işlemlerinin usulsüz olduğu iddiasına ilişkindir. Diğer soruşturma ise yasa dışı bir örgütle ilgili olduğu iddia edilen soruşturma kapsamındaki usulsüzlük iddiaları hakkındadır.

Başvurucular 22/7/2014 tarihinde gözaltına alınmış, başvurucuların bir kısmı ise 25-29 Temmuz 2014 tarihleri arasında yapılan sorguları sonrasında, resmi belgede sahtecilik, kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasi veya askeri casusluk amacıyla temin etme gibi farklı bir veya birden fazla suç kapsamında tutuklanmıştır.

Başvurucular hakkındaki soruşturmalar henüz sonuçlanmamıştır.

İddialar

Başvurucular, "*paralel yapı*" iddiaları kapsamında haklarında yürütülen soruşturmalar nedeniyle verilen karar, yapılan işlem ve uygulamaların anayasal haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Gözaltı süresi yönünden

Anayasa Mahkemesi, suç isnadıyla gözaltına alınan ve daha sonra tutuklanan kişinin, yasal gözaltı süresinin aşıldığı iddiasıyla yaptığı bireysel başvuruda ihlal sonucunun kişisel durumlara etkisi olmayacağını, gözaltı süresi aşılmış olsa dahi, kişi hâkim tarafından tutuklandığından gözaltı süresinin aşıldığı yönündeki bir tespit ve ihlal kararının “tutuklu” kişinin serbest kalmasına tek başına imkân vermeyeceğini belirtmiştir.

Bu kapsamda yasal gözaltı süresinin aşılp aşılmadığı ve sorgu sürecinde geçen sürenin kanuni olup olmadığının, davanın esasının sonuçlanmasına gerek olmadan, 5271 sayılı Kanun’un 141. maddesi kapsamında açılacak davada incelenebileceği sonucuna varıldığından başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Tutuklama ve itiraz kararları yönünden

Anayasa Mahkemesine göre, suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilirler. Bu çerçevede bir kişinin tutuklanabilmesi öncelikli olarak suç işlediği hususunda kuvvetli belirti bulunmasına bağlıdır. Bu, tutuklama tedbiri için aranan olmazsa olmaz unsurdur. Bunun için suçlamanın kuvvetli sayılabilecek inandırıcı delillerle desteklenmesi gerekir. İnandırıcı delil sayılabilecek olgu ve bilgilerin niteliği, büyük ölçüde somut olayın kendine özgü şartlarına bağlıdır.

Bu kapsamda kişinin suçla itham edilebilmesi için yakalama veya tutuklama anında delillerin yeterli düzeyde toplanmış olması mutlaka gerekli değildir. Zira tutukluluğun amacı, kişinin tutuklanmasının temelini oluşturan şüphelerin doğruluğunu kanıtlayarak veya ortadan kaldırarak adli süreci daha sağlıklı bir şekilde yürütmektir. Buna göre, suç isnadına esas teşkil edecek şüphelere dayanak oluşturan olgular ile ceza yargılamasının sonraki aşamalarında tartışılacak olan ve mahkûmiyete gerekçe oluşturacak olguların aynı düzeyde değerlendirilmemesi gerekir.

Somut olayda başvuruçular hakkındaki tutuklama kararlarının gerekçesi olarak isnat edilen suçlamalara ilişkin dinleme kayıtları gösterilmiştir. Başvuruçular suçlamaları kabul etmemişlerdir.

İlk tutuklamaya ilişkin yargısal denetimde kişinin bir suç işlemiş olabileceğine dair inandırıcı nedenlerin bulunup bulunmadığıyla ve özgürlükten yoksun bırakmanın bu bağlamda hukukiliğiyle sınırlı bir inceleme yapılmaktadır. Bu kapsamda bir suçun işlenmiş olabileceğine ilişkin ciddi belirtilerin varlığı ilk tutma bakımından yeterli olabilir.

Somut olaydaki soruşturmaların bu aşamasında, tutuklama ve itiraz üzerine verilen kararların gerekçeleri incelendiğinde, suç şüphesinin ve tutuklama nedenlerinin bulunmadığının kabul edilemeyeceği belirtilmiştir. Bu nedenle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Tutuklama yasağı yönünden

Başvurucular, suç tarihinde ceza üst sınırı altı ay hapis olan bir suçla ilgili tutuklama kararı verildiğini iddia etmişlerdir.

Başvurucuların tutuklanmalarına esas gösterilen suçlardan biri “*Kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması*” suçudur. Devam eden bir süreç içinde çok sayıda kişinin iletişiminin usulsüz olarak dinlenip kayıt altına alındığı iddia edilmektedir. Tutuklama yasağı olduğu iddia edilen ve belli bir süre devam etmiş eylemin kanun değişikliğinden önce tamamlanmış olup olmadığı ancak yargılama sonunda ortaya çıkabilecektir.

Öteyandan başvurulardan hiçbiri sadece “*kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması*” suçundan tutuklanmamıştır. Bu suçtan hakkında tutuklama kararı verilen başvurucular hakkında ayrıca “*kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği*” suçundan da tutuklama kararı verildiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Yakalama kararı yönünden

Başvuruculardan bir kısmı, haklarında yeni bir delil olmaksızın yakalama kararı çıkarıldığını ve bu yakalama kararına bağlı olarak verilen tutuklama kararının kanuna aykırı olduğunu iddia etmişlerdir.

Sulh ceza hâkiminin serbest bırakma kararının itiraza tabi olmasının ve Cumhuriyet savcısının itirazı üzerine, itiraz merci tarafından yakalama emri çıkartılmasının 5271 sayılı Kanun’un 91. maddesinin (5) numaralı fıkrasıyla ilgisi bulunmamaktadır. İtiraz merciinin emriyle gerçekleşen yakalama, gözaltına almayla başlamış olan yargısal sürecin bir parçasıdır. Aksi halde itiraz kanun yolunun bir anlamı ve etkisi olmaz. Bu uygulama, kanun yolu incelemesinin niteliğinin doğal bir sonucu olmakla birlikte 5271 sayılı Kanun’un 98. maddesinde de açıkça düzenlenmiştir. Bu nedenle başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Tarafsız ve bağımsız yargı merci yönünden

Başvurucular, tutuklama kararı veren yargı mercilerinin doğal hakim ilkesine aykırı olduğunu, ayrıca haklarındaki soruşturmaların başlatılması, bu

süreçte yapılan yasal düzenlemeler, kurulan sulh ceza hakimliklerine yapılan atamalar ve siyasi söylemler nedeniyle bu hakimliklerin bağımsız ve tarafsız olmadıkları yönünde yeterli kuşkunun mevcut olduğunu iddia etmişlerdir.

Anayasa Mahkemesi, suçun işlenmesinden veya çekişmenin doğmasından önce davayı görecektir yargı yerinin belirlenmiş olması şeklinde tanımlanan doğal yargıç kavramının, adil yargılanma hakkının en önemli ögesi olan “kanuni, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde yargılanma” hakkının temelini oluşturduğunu, Anayasa’nın 37. maddesinde düzenlenen doğal yargıç ilkesinin, yargılama makamlarının, suçun işlenmesinden veya çekişmenin meydana gelmesinden sonra kurulmasına veya sanığın ve davanın yanlarına göre yargıç atanmasına olanak vermediğini belirtmiştir. İlkeyle suçun işlenmesinden sonra kurulacak mahkemede davanın görülmesi ve böylece “kişiyeye” ya da “olaya” özgü mahkeme kurulmasının yasaklandığı vurgulanmıştır.

Bu kapsamda, bir kuralın belirli bir suçun işlenmesinden sonra bu suça ilişkin davayı görecektir yargı yerini belirlemeyi amaçlamaması, yürürlüğünü müteakip kapsamına giren tüm davalara uygulanması hâlinde, doğal yargıç ilkesine aykırılık söz konusu olmaz.

Bunun yanında, tutukluluk veya tutukluluğa itiraz incelemelerinde görev yapan hâkimlerin başvurucularla ilgisi olmayan konularda daha önce görevleri kapsamında verdikleri kararlardan hareketle tarafsız olmadıklarını kabul etmek mümkün değildir. Hâkimin geçmişte verdiği kararlar ve kullandığı oyların tarafsızlığından şüphe duyulmasına neden olacak olgular olarak değerlendirilmesi ve dolayısıyla bunun hâkimi red sebebi olarak kabul edilemeyeceği açıktır.

Somut olayda, genel bir kanuni düzenlemeye dayanılarak ve yetkili kurul tarafından yapılan atama sonucunda ilgili hâkimlerin anılan görevleri yaptıkları anlaşılmaktadır. Bu nedenle, gerçekliği ve niteliği kesin olarak tespit edilemeyen olgulardan, siyasi tartışmalarda ortaya konulan değerlendirme ve yorumlardan hareketle, başvuruculara yönelik somut ön yargılı bir işlem ve tutum gösterilmeksizin, ilgili hâkimlerin siyasal veya kişisel nedenlerle bağımsız ve tarafsız davranmadıklarını kabul etmek mümkün görülmemiştir.

Soruşturma dosyasına erişim yönünden

Başvurucular, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlandığını ve makul sürede savunma hakkı tanınmadığını iddia etmişlerdir.

Yürütülen soruşturmalardan ilki kapsamında tutuklanan başvuruculara soruşturmaya ilişkin belgelerin taranmış olarak (CD) içerisinde verildiği,

ayrıca başvuru emniyet, savcılık ve sorgu sürecinde alınan savunmaları incelendiğinde haklarındaki suç isnadına temel teşkil eden belge ve bilgilere sahip olarak müdafileriyle birlikte ayrıntılı şekilde savunma yaptıkları belirtilmiştir.

Diğer soruşturma kapsamında tutuklanan başvuru emniyet, savcılık ve sorgu sürecinde alınan savunmaları incelendiğinde haklarındaki suç isnadına temel teşkil eden belge ve bilgilere sahip olarak müdafileriyle birlikte ayrıntılı şekilde savunma yaptıkları belirtilmiştir.

Suç işlendiği şüphesine bağlı olarak özgürlükten yoksun bırakılmanın ilk aşamasında yapılan yargısal denetimin kapsamı ile suçlamalara dayanak olan temel unsurların başvuru emniyet, savcılık ve sorgu sürecinde alınan savunmaları incelendiğinde haklarındaki suç isnadına temel teşkil eden belge ve bilgilere sahip olarak müdafileriyle birlikte ayrıntılı şekilde savunma yaptıkları belirtilmiştir.

Masumiyet karinesi yönünden

Başvuru emniyet, savcılık ve sorgu sürecinde alınan savunmaları incelendiğinde haklarındaki suç isnadına temel teşkil eden belge ve bilgilere sahip olarak müdafileriyle birlikte ayrıntılı şekilde savunma yaptıkları belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, masumiyet karinesinin, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına aldığı, bunun sonucu olarak, kişinin masumiyetinin “*asil*” olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz.

Başvuru emniyet, savcılık ve sorgu sürecinde alınan savunmaları incelendiğinde haklarındaki suç isnadına temel teşkil eden belge ve bilgilere sahip olarak müdafileriyle birlikte ayrıntılı şekilde savunma yaptıkları belirtilmiştir.

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı ise 25/2/2014 tarihinde kamuoyunun tanıdığı birçok kişiyi doğrudan ilgilendiren güncel tartışmalar nedeniyle başvuruçuların isimlerini veya görevlerini belirtmeksizin açıklama yapmıştır. Tartışmalara konu soruşturma ile ilgili yetkili makam olan Cumhuriyet Başsavcılığının bu kapsamdaki açıklamasının, yapıldığı aşama ve içerik itibarıyla başvuruçularla doğrudan ilgi kurulmasını sağlayacak nitelikte olmadığı görülmektedir. Bu nedenlerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

SIYASİ ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN METİN BAYYAR VE HALKIN KURTULUŞ PARTİSİ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 13/15

8/7/2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 4/6/2015 tarihinde, *Metin Bayyar ve Halkın Kurtuluş Partisi'nin* bireysel başvurusunda (B. No: 2014/15220), Halkın Kurtuluş Partisi teşkilâtı yönetim kurulu başkanı olarak il kongresinin toplanmasıyla ilgili yükümlülüğünü yerine getirmediği gerekçesiyle Metin Bayyar hakkında idari para cezası uygulanmasının, başvuruçuların siyasi örgütlenme özgürlüğünü ihlal ettiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu Metin Bayyar, yasal olarak kurulmuş ve faaliyet gösteren bir siyasi parti olan diğer başvuruçular Halkın Kurtuluş Partisinin Bartın İl Teşkilâtı yönetim kurulu başkanıdır.

Başvurucu Metin Bayyar hakkında, 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 32. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde öngörülen "*genel kurulu süresinde toplantıya çağırılmama, genel kurul toplantılarını kanun ve tüzük hükümlerine aykırı olarak veya dernek merkezinin bulunduğu veya tüzüğünde belirtilen yer dışında yapma*" yükümlülüğünü yerine getirmediğinden bahisle, anılan Kanun'un 33. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Bartın Valiliği tarafından idari para cezası uygulanmıştır. Başvurucunun söz konusu idari para cezasına karşı yaptığı itiraz da Bartın Sulh Ceza Hâkimliği tarafından kesin olarak reddedilmiştir.

İddialar

Başvuruçular, il kongresini yapmak için yeterli üye sayısına henüz ulaşamadığını, ayrıca ilgili mevzuatta il kongresinin yapılmaması halinde sorumlular hakkında idari para cezası uygulanacağına dair bir hüküm bulunmadığını belirterek başvuruçular Metin Bayyar hakkında uygulanan söz konusu idari para cezası nedeniyle siyasi örgütlenme ve ifade özgürlükleri ile suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin; idari para cezasını uygulayan idare tarafından savunmalarının alınmaması nedeniyle ise adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Başvurucular, genel kurul yapmak için yeterli üye sayısına ulaşamayan siyasi parti yöneticisine kanunla öngörülmüş olmamasına rağmen idari para cezası verilmesi ve buna karşı yapılan itirazın mahkemece reddedilmesi sebebiyle ifade özgürlükleri ile başvuru Metin Bayyar yönünden suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerse de, Anayasa Mahkemesi anılan iddiaların özünün siyasi örgütlenme özgürlüğüne ilişkin olduğunu dolayısıyla inceleme ve değerlendirmenin bu çerçevede yapılmasına karar vermiştir.

Mahkeme, siyasi örgütlenme özgürlüğünün Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanı içerisinde olduğu ve konu bakımından Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun yetkisi kapsamında kaldığını belirledikten sonra, başvuruya konu idari para cezası nedeniyle başvuru sahiplerinin siyasi örgütlenme özgürlüğünün doğrudan etkilendiğine ve iki başvuru yönünden de bir kabul edilemezlik nedeni bulunmadığına karar vermiştir.

Siyasi partilerin, çoğulcu demokrasiler açısından vazgeçilemez niteliğine değinen Mahkeme, siyasi partilerle ilgili düzenlemeler konusunda Venedik Komisyonunun konuyla ilgili ilkelerine atıf yapmıştır.

Başvurunun esası hakkındaki değerlendirmede, başvuru Metin Bayyar hakkında uygulanan idari para cezasının, başvuru sahiplerinin siyasi örgütlenme özgürlüğüne bir müdahale oluşturduğu kabul edilmiştir. Müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığı hakkında ise idari para cezasını uygulayacak yetkili otorite bakımından kanunda yeterli açıklıkta bir hükmün bulunmadığına dikkat çekilmiştir.

Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, başvuru sahiplerinin siyasi örgütlenme özgürlüğüne yapılan müdahalenin "kanunilik" şartını karşılamadığını belirterek Anayasa'nın 68. maddesinde güvence altına alınan siyasi örgütlenme özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

KİŞİ HÜRRİYETİ VE GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN YAVUZ PEHLİVAN VE DİĞERLERİ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 14/15

9/7/2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 4/6/2015 tarihinde *Yavuz Pehlivan ve Diğerleri'nin* bireysel başvurusunda (Genel Kurul No: 2013/2312), tutukluluk süresinin makul olmaması ve dava dosyasına erişimin kısıtlanmasının başvuru sahiplerinin kişi özgürlüğü ve güvenliği haklarını ihlal ettiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucular, kamuoyunda “İzmir Askeri Casusluk Davası” olarak adlandırılan yargılama kapsamında “suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma ve devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme” suçlarını işledikleri iddiasıyla tutuklanmış ve haklarında kamu davası açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesi önünde tutuklu olarak devam eden yargılamada, başvuru sahipleri, tutuklanmalarına ve haklarında kamu davası açılmasına neden olan ve üçüncü bir şahıstan ele geçirilen dijital verilerin imajlarının verilmesi talebinde bulunmuşlar, fakat Mahkeme dijital veri tabanı üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılacağı gerekçesiyle bu talepleri reddetmiş ve tutukluluk hallerinin devamına karar vermiştir. Başvurucular, bireysel başvuruda bulunduktan sonra serbest bırakılmışlardır.

İddialar

Başvurucular, tutuklanmalarının kanuni olmadığını, tutukluluk sürelerinin makul olmadığını, dava dosyasına erişimlerinin kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği haklarının ihlal edildiğini, ayrıca isnat olunan suçların terör suçu olmamasına rağmen özel yetkili mahkemede yargılanmalarının kanuni hâkim ilkesine aykırı olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre, Anayasa'nın 19. maddesi uyarınca hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak

amacıyla yetkili yargı mercilerine başvurma hakkına sahip bulunmaktadır. Tutukluluk halinin devamının veya serbest bırakılma taleplerinin incelenmesinde “silahların eşitliği” ve “çelişmeli yargı” ilkelerine riayet edilmesi gerektiğini bildiren Mahkeme, silahların eşitliği ilkesinin, davanın taraflarının usuli haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına geldiğini ifade etmiştir. Mahkemeye göre, taraflardan birine tanınan, diğerine tanınmayan avantaj, fiilen olumsuz bir sonuç doğurduğuna dair delil bulunmasa da silahların eşitliği ilkesini ihlal eder.

Anayasa Mahkemesi, somut başvurunun incelenmesinde, başvuruçulara isnat edilen suçlamalara dayanak olarak gösterilen delillerin, başvuruçulardan elde edilmediğini, bunların üçüncü kişilerden ele geçirilen dijital materyaller olduğunu, soruşturma ve kovuşturma sürecinde yargılama makamlarının tutuklu yargılanan başvuruçulara bu delilleri inceleme ve teknik inceleme yaptırma izni vermediklerini tespit etmiştir. Kararda, başvuruçuların, tutukluluğun yasallığına etkili bir şekilde itiraz edebilmeleri için temel öneme sahip dijital materyaller ve belgelerin içeriği ile ilgili yeterli bilgiye ve ilgili dijital materyaller hakkında teknik inceleme yaptırma imkânına sahip olmamalarının silahların eşitliği ilkesini ihlal ettiği vurgulanmıştır.

Mahkemeye göre, tutukluluk süresinin makul olup olmadığı her davanın kendi özelliklerine göre değerlendirilmelidir. Tutukluluğun devamı, ancak kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına nazaran daha ağır bir kamu yararının mevcut olması durumunda haklı görülebilir. Tutuklama ve tutukluluğun devamına ilişkin gerekçelerin suçlamaya esas olgulara/delillere dayanması ve bu olguların kararlarda gerekçeleriyle açıklanması gerekmektedir. Tutukluluğun devamına ilişkin ilgili ve yeterli gerekçe gösterilip gösterilmediği ise suçlamanın temelini teşkil eden esaslı delillere ulaşıp ulaşılmadığıyla birlikte değerlendirilmelidir.

Mahkeme, başvuruçuların üçüncü kişilerden ele geçirilen ve suçlamanın temelini teşkil eden esaslı delillere ulaşamadıklarını, dolayısıyla etkili şekilde serbest bırakılma taleplerini iletmediklerini, böyle bir durumda, yaklaşık bir yıl iki aydan bir yıl dokuz aya kadar değişen sürelerle tutuklu bırakılmalarının makul kabul edilemeyeceğini, tutuklamanın devamı kararlarında ve itiraz üzerine verilen kararlarda belirtilen gerekçelerin, somut olayın niteliği dikkate alındığında, anılan sürelerde tutmayı haklı kılacak derecede ilgili ve yeterli olmadığını ifade etmiştir.

Sonuç olarak başvurucuların esaslı delil unsurlarına erişimlerinin kısıtlandığını belirten Anayasa Mahkemesi, tutukluluk süresinin makul olmadığını ve bu durumun Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN KAMURAN REŞİT BEKİR KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 15/15

10/7/2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 8/4/2015 tarihinde *Kamuran Reşit Bekir*'in bireysel başvurusunda (B. No: 2013/3614), hükümlü olan başvurucuya gönderilen *Azadiya Welat* Gazetesinin bazı sayfalarının ceza infaz kurumu tarafından çıkarılarak başvurucunun gazeteye erişiminin engellenmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu, Ankara 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır.

Başvurucuya gelen *Azadiya Welat* Gazetesi'nin (Gazete) 12/11/2012 tarihli sayısındaki "*manifestoya şoreşe*" başlıklı yazıda, Abdullah Öcalan'ın demokratik toplum manifestosu adı altında beş ciltten oluşan bir savunma hazırladığı ve her hafta "*Kürdistan Devrim Manifestosu, Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü (Kültürel Soykırım Kısacında Kürtleri Savunma)*" isimli beşinci ciltten bir bölümün köşe yazısı olarak yayımlayacağı duyurulmuştur. Bu tarihten sonra Gazetenin 85 nüshasında Abdullah Öcalan'ın anılan kitabının bazı bölümleri Kürtçe olarak yayınlanmıştır.

Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu (Eğitim Kurulu), anılan kitabın Diyarbakır 3 No.lu Hâkimliğinin kararı ile el konulmasına ve toplatılmasına karar verildiğinden Gazetenin her nüshası için ayrı ayrı ilgili kısımların çıkartılmasına ve diğer kısımların talep edilmesi halinde başvurucuya verilmesine karar vermiştir.

İddialar

Başvurucu, hükümlü olarak bulunduğu ceza infaz kurumu tarafından, adına gönderilen *Azadiya Welat* Gazetesinin bazı sayfalarının çıkarılarak gazeteye erişiminin engellenmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, inceleme yaparken öncelikle hükümlü ve tutukluların Anayasa'daki temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahip olduklarını ve bu bağlamda hükümlü ve tutukluların ifade özgürlüğünün de koruma altında olduğunu hatırlatmıştır. Mahkeme, ayrıca hükümlü ve tutukluların süreli veya süresiz yayınlara ulaşabilmesinin, bilgi ve kanaatlere ulaşma özgürlüğünün somut yansıması olarak ifade özgürlüğünün norm alanı kapsamında kaldığını vurgulamıştır.

Somut olayda başvurucunun abonesi olduğu gazeteye ulaşamamasının esas olarak Eğitim Kurulu ve İnfaz Hâkimliğinin kararlarından kaynaklandığını ifade eden Anayasa Mahkemesi, Diyarbakır 3 No.lu Hâkimliğinin yasaklama kararının, başvurucunun gazeteye ulaşmasında doğrudan sonuç doğurmamış olsa da İnfaz Hâkimliği kararına esas oluşturduğunu gözeterek, başvurucunun iddiaları kapsamında Eğitim Kurulu ve İnfaz Hâkimliği ile Diyarbakır 3 No.lu Hâkimliği kararlarının, birlikte ve bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmiştir.

Mahkeme, cezaevinde hükümlü ve tutuklulara verilecek süreli veya süresiz yayınlarda idarenin temel alacağı referansın, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 62. maddesinde belirtilen kurum güvenliğini tehlikeye düşürme ve müstehcen nitelikteki haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan yayınlar çerçevesinde cezaevinde suçun önlenmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda, cezaevi idaresinin takdir marjının geniş olduğunu ve anılan meşru amaçlarla bilgi ve kanaatlere ulaşma özgürlüğüne yapılacak sınırlamaların daha geniş yorumlanması gerektiğini kabul etmiştir.

Cezaevlerinde düzenin, güvenliğin ve disiplinin sağlanması açısından hükümlü ve tutuklulara verilecek süreli ve süresiz yayınların denetlenmesinin özellikle yüksek güvenlikli ceza infaz kurumlarında önemli olduğunu hatırlatan Mahkeme, Eğitim Kurulunun, başvurucunun PKK terör örgütünün bir üyesi olarak işlediği suçlardan dolayı mahkûm edildiğini gözeterek terör örgütü liderinin yazarı olduğu bir kitabın bazı bölümlerinin bir gazete vasıtasıyla içeri alınmasının güvenlik ve disiplin açısından bir risk oluşturup oluşturmayacağını değerlendirebileceğini, ancak bu durumda dahi hakka yapılacak müdahalenin gerekçelerinin ilgili ve yeterli bir şekilde ortaya konulması gerektiğini vurgulamıştır.

Mahkeme, Eğitim Kurulu ve Sincan İnfaz Hâkimliğinin kararlarında, Gazete'nin yasaklanan kitabın bazı bölümleri içeren sayfalarının

çıkartılmasına karar verilirken ortaya konulan tek gerekçenin çıkartılan bölümlere dair Diyarbakır 3 No.lu Hâkimliğinin toplatma kararı olduğunu tespit etmiştir. Bu kapsamda Mahkeme, Diyarbakır 3 No.lu Hâkimliğinin anılan toplatma kararına konu olan kitaba ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 25/6/2014 tarihli kararında değerlendirme yapıldığını ve Anayasa'nın 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verildiğini hatırlatmıştır. Kararda, ayrıca anılan ihlal kararından sonra Diyarbakır 3 No.lu Hâkimliğinin yasaklama kararını incelemeye yetkili Diyarbakır 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin ihlal kararını gerekçe göstererek kitaba ilişkin toplatma ve el koyma kararını kaldırdığını ifade etmiştir.

Sonuç olarak Mahkeme, Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 25/6/2014 tarihli kararı ve Diyarbakır 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin anılan kararlarına dikkat çekerek başvurunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik toplumda gerekli ve ölçülü olmadığına ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

CEZAEVİNDE HABERLEŞME HÜRRİYETİNE İLİŞKİN MEHMET KORAY ERYAŞA KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 16/15

13/7/2015

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü 16/4/2015 tarihinde *Mehmet Koray Eryaşa*'nın bireysel başvurusunda (B. No: 2013/6693), hükmen tutuklu olan başvurusunun avukatı ile telefonla görüşmesine izin verilmemesinin haberleşme hürriyetini ihlal ettiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu, olay tarihinde 3. Kolordu Komutanlığı Özel Tıp Askeri Ceza ve Tutukevinde hükmen tutuklu olarak bulunmaktadır.

Başvurucu, 3. Kolordu Komutanlığından hakkında devam eden yargılamaya ilişkin olarak avukatı ile telefonla görüşme talebinde bulunmuştur. Talepte, avukatın bürosunun İzmir'de olması nedeniyle cezaevine sürekli gelmesinin mümkün olmadığını ve bu sebeple avukatı ile telefonla görüşmesinin önemli olduğunu belirtmiştir. Başvurusunun talebi, hükümlü ve tutukluların telefonla yapacağı tüm görüşmelerin dinlenip kayda alınırken, avukat ile yapılacakları görüşmelerin dinlemesinin ve kayıt altına alınmasının yasal olarak mümkün olmaması ve tutuklunun avukatı ile telefon görüşmesi yapması konusunda kanunda bir hak tanınmadığı gerekçeleriyle reddedilmiştir.

Başvurucu, ayrıca Komutanlıktan ziyaretçi kabulü haklarının kısıtlandığını ve görüş süresinin kaldırılarak tüm ziyaretlerin açık görüş şeklinde yapılmasını, telefon görüşmelerindeki kişi, gün ve zaman sınırlamasının kaldırılmasını ve savunma hazırlamak için gerekli olduğunu belirttiği internete erişiminin sağlanmasını talep etmiştir. Başvurusunun bu talepleri, Askeri Ceza ve Tutukevlerinin Yönetiminin ve Cezaların İnfazına Dair Yönetmelik hükümleri uyarınca reddedilmiştir.

İddialar

Başvurucu, hükmen tutuklu olarak bulunduğu Askeri Cezaevinde, avukatı ve ailesi ile görüşmesinin kısıtlanması, izlenmesi ve savunma hazırlamak için gerekli olduğunu belirttiği internete erişiminin engellenmesi

nedeniyle özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, başvuruçunun avukatı ile telefonla görüşmesinin engellendiğine dair iddialar ile ailesi ve diğer kişilerle haberleşmesinin gizliliğinin ihlal edildiği iddialarını Anayasa'nın 22. maddesinde tanımlanan haberleşme hürriyeti çerçevesinde, kendisinin istediği zaman ziyaretçileri ve ailesi ile telefonla ve kapalı veya açık olarak görüşmesinin kısıtlandığı ve dışarıdan telefon ile aranmasının engellendiği iddialarını ise Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen özel ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı çerçevesinde incelemiştir.

Anayasa Mahkemesi, hükümlü ve tutukluların, Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hukuka uygun olarak tutma olarak değerlendirilebilecek kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı dışında temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahip olduklarını vurgulamıştır. Bununla birlikte cezaevinde tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suç işlenmesinin önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi düzen ve güvenliğin teminine yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda bu hakların sınırlanabileceğini belirtmiştir. Ancak bu durumda dahi hükümlü ve tutukluların haklarına yönelik yapılacak sınırlamaların Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen güvencelere uygun olması gerektiğini ifade etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, yasama organının temel hak ve özgürlükler alanında, keyfiliğe izin vermeyen, öngörülebilir düzenlemeler yapma zorunluluğunun bulunduğunu ve idareye keyfi uygulamalara meydan verebilecek çok geniş bir takdir yetkisi tanınmasının Anayasa'ya aykırı olabileceğini hatırlatarak temel hak ve hürriyetlerin sınırlanmasına ilişkin kanunların şeklen var olmasının yeterli görülemeyeceğini, aynı zamanda bunların niteliğine de bakılması gerektiğini belirtmiştir. Mahkeme, Anayasa'da temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması gibi münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda, kanunun, temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerektiğini ve bu şekilde temel kuralları saptadıktan sonra, uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakabileceğini ifade etmiştir.

Somut olayda hükmen tutuklu olan başvuruçunun avukatı ile telefonla görüşmesi hususunda yasaklayıcı bir hüküm bulunmamasına rağmen avukatı ile telefonla görüşmenin mevzuatta düzenlenmemiş olması gerekçesi ile haberleşme hürriyetinin engellendiğini vurgulayan Mahkeme, idarenin ortaya koyduğu gerekçenin, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 114. maddesinin (5) numaralı fıkrasındaki açık

düzenleme karşısında makul olarak değerlendirilemeyeceğini ve mevcut Kanun hükümleri çerçevesinde hükmen tutuklu başvurucunun avukatı ile telefon vasıtasıyla görüşmesinin engellenebilmesi için yeterli bir yasal düzenlemenin bulunmadığını belirtmiştir.

Sonuç olarak Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine, diğer iddialara yönelik olarak ise bir ihlalin bulunmadığına karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

YAŞAM HAKKINA İLİŞKİN FİLİZ AKA KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 17/15

14/7/2015

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü, 10/6/2015 tarihinde *Filiz Aka*'nın bireysel başvurusunda (B. No: 2013/8365), başvurusunun eşinin yaşamını yitirdiği trafik kazasıyla ilgili olarak kazaya sebebiyet veren kişiler hakkında açılan ceza davasının sekiz yıldan fazla sürmesi ve düşme kararı verilmesi nedeniyle, yaşam hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucunun eşi, içinde bulunduğu ticari taksiye, sürücü belgesine daha önce alkollü araç kullandığı için el konulan, o sırada da alkollü olan ve hız limitlerinin çok üzerinde bir hızla seyrederken kırmızı ışık ihlali yapan bir kişinin kullandığı aracın çarpması sonucu 12/2/2005 tarihinde yaşamını yitirmiştir.

İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı, kaza nedeniyle resen soruşturma başlatmış ve kazaya sebebiyet verenler hakkında, tedbirsizlik sonucu bir kişinin ölümüne ve bir kişinin yaralanmasına sebebiyet verdikleri iddiasıyla 15/2/2005 tarihinde kamu davası açmıştır. Başvurucu bu davaya müdahil sıfatıyla katılmıştır.

İddialar

Başvurucu, eşinin ölümüne sebebiyet veren kişi hakkında açılan kamu davasının yaklaşık 8 yıl 1 aylık süre sonunda düşme kararıyla neticelenmesi sebebiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, başvurusunun ileri sürdüğü iddiaları Anayasa'nın 17. maddesi ile ilişkili görerek bu kapsamda değerlendirmiştir.

Mahkeme, öncelikli olarak devletin kendisi neden olmasa da gerçekleşen ölümün sebebini ve varsa sorumlularını ortaya çıkarmaya yönelik etkili bir soruşturma yapmamış olmasının, soruşturma yükümlülüğünün ihlalini doğurabileceğini vurgulamıştır. Ölümle sonuçlanan olaylar nedeniyle etkili

bir soruşturma yürütülmesinin, yaşam hakkını korumak için ihdas edilen yasal ve idari çerçevenin uygulanmasının güvencesini oluşturduğunu değerlendiren Mahkeme, somut olay açısından, başvuru tarafından kazaya sebebiyet veren kişiler aleyhine tazminat davası açılmamış olmasının, başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle başvurunun kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirmediğini ifade etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, temel bir prensip olarak, yaşam hakkı kapsamında yürütülecek bir soruşturmanın etkililik ve yeterliliğini sağlayabilmek için soruşturma makamlarının resen harekete geçmesi ve ölüm olayını aydınlayabilecek, sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delillerin toplanması gerektiğini, bunlara ilave olarak yürütülecek soruşturmanın makul bir süratte gerçekleştirilmesi zorunluluğunun bulunduğunu belirtmiştir.

Mahkemeye göre, somut olayın koşulları değerlendirilmek kaydıyla, yaşamı tehlikeye soktuğu açık olan eylemler ile maddi ve manevi varlığa yönelik ağır saldırıların cezasız kalmasına imkân verilmemesi gerekmektedir. Bu bağlamda, ele alınması gereken önemli bir diğer husus ise bu tür olaylara ilişkin yargılamalarda Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği özende bir inceleme yapılıp yapılmadığıdır. Bu konuda gösterilecek hassasiyet, yargı sisteminin daha sonra ortaya çıkabilecek benzer olayların önlenmesindeki rolünün zarar görmesine engel olacaktır.

Somut olayda, soruşturma ve yargılama aşamasında yeterli titizlikte bir çalışma yürütülmekle birlikte, ilk derece mahkemesince alınan karara ilişkin temyiz başvurusu yaklaşık iki yıl beş ay sonra karara bağlanmış ve sadece 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinde düzenlenen "*belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma*" hükümlerinin hatalı uygulanması gerekçesiyle karar bozulmuştur. Bozma sonrası yargılamada da ilk derece mahkemesi aynı sonuca ulaşmış ve yaklaşık iki yıl beş ay süren temyiz incelemesi sonunda 11/3/2013 tarihinde zamanaşımından düşme kararı verilmiştir.

Özellikle temyiz aşamasında yaşanan gecikmeler nedeniyle sekiz yıldan uzun süren yargılamanın, alınan kararın sonucunun ne olduğunun önemi olmaksızın, davanın hızla sonuçlandırılmasındaki yarar dikkate alındığında, başvuru sahibinin ve genel olarak toplumun hukukun üstünlüğüne olan inancını korumaya elverişli olmadığını ifade eden Anayasa Mahkemesi, bunun hukuka aykırı eylemlere hoşgörü gösterildiği ya da kayıtsız kalındığı izlenimi yaratabileceğine dikkat çekmiştir.

Mahkemeye göre, başvuru konusu olayda, toplam yargılama süresinin çok uzun olmasının ötesinde, yargılama sürecinin uzamasıyla doğrudan bağlantılı olmak üzere, herhangi kesin bir sonuca ulaşılmasını ortadan

kaldırarak şekilde zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verilmesi, yaşamı tehlikeye soktuğu açık olarak iddia edilen bir eylemin cezasız kalmasına neden olmuştur.

Sonuç olarak, iki dereceli yargılama sürecinde, başvuruçunun davanın süratle ve etkili bir şekilde yürütülmesindeki menfaati ile karmaşık olmayan davanın başvuruçudan kaynaklanmayan sebeplerle sekiz yılı aşan süre sonunda düşme kararıyla sonuçlanması dikkate alınarak Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

İZZETTİN ALPERGİN, HİDAYET KARACA, ATILLA SERTEL, OĞUZ OYAN, FETULLAH GÜLEN KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 18/15

15/7/2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 14/7/2015 tarihinde bireysel başvurular kapsamında yapılan toplantısında İzzettin Alpergin, Hidayet Karaca, Atilla Sertel, Oğuz Oyan ve Fetullah Gülen başvurularını aşağıdaki şekilde karara bağlamıştır.

İZZETTİN ALPERGİN BAŞVURUSU (B. No: 2013/385)

2012 yılında, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca PKK/KCK terör örgütünün sendikalar bünyesindeki faaliyetleri ile ilgili olarak başlatılan bir soruşturma kapsamında, Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu'na (KESK) bağlı Tüm-Bel-Sen Genel Sekreteri olan başvuru ile aynı konfederasyona bağlı sendika yönetici ve üyeleri olan diğer şüpheliler gözaltına alınıp tutuklanmışlar, yaklaşık dokuz ay sonra salıverilmişlerdir.

Başvuru, kuvvetli suç şüphesi bulunmadığı halde tutuklama kararı verildiği; tutukluluğun devamına ilişkin kararların gerekçesiz olduğu ve tutukluluğun makul süreyi aştığı; kısıtlama kararı bulunması nedeniyle soruşturma dosyasına erişimin engellendiği; isnat edilen suç hakkında geç bilgilendirildiği ve müdafî yardımından yararlandırılmadığı iddialarına ilişkindir.

Mahkeme,

1. Kuvvetli suç şüphesi bulunmadığı halde tutuklama kararı verildiği iddiasının "*açıkça dayanaktan yoksunluk*",

2. Soruşturma dosyasına erişim imkânından yoksun bırakıldığı iddiasının "*açıkça dayanaktan yoksunluk*",

3. Müdafî yardımından yararlandırılmama ve suçlamadan haberdar edilmeme iddiasının "*başvuru yollarının tüketilmemesi*",

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Tutukluluk süresinin makul süreyi aştığı iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA, ancak esastan yapılan incelemede Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının İHLAL EDİLMEDİĞİNE

karar vermiştir.

HİDAYET KARACA BAŞVURUSU (B. No: 2015/144)

Samanyolu Yayın Grubu Başkanı olan başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturma kapsamında gözaltına alınıp tutuklanmıştır.

Başvuru, kuvvetli suç şüphesi ve tutuklama nedeni bulunmaksızın, kanuna aykırı delillerin kuvvetli suç şüphesi sayılarak tutuklanma; tutuklamaya itiraz üzerine verilen kararın gerekçesiz olması; doğal hâkim ilkesine aykırı olarak kurulmuş, tarafsız ve bağımsız olmayan bir mahkeme tarafından tutuklanma; gözaltı süresinin aşılması; soruşturma sürecinde kamu görevlilerinin insan haysiyeti ile bağdaşmayan eylemleri nedeniyle kötü muameleye maruz bırakılma; soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği ile adil yargılanma haklarının ve ifade hürriyetinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

Mahkeme,

1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının *“başvuru yollarının tüketilmemiş olması”*,

2. Kötü muamele iddiasının *“başvuru yollarının tüketilmemiş olması”*,

3. Gözaltı süresinin aşıldığı iddiasının *“başvuru yollarının tüketilmemiş olması”*,

4. Kuvvetli suç şüphesi ve tutuklama nedeni bulunmadığı halde tutuklama kararı verildiği ve itirazın gerekçesiz olarak reddedildiğine ilişkin iddialarının *“açıkça dayanaktan yoksunluk”*,

5. Doğal hâkim, tarafsız ve bağımsız hâkim ilkelerinin ihlal edildiği iddiasının *“açıkça dayanaktan yoksunluk”*,

6. Soruşturma dosyasına erişim imkânı verilmediği iddiasının *“açıkça dayanaktan yoksunluk”*,

7. İfade hürriyetinin ihlal edildiği iddiasının *“açıkça dayanaktan yoksunluk”*,

nedenleriyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA**

karar vermiştir.

ATİLLA SERTEL BAŞVURUSU (B. No: 2015/6723)

Başvuru, Basın İlan Kurumu Genel Kurul Üyeliğini kamu görevi kabul eden Yüksek Seçim Kurulu (YSK) tarafından, bu görevinden ayrılmamış olan başvurucunun 7 Haziran 2015 tarihinde yapılan 25. Dönem Milletvekili Genel Seçimi'nde milletvekili adaylığının iptal edilmesinin, seçilme hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

Mahkeme, Anayasa'nın 79. maddesi uyarınca aleyhine başka bir mercie başvurulamayan YSK kararlarının bireysel başvuruya konu olamayacağı sonucuna varmış ve başvurunun "*konu bakımından yetkisizlik*" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA karar vermiştir.

OĞUZ OYAN BAŞVURUSU (B. No: 2015/8818)

Başvuru, 7 Haziran 2015 tarihinde yapılan 25. Dönem Milletvekili Genel Seçimi öncesinde Cumhurbaşkanı'nın konuşmalarında dile getirdiği düşüncelerin ve yorumların tarafsız olmaması nedeniyle basında yer almasının önlenmesini içeren talebin YSK tarafından yetkisi olmadığı gerekçesiyle reddedilmesinin seçme ve seçilme hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

Mahkeme, Anayasa'nın 79. maddesi uyarınca aleyhine başka bir mercie başvurulamayan YSK kararlarının bireysel başvuruya konu olamayacağı sonucuna varmış ve başvurunun "*konu bakımından yetkisizlik*" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA karar vermiştir.

FETULLAH GÜLEN BAŞVURUSU (B. No: 2014/12225)

Başvuru bir internet sitesinde yayımlanan röportajda nefret söylemi bulunduğu iddiasıyla Cumhuriyet savcılığına yapılan şikâyet neticesinde ilgililer hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmesi nedeniyle şeref ve itibarın korunmasını isteme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

İnternet sitesinde yayımlanan röportajdaki sözlerin nefret söylemi kapsamında olmadığı sonucuna varan Mahkeme, yerleşik içtihadına uygun olarak özel hukuk alanındaki başvuru yolları tüketilmeden sadece ceza soruşturması yolu tüketilerek yapılan başvurunun, "*başvuru yollarının tüketilmemesi*" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

YAŞAM HAKKINA İLİŞKİN MEHMET KAYA VE DİĞERLERİ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 19/15

10/8/2015

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, 20/5/2015 tarihinde Mehmet Kaya ve Diğerleri'nin bireysel başvurusunda (B. No: 2013/6979), başvuruçuların yakınının cezaevinde yaşamını yitirdiği yangınla ilgili olarak, yaşamı korumak için gerekli tedbirlerin alınmaması ve olay hakkında yürütülen soruşturmanın etkili olmaması nedeniyle, yaşam hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvuruçuların ikisinin çocuğu ve diğerlerinin kardeşi olan Erkan Kaya, hükümlü olarak tutulduğu cezaevinde, 7/1/2013 tarihinde kalmakta olduğu kısımda bulunan yatağı yakmış ve yatağın alev alması sonucunda vücudunda yanıklar oluşmuştur. Bunun üzerine cezaevi görevlilerince hemen hastaneye kaldırılan Erkan Kaya sevk edildiği hastanede 19/1/2013 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

Muğla Cumhuriyet Başsavcılığı, olay nedeniyle resen soruşturma başlatmıştır. Başvuruçular bu soruşturmaya müşteki sıfatıyla katılmışlardır. Soruşturma kapsamında alınan tanık beyanlarında, müteveffanın psikolojik sorunlarının bulunduğu ve daha önce de benzer yakma eylemlerinde bulunduğu belirtilmiştir.

Muğla Cumhuriyet Başsavcılığı, 8/5/2013 tarihli kararıyla görevlilerce yangına çok kısa sürede müdahale edildiği ve yangının kontrol altına alındığı, olayda kurum personelinin ihmal ya da gecikmesinin söz konusu olmadığı ve ölümün yanık ve bunun bir komplikasyonu olarak gelişen akut pnömoni sonucu meydana geldiği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başvuruçuların bu karara yaptıkları itiraz reddedilmiştir.

İddialar

Başvuruçular, yakınlarının psikolojik sorunu olmasına ve daha önce de benzer yakma eyleminde bulunmasına rağmen, görevlilerin gerekli tedbirleri

almaması sonucu yaşamını yitirdiğini, müteveffaya infaz koruma memurları tarafından kötü muamelede bulunduğunu ve işkence yapıldığını, kötü muamelede bulunan görevliler hakkında soruşturma başlatılmadığını ve ölümünde ihmali bulunan görevliler hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini belirterek, yaşam hakkının, kötü muamele ve işkence yasağının, adil yargılama hakkının ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, başvurucuların ileri sürdüğü iddiaları Anayasa'nın 17. maddesi ile ilişkili görerek bu kapsamda değerlendirmiştir.

Kararda ilk olarak, başvurucuların yakınının cezaevinde işkence ya da kötü muamele gördüğüne ilişkin iddialar incelenmiş ve bu iddiaların ispat edilmesini mümkün kılar nitelikte yeterli kanıtın bulunmadığı, dolayısıyla Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamındaki iddialarının soyut ve kanıtlanmamış şikâyetlerden oluştuğunun anlaşıldığı belirtilerek, başvurunun bu bölümünün kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yaşam hakkı kapsamında ileri sürülen iddialar esastan incelenmiş ve Anayasa Mahkemesinin yaşam hakkı kapsamında devletin sahip olduğu pozitif yükümlülükler açısından benimsediği temel yaklaşım çerçevesinde, bazı özel koşullarda devletin kişinin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı yaşamı korumak amacıyla gerekli tedbirleri alma yükümlülüğünün de bulunduğu, cezaevlerinde gerçekleşen ölüm olayları için de geçerli olabilecek bu yükümlülüğün ortaya çıkması için cezaevi görevlilerinin, kendi kontrolleri altındaki bir kişinin kendisini öldürmesi konusunda gerçek bir risk olduğunu bilip bilmediklerinin ya da bilmeleri gerekip gerekmediğinin tespit edilmesi; böyle bir durum söz konusu ise bu riski ortadan kaldırmak için makul ölçüler çerçevesinde ve sahip oldukları yetkiler kapsamında kendilerinden beklenen her şeyi yapıp yapmadıklarının incelenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Somut olay açısından yapılan değerlendirmede, cezaevinde geçirdiği son altı ayda müteveffanın saldırgan tavırlar sergilediği, görevliler ve cezaevinde kalan diğer kişilerle sorunlar yaşaması nedeniyle çok sayıda ceza aldığı ve koğuşunun değiştirildiği, aynı dönem içerisinde yaşadığı psikolojik rahatsızlıklar nedeniyle kendisine ilaç tedavisi uygulandığı ve yine aynı zaman dilimi içinde 2012 yılının Ağustos ayında aynı şekilde yatak yakma girişiminde bulunduğu dikkate alındığında, müteveffanın daha sıkı bir şekilde gözetim altında tutulması gerektiği ve kendisine ya da

diğer kişilere zarar verme ve ölümüne neden olma riskinin bulunduğu cezaevi yetkililerince bilindiğinin veya en azından bilinmesi gerektiğinin kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, ilgili mevzuata göre sağlık durumunun kontrol altında tutulması ve kalacağı yerin belirlenmesi konularında, sadece kendi iradesine bırakılmayacak şekilde bir tutuklunun veya hükümlünün kendine zarar verme ihtimalini en aza indirecek tedbirleri almalarının cezaevi görevlilerinden beklenebileceğini ifade etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumunda bulunan Erkan Kaya'nın kalacağı yerin belirlenmesi konusunda kendi değerlendirmelerine göre kararlar verilmesi, psikolojik rahatsızlıkları konusunda sadece ilaçla tedavi öngören bir tedavinin takip edilmesi, tedavi yöntemi konusunda cezaevinin idari personeli ile cezaevinde ve diğer kurumlarda görevli ilgili doktorlar arasında tedavinin şekli ve yerine ilişkin hükümlünün hastalık derecesi dikkate alınarak birlikte bir değerlendirme yapıldığına dair bir bilginin yer almaması ve daha önce yaptığı gibi hükümlünün yatağı tutuşturmak amacıyla kullandığı anlaşılan çakmağa ulaşmasının cezaevi görevlilerince engellenememesi gibi koşulları birlikte değerlendirmiş ve cezaevi görevlileri tarafından yetkileri çerçevesinde Erkan Kaya'nın ölümünün önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmadığı ve bu suretle yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

Yaşam hakkı kapsamında ikinci olarak olay hakkında yürütülen soruşturma sürecini inceleyen Mahkeme, devletin, doğal olmayan her ölüm olayında, gerçekleşen ölümün sebebini ve varsa sorumlularını ortaya çıkarmaya yönelik etkili bir soruşturma yapmamış olmasının, soruşturma yükümlülüğünün ihlalini doğurabileceğini belirtmiş, ölümle sonuçlanan olaylar nedeniyle etkili bir soruşturma yürütülmesinin, yaşam hakkını korumak için ihdas edilen yasal ve idari çerçevenin uygulanmasının güvencesini oluşturduğu değerlendirmesinde bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi, temel bir prensip olarak, yaşam hakkı kapsamında yürütülecek bir soruşturmanın etkililik ve yeterliliğini sağlayabilmek için soruşturma makamlarının resen harekete geçmesi ve ölüm olayını aydınlayabilecek, sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delillerin toplanması gerektiğini, bunlara ilave olarak yürütülecek ceza soruşturmalarının teoride olduğu gibi pratikte de hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturmanın veya sonuçlarının kamu denetimine açık olmasının ve ölen kişinin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılabilmelerinin gerektiğini ifade etmiştir.

Mahkeme, yürütülen adli soruşturmada, sadece yaşanan yangından sonra olaya müdahale noktasında yetkililerin bir ihmallerinin bulunup bulunmadığı yönünden bir değerlendirme yapılması nedeniyle ölüme neden olan olayın tüm yönlerinin ortaya konulamadığı, sorumlu olabilecek kişilerin belirlenemediği ve ölenin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmalarının sağlanamadığını değerlendirerek yaşam hakkı kapsamında etkili soruşturma yürütme yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

DİN VE VİCDAN ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN ESRA NUR ÖZBEY KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 20/15

10/8/2015

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, 20/5/2015 tarihinde Esra Nur Özbey'in bireysel başvurusunda (B. No: 2013/7443), başvurusunun inancı nedeniyle giydiği pardösüsünü çıkartmaya zorlanmasının din ve vicdan özgürlüğünü ihlal ettiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu, dini inancı gereği vücudunun tamamını örtecek şekilde giyinmektedir.

Başvurucu Bakırköy Adliyesi binasına giriş yaptığı sırada güvenlik kontrolü yapan görevliler kendisinden pardösüsünü çıkartmasını istemişlerdir. Başvurucu inancı nedeniyle pardösüsünü çıkartamayacağını ve bir bayan görevli tarafından üzerinin aranabileceğini söylemesine rağmen binaya alınmamıştır.

Başvurucu, adliye binasına girmesinin engellenmesi nedeniyle suç duyurusunda bulunmuş, yürütülen soruşturma sonunda kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

İddialar

Başvurucu, inancı nedeniyle giydiği pardösüsünü çıkartmaya zorlanmasının din ve vicdan özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, dinin hem bir dine bağlı olan bireyler tarafından hayatı anlama ve anlamlandırmada başvurdukları temel kaynaklardan biri olması ve hem de toplumsal yaşamın şekillenmesinde önemli bir işlev görmesi nedeniyle din ve vicdan özgürlüğünün demokratik toplumun temellerinden biri olduğunu belirtmiştir. Mahkemeye göre, kişiler dini veya vicdani kanaatlerini açıklamaya ve herhangi bir tarzda ibadet etmeye, dini

uygulamaya ve ayine katılmaya zorlanamaz, ibadetleri ve dini uygulamaları ile açıklamış oldukları dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz, suçlanamaz ve başka türlü davranmaya zorlanamazlar.

Anayasa Mahkemesine göre bir davranışın bir dinin veya inancın gereği olup olmadığına söz konusu din veya inancın mensuplarınca karar verilebilir ve dolayısıyla başvurunun pardösü giymesinin ve güvenlik kontrolünde çıkartmayı reddetmesinin İslam dini bakımından yerine getirilmesi gerekli bir uygulama olduğuna ilişkin düşüncesinin esas alınması gerekir. Anayasa Mahkemesi kadınların İslam dininin gereği olduğu inancıyla vücutlarını örtecek şekilde giyinmelerinin, Anayasa'nın 24. maddesinin olağan anlamının kapsamında değerlendirilebilecek bir konu olduğunu kabul etmiştir.

Somut olayda Mahkeme, başvurunun din ve vicdan özgürlüğüne saygı gösterilmesi hakkı ile "başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması" ve "kamu düzeninin sağlanması" için yapılan güvenlik kontrolünde başvurunun kıyafetini çıkartmaya zorlanması arasındaki çatışan menfaatlerin ağırlıklarının dengelenmesi hususuna eğilmiştir. Mahkeme, çatışan bu iki menfaatin dengelenmesi için mevzuatta bazı tedbirlerin öngörüldüğünü tespit etmiştir.

Mahkemeye göre, ilk olarak Ceza Muhakemesi Kanunu ile Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği'nin hükümleri uyarınca, üzerlerindeki giysilerinden herhangi biri çıkartılmaksızın ve aynı cinsiyetteki görevliler tarafından ilk önce kişilerin üzerleri yoklama biçiminde bir kontrol yapılmalı ve daha sonra da eğer gerekmekteyse üst araması yapılmalıdır. En son aşamada ise kişinin kanunlara göre izin verilmeyecek bir şeyi taşıdığına ilişkin makul şüphenin bulunması ve aramanın amacına başka türlü ulaşılabilmesi hâlinde, üst araması giysiler çıkartılmak suretiyle de yapılabilir. Ancak bunun için önce, bu aramayı yapmanın neden gerekli görüldüğü ve nasıl yapılacağı ilgiliye bildirilmeli, aynı cinsiyetten görevliler tarafından yapılmalı ve arama işlemi kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilmelidir.

Anayasa Mahkemesi, somut olayda özel güvenlik görevlilerinin, başvurunun dini inancı gereği giydiğini ve arama noktasında çıkartamayacağını söylediği kıyafetini çıkartmasını ve elektromanyetik cihaza bırakmasını istediklerini, kadın güvenlik görevlisi olmasına ve başvurunun talebine rağmen başvurunun elle aranmadığını, ayrıca başvurunun kıyafetini çıkartması için mevzuatın emrettiği "kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler" in de alınmadığını tespit etmiştir. Kararda, adliye binası halk giriş kapısında pek çok insanın bulunduğu bir ortamda başvurunun kıyafetini çıkartmaya zorlandığı belirtilmiştir.

Mahkemeye göre, belirli bir dinsel uygulama davranışını, başkalarını korumak adına ölçsüz sınırlandırmak veya yasaklamak çoğulculuğu ve hoş görüyü örselemek anlamına gelir. Nitekim yürürlükteki mevzuat hakları korumayı esas alan bir yaklaşımla hazırlanmış, bireylerin dinlerinin icaplarını uygulama özgürlüklerini bütünüyle ortadan kaldırmaksızın güvenlik önlemlerinin yerine getirilmesini temin için bazı tedbirler öngörmüştür. Mahkeme ayrıca, başvurusunun pardösüsünü herkesin görebileceği bir yerde ve diğer tedbirler alınmadan çıkartmasının neden zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaç olduğunun açıklanmadığını tespit etmiştir.

Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, başvurusunun din ve vicdan özgürlüğüne yapılan müdahalenin kamu düzenini veya başkalarının hak ve özgürlüklerini korumak için demokratik toplum düzeninde gerekli olmadığını belirterek Anayasa'nın 24. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

AİLE HAYATINA SAYGI HAKKINA İLİŞKİN MARCUS FRANK CERNY KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 21/15

12/8/2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 2/7/2015 tarihinde Marcus Frank Cerny'in bireysel başvurusunda (B. No: 2013/5126), 25 Ekim 1980 tarihli Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Sözleşme (Lahey Sözleşmesi) kapsamında yapılan iade talebinin reddine ilişkin karar gerekçelerinin aile hayatına saygı hakkı bağlamında ilgili ve yeterli olmaması nedeniyle başvurusunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) vatandaşı olup, müşterek çocuğun mutlak meskeni olan ABD'den Türk vatandaşı olan annesi tarafından götürüldüğü ve geri dönmesine izin verilmediği iddiası ile ABD Dışişleri Bakanlığına, Lahey Sözleşmesi kapsamında iade işlemlerinin başlatılması hususunda başvuruda bulunmuştur. İade talebinin Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne iletilmesi sonrasında iade davası açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesi tarafından, Lahey Sözleşmesi'nin 12. maddesinde düzenlenen derhal iade koşullarının oluşmadığı belirtilerek ve çocuğun yaşı ile anneye muhtaç hali dikkate alınarak talebin reddi yönünde hüküm kurulmuş, belirtilen karar kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

İddialar

Başvurucu, iade talebi hakkında yürütülen sürecin tarafların talep ve iddialarının karşılanmaması nedeniyle gerekli usuli güvenceleri taşımadığını ve derece mahkemelerinin Lahey Sözleşmesi'nde yer alan iadenin istisnasına ilişkin hükümleri genişleten yorumu nedeniyle çocuğu ile şahsi ilişkisinin engellendiğini belirterek, adil yargılanma ve aile hayatına saygı haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Aile hayatına saygı hakkının, Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alındığını belirten Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın

41. maddesinin de, Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği, özellikle aile hayatına saygı hakkına ilişkin pozitif yükümlülüklerin değerlendirilmesi bağlamında göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade etmiştir. Mahkemeye göre, aile yaşamındaki temel ilişkiler kadın ve erkek ile ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkiler olup resmi evlilik birliklerinin kural olarak aile hayatı kapsamında güvence altına alındığı nazara alındığında, resmi evlilik birliği içinde dünyaya gelen çocuk ile başvuru arasındaki ilişki, aile yaşamının kurulması için yeterlidir.

Aile yaşamının temel unsuru, aile ilişkilerinin normal bir şekilde gelişebilmesi ve bu bağlamda aile fertlerinin birlikte yaşama hakkıdır. Mahkeme, ebeveyn ve çocuk arasındaki aile yaşamının, anne ve babanın birlikte yaşamaya son vermeleri kararından sonra da devam edeceğini, aile yaşamına saygı hakkı kapsamında devlet için söz konusu olan yükümlülüğün, sadece belirtilen hakka keyfi surette müdahaleden kaçınmakla sınırlı olmayıp aile yaşamına etkili bir biçimde saygının sağlanması bağlamında pozitif yükümlülükleri de içerdiğini tespit etmiştir.

Kararda, Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerinin, ebeveynin, çocuğuyla bütünleşmesinin sağlanması amacıyla tedbirler alınmasını isteme hakkını ve kamusal makamların bu tür tedbirleri alma yükümlülüğünü içerdiği vurgulanmıştır. Bu yükümlülüklerin aile yaşamına saygıyı güvence altına almak için tasarlanmış ve hem bireylerin haklarını koruyan düzenleyici yargısal bir çerçeve oluşturulmasını, hem de fiilen hayata geçirilecek uygun tedbirlerin alınmasını gerektirdiği ifade edilmiştir.

Ebeveynler tarafından gerçekleştirilen uluslararası çocuk kaçırma vakalarının, aile hayatına saygı hakkı bağlamında değerlendirme yapılmasını gerektiren önemli bir dava grubunu oluşturduğunu belirten Mahkeme, Türk hukukunun da bir parçası olan Lahey Sözleşmesi'nin, aile hayatına saygı hakkı çerçevesindeki pozitif yükümlülüklerin tespiti ve uygulanması noktasında yön verici hükümler içerdiğini, bu nedenle, Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkı bağlamında devlete düşen pozitif yükümlülüklerin tespitinde, söz konusu Sözleşme hükümlerinin göz önünde tutulması gerektiğini ifade etmiştir.

Lahey Sözleşmesi'nin ebeveynler tarafından gerçekleştirilen uluslararası çocuk kaçırma vakalarında ivedi bir iade prosedürü ile iade kararının sınırlı sayıda istisnasını öngördüğünü ve bu suretle velayet ve kişisel ilişki uyuşmazlıklarının esasına dair prosedürün neticelenme sürecinde ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkilerin zarar görmeksizin devam etmesinin amaçlandığı tespitlerine yer veren Mahkeme, çocuğun iadesi talebinin reddedilmesi suretiyle başvuruçunun çocuğu ile ilişki kurma

hakkı konusundaki kısıtlamanın, aile hayatına saygı hakkına bir müdahale oluşturduğunu; müdahalenin Lahey Sözleşmesi ve bu kapsamda yürürlüğe konulan 5717 sayılı Kanun'a dayandığı anlaşılmalı yeterli bir hukuki temele sahip olduğunu ve çocuğun iadesi talebinin reddine ilişkin kararlarda, derece mahkemelerinin çocuğun sağlık ve güvenliğinin temini şeklinde meşru bir amaç izlediğini kaydetmiştir.

Belirtilen meşru temellere rağmen, bireyin temel haklarına yapılan müdahale ile bu müdahale kapsamında izlenen meşru amaç arasında bir orantı bulunması zorunluluğuna işaret eden Mahkeme, somut başvuru açısından, çocuğun, anne babanın ve kamu düzeninin yarışan menfaatleri arasında, devletin bu konuda kendisine tanınan takdir alanı içinde adil bir denge kurup kurmadığının tespiti önemli olduğunu vurgulamış ve derece mahkemelerinin takdir yetkilerini makul ve sağduyulu bir şekilde kullanıp kullanmadıkları hususunu değerlendirme yetkisine sahip olan Mahkemenin, bu bağlamda müdahaleyi haklı göstermek için öne sürülen gerekçelerin ilgili ve yeterli olup olmadığını incelemek durumunda olduğunu ifade etmiştir.

Derece mahkemesi kararlarında, çocuğun Türkiye'de bulunmasının Lahey Sözleşmesi hükümleri uyarınca yasal olup olmadığı, iade kararına temel alınacak olan mutlak meskenin tespiti ile Lahey Sözleşmesi'nde yer alan iadenin istisnasına ilişkin hükümler ve somut olaya uygulanabilirliği konusunda bir inceleme yapılmadığını ve bu hususlarda bir açıklamada da bulunulmadığını nazara alan Mahkeme, karar gerekçelerinin aile hayatına saygı hakkı bağlamında ilgili ve yeterli olmadığını tespit etmiştir.

Sonuç olarak, aile hayatına saygı hakkı bağlamında derece mahkemelerince ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olmadığını belirten Mahkeme, Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

BAŞVURU YOLLARININ TÜKETİLMESİ KURALINA VE SENDİKA HAKKINA İLİŞKİN KRİSTAL-İŞ SENDİKASI KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 22/15

12/8/2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 2/7/2015 tarihinde Kristal-İş Sendikası'nın başvurusunda (B. No: 2014/12166), başvuru yollarının inceleme tarihi itibarıyla tüketilmiş olmasını yeterli bulmuş, ayrıca grev erteleme kararının zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaca dayandığının ortaya konmaması ve demokratik toplumda gerekli olmaması nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Toplu iş görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması üzerine başvuru Sendika'nın uygulamaya koyduğu grev, Bakanlar Kurulu kararıyla genel sağlık ve kamu güvenliği gerekçeleriyle altmış gün süreyle ertelenmiştir. Başvurucu, iptal davasıyla birlikte talep ettiği yürütmenin durdurulması isteminin Danıştay Onuncu Dairesince reddedilmesinin ardından bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu Sendika, daha sonraki bir tarihte yürütmenin durdurulmasının reddine karşı Danıştay Dava Daireleri Kuruluna itiraz etmişse de itirazı kabul edilmemiştir.

İddialar

Başvurucu Sendika, grev erteleme kararı süresi içinde tarafların anlaşamaması halinde iki taraftan birinin başvurusu üzerine uyuşmazlığın Yüksek Hakem Kurulu tarafından çözüleceğini ve verilen kararın kesin ve toplu iş sözleşmesi hükmünde olacağını belirterek, erteleme kararının fiili bir grev yasağına dönüştüğünü iddia etmiştir. Başvurucu ayrıca, başvuruya konu şikâyetler bakımından etkili yolun yürütmenin durdurulması talebi olduğunu ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Tüketilmesi gereken başvuru yolları, başvurusunun şikâyetleri açısından makul bir başarı şansı sunabilecek ve bir çözüm sağlayabilecek nitelikte, kullanılabilir ve etkili başvuru yollarını ifade etmektedir. Anayasa Mahkemesine göre, toplu iş sözleşmesi bağlamında gerçekleşen grev

kararının tekrar uygulamaya konulmasına imkân tanıyabilecek yürütmenin durdurulması usulü, somut olayın koşullarında etkili başvuru yolu olarak kabul edilmelidir.

Diğer yandan başvuru Sendika, yürütmenin durdurulmasının reddi kararına karşı itiraz etmeden önce ve itiraz sonucunu beklemeden bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, başvuru yollarının tüketilmiş olmasına dair usul kuralının, mahkemeye erişim hakkına halel getirecek biçimde yorumlanmaması gerektiğinin altını çizmiştir. Mahkeme bu çerçevede, yürütmenin durdurulması talebinin reddi kararına karşı yapılan itirazın incelemesinin bireysel başvuru süreci içinde tamamlanması nedeniyle, başvuru yollarının tüketilmesi şartının karşılandığı sonucuna varmıştır.

Anayasa Mahkemesi, başvuru Sendika hakkı çerçevesinde incelemiştir. Mahkemeye göre, sendika hakkı, çalışanların bireysel ve ortak çıkarlarını korumak amacıyla bir araya gelerek örgütlenebilme serbestisini gerektirir ve örgütlenme özgürlüğünün bir şeklini veya özel bir yönünü oluşturur. Grev hakkı, sendika üyelerinin çıkarlarının korunmasına hizmet eden en önemli araçlardan biri olarak kabul edilmektedir. Toplu iş sözleşmesi hakkı ise sendika hakkının asli bir unsuru olarak görülmelidir.

Sendika hakkı, sınırlandırılabilir bir haktır. Ancak, bu hakka getirilen sınırlandırmalar, Anayasa'nın 51. maddesindeki sebeplere ve Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçütlere uygun yapılmalıdır.

Anayasa Mahkemesi, sendika hakkına yönelik müdahalenin kanunilik şartını karşıladığını tespit etmiş, fakat müdahalenin gerekliliğine ilişkin yapılacak değerlendirmeleri göz önüne alarak meşru amaç hususunun ayrıca incelenmesine gerek görmemiştir.

Müdahalenin demokratik bir toplumda gereklilik ve ölçülülük ilkesine uygunluğu bakımından ise derece mahkemeleri tarafından inandırıcı gerekçeler ortaya konulup konulmadığı dikkate alınmıştır.

Kararda, Danıştay Onuncu Dairesinin ret kararında, ilgili kurumların genel sağlık ve milli güvenliğe ilişkin görüşlerinin belirtildiği; ancak, Danıştay Dairesinin belirtilen hususlardaki değerlendirmesinin ne olduğuna yer verilmediğinin altı çizilmiştir. Ayrıca, ret kararında yer alan grevin cam üretiminin % 90'ını gerçekleştiren işyerlerini kapsadığı ifadesinin, ekonomik gerekçelerin yürütmenin durdurulması talebinin reddine esas alındığı algısına yol açabileceği not edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi sonuç itibarıyla, grevin ertelenmesi kararına karşı yapılan yürürlüğün durdurulması talebinin reddine ilişkin Danıştay kararındaki gerekçelerin ilgili ve yeterli görülemeyeceğine ve bu durumun Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN ALİ RIZA ÜÇER KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 23/15

12/8/2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 2/7/2015 tarihinde Ali Rıza Üçer'in bireysel başvurusunda (B. No: 2013/8598), onkoloji uzmanı olan başvurusunun, Ankara ilinin içme suyunda bulunan arsenik ve kadmiyum miktarına ve arseniğin kanser hastalığına etkisine ilişkin olarak üyesi bulunduğu derneğin internet sitesinde yaptığı basın açıklamasından dolayı, aleyhine açılan tazminat davasında tazminat ödemeye mahkum edilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu, radyasyon onkolojisi uzmanı olup aynı zamanda Tıp Kurumu Derneğinin genel sekreterliğini yürütmektedir.

2008 yılı Haziran ayında, kamuoyunda Ankara ilinin içme suyunda arsenik miktarına ilişkin bir tartışma başlamış ve başvuru üyesi bulunduğu derneğin internet sitesinde başka bir uzman ile birlikte üç ayrı basın açıklaması yayınlamış, devam eden tarihlerde, bazı basın ve yayın organlarında bu durum ayrıca haber konusu yapılmıştır.

Söz konusu basın açıklamasında yer alan ifadelerin, kendisine hakaret niteliğinde olduğu iddiasıyla, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından başvuru aleyhine tazminat davası açılmıştır. Ankara 10. Sulh Hukuk Mahkemesi 31/10/2013 tarihli kararla, davanın kısmen kabulüyle, 750'şer TL manevi tazminatın başvuru ve diğer davalılardan alınarak davacıya ödenmesine karar vermiştir.

Başvurucu, miktar itibarıyla kesin hüküm niteliğinde olan bu karara karşı Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

İddialar

Başvurucu, basın açıklamasının tamamen bilimsel verilere dayanarak hazırlandığını, arsenik maddesinin kanserle olan ilişkisinin sağlam kaynaklara dayanılarak incelendiğini ve Ankara ilinin içme suyunda bu riskin mevcut

olduğunun değerlendirildiğini, dava konusu basın açıklamasında davacının kişilik haklarına herhangi bir saldırıda bulunulmadığını, Ankara iline getirilen Kızılırmak suyunun niteliklerini kamuoyuna açıklamanın hukuka aykırı bir yanı bulunmadığını, basın açıklamasında dile getirdiği düşüncelerden dolayı tazminata mahkûm edilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 26. maddesinin birinci fıkrasının, ifade özgürlüğüne içerik bakımından bir sınırlama getirmediğini, hem gerçek hem de tüzel kişiler için geçerli olan ifade özgürlüğünün siyasi, sanatsal, akademik veya ticari düşünce ve kanaat açıklamaları gibi her türlü ifadeyi kapsamına aldığını belirtmiştir. Mahkeme, açıklanan ve yayılan bir düşüncenin, içeriğinden hareketle kişiler ve toplum açısından "değerli-değersiz" veya "yararlı-yararsız" biçiminde ayrıştırılmasının sübjektif unsurlar ihtiva edeceğini, bu değerlendirmelerden hareketle ifade özgürlüğü alanının belirlenmeye çalışılmasının bu özgürlüğün keyfi biçimde sınırlandırılması sonucunu doğurabileceğini vurgulamıştır. Mahkemeye göre, ifade özgürlüğü, başkaları açısından "değersiz" veya "yararsız" görülen düşüncelerin açıklanması ve yayılması özgürlüğünü de içermektedir.

Anayasa Mahkemesi, somut olayda başvuruçunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin "başkalarının şöhret veya haklarının korunması"na yönelik önlemlerin bir parçası olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme kendi görevinin demokratik bir toplumda, başvuruçunun ifade özgürlüğü ile başkalarının şöhret veya haklarının korunması arasında makul bir dengenin gözetilip gözetilmediğini değerlendirmek olduğunu hatırlatmıştır.

Mahkemeye göre, ifade özgürlüğü büyük ölçüde eleştiri özgürlüğünün güvence altına alınmasını hedeflemektedir ve düşüncelerin açıklanması ve yayılması sırasında kullanılan ifadelerin sert olması doğal karşılanmalıdır. Öte yandan somut olaydaki gibi kamuoyunu yakından ilgilendiren meseleleri tartışma özgürlüğünün "tüm demokratik sistemlerin temel ilkesi" olduğu göz önüne alınmalıdır. Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrası, kamuyu ilgilendiren ifadelere yönelik pek az bir sınırlamaya yer vermektedir.

Başvuruçucu, üyesi olduğu Tıp Kurumu Derneği adına başka bir onkoloji uzmanı ile birlikte Ankara'nın içme suyuna ilişkin yayınlanan raporlar arasında çelişkiler bulunmasını, yapılması gereken bazı analizlerin ise hiç yapılmamış olmasını eleştirmekte ve Ankara'da görülmesi muhtemel kronik hastalıklara dikkat çekmektedir.

Mahkemeye göre, başvurunun eleştirileri Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyetlerine ve belediye başkanı olan davacının açıklamalarına yöneliktir. Belediye başkanları kullandıkları kamu gücünden dolayı kendilerine yöneltilmiş en ağır eleştirileri bile hoşgörü ile karşılamak zorundadır. Sağlıklı bir demokrasi, kamu gücünü kullanan bir organın yalnızca yargı organları tarafından denetlenmesini değil aynı zamanda sivil toplum örgütleri, medya ve basın veya siyasi partiler gibi siyasal alanda yer alan diğer aktörlerce de denetlenmesini gerektirir.

Somut olayda, bir tıp doktoru olan başvuru yayınladığı basın açıklamasında Kızılırmak suyunun kalitesine ilişkin şüphelerini kamuoyu ile paylaşmıştır. Başvurucunun iddiaları bazı kuruluşların raporlarına dayanmakta, bu raporlara kıyasla çok düşük olan zararlı madde oranlarının nasıl düşürüldüğü sorgulanmaktadır. Davacının, başvurunun dayandığı raporların doğruluğuna ilişkin bir itirazı bulunmamaktadır. Başvurucunun dayandığı raporların ibrazı başvurucudan istenebileceği gibi bilirkişi raporu aldırılması yoluna da gidilmesi mümkün bulunmaktadır.

Buna karşın ilk derece Mahkemesi kararının özü, başvurunun iddialarının doğru olmadığı değil yeterince kesin olmadığı varsayımına dayanmaktadır. Başka bir deyişle, Mahkeme, bir bilim insanı olan başvurunun kimi kuruluşlarca hazırlanan raporlara dayanarak belediyenin kamuoyuna açıkladığı su raporlarını sorgulayabilmesi için, kendisine göre, bilimsel kesinlik aramıştır.

Anayasa Mahkemesine göre, kamu yararını ilgilendiren bir mesele olduğunda kuşku bulunmayan bir kamusal tartışmaya katılmak için bilimsel kesinliğin bir ölçüt olarak aranması, başvurunun kamusal tartışmaya katılabilmesini olanaksız kılacağı gibi, açık bir toplumdaki söz etmeyi de imkânsızlaştırır. Kamusal meselelerin tartışılmasına bilimsel kesinlik bulunmadığı düşüncesiyle yapılan müdahalelerin gerekçesi, ilgili ve yeterli bir gerekçe olarak kabul edilemez.

Ayrıca, bu tür yaptırımların kamusal tartışmayı zorlaştırma ve bireyleri caydırma etkisi bulunduğu hatırdaki tutulmalıdır. Somut başvuruda, başvurunun 750,00 TL tazminat ödemesine karar verilmiştir. Kamusal tartışmalara katılan bireylerin hafif bile olsa yaptırıma maruz kalma endişesi taşımaları onların üzerinde caydırıcı bir etki doğurur. Kişilerin böyle bir etki altında, ileride düşüncelerini açıklamaktan ve yaymaktan imtina etme riski bulunmaktadır.

Mevcut başvuruda olduğu gibi toplumu yakından ilgilendiren meselelere ilişkin bilgilerin kamuoyu ile paylaşılmasında kamu yararı olduğunda kuşku yoktur. Ayrıca kamu gücünü kullanan organlara ve siyasetçilere yöneltilen eleştirinin sınırı da özel kişilere göre daha fazladır. Bu sebeplerle başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmadığı kanaatine varılmıştır.

Sonuç olarak, Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

MÜLKİYET VE MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKLARINA İLİŞKİN SERVET SARAÇOĞLU VE DİĞERLERİ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 24/15

13/8/2015

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü 24/6/2015 tarihinde Servet Saraçoğlu ve Diğerleri (B. No: 2012/1281) başvurusunda oybirliğiyle, başvuruların taşınmazın İskenderun Demir-Çelik Fabrikasının yapılması maksadıyla 1968 yılında kamulaştırılmasından sonra, kamulaştırma bedeli, tazminat, ecrimisil gibi herhangi bir karşılık ödenmeksizin kullanılmaya devam edilmesi ile yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet ve makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucuların zilyesinde olan ve kazandırıcı zamanaşımına dayanarak 1996 yılında mahkeme kararıyla elde ettikleri taşınmaz, İskenderun Üçüncü Demir-Çelik Fabrikasının yapılması amacıyla 1968 yılında kamulaştırılmıştır.

Kamulaştırmanın yapıldığı tarihte başvuruların zilyetliğinde olan fakat Hazine adına tescilli olması nedeniyle İskenderun Demir-Çelik İşletmelerine devredilen taşınmaz için başvurulara kamulaştırma bedeli ödenmemiştir.

İskenderun Demir-Çelik İşletmeleri tarafından taşınmaz üzerine dökülen katı atık ve cüruf, taşınmaz mülkiyetinin hükmen kazanılmasından sonra kaldırılmayarak işgale devam edilmiş, buna mukabil başvurulara ecrimisil ve tazminat verilmemiştir.

Başvurucular müdahalenin men'i, ecrimisil ve tazminat davası açmışlardır. İskenderun 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 31/3/2011 tarihli kararıyla taşınmazın 1968 yılında kamulaştırıldığı, mülkiyetin idareye geçtiği ve kamulaştırmatsız el atmanın söz konusu olmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiş ve bu karar Yargıtayca onanmıştır.

Diğer yandan, Hatay Valiliği tarafından 2007 yılında yapılan kıyı-kenar çizgisi tespit işlemiyle taşınmazın tamamı kıyı-kenar çizgisi içinde kalmıştır.

İddialar

Başvurucular, taşınmazlarının elli yılı aşkın bir süredir işgal edilip kendilerine hiçbir bedel ödenmediğini, ilgili idarenin fiili işgalisondanmadığı gibi uzlaşmaya da yanaşmadığını, mahkemenin ise emsal kamulaştırma işlemlerini yok hükmünde saymasına rağmen kendi taşınmazlarının geçerli olarak kamulaştırıldığına hükmederek, idarenin hukuksuz uygulamasına müsaade ettiğini ve bu kararlar taşınmazın mülkiyetini kazanmalarına ilişkin 1996 tarihli kesin hükmün ortadan kaldırıldığını, sonuç olarak mülkiyet ve makul sürede yargılanma haklarının ağır şekilde ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre, kıyı-kenar çizgisi içinde bırakılan ama tapusu halen başvurucular adına kayıtlı bulunan taşınmaz üzerinde başvurucuların, Anayasa'nın 35. maddesinin koruması kapsamında mülkiyet hakları bulunmaktadır.

Kamulaştırma işleminin 6830 sayılı İstimlâk Kanunu'na dayanılarak yapılması nedeniyle müdahalenin kanuni dayanağı bulunmakta olup İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında, ekonomik ihtiyaçlar dikkate alınarak taşınmaza el konulması nedeniyle de müdahale meşru bir kamu yararına yöneliktir. Bununla birlikte, müdahalenin ölçülülüğü konusunun değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kamulaştırmanın yapıldığı tarihte, başvuru konusu taşınmaz ile aynı kamulaştırma işlemine konu olan taşınmazların Hazine adına kayıtlı bulunduğu gözetilerek, emsal kamulaştırma davalarında Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Yargıtayın ilgili Daireleri ve mahkemelerce kamulaştırma işlemleri yok hükmünde sayılmıştır.

Uyuşmazlık konusu taşınmaza ilişkin kamulaştırma işleminin geçerli kabul edilerek açılan davanın reddedilmesi ile 1996 yılında verilen ve başvuruculara taşınmaz mülkiyetini kazandıran kesin hüküm ortadan kaldırılmıştır. Bireysel başvuru konusu edilen işbu davada kamulaştırma işleminin geçerliliği konusunda, benzer uyuşmazlıklardan farklı değerlendirme yapılması, derece mahkemelerinin takdir yetkisi kapsamında kalmakla birlikte, mevcut başvurunun koşullarında öngörülebilir olmayıp bunun gerekçelendirilmesi gerekir. Yargılamayı yapan derece mahkemesi ile kararı onayan Yargıtayın ilgili dairesinin böyle bir sonuca ulaşırken dayandığı gerekçe ise yeterli ve tatmin edici değildir.

Anayasa Mahkemesi, başvurucuların davasının ne şekilde sonuçlanması gerektiğine dair bir çıkarım yapmamakla birlikte, uyuşmazlığa ilişkin kararlar; Yargıtay daireleri, Hukuk Genel Kurulu ve ilgili dairenin istikrar kazanmış içtihadından farklılık gösteren yeni içtihadı arasındaki yorum farklılıkları, benzer nitelikteki davaların karara bağlanması sürecinde hukuki belirsizliğe yol açmakta ve başvurucular için öngörülemez bir nitelik taşımaktadır.

Sonuç olarak, uyuşmazlık konusu taşınmazın kamulaştırılması işleminin geçerliliği konusunda, derece mahkemesi ile temyiz mercii olan Yargıtayın ilgili Dairesince benzer uyuşmazlıklardan farklı bir sonuca ulaşılmasına bağlı olarak, taşınmazın davalı demir-çelik idaresince kullanılmaya devam edildiği, söz konusu idarenin taşınmaz üzerine, kaldırılması büyük mali külfet gerektiren miktarda fabrika atığı ve cüruf dökmesi nedeniyle başvurucuların taşınmazlarını kullanamadıkları, davalıların kamulaştırma bedeli ödemediği tasarruf ettikleri taşınmazı, başvurucuların mülkiyetine geçtikten sonra ve halen işgal ettikleri, devam eden bu fiili durum nedeniyle ecrimisil ve tazminat da ödemedikleri, idare ve yargı mercilerinin, kamu ile kişiler arasında adil bir denge kuramadıkları, bu durumun başvurucular üzerinde katlanmaları beklenilmeyecek bir yük oluşturduğu dikkate alınarak başvurucuların mülkiyet haklarının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Diğer yandan, başvuruculardan kaynaklanmayan nedenlerle yargılamanın uzun sürmesi, makul sürede yargılanma haklarını da ihlal etmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

ŞEREF VE İTİBARIN KORUNMASINI İSTEME HAKKINA İLİŞKİN NURETTİN POLAT KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 25/15

17/8/2015

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, 7/7/2015 tarihinde Nurettin Polat'ın bireysel başvurusunda (B. No: 2014/9053), Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın konuşmalarında sarf ettiği sözlerin şeref ve itibarının korunmasını isteme hakkını ihlal ettiği yönündeki şikayetin, başvuru mağdur sıfatını taşımadığından "kişi yönünden yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu, kamuoyunda Gülen Cemaati olarak bilinen gruba mensup olduğunu, gruba yönelik olarak davalının "*inlerine gireceğiz, takiyyeci, kokuşmuş, çürümüş, sinsî virüs, gözü dönmüş bir gizli örgüt, haşhaşiler*" biçimindeki sözlerinden dolayı kişilik haklarının zedelendiğini iddia ederek tazminat davası açmıştır. İlk Derece Mahkemesi, anılan sözlerin 17 Aralık soruşturma sürecindeki gelişmelere yönelik değerlendirmeler olduğunu, bunların herhangi bir bireye yöneltilmediğini ve doğrudan başvuruçuyu hedef aldığı sabit olmadığını belirtmiş ve "*matufiyet şartının*" gerçekleşmediği gerekçesi ile davayı reddetmiştir.

İddialar

Başvurucu, davalının konuşmalarında sarf ettiği sözlerin kişilik haklarına müdahale ettiğini ve açtığı tazminat davasının reddedilmesinin kendisinin şeref ve itibarının korunmasını isteme hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuruda bulunulabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerektiğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre bu önkoşullar, başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalden dolayı, başvuruçunun "*güncel bir hakkının ihlal edilmesi*", bu ihlalden dolayı "*kişisel olarak*" ve "*doğrudan*" etkilenmiş olması ve bunların sonucunda "*mağdur*" olduğunu ileri sürmesidir.

Anayasa Mahkemesi, siyasi çevrelerin, sivil toplum örgütlerinin, medya mensuplarının, iş çevrelerinin, sendikalar başta olmak üzere işçi ve işveren örgütlerinin katıldığı ve büyük oranda gazeteler, basın ve yayın araçları ile sosyal medya üzerinden yapılan tartışmalardan tartışmanın taraflarının veya başvuru gibi söz konusu taraflardan birine kendisini yakın hissederek kişilerin üzüntüye kapılabileceklerini belirtmiştir. Fakat Mahkemeye göre bireylerin yapılan tartışmalardan üzüntü duymaları, tek başına söz konusu tartışmaların kamu yararı fonksiyonunu ortadan kaldırmaz.

Anayasa Mahkemesi mevcut başvuruya benzer başvuruların incelenmesinde üç hususun göz önüne alınması gerektiğini ifade etmiştir. Birinci husus, derece mahkemelerinin, davalının sözlerinin başvuru hedef alıp almadığına ilişkin değerlendirmeleridir. İkinci husus, başvuruya konu sözlerin, başvuru mensubu olduğunu iddia ettiği ve belirgin bazı nitelikleri olan topluluğa yöneltilmiş olup olmadığıdır. Üçüncü ve son husus ise başvuru mensubunun, kendisinin de bu sözlerden etkilendiğini yeterince belirgin bir şekilde gösterip gösteremediğidir.

Anayasa Mahkemesi somut davada İlk Derece Mahkemesinin davalının başvuru hedef almadığına karar verdiğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesine göre davalının açıklamalarında, başvuru mensubu olduğunu ileri sürdüğü topluluğu nitelendirdiği ortaya konulmadığı gibi, başvuru mensubunun, davalının şikâyetine konu sözlerinden “*kişisel olarak*” ve “*doğrudan*” etkilendiği de gösterilebilmiş değildir.

Sonuç olarak Mahkeme, başvuru mensubunun mağdur sıfatını taşımadığına ve başvuru mensubunun “*kişi yönünden yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Diğer yandan, başvuru mensubundan kaynaklanmayan nedenlerle yargılamanın uzun sürmesi, makul sürede yargılanma haklarını da ihlal etmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

HABERLEŞME HÜRRİYETİNE İLİŞKİN EREN YILDIZ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 26/15

17/8/2015

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, 7/7/2015 tarihinde *Eren Yıldız*'ın bireysel başvurusunda (Başvuru No: 2013/759), hükümlü olan başvurucuya gönderilen mektupların sakıncalı görülerek Ceza İnfaz Kurumu tarafından alıkonulması kapsamında, haberleşme hürriyetinin başvuruya konu bir mektup yönünden ihlal edilmediğine, diğer mektup yönünden ise ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

"Anayasal düzeni zorla değiştirmeye çalışma ve TDP üyesi olma" suçlarından hükümlü olan başvurucuya gönderilen mektup, Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulunca sakıncalı bulunarak kendisine iletilmemiştir.

Bu karara karşı yapılan başvuru ve itiraz ilgili mahkemelerce reddedilmiştir.

İddialar

Başvurucu, başka bir cezaevinde bulunan arkadaşı tarafından kendisine gönderilen mektupta sakıncalı ifadeler bulunmadığını, aksi halde arkadaşının bulunduğu cezaevi tarafından mektubun sakıncalı bulunarak gönderilmeyeceğini, bulunduğu Ceza İnfaz Kurumu tarafından düşünce paylaşımının engellendiğini ve mektubun neden sakıncalı görüldüğünün belirtilmediğini ifade ederek, haberleşme özgürlüğü ile savunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, başvurucunun iddialarını Anayasa'nın 22. maddesinde düzenlenen haberleşme hürriyeti kapsamında değerlendirmiştir.

Anayasa Mahkemesince, haberleşme özgürlüğüne yapılan müdahale değerlendirilirken; müdahalenin yasal dayanağını oluşturan mevzuatın *"ulaşılabilir"*, yeterince açık ve belirli bir eylemin gerektirdiği sonuçlar

açısından “öngörülebilir” olması gerektiği belirtilmiş, müdahalenin “meşru bir amaca” yönelik, demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olması gerektiği vurgulanmıştır.

Mahkeme, somut başvurunun incelenmesinde, başvurucuya gönderilen mektubun Ceza İnfaz Kurumu tarafından alıkonulması işlemini haberleşme hürriyetine müdahale olarak nitelendirdikten sonra, müdahalenin dayanağı olan 5275 sayılı Kanun’un 68. maddesinin “kanunilik” ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi şeklinde Anayasa’nın 22. maddesinde düzenlenen meşru amaca yönelik olduğu sonucuna varmıştır. Bununla birlikte Mahkeme, başvuruya konu engellenmenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olup olmadığını, başvurucuya gönderilen mektubun aynı zarfla ve aynı kişi tarafından gönderilen birbirinden bağımsız iki ayrı mektuptan oluştuğunu dikkate almak suretiyle incelemiştir.

Mahkemeye göre, başvurucuya gönderilen mektuplardan birincisinde, eski bir yasadışı örgüt liderinden eylemleri yüceltilerek bahsedilmekte, söz konusu eylemler anlatılırken, örgütün amaçlarının çerçevesi çizilip bu amaçlara yönlendirme yapılmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda şiddet içeriği tartışmasız olan silahlı eylemler meşrulaştırılarak “mücadele” ve hatta “savaş” olarak nitelendirilmekte, bu “savaşın” devam ettiğine işaret edilerek bu örgüt liderinin yasa dışı davranışları “olması gereken davranış biçimi” olarak yansıtılarak şiddet teşvik edilmektedir. Anayasa Mahkemesi, bu tespitler çerçevesinde birinci mektubun suç işlenmesine teşvik ettiğine kanaat getirilerek alıkonulmasının demokratik toplum gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmadığına ve bu nedenle başvurucunun haberleşme özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Buna karşın Mahkeme, genel olarak bir hükümlünün başka bir hükümlüye cezaevi günlerinden, birlikte kaldığı diğer hükümlülerden, ailevi ve sağlık durumundan bahsettiği ve neden sakıncalı bulunduğu mektup içeriği ile Cezaevi Disiplin Kurulu ve derece mahkemeleri gerekçelerinden anlayamadığı ikinci mektubun alıkonulmasının amaçlanan hedefler açısından demokratik bir toplumda gerekli olmadığı sonucuna ulaşmış ve bu nedenle başvurucunun haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

MEHMET GİRASUN VE ÖMER ELÇİ BAŞVURUSUNDA TEDBİR TALEBİNE İLİŞKİN KARARIN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 27/15

11/9/2015

Şırnak ili Cizre ilçesinde uygulanan sokağa çıkma yasağına ilişkin Mehmet Girasun ve Ömer Elçi başvurusu (B. No: 2015/15266) Mahkememize 10/9/2015 tarihinde ulaşmış, Mahkememiz Birinci Bölümü, 11/9/2015 tarihinde anılan başvuru kapsamındaki sokağa çıkma yasağı kararının yürütmesinin durdurulmasına ilişkin tedbir talebinin reddine karar vermiştir.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

ADİL YARGILANMA HAKKINA İLİŞKİN NURTEN ESEN KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 28/15

18/9/2015

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, 10/06/2015 tarihinde Nurten Esen'in bireysel başvurusunda (B. No: 2013/7970), başvurusunun dava dilekçesindeki taleplerinin karşılanmamasının adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir.

Olaylar

16/6/2008 tarihinde meydana gelen trafik kazası nedeniyle başvurusunun, kolu kesilmiştir.

Başvurucu, 8/7/2008 tarihinde Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) İstanbul İl Müdürlüğüne başvurarak maluliyet aylığı bağlanmasını talep etmiştir. SGK tarafından başvuru 16/2/2010 tarihinde hastaneye sevk edilmiş ve düzenlenen 5/3/2010 tarihli rapora istinaden kendisine Nisan 2010 itibarıyla maaş bağlanmıştır.

Başvurucu, 18/5/2010 tarihinde SGK İstanbul İl Müdürlüğüne başvurarak, 8/7/2008 tarihinde müracaat etmesine rağmen Nisan 2010 itibarıyla maaş bağlandığını belirtmiş ve başvuru tarihi esas alınarak maaş ödenmesini talep etmiştir.

SGK İstanbul İl Müdürlüğü, maluliyetle ilgili raporu takip eden dönem olan Nisan 2010 tarihi itibarıyla maaş bağlandığını bildirmiştir.

Başvurucu, İstanbul 8. İş Mahkemesinde açtığı davada, 8/7/2008 tarihinde başvurarak maluliyet aylığı bağlanmasını talep ettiği halde 1/4/2010 tarihinden başlamak üzere maluliyet aylığı bağlandığını, 20 ay boyunca maaş ödenmediğini, bu süre içinde başvurusuna cevap da verilmediğini belirterek, SGK'nın gecikmesi nedeniyle ödenmeyen 20 aylık maaş tutarının ödenmesini talep etmiştir.

Mahkeme 31/5/2012 tarihli kararla, 506 sayılı Kanun'un 56. maddesine göre düzenlenen rapora istinaden takip eden ay itibarıyla maluliyet aylığı bağlandığını, işlemin Kanun'a uygun olduğu belirtilerek davanın reddine karar vermiştir. Bu karar Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 23/5/2013 tarihli ilâmıyla onanmıştır.

İddialar

Başvurucu, 8/7/2008 tarihinde SGK'ya başvurarak maluliyet aylığı bağlanmasını talep ettiği halde 1/4/2010 tarihi itibarıyla maluliyet aylığı bağlandığını, başvuru tarihinden maaş bağlandığı tarihe kadar 20 ay boyunca maluliyet aylığı ödenmediğini, bu süre içinde SGK tarafından hiçbir işlem yapılmadığını ve açtığı davanın reddedildiğini belirterek, sosyal güvenlik hakkı ile sosyal adalet ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, başvuru sahibinin sosyal güvenlik hakkı ile sosyal adalet ilkesinin ihlal edildiği iddialarını adil yargılanma hakkı kapsamında incelemiştir.

Anayasa Mahkemesi, mahkeme kararlarının gerekçeli olmasının adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olduğunu, özellikle başvuru sahibinin ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddialarının cevapsız bırakılmış olmasının bir hak ihlaline neden olacağını vurgulamıştır. Ayrıca mahkemelerin, kararlarını hangi temele dayandırdıklarını yeterince açık olarak belirtme yükümlülüğü altında olduklarını, yargılama sırasında açık ve somut biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması halinde, davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerektiğini, iddia ve savunmalara verilen cevapların mantıklı ve tutarlı olmasının da gerekli olduğunu belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi, davanın sonucuna etkili olan bir husus hakkında ilgili ve yeterli bir yanıt verilmemesinin adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlaline neden olabileceğini ifade etmiştir.

Başvuru konusu olayda başvuru sahibinin, 8/7/2008 tarihinde SGK'ya başvurarak maluliyet aylığı bağlanmasını talep etmesine rağmen SGK tarafından 16/2/2010 tarihinde hastaneye sevk edildiği ve 1/4/2010 tarihinden itibaren maluliyet aylığının bağlandığı anlaşılmıştır.

Başvuru sahibinin, SGK'ya başvuru yaptığı tarihten itibaren maaşın bağlandığı tarihe kadar yaklaşık 20 aylık süre için de maaş ödenmesi gerektiğini belirterek açtığı davada, Mahkemece, başvuru sahibinin asıl talebinin değerlendirilerek, iddia ettiği döneme ilişkin olarak davalı tarafından işlem yapıp yapılmadığının ve işlem yapılmamışsa bunun sebebi araştırılarak davalıya izafe edilebilecek kusurun olup olmadığının tartışılmaması, yalnızca 506 sayılı Kanun'un 56. maddesine dayalı olarak işlem yapıldığı

gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesinin gerekçeli karar hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak başvurucunun, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

KABUL EDİLEMEZLİĞE İLİŞKİN DENİZ SEKİ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 29/15

19/9/2015

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, 25/6/2015 tarihinde Deniz Seki'nin bireysel başvurusunda (B. No: 2014/5170), mahkûmiyetin hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delillere dayandırılmasına, tanıklarının dinlenmemesine ve kovuşturmanın kaldırılan mahkemelere yapılmasına yönelik şikayetlerin kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Olaylar

Suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti yapıldığı yönünde 25/6/2008 tarihinde yapılan ihbar üzerine, soruşturma başlatılmış ve şüpheliler hakkında iletişimin tespiti kararı alınmıştır.

Başvurucunun iddia edilen örgüt elemanlarıyla telefon görüşmeleri yaptığı tespiti üzerine, kendisiyle ilgili olarak 13/11/2008 tarihinde “*iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması*” kararı alınmıştır. Ayrıca, başvurucunun evinde ve kaldığı otel odasında arama yapılmıştır.

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurucu hakkında “*uyuşturucu madde ticareti yapma*” suçunu işlediği iddiasıyla kamu davası açmıştır.

Başvurucu, İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesince (CMK 250. madde ile görevli), uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan mahkûm edilmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 22/5/2012 tarihli kararıyla anılan hüküm başvurucu yönünden onanmıştır.

İddialar

Başvurucu, kovuşturmanın kapatılan ve kamuoyunda “*özel yetkili*” olarak bilinen mahkemelerce kanuni hâkim güvencesine aykırı olarak yapıldığını, mahkûmiyetinin hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delillere dayandırıldığını ve tanıklarının dinlenmediğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, başvuru konusunun kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiği şikâyetine ilişkin olarak, başvuru konusu olayda suçun işlenmesinden sonra yargı yerinin belirlenmediğini, aksine suçun işlenmesinden sonra kurulan mahkemelere davaların görevsizlik veya yetkisizlikle gönderilmesi önlenerek, suçun işlenmesinden önce kurulan mahkemelerde davanın devam edilmesinin sağlandığını belirtmiştir. Mahkeme, somut olay açısından, uzun süredir devam eden davalarda başa dönülmesinin ve suçun işlenmesinden sonra yargı yerinin değiştirilmesinin önüne geçilmesinin kanuni hâkim güvencesine aykırı bir yönünün bulunmadığını ifade etmiştir.

Diğer yandan, belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisinin esasen derece mahkemelerine ait olduğu vurgulandıktan sonra, Anayasa Mahkemesinin görevinin başvuru konusu yargılamanın bütünlüğü içinde adil olup olmadığını değerlendirmek olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda, delillerle ilgili olarak başvurucuya, delillerin gerçekliğine itiraz etme ve kullanılmalarına karşı çıkma fırsatı verilir verilmemesinin incelenmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir.

Yargılamanın sonucuna yönelik iddialar, kanun yolu şikâyeti kapsamında görülmüş, hukuka aykırı yöntemlerle delil elde edildiğine yönelik iddialar ise ayrı ayrı değerlendirilerek dayanaksız görülmüştür. Bu bağlamda, başvuru hakkında icra edilen arama esnasında bir polis memurunun mevzuata uygun olarak jandarma görevlilerine yardım etmesi ile ilgili olarak adli kolluğa ilişkin olarak mevzuat hükümleri birlikte değerlendirilmiş, aramanın elde edilen delillerin güvenilirliğine zarar vermediği ve bu delillerin hükme esas alınmasının yargılamanın adillliğini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

Mahkemeye göre, başvuru konusunun delillerini sunma ve delillerin değerlendirilmesi konusunda farklı bir muameleye tabi tutulduğuna dair somut bir olgu bulunmamakta olup mahkûmiyet hükmü duruşmada başvuru ve vekilinin huzurunda tartışılmış delillere dayandırılmıştır. Delillerin değerlendirilmesinde bariz takdir hatası veya açıkça keyfilik oluşturan bir bulguya da rastlanmamıştır. Diğer taraftan, yargılamada “silahların eşitliği” ve “çelişmeli yargılama” ilkelerine aykırı olarak başvurucuya delillerini sunma, inceletme ve itiraz etme hususlarında uygun olanakların sağlanmadığına ilişkin bir delil de bulunmamaktadır.

Tanık dinletme hakkının ihlal edildiği şikâyetine ilişkin olarak ise, başvuru konusunun, gerçeğin ortaya çıkması bakımından önemini ve gerekliliğini açıklamak suretiyle tanık dinletme talebinde bulunmadığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

KİŞİ HÜRRİYETİ VE GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN DOĞU PERİNÇEK, HİKMET ÇİÇEK, HASAN ATILLA UĞUR KARARLARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 30/15

19/9/2015

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, 25/6/2015 tarihinde Doğu Perinçek, Hikmet Çiçek, Hasan Atilla Uğur bireysel başvurularında (Başvuru No: 2013/5885, 2013/5884, 2013/5924) tutukluluk sürelerinin makul olmamasının başvurucuların kişi özgürlüğü ve güvenliği haklarını ihlal ettiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucular Doğu Perinçek, Hikmet Çiçek, Hasan Atilla Uğur, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülmekte olan soruşturma kapsamında sırasıyla 21/3/2008, 25/3/2008, 1/7/2008 tarihlerinde gözaltına alınmışlar ve 29/3/2008, 24/3/2008, 4/7/2008 tarihlerinde tutuklanmışlardır.

Soruşturma sonucunda başvurucular hakkında kamuoyunda “*Ergenekon Davası*” olarak bilinen ve İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2008/209 sayılı dosyasında görülen dava kapsamında cezalandırılmaları istemiyle kamu davası açılmıştır.

İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi 5/8/2013 tarihli kararıyla başvurucuların üzerine atılı suçlardan mahkumiyetlerine ve hükümlerle birlikte tutukluluk hallerinin devamına karar vermiştir.

İddialar

Başvurucular tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi aştığını ve tutukluluk sürelerinin makul olmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi tutukluluğunun kanunda öngörülen azami süreyi aştığına ilişkin şikayetler açısından, başvurucuların gözaltına alınmaları ile ilk derece yargılamasının sona erdiği 5/8/2013 tarihi arasında 5 yılı aşan sürelerle

“bir suç isnadına bağlı olarak” tutulduklarını belirtmiştir. 3713 sayılı Kanun’un 10. maddesinin beşinci fıkrası Anayasa Mahkemesi tarafından 4/7/2013 tarihinde iptal edilmiş ise de, iptal kararının Resmî Gazete’de yayımlanmasından bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar verildiği ve bireysel başvuruda bulunulan tarihlerde söz konusu iptal hükmü yürürlüğe girmediğinden 3713 sayılı Kanun’un 10. maddesinin beşinci fıkrasında öngörülen on yıllık azami sürenin aşılmadığına karar verilmiştir.

Tutukluluğun makul süreyi aştığı iddiasına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi, tutuklama tedbirine kişilerin suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunmasının yanı sıra bu kişilerin kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla başvurulabileceğini, başlangıçtaki bu tutuklama nedenleri belli bir süreye kadar tutukluluğun devamı için yeterli görülebilirse de bu süre geçtikten sonra, uzatmaya ilişkin kararlarda tutuklama nedenlerinin hâlâ devam ettiğinin gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerektiğini, bu gerekçeler “ilgili” ve “yeterli” görüldüğü takdirde, yargılama sürecinin özenli yürütülüp yürütülmediğinin incelenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Bu değerlendirmeler ışığında, serbest bırakılma talepleri ve tutukluluğa itiraz üzerine verilen kararlarda gösterilen gerekçelerin beş yılı aşan tutukluluk süreleri bakımından “ilgili” ve “yeterli” olmadığını belirtilerek Anayasa’nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal ettiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

AİLE HAYATINA SAYGI HAKKINA İLİŞKİN HAYRİYE ÖZDEMİR KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 31/15

02/10/2015

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, 25/6/2015 tarihinde Hayriye Özdemir'in bireysel başvurusunda (Başvuru No: 2013/3434), boşanma davasında velayeti anneye verilen çocuğun soyadını değiştirme talebiyle açılan davanın reddedilmesi nedeniyle, başvurusunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu, boşanma davasında velayeti kendisine verilen çocuğun soyadının, boşandığı eşinin soyadı yerine kendi soyadı ile değiştirilmesi talebiyle dava açmıştır. İlk derece mahkemesi, 21/6/1934 tarihli ve 2525 sayılı Soyadı Kanunu'nun 4. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "*evliliğin feshi veya boşanma hallerinde çocuk anasına tevdi edilmiş olsa bile babasının seçtiği veya seçeceği soyadını alır*" şeklindeki ibarenin, Anayasa Mahkemesinin 8/12/2011 tarihli ve E.2010/119, K.2011/165 sayılı kararıyla iptal edildiği ve iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı, bu kapsamda annenin, çocuğun soyadının kendi soyadı ile değiştirilmesi yönündeki talebinde haklı neden bulunduğu gerekçesi ile davanın kabulüne hükmetmiştir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 321. maddesi hükmüne göre evlilik içinde doğan çocuğun babanın (ailenin) soyadını taşıyacağı, boşanma veya ölüm üzerine velayetin annede olmasının soyadında herhangi bir değişikliğe neden olamayacağı, usulüne uygun olarak açılacak bir dava sonunda verilecek kararla değişmedikçe çocuğun soyadının da değişmeyeceği tespitlerini içeren Yargıtay bozma kararı sonrasında başvurusunun davası reddedilmiştir.

İddialar

Başvurucu, boşanma davası sonrası velayeti kendisine verilen çocuğun soyadının, kendi soyadı ile değiştirilmesi talebiyle açtığı davanın reddedildiğini, Anayasa Mahkemesinin 2525 sayılı Kanun'un 4. maddesinin

ilgili bölümünü iptal eden kararına dayandığı hâlde bu hususun mahkeme kararlarında karşılanmayarak gerekçesiz bırakıldığını ve karar düzeltme talebinin reddi neticesinde aleyhine para cezasına hükmedildiğini belirterek adil yargılanma ve aile hayatına saygı haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Velayetin reşit olmayan çocukların bakım ve gözetimi konusunda anne ve babaya verilen hak ve yükümlülüklerden oluşan bir müessese olduğunu, bu bağlamda anılan müessesenin çocuğun bakımı, eğitimi, temsili, mal varlığının yönetimi ve menfaatlerinin korunması için hukuki bir temel oluşturduğunu belirten Anayasa Mahkemesi; başvurucunun, velayet hakkı tevdi edilen çocuğun soyadının kendi soyadı ile değiştirilmesi yönündeki talebinin, velayet hakkı ve bu kapsamdaki yetkilerin kullanımı ile ilgili olduğundan Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında ele alınması gerektiğini ifade etmiştir.

Kararda, velayet hakkı ve bu bağlamdaki yetkilerin kullanımı da dâhil olmak üzere cinsiyetler arası eşitlik ve cinsiyete dayalı ayrımcılıkla ilgili hususların insan hakları ile ilgili birçok uluslararası hukuk belgesinde de yer aldığı, 2525 sayılı Soyadı Kanunu'nun evliliğin feshi veya boşanma hâllerinde anasına tevdi edilmiş olsa bile çocuğun, babasının seçtiği veya seçeceği adı alacağını belirten hükmünün, 8/12/2011 tarihli kararla Anayasa'nın 10. ve 41. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiği, bunun yanı sıra Türk hukukunda ad ve soyadın belirli nedenlere dayanılarak değiştirilmesine imkân tanındığı, bu bağlamda 4721 sayılı Kanun'un 27. maddesinde adın değiştirilmesinin haklı sebeplere dayanılarak talep edilebileceğinin düzenlendiği belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesine göre, velayeti altındaki çocuğun soyadının değiştirilmesine ilişkin davanın reddi, başvurucunun aile hayatına saygı hakkına bir müdahale oluşturmaktadır.

Hak ve özgürlüklerin yasayla sınırlanması ölçütünün anayasa yargısında önemli bir yere sahip olduğunu ve bir müdahale söz konusu olduğunda öncelikle müdahaleye yetki veren bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığının tespiti gerektiğini ifade eden Mahkeme, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin kanunların aynı zamanda maddi bir içeriği de gerektirdiğini belirtmiştir. Yasal düzenlemenin içerik, amaç ve kapsam bakımından belirli ve ilgililerin hukuksal durumlarını algılayabilecekleri açıklıkta olması gerektiğini vurgulayan Mahkeme, ilgili kuralın uygulayıcıya belirli ölçüde takdir alanı sunması mümkün

olmakla birlikte, etkin bir temel hak korumasının sağlanabilmesi için müdahaleye temel alınan kuralın lafzı ve yorumunun asgari bir kesinliği sağlaması gerektiğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre, yorum yöntemleriyle belirlenebilir kavramların kullanılması mümkün olmakla birlikte, kanun hükmünün uygulanmasında yeknesaklığın sağlanmamış olması belirsizliğin bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Anayasa Mahkemesinin görevinin, söz konusu yorum ve uygulamanın Anayasa'ya uygunluğunun denetimi ile sınırlı olduğunun vurgulandığı kararda, başvuruya konu müdahalenin dayanağı olarak gösterilen “Çocuk, ana ve baba evli ise ailenin; (...) soyadını taşır. Ancak, ana önceki evliliğinden dolayı çifte soyadı taşıyorsa çocuk onun bekârlık soyadını taşır.” şeklindeki hükmün, boşanma sonrası çocuğun velayeti verilen kişiler tarafından, somut başvuruya benzer mahiyette davalara konu edildiği, bu davalarda genellikle kanuniliğin tartışma konusu yapıldığı ve farklı hukuksal yorumların söz konusu olduğu ifade edilmiştir.

Sonuç olarak boşanma sonrası velayeti anneye verilen çocuğun soyadının değiştirilmesi hususunda açık bir düzenlemenin bulunmaması ve farklı yargı kararları verildiği dikkate alındığında, başvuruya konu müdahalenin dayanağı olarak gösterilen kuralın, başvurucunun velayeti altındaki çocuğun soyadının değiştirilmesi talebinin reddedilmesi şeklindeki müdahale bağlamında belirlilik şartını sağlamadığı ve bu yönüyle müdahalenin kanunilik unsurunu taşımadığı belirtilerek Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

MEHMET GÜLER BAŞVURUSUNDA TEDBİR TALEBİNE İLİŞKİN KARARIN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 32/15

02/10/2015

Başvurucu Mehmet Güler'in, Suriye'de hayatını kaybeden oğlunun cenazesinin Türkiye'ye nakline Suruç Kaymakamlığınca izin verilmemesine dair işlemin yürütmesinin tedbiren durdurulmasına ilişkin başvurusu Mahkememize 1/10/2015 tarihinde ulaşmıştır (B. No: 2015/15950). Mahkememiz İkinci Bölümü, 2/10/2015 tarihli kararıyla tedbir talebini Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesi kapsamında bulunmadığı gerekçesiyle reddetmiştir.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

ŞEREF VE İTİBARIN KORUNMASINI İSTEME VE NEFRET SÖYLEMİNE İLİŞKİN FETULLAH GÜLEN KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 33/15

06/10/2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 14/7/2015 tarihinde *Fetullah Gülen*'in bireysel başvurusunda (Genel Kurul No: 2014/12225), nefret söylemi olarak kabul edilemeyecek hususlarda şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiği iddiasına yönelik uyuşmazlıklar açısından, etkili bir başvuru yolu olan hukuki tazmin yolu tüketilmeden yapılan başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Olaylar

“www.haber10.com” adlı internet sitesinde, Medeniyet Vakfı Genel Başkan Yardımcısı ile yapılan “*Sağlam: Gülen’in kullanım süresi doldu*” başlıklı bir röportaj yayımlanmıştır. Başvurucu, yayımlanan röportajın hakaret, iftira, halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme suçlarını oluşturduğu iddiasıyla Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca yetkisizlik kararı verilerek anılan soruşturma dosyası İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı yaptığı soruşturma sonunda kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başvurucunun bu karara itirazı Bakırköy 7. Ağır Ceza Mahkemesince reddedilmiştir.

İddialar

Başvurucu, internet sitesinde yayımlanan röportajda haksız ve mesnetsiz olarak suçlandığını, bir soruşturma ya da kovuşturma konusu olmayan iddialarla suçlu ilan edilerek masumiyet karinesinin çiğnendiğini, röportajda kullanılan ifadelerin nefret söylemi kapsamında kaldığını, basında yer alan ifadeler sebebiyle maddi ve manevi varlığının zedelendiğini belirterek söz konusu yayının basın özgürlüğü kapsamında olduğu gerekçesiyle şikâyetinin reddedilmesinin adil yargılanma hakkını, şeref ve itibarına yönelik saldırıların önlenmemesinin ise maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, başvuru konusunun iddialarını Anayasa'nın 17. maddesinde yer alan kişinin manevi varlığını koruma hakkı kapsamında incelemiştir.

Mahkeme, nefret söylemi kullanılarak hakaret edildiği iddiasını içeren başvurular açısından, başvuruya konu olayın kendine özgü koşulları da dikkate alınmak kaydıyla bireysel başvuru öncesinde hukuk yoluna gidilmeksizin sadece ceza muhakemesi yolunun tamamlanmış olmasının yeterli olabileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda mevcut başvuruda ilk olarak yapılması gerekenin, başvuru yollarının tüketilip tüketilmediğinin tespiti için röportajda yer alan sözlerin nefret söylemi oluşturup oluşturmadığını değerlendirmek olduğu vurgulanmıştır.

Mahkeme, "nefret söylemi" kavramının farklı durumlarla ilgili olabildiğini, ilk olarak ırkçı nefretin, başka bir deyişle kişilere veya gruplara yönelik nefretin belirli bir ırka ait olmaları nedeniyle kışkırtılmasının nefret söylemi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. İkinci olarak ise dinsel nedenlerle, inananlar ile inanmayanlar arasında düşmanlığın kışkırtılmasının da aynı şekilde nefret söylemi kabul edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bunlardan başka, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı esas alınarak "saldırgan milliyetçilik ve etnik merkezlik" şeklinde ifadesini bulan hoşgörüsüzlüğe dayalı başka nefret türlerinin de olabileceği ifade edilmiştir.

Bu kapsamda, Mahkemeye göre ırk ve etnik köken, cinsel kimlik ve yönelim, engellilik, siyasal aidiyet veya yaş kategorileri ile mülteci, göçmen, yabancı veya başka dezavantajlı gruplara yönelik düşmanlığı kışkırtan ifadeler de nefret söylemi türleri olarak kabul edilmelidir.

Mahkeme, şikâyet konusu röportajı bir bütün hâlinde değerlendirerek röportajı veren kişinin, kamuoyunda yoğun tartışmalara neden olan ve kamuoyunun bir kısmı tarafından "hükümete darbe girişimi" olarak adlandırılan ve sert tartışmalara konu olan "17-25 Aralık Soruşturmaları" sonrası gelişen olayları yorumladığını belirtmiştir. Diğer bir ifadeyle başvuru hakkındaki söylemler, onun aidiyetine ilişkin bir motivasyondan kaynaklanmamakta, kamuoyunda onun liderliğini yaptığı bir harekete atfedilen tartışmalı bazı olaylara dayanmaktadır. Bu kapsamda şikâyet konusu sözlerin; hoşgörüsüzlüğe dayalı nefret biçimlerini yayan, kışkırtan, teşvik eden veya meşrulaştıran ifadeler olmadığı gibi bu sözlerin, başvuru konusunun yalnızca belirli bir grubun üyesi olması nedeniyle de söylenmediği, dolayısıyla bunların "nefret söylemi" olarak nitelendirilemeyeceği değerlendirilmiştir.

Bu değerlendirmelerle başvuru konusu ifadeleri nefret söylemi kapsamında görmeyen Mahkeme, üçüncü kişilerce şeref ve itibara yapılan müdahaleler ile ilgili olarak başvurucu tarafından yalnızca ceza muhakemesi yoluna başvurulmuş olduğunu ve somut başvuru açısından daha etkili bir giderim yolu olan tazminat davası açılmaksızın bireysel başvuruda bulunulduğunu gözeterek başvuru yollarının tüketilmesi koşulunun yerine getirilmediği sonucuna varmıştır.

Bu nedenle başvurunun, kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

YAMAN AKDENİZ VE KEREM ALTIPARMAK BAŞVURUSUNDA TEDBİR TALEBİNE İLİŞKİN BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 34/15

6/10/2015

Telekomünikasyon İletişim Başkanlığınca ellidört adet internet sitesi ve twitter hesabı hakkında “yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması” ve “suç işlenmesinin önlenmesi” gerekçeleriyle alınan internet erişimlerinin engellenmesine dair kararın, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 73. maddesi kapsamında tedbiren yürütmesinin durdurulmasına ilişkin başvurucular Yaman Akdeniz ve Kerem Altıparmak’ın talepleri, Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 6/10/2015 tarihli toplantısında değerlendirilmiştir (B. No: 2015/15977).

Anılan toplantıda, başvurucuların yaşamlarına ya da maddi veya manevi bütünlüklerine yönelik ciddi bir tehlike bulunduğunun tespit edilemediği gerekçesiyle tedbir talebinin reddine karar verilmiştir.

YÜKSEK SEÇİM KURULU KARARLARINA İLİŞKİN ATILA SERTEL VE OĞUZ OYAN KARARLARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 35/15

07/10/2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 14/7/2015 tarihinde *Atila Sertel ve Oğuz OYAN*'ın bireysel başvurularında (Başvuru No: 2015/6723 ve Başvuru No: 2015/8818), Anayasa'nın 79. maddesinde yer alan "*Yüksek Seçim Kurulu kararları aleyhine başka bir merciye başvurulamaz*" hükmünün bireysel başvuruyu da kapsamı nedeniyle başvuruların kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu Atila Sertel, 7 Haziran 2015 tarihindeki 25. Dönem Milletvekili Genel Seçimi için Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) tarafından İzmir 2 No.lu Seçim Çevresinde 6. sıradan milletvekili adayı gösterilmiştir. Başvurucunun Basın İlan Kurumu genel kurul üyeliğinden, İzmir Gazeteciler Cemiyeti ve Türkiye Gazeteciler Federasyonu başkanlıklarından süresi içinde istifa etmemesi nedeniyle milletvekili adayı olamayacağına dair şikâyet üzerine YSK, Basın İlan Kurumu genel kurul üyeliğinin kamu görevi olduğunu kabul ederek başvurucunun adaylığını iptal etmiştir. Anılan karara yapılan itiraz yine YSK tarafından reddedilmiştir.

Başvuru tarihinde CHP İzmir milletvekili olan başvurucu Oğuz OYAN, YSK'ya başvurarak 7 Haziran 2015 tarihinde yapılacak olan 25. Dönem Milletvekili Genel Seçimi öncesi Cumhurbaşkanı'nın çeşitli vesilelerle yaptığı konuşmalarda yer alan yorumların, görevini tarafsızlıkla yerine getirme sorumluluğuna aykırı olduğunu ve bu konuşmaların yayımlanmasının seçim sürecinde uyulması istenen yayın ilkelerine ve yayın adaletine ters düştüğünü, seçim hukukunun gerektirdiği eşitlik, serbestlik ve dürüstlük ilkelerine aykırılık teşkil ettiğini belirterek konuşmaların seçim sürecine ve vatandaşın oyuna herhangi bir şekilde tesir edecek kısımlarına radyo ve televizyon yayınlarında yer verilmemesini talep etmiştir. YSK başvurucunun talebini reddetmiştir.

İddialar

Başvurucu Atila Sertel, Basın İlan Kurumu genel kurul üyeliğinin kamu görevi kabul edilerek bu görevden ayrılmaması nedeniyle milletvekili adaylığının YSK tarafından iptal edilmesinin seçilme hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Başvurucu Oğuz OYAN, 7 Haziran 2015 tarihinde yapılan 25. Dönem Milletvekili Genel Seçimi öncesinde Cumhurbaşkanı'nun konuşmalarında ifade ettiği düşünceler ve yorumların cumhurbaşkanının tarafsızlığına aykırı olması nedeniyle basında yer almaması gerektiğine ilişkin talebin YSK tarafından yetkisi olmadığı gerekçesiyle reddedilmesinin seçme, seçilme ve adil yargılanma haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, her iki başvuruyu da 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında belirtilen Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlerin bireysel başvurunun konusu olamayacağı ve Anayasa'nın 79. maddesinde yer alan, YSK kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamayacağı yönündeki hükümler ışığında değerlendirmiştir.

Mahkeme, bu kapsamda Anayasa'nın 79. maddesinde yer alan "*Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz*" şeklindeki hükmün "*...Yüksek Seçim Kurulu kararlarının kesinliği ve bunlara uyulması tereddütlere yol açtığından bu maddeye Yüksek Seçim Kurulu kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamayacağı esası getirilmiştir.*" biçimindeki gerekçesiyle birlikte değerlendirildiğinde Anayasa koyucunun, YSK kararları aleyhine Anayasa Mahkemesi dâhil başka mercie başvurulmamasını amaçladığı sonucuna varmıştır.

Sonuç olarak başvuruların Anayasa'nın yargısal denetim dışında bıraktığı bir işleme karşı yapıldığı kanaatine ulaşan Mahkeme, *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle başvuruların kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

KİŞİ HÜRRİYETİ VE GÜVENLİĞİ İLE İLGİLİ KABUL EDİLEMEZLİĞE İLİŞKİN HİDAYET KARACA KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 36/15

09/10/2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 14/7/2015 tarihinde Hidayet Karaca'nın başvurusunda (B. No: 2015/144), açıkça dayanaktan yoksunluk ve başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedenleriyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Olaylar

Samanyolu Yayın Grubunun grup başkanlığı görevini yürütmekte olan başvuru, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen bir soruşturma kapsamında 14/12/2014 tarihinde gözaltına alınmış, 18/12/2014 tarihinde “*terör örgütü yöneticiliği*” suçundan tutuklanmıştır.

Başvurucu hakkındaki soruşturma henüz sonuçlanmamıştır.

Başvurucunun İddiaları

Başvurucu, gözaltı süresinin aşıldığını, tutuklama ve tutukluluğa itirazı değerlendiren sulh ceza hâkimliklerinin tabii hâkim ilkesine aykırı olarak kurulduklarını, anılan hâkimliklerin bağımsız ve tarafsız olmadıklarını, tutuklamanın hukuki olmadığını, soruşturma hakkında kısıtlılık kararı verilerek soruşturma dosyasına erişiminin engellendiğini, savcılıkta ifade verdiği sırada sözünün kesildiğini, gözaltı sürecinde kötü muameleye maruz bırakıldığını, mesleki faaliyetleri nedeniyle hakkında soruşturma yapıldığını belirterek anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Gözaltı süresi yönünden

Anayasa Mahkemesi, suç isnadıyla gözaltına alınan ve daha sonra tutuklanan kişinin, yasal gözaltı süresinin aşıldığı iddiasıyla yaptığı bireysel başvuruda ihlal sonucunun kişisel durumuna etkisi olmayacağını, gözaltı süresi aşılmış olsa dahi kişi hâkim tarafından tutuklandığından gözaltı

süresinin aşıldığı yönündeki bir tespit ve ihlal kararının “*tutuklu*” kişinin serbest kalmasına tek başına imkân vermeyeceğini belirtmiştir.

Bu kapsamda yasal gözaltı süresinin aşılip aşılmadığının ve sorgu sürecinde geçen sürenin kanuni olup olmadığının, davanın esasının sonuçlanmasına gerek olmadan 5271 sayılı Kanun’un 141. maddesi kapsamında açılacak davada incelenebileceği sonucuna varıldığından başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Tarafsız ve bağımsız yargı merci yönünden

Anayasa Mahkemesine göre suçun işlenmesinden veya çekişmenin doğmasından önce davayı görecek yargı yerinin belirlenmiş olması şeklinde tanımlanan doğal yargıç kavramı, adil yargılanma hakkının en önemli ögesi olan “*kanuni, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde yargılanma*” hakkının temelini oluşturmaktadır. Anayasa’nın 37. maddesinde düzenlenen doğal yargıç ilkesi, yargılama makamlarının, suçun işlenmesinden veya çekişmenin meydana gelmesinden sonra kurulmasına veya sanığın ve davanın yanlarına göre yargıç atanmasına olanak vermemektedir. İlkeyle suçun işlenmesinden sonra kurulacak mahkemede davanın görülmesi ve böylece “*kişiye*” ya da “*olaya*” özgü mahkeme kurulması yasaklanmaktadır.

Bu kapsamda, bir kuralın belirli bir suçun işlenmesinden sonra bu suçla ilişkin davayı görecek yargı yerini belirlemeyi amaçlamaması, yürürlüğünü müteakip kapsamına giren tüm davalara uygulanması hâlinde doğal yargıç ilkesine aykırılık söz konusu olmaz.

Somut olayda genel bir kanuni düzenlemeye dayanılarak ve yetkili kurul tarafından yapılan atama sonucunda ilgili hâkimlerin anılan görevleri yaptıkları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla gerçekliği ve niteliği kesin olarak tespit edilemeyen olgulardan, siyasi tartışmalarda ortaya konulan değerlendirme ve yorumlardan hareketle, başvurucaya yönelik somut ön yargılı bir işlem ve tutum gösterilmeksizin ilgili hâkimlerin siyasal veya kişisel nedenlerle bağımsız ve tarafsız davranmadıklarını kabul etmek mümkün değildir.

Bu nedenle başvurunun bu kısmının, açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Tutuklama kararı yönünden

Anayasa Mahkemesine göre suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda

gösterilen diğer hâllerde hâkim kararıyla tutuklanabilirler. Bu çerçevede bir kişinin tutuklanabilmesi öncelikli olarak suç işlediği hususunda kuvvetli belirti bulunmasına bağlıdır. Bu, tutuklama tedbiri için aranan olmazsa olmaz unsurdur. Bunun için suçlamanın kuvvetli sayılabilecek inandırıcı delillerle desteklenmesi gerekir. İnandırıcı delil sayılabilecek olgu ve bilgilerin niteliği, büyük ölçüde somut olayın kendine özgü şartlarına bağlıdır.

Bu kapsamda kişinin suçla itham edilebilmesi için yakalama veya tutuklama anında delillerin yeterli düzeyde toplanmış olması mutlaka gerekli değildir. Zira tutukluluğun amacı, kişinin tutuklanmasının temelini oluşturan şüphelerin doğruluğunu kanıtlayarak veya ortadan kaldırarak adli süreci daha sağlıklı bir şekilde yürütmektir. Buna göre suç isnadına esas teşkil edecek şüphelere dayanak oluşturan olgular ile ceza yargılamasının sonraki aşamalarında tartışılacak olan ve mahkûmiyete gerekçe oluşturacak olguların aynı düzeyde değerlendirilmemesi gerekir.

Somut olayda başvuru hakkındaki tutuklama kararlarının gerekçesi olarak video kayıtları, bir televizyon dizisinde geçen diyaloglar, gazete haberleri ve köşe yazıları, başvuru telefon görüşmeleri ve diğer şüphelilerin beyanları gösterilmiştir.

İlk tutuklamaya ilişkin yargısal denetimde kişinin bir suç işlemiş olabileceğine dair inandırıcı nedenlerin bulunup bulunmadığıyla ve özgürlükten yoksun bırakmanın bu bağlamda hukukiliğiyle sınırlı bir inceleme yapılmaktadır. Bu kapsamda bir suçun işlenmiş olabileceğine ilişkin ciddi belirtilerin varlığı ilk tutma bakımından yeterli olabilir. Somut olayda soruşturmanın bu aşamasındaki tutuklama kararının gerekçeleri incelendiğinde suç şüphesinin ve tutuklama nedenlerinin bulunmadığının kabul edilemeyeceği belirtilmiştir.

Bu nedenle başvurunun bu kısmının, açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Soruşturma dosyasına erişim yönünden

Anayasa Mahkemesine göre yakalanan bir kimseye yakalanmasının temel maddi ve hukuki sebepleri teknik olmayan ve anlayabileceği basit bir dilde açıklanmalı ve böylece kişi, uygun görürse yakalanmasının kanuna uygunluğuna itiraz etmek üzere mahkemeye başvurma imkânına sahip olabilmelidir. Tutuklama işlemiyle sonuçlanan durumlarda, savcı ve sorgu hâkiminin ifade alması sırasında kişiye temel deliller açıklanmış ve müdafii tarafından tutukluluğa yönelik yapılan itirazda bu delillere atıfta bulunulmuş olması hâlinde, kişinin tutukluluğa temel teşkil eden belgelerin içeriği hakkında yeterli bilgiye sahip olduğu kabul edilmelidir.

Somut olayda başvuruçunun, Cumhuriyet savcılığı ve sorgu sürecinde alınan savunmaları incelendiğinde hakkındaki suç isnadına ilişkin temel bilgilere sahip olarak müdafileriyle birlikte ayrıntılı şekilde savunma yaptığı, yine başvuruçunun tutukluluğuna yönelik yapılan itirazda usul ve esasa ilişkin ayrıntılı bir biçimde savunmada bulunduğu görülmektedir.

Suç işlendiği şüphesine bağlı olarak özgürlükten yoksun bırakılmanın ilk aşamasında yapılan yargısal denetimin kapsamı ile suçlamalara dayanak olan temel unsurların başvuruçuya ve müdafilerine bildirilmiş, başvuruçuya bunlara itiraz etme imkânı verilmiş olması dikkate alındığında başvuruçunun soruşturma dosyasına erişim imkânından yoksun bırakıldığı iddiasının kabulü mümkün değildir.

Bu nedenle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Diğer şikâyetler yönünden

Başvuruçunun, gözaltı sürecinde kötü muameleyle maruz bırakıldığı ve savcılıkta ifade verdiği sırada sözünün kesildiği iddiaları yönünden olağan başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuruda bulunulduğu; mesleki faaliyetleri nedeniyle hakkında soruşturma yapıldığı iddiasının ise tutuklama kararındaki gerekçelere göre açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varılarak başvurunun bu kısımları yönünden de kabul edilemezlik kararı verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

KİŞİ HÜRRİYETİ VE GÜVENLİĞİ İLE İLGİLİ KABUL EDİLEMEZLİĞE İLİŞKİN İZZETTİN ALPERGİN KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 37/15

23/10/2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 14/7/2015 tarihinde *İzzettin Alpergin*'in başvurusunda (B. No: 2013/385), tutukluluk süresi yönünden Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının ihlâl edilmediğine, diğer şikâyetler yönünden açıkça dayanaktan yoksunluk ve başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedenleriyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Olaylar

Kamu Emekçileri Sendikasına (KESK) bağlı Tüm-Bel-Sen Genel Sekreteri olan başvuru, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturma kapsamında yasa dışı PKK/KCK örgütü yapılanması çerçevesinde hareket ettiği iddia edilen Demokratik Emek Platformu (DEMEP) içerisinde faaliyette bulunduğu iddiasıyla 25/6/2012 tarihinde gözaltına alınmış, 28/6/2012 tarihinde "*silahlı terör örgütüne üye olma suçundan*" tutuklanmıştır.

Soruşturma sürecinde başvuru, tutuklanmasına ve tutukluluğun devamına ilişkin verilen kararlara itiraz ederek tahliye talebinde bulunmuş ancak bu talepleri reddedilerek tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 28/1/2013 tarihli iddianamesi ile başvuru hakkında kamu davası açılmış başvuru, bireysel başvuruda bulunduktan sonra 10/4/2013 tarihinde Ankara 13. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından serbest bırakılmıştır.

Başvurucunun İddiaları

Başvuru, sendikal faaliyetleri nedeniyle tutuklandığını ve tutuklamanın hukuki olmadığını, tutukluluğun devamına ilişkin kararların gerekçesiz olduğunu ve tutukluluğun makul süreyi aştığını, soruşturma kapsamında gizlilik kararı verilmesi nedeniyle etkili savunma yapamadığını,

yakalanması ve evinin aranması esnasında kendisine isnat edilen suçlar hakkında bilgilendirilmediğini ve avukatlarına ulaşmasının engellendiğini belirterek kişi özgürlüğü ve güvenliği ile adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Tutuklama kararı yönünden

Anayasa Mahkemesine göre suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hâllerde hâkim kararıyla tutuklanabilirler. Bu çerçevede bir kişinin tutuklanabilmesi öncelikli olarak suç işlediği hususunda kuvvetli belirti bulunmasına bağlıdır. Bu, tutuklama tedbiri için aranan olmazsa olmaz unsurdur. Bunun için suçlamanın kuvvetli sayılabilecek inandırıcı delillerle desteklenmesi gerekir. İnanırıcı delil sayılabilecek olgu ve bilgilerin niteliği, büyük ölçüde somut olayın kendine özgü şartlarına bağlıdır.

Bu kapsamda kişinin suçla itham edilebilmesi için yakalama veya tutuklama anında delillerin yeterli düzeyde toplanmış olması mutlaka gerekli değildir. Zira tutukluluğun amacı, kişinin tutuklanmasının temelini oluşturan şüphelerin doğruluğunu kanıtlayarak veya ortadan kaldırarak adli süreci daha sağlıklı bir şekilde yürütmektir. Buna göre suç isnadına esas teşkil edecek şüphelere dayanak oluşturan olgular ile ceza yargılamasının sonraki aşamalarında tartışılacak olan ve mahkûmiyete gerekçe oluşturacak olguların aynı düzeyde değerlendirilmemesi gerekir.

Somut olayda başvuru hakkındaki tutuklama kararlarının gerekçesi olarak isnat edilen suçlamaya ilişkin suçun vasfı ve mahiyeti, isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yazılı suç kapsamında kalması, suç için öngörülen ceza miktarına göre şüphelilerin delilleri karartma ve kaçma şüphelerinin bulunması gösterilmiştir. Ayrıca başvurucuya isnat edilen suçla ilgili olarak dosyada mevcut olup iddianamede belirtilen delillere dayanılarak başvurunun tutuklanmasına karar verildiği görülmüştür.

Kararda başvurunun, suçla ilgili inandırıcı nedenler bulunmadığı hâlde sadece sendikal faaliyetleri nedeniyle tutuklandığı iddiasının yerinde olmadığı, gösterilen deliller ve tutuklama kararlarında yer alan gerekçeler dikkate alındığında tutuklamanın kuvvetli şüphe olgusunu karşıladığı, böylece tutuklama nedenlerinin oluştuğu belirtilmiştir.

Bu nedenle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Soruşturma dosyasına erişim yönünden

Anayasa Mahkemesine göre yakalanan bir kimseye yakalanmasının temel maddi ve hukuki sebepleri teknik olmayan ve anlayabileceği basit bir dilde açıklanmalı ve böylece kişi, eğer uygun görürse yakalanmasının kanuna uygunluğuna itiraz etmek üzere mahkemeye başvurma imkânına sahip olabilmelidir. Tutuklama işlemiyle sonuçlanan durumlarda, savcı ve sorgu hâkiminin ifade alması sırasında kişiye temel deliller açıklanmış ve müdafii tarafından tutukluluğa yönelik yapılan itirazda bu delillere atıfta bulunulmuş olması hâlinde, kişinin tutukluluğa temel teşkil eden belgelerin içeriği hakkında yeterli bilgiye sahip olduğu kabul edilmelidir.

Somut olayda başvuru, sorgu sürecinde alınan savunmaları incelendiğinde Emniyet ve Cumhuriyet Savcılığında alınan ifade sırasında, yaptığı işlemlerin kendisine sorulduğu ve bu şekilde hakkındaki suç isnadına temel teşkil eden belge ve bilgilerden haberdar olarak müdafiiyle birlikte ayrıntılı şekilde savunma yaptığı görülmektedir. Yine başvuru, tutukluluğuna yapılan itirazda suça konu konuşmaların kaydedildiği toplantıya bilhassa atıfta bulunmaktadır. Dolayısıyla başvuru ve müdafinin tutukluluğa temel teşkil eden belgelere erişimlerinin sağlandığı anlaşılmaktadır.

Suç işlendiği şüphesine bağlı olarak özgürlükten yoksun bırakılmanın ilk aşamasında yapılan yargısal denetimin kapsamı ile suçlamalara dayanak olan temel unsurların başvurucuya ve müdafiiye bildirilmiş, başvurucuya bunlara itiraz etme imkânı verilmiş olması dikkate alındığında salt kısıtlılık kararı nedeniyle başvuru, soruşturma dosyasına erişim imkânından yoksun bırakıldığı iddiasının kabulü mümkün değildir.

Bu nedenle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Müdafii yardımı ve suçlamadan haberdar edilme yönünden

Anayasa Mahkemesine göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekmektedir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlâl edildiği iddialarının öncelikle

derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır.

Somut olayda başvuru hakkındaki yargılamanın henüz sonuçlanmadığı dolayısıyla adil yargılanma hakkı kapsamında ileri sürülen bu iddiaların yargılama sürecinde ve kanun yolunda incelenmesi imkânının bulunduğu anlaşılmaktadır. Başvurucunun yakalanması ve evinin aranması esnasında kendisine isnat edilen suçlar hakkında bilgilendirilmemesi ve avukatlarına ulaşmasının engellenmesi sebebiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası ile ilgili olarak yargısal başvuru yollarının tüketilmediği anlaşıldığından başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Tutukluluk süresi yönünden

Anayasa Mahkemesine göre tutukluluk süresinin makul olup olmadığı her davanın kendi özelliklerine göre değerlendirilmelidir. Tutukluluğun devamı, ancak kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına nazaran daha ağır bir kamu yararının mevcut olması durumunda haklı görülebilir. Mahkeme, tutuklama tedbirine kişilerin suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunmasının yanı sıra bu kişilerin kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla başvurulabileceğini, başlangıçtaki bu tutuklama nedenleri belli bir süreye kadar tutukluluğun devamı için yeterli görülebilirse de bu süre geçtikten sonra uzatmaya ilişkin kararlarda tutuklama nedenlerinin hâlâ devam ettiğinin gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerektiğini, bu gerekçeler “ilgili” ve “yeterli” görüldüğü takdirde yargılama sürecinin özenli yürütülüp yürütülmediğinin incelenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Bu değerlendirmeler ışığında somut olayda, başvurucuya isnat edilen suçun niteliğini, hakkında soruşturma yürütülen kişi sayısını, soruşturma konusunun kapsamını, tutukluluk sürecinin sadece soruşturma aşamasında ve davanın ilk duruşmasına kadar 9 ay 15 gün süreyle devam etmesini ve isnat edilen suçla ilgili şüphenin varlığını objektif olarak ortaya koyan delilleri dikkate alan Mahkeme, Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

YÜKSEK SEÇİM KURULU KARARLARI ALEYHİNE BİREYSEL BAŞVURU YAPILAMAYACAĞINA İLİŞKİN KABUL EDİLEMEZLİK KARARLARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 38/15

27/10/2015

27/10/2015 tarihinde Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm İkinci Komisyonu, Muhammet Emin KARAPAÇA'nın (Başvuru No: 2015/15762); İkinci Bölüm İkinci Komisyonu, Toplumsal Uzlaşma Reform ve Kalkınma Partisinin (Başvuru No: 2015/16438) bireysel başvurularında Anayasa'nın 79. maddesinde yer alan "*Yüksek Seçim Kurulu kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz.*" hükmünün bireysel başvuruyu da kapsamı nedeniyle başvuruların kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu Muhammet Emin KARAPAÇA, 7 Haziran 2015 Genel Seçimlerinde bağımsız milletvekili adayı olarak seçime katılmıştır. Seçimin yenilenmesi kararı neticesinde Yüksek Seçim Kurulu (YSK) 31/8/2015 tarihli ve 1573 sayılı kararında yeniden aday olacaklardan da mal sandığına emaneten yatırılan tutarın makbuzunu istemiştir. Başvurucu, YSK'nın anılan kararına karşı doğrudan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvurucu Toplumsal Uzlaşma Reform ve Kalkınma Partisi, YSK tarafından 26/8/2015 tarihli ve 1551 sayılı karar ile 1 Kasım 2015 tarihinde yapılacak seçime katılma yeterliliği olan partiler arasında ilan edilmiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 17/9/2015 tarihinde başvurucu Partinin, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 36. maddesinde belirtilen şartlara göre yeterli teşkilata sahip olmadığı gerekçesi ile genel seçimlere katılabilmemesinin mümkün olmadığını bildirmiştir. YSK 18/9/2015 tarihli ve 1702 sayılı nihai kararında, Başsavcılığın göndermiş olduğu sicillerin değerlendirilmesi sonucu başvurucu Partinin seçime katılabilmek için Kanun'un aradığı anlamda il ve ilçelerde yeterli teşkilatı bulunmadığı gerekçesi ile 1 Kasım 2015

tarihinde yapılacak genel seçimlere katılma yeterliliğinin olmadığına karar vermiştir. Başvurucu Parti, YSK kararına karşı doğrudan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

İddialar

Başvurucu Muhammet Emin KARAPAÇA, YSK'nın vermiş olduğu 31/8/2015 tarihli kararda, mal sandığına yatırılacak tutarın yeniden aday olacaklar için de geçerli olup olmadığı konusunda açıklık olmadığını ve bu nedenle adaylık başvurusu yapamadığını belirterek Anayasa'nın 10. ve 67. maddelerinde tanımlanan eşitlik ilkesiyle serbest seçim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Başvurucu Toplumsal Uzlaşma Reform ve Kalkınma Partisi, Başsavcılığın valilikler aracılığıyla düzenlemiş olduğu tutanakların gerçeği yansıtmadığını, Başsavcılığın YSK'ya yapmış olduğu başvurulara karşı herhangi bir savunma alınmaksızın işlem yapıldığını ve sonuç olarak YSK'nın vermiş olduğu kararın usul ve yasaya aykırı olduğunu belirterek Anayasa'nın 36. ve 67. maddelerinde tanımlanan adil yargılanma ve serbest seçilme haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Her iki başvuru da Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun Atila Sertel ve Oğuz OYAN başvurularında verdiği kararlarda olduğu gibi 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında belirtilen Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlerin bireysel başvurunun konusu olamayacağı ve Anayasa'nın 79. maddesinde yer alan YSK kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamayacağı yönündeki hükümler ışığında değerlendirilmiştir.

Mahkeme, bu kapsamda Anayasa'nın 79. maddesinde yer alan "*Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz.*" şeklindeki hükmün "*...Yüksek Seçim Kurulu kararlarının kesinliği ve bunlara uyulması tereddütlere yol açtığından bu maddeye Yüksek Seçim Kurulu kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamayacağı esası getirilmiştir.*" biçimindeki gerekçesiyle birlikte değerlendirildiğinde Anayasa koyucunun, YSK kararları aleyhine Anayasa Mahkemesi dâhil başka mercie başvurulmamasını amaçladığı sonucuna varmıştır.

Sonuç olarak başvuruların Anayasa'nın yargısal denetim dışında

bıraktığı bir işleme karşı yapıldığı kanaatine ulaşan Mahkeme, *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle başvuruların kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

YAŞAM HAKKINA İLİŞKİN İLKER BAŞER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 39/15

04/11/2015

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü, 9/9/2015 tarihinde İlker Başer ve diğerlerinin bireysel başvurusunda (B. No: 2013/1943), hamilelik döneminde hastalığın tespit edilmemesi nedeniyle yaşamı ve maddi ve manevi varlığı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiği iddiaları kapsamında açılan davaların makul kabul edilemeyecek şekilde uzun sürmesi nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Hamilelik sürecinde tetkikleri Ankara'da bulunan bir sağlık kuruluşunda yapılan Meliha Başer, 5/11/2002 tarihinde İlker Başer'i dünyaya getirmiştir. Doğum sonrasında hareketlerinden şüphelenilen bebeğin kontroller sonucunda korpus kallosum agenezisi olarak adlandırılan rahatsızlıkla doğduğu anlaşılmıştır.

Başvurucuların Sağlık Bakanlığı ve ilgili doktor aleyhine maddi ve manevi tazminat talebiyle Asliye Hukuk Mahkemesinde açtıkları davanın reddine karar verilmiştir. Bunun üzerine Sağlık Bakanlığı aleyhine açılan tam yargı davasında İdare Mahkemesi 4/2/2013 tarihinde, hastanede yürütülen tetkik ve tedavilerde gerekli dikkat ve özenin gösterilmediği, sağlık hizmetinin sunumunda kusurlu davranıldığı gerekçesiyle 360.000 TL maddi ve 25.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

İddialar

Başvurucular, gebelik döneminde korpus kallosum agenezisi rahatsızlığının ancak 20. haftaya kadar gelişebileceği olgusu ve söz konusu rahatsızlığın ulaştığı boyut dikkate alındığında, gerekli teşhisin yapılması hâlinde gebeliğin sonlandırılabilir olmasına rağmen doktorun kusuruna bağlı olarak bu tespitin yapılmaması nedeniyle çocuğun anılan rahatsızlıkla doğmasına neden olduğunu belirterek yaşam, maddi ve manevi varlığı koruma haklarının ihlal edildiğini; bu olay nedeniyle açtıkları maddi

ve manevi tazminat davasında verilen kararın çelişkili olması, Yargıtay kararlarının gerekçesiz olması, duruşma taleplerinin dikkate alınmaması ve açtıkları tazminat davasının yedi yıldan fazla sürmesi nedenleriyle de adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre devletin, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı kapsamında negatif bir yükümlülük olarak yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme, bunun yanı sıra pozitif bir yükümlülük olarak yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını, gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. Anılan yükümlülükler, her bir somut olay için ayrıca değerlendirilmesi gereken belli bazı koşullar altında bir olayda ölüm meydana gelmemiş olsa dahi devlet açısından geçerli olabilecektir. Bu çerçevede devletin, bir kişinin yaşamının doğrudan risk altına girmesine ve potansiyel olarak ölmesine yol açabilecek nitelikteki üçüncü kişilerin eylemlerine ya da öldürücü bir hastalığa maruz kalmasına engel olabilecek tedbirleri almadığı durumlarda, o kişi ölmemiş olsa dahi yaşamı koruma yükümlülüğü ve bununla bağlantılı olarak bu duruma yol açtığı ileri sürülen eylem ve ihmallerin etkili bir şekilde soruşturulması yükümlülüğü doğabilecektir.

Anayasa Mahkemesi, tıbbi ihmallerden kaynaklanan hak ihlali iddiaları açısından, idari makamlar ve mahkemeler tarafından başvuru lehine bir tedbir ya da kararın alınması suretiyle ihlalin tespit edilmesi ve verilen karar ile bu ihlalin uygun ve yeterli biçimde tazmin edilmesi hâlinde ilgilinin artık anayasal açıdan mağdur olduğunu ileri sürümeyeceğini ve bu iki koşul yerine getirildiği takdirde bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği dolayısıyla inceleme yapılmasına gerek kalmayacağını ilke olarak belirttikten sonra, başvuru konusu olayda, yaşamı, maddi ve manevi varlığı koruma yükümlülüğüne ilişkin şikâyetler açısından ihlali tespit eden ve belirli ölçüler çerçevesinde makul bir tazminata hükmeden idari dava yolu bulunmasına bağlı olarak başvuru sahiplerinin mağdur sıfatının ortadan kalktığına hükmetmiştir.

Başvuru sahiplerinin adil yargılanma hakkı kapsamında ileri sürdükleri yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmadığı şikâyetini ise Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü kapsamında değerlendiren Anayasa Mahkemesi, tıbbi ihmallerden kaynaklandığı ileri sürülen ihlal iddiaları açısından sağlık kurumlarında işlenen kusurlu

eylemlerin bilinmesinin ilgili kurumlara ve sağlık personeline potansiyel kusurlarını giderme ve benzer hataların meydana gelmesini önleme imkânı verdiğini, bu tür olaylara ilişkin soruşturma veya davaların hızlı bir şekilde incelenmesinin sağlık hizmetlerinden faydalanan tüm bireylerin güvenliği için büyük önem taşıdığını ifade etmiştir.

Somut olayda, başvuru hukuk ve idare mahkemelerindeki davalarının süratle ve etkili bir şekilde sonuçlanmasındaki menfaatleri ile davanın çok karmaşık ve başvurucuların gecikmede esaslı bir etkilerinin olmamasını dikkate alan Anayasa Mahkemesi, bir bütün olarak adli ve idari yargıda on yıla yakın süren yargılama süresinin çok uzun olduğu, Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği sürat ve yeterlilikte bir inceleme yapılmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Başvurucuların adil yargılanma hakkı kapsamında ileri sürdüğü diğer şikâyetler, Mahkemenin bu konulardaki yerleşik içtihatları esas alınarak açıkça dayanaktan yoksun bulunmuştur.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE YASAĞINA İLİŞKİN ŞENOL GÜRKAN BAŞVURUSU KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 40/15

04/112015

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü, 9/9/2015 tarihinde Şenol Gürkan'ın bireysel başvurusunda (B. No: 2013/2438), Anayasa'nın 17. maddesinde koruma altına alınan işkence ve kötü muamele yasağının maddi ve usul boyutlarıyla ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

6/6/2001 tarihinde gözaltına alınan başvuru, altı gün gözaltında kaldıktan sonra tutuklanmış, tutuklamaya itiraz dilekçesinde gözaltında tutulduğu sırada kötü muameleyle maruz kaldığını ileri sürmüştür. Başvuru tahliye olduktan sonra Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına yaptığı şikâyetinde iddialarını tekrarlamıştır.

Başvurucunun gözaltı süresinin bitiminde düzenlenen 12/6/2001 tarihli adli muayene raporunda üç dört gün öncesine ait olabilecek ekimotik sıyrıklar tespit edilmiş ve yaralanmanın olayın gerçekleşme tarihinden itibaren üç gün mutad iştigaline engel teşkil edeceği belirtilmiştir.

Başvurucunun iddiaları kapsamında başlatılan soruşturma sonucunda dokuz polis memuru hakkında kötü muamele suçundan cezalandırılmaları istemiyle dava açılmış; yapılan kovuşturma sonucunda dört polis memurunun "cürmü söyletmek için işkence yapma" suçunu işledikleri sabit görülerek her birinin 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmalarına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir.

İddialar

Başvuru, gözaltında kaldığı süre boyunca tecrit ve baskı koşullarında tutulduğunu, ifade vermesi için kendisine baskı yapıldığını, gözünün siyah bantla kapatıldığını, ifade sırasında küfürlere maruz kaldığını, kaba dayaktan geçirildiğini, elbiseleri çıkarılarak tacize uğradığını ve tecavüzle tehdit edildiğini, vücuduna tazyikli su tutularak işkenceye maruz kaldığını ileri sürerek işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

İşkence ve kötü muamele yasağının maddi boyutuna ilişkin incelemede Anayasa Mahkemesi; gözaltı süresinin başlangıcı ve bitiminde alınan adli muayene raporları doğrultusunda başvuruçunun, kamu görevlilerinin kontrolü altında bulunduğu zaman diliminde üç gün mutad işigaline engel teşkil edecek şekilde yaralandığının tespit edildiğini, başvuruçunun nasıl yaralandığına ilişkin makul bir açıklama getirilemediğini değerlendirerek yaralanmaya sebebiyet veren muamelenin amacı, süresi ve etkisi dikkate alındığında işkence olarak nitelendirilmesinin mümkün olduğu ve devletin negatif yükümlülüğüne aykırı davranıldığı sonucuna ulaşmıştır.

İşkence ve kötü muamele yasağına ilişkin kişilerin fiziksel ve ruhsal bütünlüklerini idari ve yasal mevzuat aracılığıyla koruma yükümlülüğü kapsamında yapılan incelemede işkence suçu sanıkları hakkında, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesinin bu tür eylemlerin önlenmesini sağlayabilecek caydırıcı bir etki doğurmaktan uzak olması nedeniyle devletin koruma yükümlülüğüne aykırı davrandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağının maddi boyutu bakımından ihlal edildiğine karar verilmiştir.

İşkence ve kötü muamele yasağının usul boyutuna ilişkin yapılan incelemede işkence ve kötü muamele iddiaları doğrultusunda kamu makamlarınca derhâl harekete geçilmediği, soruşturma ve kovuşturmanın hızlı ve etkili biçimde sonuçlandırılması için gerekli hassasiyetin gösterilmediği, sorumlular hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilerek sorumlulara fiilleriyle orantılı ceza verilmesi ve mağdur açısından uygun giderimin sağlanması konusunda gerekli özenin gösterilmediği, başvuruçunun kötü muamele iddialarının tamamı hakkında ve tüm sorumluların tespit edilmesini sağlayabilecek yeterlilikte bir araştırma yapılmadığı değerlendirilerek Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağının usul boyutu bakımından ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

YAŞAM HAKKINA İLİŞKİN FAHRİYE ERKEK VE DİĞERLERİ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 41/15

17/112015

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, 16/9/2015 tarihinde Fahriye Erkek ve diğerleri başvurusunda (B. No: 2013/4668), Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvuruculardan Fahriye Erkek'in oğlu, diğer başvuruçuların ise kardeşi olan 1979 doğumlu M.E., olay tarihinde başvuruçular ile birlikte aynı meskende ikamet etmektedir.

Başvuruçular ve M.E. 1990'lı yıllarda Diyarbakır ilindeki köylerinde ikamet etmekte iken o tarihlerde bölgede silahlı eylemler gerçekleştiren terör örgütü tarafından örgüte yardım etmeleri veya katılmaları hususunda baskı görüp tehdit edilmeleri üzerine İzmir iline göç etmişler ve burada yaşamaya başlamışlardır.

M.E., 10/10/2011 tarihinde sabah saatlerinde başvuruçular ile birlikte ikamet ettiği evden iş aramaya gideceğini söyleyerek ayrılmış, sonrasında ise kendisinden haber alınamamıştır. Başvuruçuların, olayı ilgili kolluğa ihbar etmeleri üzerine Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından olay hakkında soruşturma başlatılarak, M.E.nin aranmasına başlanmıştır. 18/12/2011 tarihinde M.E. ormanlık bir alanda ağaca asılı şekilde bulunmuştur.

İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı olaya ilişkin soruşturma sonunda, ölümün intihar sonucu gerçekleştiği gerekçesiyle kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir.

İddialar

Başvuruçular, soruşturma mercilerinin ölümün intihar sonucu gerçekleştiğine dair ön yargılı tutumları nedeniyle, olayın etkili biçimde soruşturulmadığını ileri sürmüşlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre doğal olmayan bir ölümün meydana gelmesi halinde, Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen hak kapsamında devletin, ölümün nedenlerini soruşturma ve sorumluları tespit ederek cezalandırma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğünün yerine getirilmemesi hâlinde, devletin yaşam hakkı kapsamındaki negatif ve pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilip getirilmediği tespit edilemez. Bu nedenle devletin yaşam hakkı kapsamındaki yükümlülüklerinin güvencesini, etkili soruşturma yükümlülüğü oluşturmaktadır.

Yaşam hakkı kapsamında yürütülen ceza soruşturmalarının amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların ölüm olayına ilişkin hesap vermelerini sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü olmayıp uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür.

Soruşturma yükümlülüğü, her soruşturmada mağdurların beyanlarıyla bağdaşan bir sonuca ulaşılması gerektiği anlamına gelmemekle birlikte, soruşturma kural olarak, olayın gerçekleştiği koşulların belirlenmesini ve iddiaların kanıtlanması hâlinde sorumluların tespit edilerek cezalandırılmasını sağlayacak nitelikte olmalıdır. Ölüm olayının nedenini veya sorumlu kişilerin tespiti imkânını zayıflatan bir eksiklik, etkili soruşturma yükümlülüğüne aykırılık oluşturabilir.

Başvuruya konu soruşturmada, başvuru sahiplerinin yakınlarının üçüncü bir kişi tarafından öldürülmüş olabileceğine ilişkin iddialara ve olayın kendine özgü koşullarına rağmen, bu durumun araştırılmasına yönelik bir adım atılmamıştır. Bu kapsamda söz konusu olaya ilişkin bilirkişi incelemeleri de dâhil olmak üzere tüm kanıtları toplamak için alınabilecek makul tedbirleri alma yoluna gidilmeyerek, olaya ilişkin ihtimal ve iddialara karşı en başından itibaren kayıtsız kalınmıştır.

Soruşturma kapsamındaki kayıtsızlığa, ölümün intihar sonucu gerçekleştiğine dair ön yargılı tutumun neden olduğu değerlendirilmiştir. Soruşturmada ölüm olayının sebebini ve varsa sorumlu kişilerin ortaya çıkarılması imkânını zayıflatan, bu yönüyle soruşturmanın derinliği üzerinde önemli etki gösterecek nitelikte birtakım eksiklikler bulunduğu anlaşılmıştır.

Sonuç olarak etkili bir soruşturma yürütülmemesi nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkının usul yönünün ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE YASAĞINA İLİŞKİN HÜSEYİN CARUŞ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 42/15

20/112015

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü, 6/10/2015 tarihinde Hüseyin Caruş'ın başvurusunda (B. No: 2013/7812), Anayasa'nın 17. maddesinde koruma altına alınan işkence ve kötü muamele yasağının, usul boyutuyla ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Diyarbakır'da ikamet eden ve 1992 doğumlu olan başvuru, 25/6/2011 tarihinde saat 18.30-19.00 sıralarında, akrabasının evine gitmek üzere yürümekte iken toplantı ve gösteri yürüyüşü yapan kalabalık bir grup ile karşılaşmış, akabinde meydana gelen patlamada, sol gözüne metal bir cisim isabet etmesi sonucu gözünde delinme meydana gelecek şekilde yaralanmıştır.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, olay hakkında başlatılan soruşturmada, olayın fail veya faillerinin bulunamadığı ve 23/10/2012 tarihinde buna yönelik olarak "Daimi Arama" kararı verildiği tespit edilmiştir.

Başvuru tarihi itibarıyla soruşturmada, kolluk tarafından belirli zaman aralıklarıyla faillerin aranmasına devam edildiğinin Cumhuriyet Başsavcılığına yazı ile bildirilmesi dışında başkaca bir işlemin yapılmadığı anlaşılmıştır.

İddialar

Başvuru, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından olay hakkında etkili bir şekilde soruşturma yapılmadığını, olayın faillerinin tespit edilemediğini ve soruşturmada "Daimi Arama" kararı verildiğini belirterek, Anayasa'nın 17. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 3. maddesinde güvence altına alınan "işkence ve kötü muamele yasağı"nın ihlal edildiğini ileri sürmüştür; ihlalin tespiti, soruşturmanın etkili bir şekilde yapılması ile maddi ve manevi tazminata karar verilmesi taleplerinde bulunmuştur.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen hak kapsamında devletin, pozitif bir yükümlülük olarak yetki alanında bulunan

tüm bireylerin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin, gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. Devlet, bireyin maddi ve manevi varlığını her türlü tehlikeden, tehditten ve şiddetten korumakla yükümlüdür.

Devletin, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamında sahip olduğu bu pozitif yükümlülüğün usule ilişkin boyutu da bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu soruşturmanın temel amacı, hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvence altına almak ve bu olaylarda sorumlulukları bulunanların hesap vermelerini sağlamaktır.

Devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında bazen tek başına soruşturma yapılmamış olması yahut yeterli soruşturma yapılmamış olması da kötü muamele teşkil edebilmektedir. Dolayısıyla şartlar ne olursa olsun, yetkililer resmî şikâyet yapılır yapılmaz harekete geçmelidirler. Şikâyet yapılmadığında bile kötü muamele olduğunu gösteren yeterli kesin belirtiler olduğunda soruşturma açılması sağlanmalıdır. Bu bağlamda soruşturmanın derhâl başlaması, bağımsız biçimde, kamu denetimine tabi olarak özenli ve süratli yürütülmesi ve bir bütün olarak etkili olması gerekir.

Kötü muameleye ilişkin şikâyetler hakkında yapılan soruşturma söz konusu olduğunda, yetkililerin hızlı davranması önemlidir. Bununla birlikte belirli bir durumda bir soruşturmanın ilerlemesini engelleyen sebepler ya da zorlukların olabileceği de kabul edilmelidir. Ancak kötü muameleye yönelik soruşturmalarda, hukuk devletine bağlılığın sağlanması, hukuka aykırı eylemlere hoşgörü gösterildiği veya bu eylemlerin teşvik edildiği görünümü verilmesinin engellenmesi, herhangi bir kanunsuzluğa izin verilmemesi ve kamunun güveninin sürdürülmesi için yetkililer tarafından soruşturmanın azami bir hız ve özenle yürütülmesi gerekir.

Bu kapsamda başvuruya konu soruşturmada, olayın gerçekleştiği bölgede ayrıntılı bir maddi delil araştırması yapılarak sorumluların tespiti bakımından elde edilmesi mümkün olan delillerin toplanabilmesi ile olay yerinde bulunması muhtemel olan maddi delillerin kaybolmaması yönünde makul olan tüm tedbirlerin alınmadığı, yapılan toplantı ve gösteriye ilişkin olarak soruşturmanın derinleştirilmediği, başvuruçunun gözüne isabet eden ve olay sonrası yapılan tıbbi muayenelerde gözünde bulunduğu belirtilen metalik cisme ilişkin inceleme yapılmadığı, dolayısıyla soruşturmada söz

konusu olayın sebebi ile sorumlu kişilerin ortaya çıkarılması imkânını zayıflatan ve etkililiğine önemli derecede tesir eden birtakım eksiklikler bulunduğu görülmüştür.

Ayrıca başvuruya konu soruşturmanın kendine özgü koşullarına göre makul olmayan bir süredir yürütüldüğü, son üç yıllık dönemde kolluk tarafından belirli aralıklarla failerin belirlenebilmesine çalışıldığı yönünde Cumhuriyet Savcılığına bilgi verilmesinden başka işlem yapılmadığı anlaşılmıştır.

Bu yönleriyle etkililiğine zarar verebilecek önemli bazı eksiklikler bulunmasına rağmen bunlar giderilmeye çalışılmadan ve hukuka aykırı eylemlere kayıtsız kalındığı görünümü verecek şekilde soruşturmanın yürütüldüğü sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle kötü muamele iddialarına ilişkin olarak sorumluların tespitini sağlayabilecek yeterlilikte, hızlı ve etkili bir soruşturma yürütülmediği sonucuna varılarak, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağının usul yönünden ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN RADYO V.Y. A.Ş. KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 43/15

03.12.2015

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü 14/10/2015 tarihinde Radyo V.Y. A.Ş. başvurusunda (B. No: 2013/1429), ifade özgürlüğü kapsamında Anayasa'nın 26. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

1995 yılında RTÜK'e yaptığı başvuru ile ulusal karasal yayın lisansı (R1) talebi kaydedilen ve aynı tarihte yayına başlayan başvurucu, 2000-2002 yılları arasında yayına ara verdiğini RTÜK'e bildirmiştir. RTÜK'ün 27/10/2008 tarihinde "*yayınlara ara verdiği hâlde bir üst kurul kararı olmadan izinsiz yayına geçen kuruluşların, yargı kararları saklı kalmak kaydıyla yayınlarının durdurulması hususunda uyarılması ve yayına devam edenler hakkında ise yasal işlem başlatılması*" yönünde aldığı karara istinaden, 11/11/2008 tarihli işlem ile başvurucunun yayınları durdurulmuştur.

Başvurucunun RTÜK işleminin iptali talebiyle açtığı dava, İdare Mahkemesince reddedilmiş; temyiz ve karar düzeltme aşamaları sonrasında anılan ret kararı kesinleşmiştir.

İddialar

Başvurucu, yayınlara ara verildiğine ilişkin dilekçenin temsil yetkisi olmayan bir kişi tarafından RTÜK'e verildiğini, ülkedeki bütün radyoların 1995 yılında yapılan başvuruya dayanarak yayın yaptıklarını, geçen süreçte hiçbir kuruluşa karasal ortamdaki radyo yayınları için lisans veya yayın izni verilmediğini, aynı şartlarda olan diğer bir radyo hakkında aynı mahkemece olumlu karar verildiğini, bu şekilde çelişkili kararlar verilmesinin hukuki güvenlik ilkesini zedelediğini; RTÜK'ün, yayınlara ara veren radyoların tekrar yayına başlayamayacaklarına ilişkin kararının kanuni dayanağının bulunmadığını, şirket sahibinin farklı dinî inançtan olması nedeniyle ayrımcı bir muameleye tabi tutulduğunu belirterek ifade özgürlüğü ile adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre ifade özgürlüğü, yalnızca düşünce ve kanaatlerin içeriğini değil; iletilme biçimlerini de koruma altına almaktadır. Bu bağlamda basılıp çoğaltılabilen kitle iletişim araçlarından farklı ve daha etkin bir konumda bulunan radyo ve televizyon yayınlarının, ifade özgürlüğünün ayrılmaz bir parçası olduğu konusunda hiçbir şüphe bulunmamaktadır. İfade özgürlüğü, temel hak ve özgürlüklerin sınırlama rejimi kapsamında sınırlanabilen bir hak olmakla birlikte “*radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanması*” ifade özgürlüğüne mahsus bir düzenleyici sınırlama biçimi olarak ortaya çıkmaktadır. Fakat bu sınırlamanın da “*yayımını engellemek kaydıyla*” yapılabileceği Anayasa’da açıkça vurgulanmış bulunmaktadır.

Somut olayda başvurusunun, 1994 yılında yürürlüğe giren 3984 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak ulusal karasal lisans almak için başvurusunun bulunduğu, 1995 yılında yayına başladığı ve 2000-2002 yılları arasında yayınına ara verdiği, geçen süreçte idare tarafından frekans tahsisine ilişkin ihalelerin yapılamaması nedeniyle fiilî durumun bu şekilde devam ettiği anlaşılmaktadır. Mevcut hâliyle başvurusunun “*izin almadan yayın yapan*” değil, “*yayımlarına ara veren*” statüsünde bulunduğu, benzer durumda olan başka yayın organları hakkında Danıştayın farklı kararlarının bulunmasının yanı sıra yukarıda belirtilen statülere göre farklı kararlar verildiği de görülmektedir.

Başvurusunun “*yayımlarına ara veren*” radyo yayıncısı statüsü dikkate alındığında düzenleyici ve denetleyici merci olan RTÜK ile Derece Mahkemelerinin kararlarında belirtilen gerekçelerin “*ilgili ve yeterli*” olmadığı ve bu nedenle başvuruya konu müdahalenin öngörülen kamusal amacı gerçekleştirmeye uygun olmadığı değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak başvuruya konu müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmadığı kanaatine varılarak başvurusunun, Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

İFADE VE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN MEDYA GÜNDEM DİJİTAL GÜNDEM YAYINCILIK TİCARET A. Ş. KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 44/15

08.12.2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 11/11/2015 tarihinde *Medya Gündem Dijital Gündem Yayıncılık Ticaret A.Ş.* bireysel başvurusunda (B. No: 2013/2623), Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde koruma altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

6.12.2012 tarihinde *borsagundem.com* alan adı ile yayın yapan internet sitesinde yayınlanan bir haberde hisseleri borsaya kote edilmiş olan bir şirket ile aracılık hizmetleri yürüten başka bir şirketin ilişkileri ele alınmıştır. Söz konusu şirket ve şirketin yönetim kurulu başkanının başvurusu üzerine 13.2.2012 tarihli kararlar haberin yayından kaldırılmasına karar verilmiştir.

İddialar

Başvurucu, alınan haberin yayından kaldırılması kararının Anayasa'nın 36. maddesinde korunan adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini, sadece müşteki Şirketin yaptığı açıklamalarda yer alan veri ve bilgilere dayalı olarak değerlendirme yapıldığını; içeriğin Şirketin geleceğini, dolayısıyla yatırımcıları yakından ilgilendirdiği için haber niteliği taşıdığını; habere erişimin engellenmesinin Anayasa'nın 28. maddesinde yer alan basın özgürlüğünün ihlali niteliğinde olduğunu ileri sürmüş, ihlale neden olan kararın kaldırılarak Mahkemesince yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, demokratik toplum düzeninin gerekleri açısından konunun değerlendirilmesi gerektiğini vurgulayarak, derece mahkemelerinin gerekçeli kararının ifade ve basın özgürlüklerine yönelik müdahaleyi haklı kılacak "konuyla ilgili ve yeterli gerekçeler" içermesi ve sınırlama amacı ile aracı arasında makul bir dengenin bulunması

bakımından, İlk Derece Mahkemesi kararının gerekçesinin yeterli olmadığı yönündeki şikâyetlerin kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir.

İnternet haberciliğinin, basının temel işlevi olan “gözetleyici” görevini yerine getirdiği sürece basın özgürlüğü kapsamında kabul edilebileceği değerlendirmesini yapan Anayasa Mahkemesi, başvuruya konu haberin bu işlevi yerine getirdiğini, bu nedenle başvurucunun yayımladığı habere erişimin engellenmesinin ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale oluşturduğunu vurgulamış, söz konusu yazıda Şirket hisselerinin fiyatlarındaki azalmaların şüpheli bulunduğu ifade edilmesinin keyfi kişisel saldırı oluşturacak kaba hakaret olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir.

İlk Derece Mahkemesi kararında, erişimin engellenmesi talebinde bulunan Şirket ve Yönetim Kurulu Başkan'ndan hangisinin kişilik haklarına müdahalede bulunulduğu ve hangi iddia veya yorum nedeniyle içeriğin yayından çıkarılması kararının verildiği hususlarına açıklık getirilmediğini değerlendiren Anayasa Mahkemesi, müdahaleyi haklı kılacak “konuyla ilgili ve yeterli gerekçe” bulunmadığı sonucuna varmıştır.

Öte yandan herhangi bir gerekçeye dayanmaksızın kamuoyunu yakından ilgilendiren görüşlerin yayılması olanağının ortadan kaldırılmasının “sansür” anlamına geldiğini belirten Anayasa Mahkemesi, başvuruya konu yazının toplumu yakından ilgilendiren ve kamu yararı bulunan ticari ifadeler içerdiğini vurgulamış ve yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninde gerekli bir müdahale olmadığı kanaatine varmıştır.

Sonuç olarak Anayasa'nın 26. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile Anayasa'nın 28. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan basın özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

ADİL YARGILANMA HAKKININ İHLALİNE İLİŞKİN ALİGÜL ALKAYA VE DİĞERLERİ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 45/15

09.12.2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu 27/10/2015 tarihinde başvurucular *Aligül Alkaya ve diğerleri* bireysel başvurusunda (B. No: 2013/1138), Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu Aligül Alkaya, yakalanmasından sonra müdafii olmaksızın kollukta verdiği 12/4/2003 tarihli ifadesinde isnat edilen suçları nasıl ve kimlerle işlediğini ayrıntıları ile açıklamış; Cumhuriyet savcısının huzurunda susma hakkını kullanmış, avukatı olmaksızın çıkarılmış olduğu Sorgu Hâkimliğinde ise suçlamaları kabul etmediğini, Emniyette kendisine bir şey sorulmadığını, beyanların kolluk tarafından yazıldığını, kendisinin de imzalamak zorunda bırakıldığını ve avukat tutmak istediğini bildirmiştir.

Başvurucunun, yakalama sırasında darp edildiğini ve gözaltı sırasında psikolojik baskıya maruz kalıp kendisine kötü muamelede bulunduğunu iddia etmesi üzerine Fatih Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma başlatılmış; beş polis memuru hakkında 20/2/2004 tarihinde Fatih 1. Asliye Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır. Mahkemenin 26/7/2007 tarihinde beraat kararı vermesi üzerine başvurucu tarafından temyiz talebinde bulunulmuş, Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 18/3/2010 tarihli ilamıyla zamanaşımının gerçekleştiği belirtilerek kamu davasının düşürülmesine karar verilmiştir.

Başvurucular Hatice Duman, Ahmet Doğan ve Hasan Özcan isnat edilen suçlamaları kabul etmemiştir.

Başvurucular hakkında İstanbul 4 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinde yargılama devam ederken Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kaldırılması nedeniyle yargılama, İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesince (CMK 250. madde ile görevli) yürütülmüştür.

Yargılama sonunda başvuru Aligül Alkaya'nın, MLKP terör örgütü adına Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın tamamını veya bir kısmını bozma veya kaldırmaya cebren teşebbüs etme suçunun sübuta erdiği kabul edilerek 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 146/1 ve 59/1. maddeleri uyarınca müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

Başvuru Hatice Duman'ın, anılan yasa dışı örgütün mensubu olarak anayasal düzeni zorla ortadan kaldırmaya teşebbüs etmek suçundan 765 sayılı Kanun'un 146/1 ve 59/1. maddeleri uyarınca müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

Başvuru Ahmet Doğan'ın, iki ayrı soruşturma kapsamında aranmakta iken 12/3/2004 tarihinde İzmir ili Konak Çınarlı Polis Karakolu yakınında meydana gelen bir patlamadan sonra olay mahallinden uzaklaşmaya çalıştığı sırada yapılan takip neticesinde kolluk görevlilerince üzerinde sahte kimlikle yakalandığı belirtilmiş; anılan yasa dışı örgütün mensubu olarak anayasal düzeni zorla ortadan kaldırmaya teşebbüs etmek suçundan 765 sayılı Kanun'un 146/1 ve 59/1. maddeleri uyarınca müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

Başvuru Hasan Özcan'ın, 16/11/2005 tarihinde sahte kimlikle yakalandığı, dosya kapsamında işlenen eylemlerle doğrudan bağlantısı ve iştiraki tespit edilemediği anlaşıldığından yasadışı örgütün emir ve kumandaya haiz üyesi olduğu sabit görülmeyle 765 sayılı TCK'nın 168/1 maddesi uyarınca 18 yıl 9 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

İddialar

Başvuru Aligül Alkaya, gözaltında tutulduğu sırada maddi ve manevi baskı ve işkenceye uğradığını, iradesini zayıflatıcı ilaçlar verildiğini, ölümle tehdit edildiğini, ailesine ve gözaltına alınan eşi Hatice Duman'a zarar verileceği yönünde tehditlerde bulunulduğunu; Emniyet, Cumhuriyet Savcılığı ve sorgu ifadelerinde talep etmiş olmasına rağmen bir avukatın hukuki yardımından yararlandırılmadığını, gözaltında iken kendisine yapılan kötü muamele sonucunda suçlamaları kabul etmek zorunda bırakıldığını, hukuka aykırı yöntemler kullanılarak elde edilen polis ifadesinin hükme dayanak yapıldığını iddia etmiştir.

Başvuru Aligül Alkaya ve diğer başvurular, davanın esasını etkileyecek tanıkların duruşmada dinlenilmesi taleplerinin hiçbir gerekçe sunulmadan reddedildiğini, yüzleştirme yapılmadığını, iddianamede ve Mahkeme kararında beyanları delil olarak yer alan bazı tanıkların duruşmada

dinlenmediklerini, Mahkeme heyetinin tarafsız olmadığını, hâkimin reddi talebinin reddine yapılan itiraz sonuçlanmadan hüküm kurulduğunu, ayrıca yargılamayı yapan Mahkemenin kuruluş ve işleyişinin de Anayasa'ya aykırı olduğunu, aynı tür uyuşmazlıkları çözen mahkemelerin aynı kurallara tabi olması gerekirken ağır cezalı fiiller arasında ağır ceza/özel ağır ceza ayrımı yapılmış olmasının yargılamanın birliği ilkesini ihlal ettiğini, Mahkemenin ara kararları ve son mahkûmiyet kararı ile Yargıtayın onama kararının hukuki gerekçeden yoksun olduğunu ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını ileri sürerek adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre başvuru Aligül Alkaya'ya gözetim altında iken avukata erişim imkânının sağlanmaması, başvuru Anayasa'nın 36. maddesi bağlamında güvence altına alınan soruşturma aşamasında bir avukat yardımından yararlandırılma hakkını ihlal etmiştir.

Öte yandan başvuru Aligül Alkaya'nın müdafii olmaksızın alınan ifadelerinin mahkûmiyete esas alınması, tanık dinleme taleplerinin değerlendirilmemesi, bazı tanıkların dinlenmesi taleplerinin reddedilmesinde yeterli ve makul gerekçeler ortaya konulmaması da bir bütün olarak hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlali sonucunu doğurmuştur.

Diğer başvuruların mahkûmiyetlerinde ise esas olarak başvuru Aligül Alkaya'nın kolluk aşamasında müdafii olmaksızın alınan ifadelerine dayanıldığını tespit eden Anayasa Mahkemesi, başvuru Aligül Alkaya'nın kolluk aşamasında müdafii olmaksızın ifadesinin alınması nedeniyle başvuru Anayasa'nın 36. maddesi bağlamında güvence altına alınan soruşturma aşamasında bir avukat yardımından yararlandırılma hakkının ihlal edildiğine karar verildiğini, bu durumda başvuru Aligül Alkaya'nın kolluk aşamasında müdafii olmaksızın alınan ifadelerinin, diğer başvurulara isnat edilen suçlamaların değerlendirilmesinde tek başına kullanılmayacağını ve bu ifadelerden yola çıkılarak diğer başvurular hakkında mahkûmiyet kararı verilemeyeceğini belirterek diğer başvuruların da hakkaniyete uygun yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Başvuru Aligül Alkaya dışında diğer başvurular da tanık dinlenmesini talep ettikleri hâlde bu konuda değerlendirme yapılmamasının, başvuruların bir kısmının mahkûmiyetine esas olarak farklı mahkemelerce dinlenen tanıkların beyanlarının dikkate alınmasına rağmen bu tanıkların duruşmada dinlenmemesinin, bazı tanıkların dinlenmesi taleplerinin

reddedilmesinde yeterli ve makul gerekçeler gösterilmemesinin ve bu şekilde tanık sorgulama/dinletme hakkının gereklerinin yerine getirilmemesinin de bir bütün olarak hakkaniyete uygun yargılanma hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu tespitler doğrultusunda haklarındaki yargılamanın bir bütün olarak adil olmaması nedeniyle başvuruçuların Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN ERGUN POYRAZ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 46/15

10.12.2015

Anayasa Mahkemesi 27/10/2015 tarihinde *Ergun Poyraz* (B. No: 2013/8503) bireysel başvurusunda, Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu, Musa'nın Gülü isimli kitabındaki bazı değerlendirmeleri nedeniyle davacıya 15.000 TL tazminat ödemeye mahkûm edilmiştir.

İddialar

Başvurucu, özetle davaya konu kitapta yer alan ifadelerin görünür gerçekliğe uygun olduğunu ve ifade ettiği düşüncelerinden dolayı cezalandırıldığını belirterek başka haklarıyla birlikte ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi konuyu, başvuru aleyhine tazminata hükmedilmesinin ifade özgürlüğüne yönelik gerekli, meşru ve ölçülü bir müdahale olup olmadığı bakımından değerlendirmiştir. Her türlü ifade aracının anayasal koruma altında olduğunu, ayrıca Anayasa'da ifade özgürlüğüne içerik bakımından bir sınırlama getirilmediğini belirten Anayasa Mahkemesi; açıklanan ve yayılan bir düşüncenin, içeriğinden hareketle "değerli-değersiz" veya "yararlı-yararsız" biçiminde ayrıştırılmasının bu özgürlüğün keyfi biçimde sınırlandırılması sonucunu doğurabileceğini ifade etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, zorlayıcı nedenler olmadıkça siyasi ifadeye kısıtlama getirilmemesi gerektiğini kaydetmiş; sağlıklı bir demokraside, siyasal iktidarın yalnızca yasama organı veya yargı organları tarafından denetlenmesinin değil, aynı zamanda siyasal alanda yer alan diğer aktörlerce de denetlenmesinin gerekliliğini vurgulamıştır. Siyasetçilerin diğer kişilerden

farklı olarak her sözünü ve eylemini denetime bilerek açtığına, bu nedenle de eleştirilere daha geniş hoşgörü göstermek zorunda olduğuna dikkat çeken Anayasa Mahkemesi, siyasetçilerin daha hoşgörülü olmak zorunda kalmalarının Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen "şöhret ve haklarının" korunmayacağı anlamına da gelmeyeceğini vurgulamıştır.

Anayasa Mahkemesi, davada kitapta yer alan iddiaların bir bütün olarak davacının şeref ve itibarına saldırı oluşturduğu yönünde karar verilmesinin, ancak kitapta kullanılan kelimelere ve kapakta yer alan resme başvurusunun verdiği anlamın ötesinde anlamlar yüklenmesi ile mümkün olabileceğini belirtmiş; başvurusunun, dava konusu kitapta ülkenin en önemli siyasi aktörlerinden biri olan ve kitabın yayımlandığı tarihte dışişleri bakanı ve cumhurbaşkanı adayı olan davacı Abdullah Gül'ün hayatının bazı kesitleri ile ilişkilerini ve sözlerini analiz etmesinin genel olarak kamu yararını ilgilendiren bir mesele olduğunu değerlendirmiştir.

Siyasilere yönelik bilgilendirme ve eleştirilerin cezalandırılmasının "caydırıcı etki" doğurarak toplumdaki farklı seslerin susturulmasına yol açabileceğini ve cezalandırılma korkusunun, çoğulcu toplumun sürdürülebilmesine engel olabileceğini belirten Anayasa Mahkemesi, somut olayda başvurusunun tazminat ödemesine karar verilmesinin, demokratik toplum bakımından varlığı zorunlu olan eleştiri ortamına zarar verebileceğini ifade etmiştir.

Sonuç olarak başvurusunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin, demokratik bir toplumda "başkalarının şöhret ve haklarının" korunması için gerekli olma koşulunu sağlamadığından Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

İNSAN HAYSIYETİYLE BAĞDAŞMAYAN MUAMELE YASAĞI VE ÖZGÜRLÜK VE GÜVENLİK HAKKINA İLİŞKİN K. A. KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 47/15

17.12.2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 11/11/2015 tarihinde K.A. bireysel başvurusunda (B. No: 2014/13044), sınır dışı edilmek amacıyla Kumkapı Geri Gönderme Merkezinde idari gözetim altına alınan başvurusunun, tutulma koşullarının uygun olmaması nedeniyle Anayasa'nın 17. ve 40. maddelerinde koruma altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı ve etkili başvuru hakkının; idari gözetim altına alma işleminin hukuki olmaması, hakkında verilen kararların usule uygun olarak bildirilmemesi ve kararlara karşı etkili bir yola başvuru imkanının bulunmaması nedenleriyle de özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Ülkesindeki iç savaş nedeniyle 15/12/2013 tarihinde Türkiye'ye giriş yapan Suriye uyruklu başvuru, İstanbul'da bulunduğu sırada, hakkında yürütülen bir ceza soruşturması kapsamında Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığının talimatıyla 25/4/2014 tarihinde yakalanmış, ifadesi alınmış, sonrasında Cumhuriyet savcısının salıverilmesi talimatına rağmen, İstanbul Emniyet Müdürlüğünün ilgili birimi tarafından Kumkapı Geri Gönderme Merkezine (Kumkapı GGM/Merkez) teslim edilmiştir. Başvuru hakkında, İstanbul Emniyet Müdürlüğünün 28/4/2014 tarihli işlemiyle "kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturduğu" gerekçesiyle sınır dışı etme ve 6 ay süreyle idari gözetim altında tutma kararı verilmiştir.

Başvurusunun Kumkapı GGM'de tutulu bulunduğu dönemde, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığı, başvuru hakkında 13/6/2014 tarihinde kovuşturmayaya yer olmadığı kararı vermiştir. Başvuru, 25/6/2014 tarihinde İstanbul Valiliğine uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş ve Kumkapı GGM'den tahliyesini talep etmiştir. 22/10/2014 tarihinde yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği'nin geçici birinci maddesi ile Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşları geçici koruma altına alınmıştır.

Başvurucu, hakkında verilen idari gözetim kararının hukuka aykırı olduğu, usulüne uygun olarak yürütülmediği ve hukuki durumundaki değişikliklerin bu tedbirin sürdürülmesine engel olduğu gerekçeleriyle Sulh Ceza Hâkimliklerine farklı tarihlerde dört kez itiraz başvurusunda bulunmuştur. Başvurucunun itirazları, sulh ceza hâkimlerince, sınır dışı etme işlemine dayalı olarak alınan idari gözetim kararında herhangi bir “*usulsüzlük olmadığı*” gerekçesiyle kesin olarak reddedilmiştir. Başvurucu aynı dönemde, İstanbul Emniyet Müdürlüğü ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne benzer gerekçelerle Kumkapı GGM'den tahliye edilmesi ve sınır dışı edilmemesine yönelik başvurularda bulunmuştur.

Aynı olaya ilişkin Anayasa Mahkemesine toplam üç başvurusu bulunan başvurucunun ilk başvurusu, idari gözetim kararına yaptığı ilk itirazın Sulh Ceza Hâkimince 24/6/2014 tarihli kararla reddi üzerine gerçekleşmiştir.

Başvurucunun sınır dışı etme işlemine karşı açtığı iptal davası, İstanbul 1. İdare Mahkemesinin 18/9/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Başvurucu anılan kararın kendisine tebliği üzerine Anayasa Mahkemesine tedbir talepli olarak ikinci kez bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucunun sınır dışı edilme işlemine yönelik tedbir kararı verilmesi istemi, Anayasa Mahkemesinin 10/12/2014 tarihli kararı ile kabul edilmiş ve yeniden bir karar verilinceye kadar sınır dışı etme işleminin uygulanmamasına hükmedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi tarafından verilen tedbir kararından sonra idari gözetim altında bulundurulmasına ilişkin karara karşı başvurucunun beşinci kez yaptığı itiraz, Sulh Ceza Hâkimliğinin 31/12/2014 tarihli kararı ile kabul edilmiş ve başvurucunun gözetim altında tutulmasına 6/1/2015 tarihinde son verilmiştir. Başvurucu 26/4/2014 ile 6/1/2015 tarihleri arasında yaklaşık sekiz ay on gün idari gözetim altında tutulmuştur.

Başvurucu tahliye kararı sonrasında Anayasa Mahkemesine üçüncü kez bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucunun Anayasa Mahkemesine yaptığı üç başvuru, usul ekonomisi gözetilerek 2014/13044 numaralı bireysel başvuruda birleştirilmiştir.

İddialar

Başvurucu, terör örgütü üyesi olduğu yönündeki bilgiye dayalı olarak sınır dışı edilmek üzere idari gözetim altına alındığını, bu işleme karşı açtığı idari davanın reddedilmesi nedeniyle sınır dışı edilebilecek kişi durumuna geldiğini, yargılamada idarenin savunması üzerinden hüküm kurulduğunu, ceza soruşturması neticesinde hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiği hâlde Derece Mahkemesince bu durumun dikkate alınmadığını,

uluslararası koruma başvurusunda bulunmasına ve geçici koruma statüsüne alınmasına rağmen hukuksuz şekilde idari gözetim altında tutulmaya devam edildiğini, sınır dışı edilmesi hâlinde öldürülme, işkence ve kötü muameleye tabi tutulma riski bulunduğunu, geri gönderme merkezinde maddi ve manevi bütünlüğünü ihlal edecek biçimde, insan onuruna yakışmayan koşullar altında tutulduğunu belirterek, yaşam hakkının, işkence ve eziyet yasağının, hak arama hürriyetinin ve özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Başvurucunun sınır dışı edilmesi durumunda öldürülme, işkence ve kötü muameleye tabi tutulma riskinin bulunması nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak yapılan incelemede; geçici koruma statüsünde bulunan başvuru hakkında uygulanmış veya güncel olarak uygulanma durumu bulunan bir sınır dışı etme kararından söz edilemeyeceği, kendisinin sınır dışı edilmesinin mümkün olmadığı, dolayısıyla bu hakların ihlal edildiği iddiaları açısından mağdur sıfatının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kumkapı GGM'nin başvurusunun kaldığı dönemdeki koşullarını; başvurusunun iddiaları, Türkiye İnsan Hakları Kurumu ve TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun bu konuda yayınladığı raporları, ilgili Bakanlıkların görüşlerini, konuya ilişkin uluslararası sözleşmeleri ve standartları ve AİHM içtihatlarını dikkate alarak inceleyen Anayasa Mahkemesi, kişi başına üç metre karenin altında bir yaşam alanına karşılık gelebilecek şekilde Merkezin aşırı kalabalık olmasının, başlı başına başvurusunun Merkezde kaldığı dönemde maruz kaldığı koşulların Anayasa'nın 17. maddesinde yasaklanan "*insan haysiyetiyle bağdaşmayan*" muamele düzeyinin aşılmasına yol açabilecek nitelikte olduğunu değerlendirmiştir. Merkez içinde kalma mekânları dışında rahatlamaya imkân sağlayacak ortak kullanım alanlarının yetersiz ve daha da önemlisi başvurucuya sağlanan açık havadan yararlanma imkânının çok sınırlı olmasının, başvurusunun Merkezde sahip olduğu koşulları kendisi açısından daha da zorlaştırdığını ve başvurusunun bu şartlarda sekiz ayın üzerinde bir süre idari gözetim altında tutulmasının, Anayasa'nın 17. maddesinin ihlaline yol açtığı sonucuna varılmıştır.

Mahkeme, aynı zamanda, somut olayın özel koşullarında, tutulma koşullarından kaynaklanan ihlal iddiaları açısından Anayasa'nın 40. maddesinin öngördüğü etkili bir başvuru yolunun bulunmadığına hükmetmiştir.

Özgürlük ve güvenlik hakkı kapsamında idari gözetim altında tutulmanın hukuki olmadığı iddiasını da inceleyen Anayasa Mahkemesi, bu konuda 6458 sayılı Kanun'la oluşturulan yasal çerçeve ile somut olayda alınan ilk idari gözetim kararında esaslı bir eksiklik olmadığını ifade etmiştir. Ancak sınır dışı etme işleminin yürütülebilmesi açısından belirleyici ve başvurucunun daha önceki bir tarihte salıverilmesini gerektirebilecek nitelikteki değişikliklerin (uluslararası koruma başvurusunda bulunması ve geçici koruma kapsamına alınması) tedbirin devamına karar verilmesi açısından yeterli olup olmadığının, anılan Kanun uyarınca idare ve sulh ceza hâkimlikleri tarafından değerlendirilmediği dikkate alınarak, sınır dışı etme sürecinde uygulanan idari gözetim işleminin, "gerekli özen" içinde yürütülmediği, özgürlükten mahrumiyetle ilgili keyfiliklere karşı koruma sağlamadığı ve dolayısıyla "hukuki" olmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

Başvuruyla ilgili son olarak başvurucunun idari gözetim altına alınmasına ve bu tedbirin devam ettirilmesine ilişkin kararların zamanında bildirilmediği ve başvuru yollarının, serbest bırakılma sonucunu doğurabilecek gelişmelere ilişkin etkili bir şekilde inceleme imkânı sağlamadığı tespitlerine dayanılarak, Anayasa'nın 19. maddesinin dördüncü ve sekizinci fıkralarında güvence altına alınan hakların da ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

KÖTÜ MUAMELE YASAĞINA İLİŞKİN ARIF HALDUN SOYGÜR KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 48/15

18.12.2015

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, 15/10/2015 tarihinde *Arif Haldun SOYGÜR* bireysel başvurusunda (B. No: 2013/2659), Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

27/12/2009 tarihinde aracıyla ters yöne giren başvuru ile kendisini durduran iki polis memuru arasında tartışma yaşanmıştır. Tartışmanın devamında başvuru yere yatırılarak kelepçelendikten sonra polis aracında bir süre bekletilmiştir. Olay yerine gelen polis amiri tarafından başvuru kelepçeleri çıkarttırılmış, hakkında adli işlem yapılmak üzere polis merkezine götürülmüştür.

Başvurucunun adli muayene raporunda; sağ el bilekte 2 cm çapında abrazyon, sol dizde 3 cm çapında sıyrık, sol el bilekte çepeçevre kelepçe izine uyar ekimoz, sırtta ve başta ağrı şikâyeti olduğu, başvuru yaralarının basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte olduğu belirlenmiştir. Polis memurları hakkında işkence yapma suçundan, başvuru hakkında ise hakaret suçundan cezalandırılmaları istemiyle dava açılmıştır. Polis memurlarının beraatine, başvuru ile görevli memura hakaret suçundan 5 ay 25 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına hükmedilmiştir. Polis memurlarına verilen beraat hükmü yönünden temyiz edilen karar, Yargıtay tarafından onanmıştır.

İddialar

Başvuru trafik kuralı ihlali nedeniyle durdurulduğu sırada emniyet görevlileri tarafından şiddete maruz kaldığını, elleri kelepçelenerek gözaltına alındığını, gördüğü şiddet sonucunda oluşan yaralanmaların sağlık raporuyla tespit edilmesine karşın açılan kamu davasında emniyet görevlileri hakkında beraat kararı verildiğini, kendisine ise kamu görevlisine hakaret etme suçundan ceza verildiğini, söz konusu karara dayanarak polis memurlarının kendisine tazminat davası açtıklarını belirterek işkence ve kötü muamele yasağı ile kişi hürriyeti ve güvenliği haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, kendi davranışı nedeniyle fiziksel ve maddi güç kullanımını zorunlu kılan bir tutumu olmaksızın anılan müdahaleye maruz kalan başvurucunun sağlık raporunda tespit edilen yaralanmaları ve olayı bir bütün şekilde nazara alarak vücut bütünlüğüne saygı konusunda gerekli özen ve dikkatin gösterilmediğini, müdahalenin küçük düşürücü veya aşağılayıcı bir etki doğurabilecek nitelikte olduğunu değerlendirerek Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının, maddi boyutunun ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

Soruşturma ve kovuşturma aşamasının bir bütün olarak incelenmesi sonucunda tüm süreçte dinlenen iki tanığın da sanık polis memurlarının mesai arkadaşları oldukları ve olayı görmediklerini ifade ettikleri dikkate alındığında, maddi olayın nasıl gerçekleştiğini aydınatabilecek nitelikte bir delile ulaşıp ulaşılamayacağını araştırılmadığını, yalnızca taraf beyanlarının hükme esas alındığını, hangi beyana neden itibar edildiği ya da edilmediğinin açıklanmadığını; başvurucunun yere yatırıldığı sırada polis memurları tarafından vücuduna tekme atıldığının ileri sürülmesine karşın bu iddiaların araştırılmayarak polis memurlarının eyleminin yere yatırarak kelepçe takma ile sınırlı olduğunun kabul edildiğini belirten Anayasa Mahkemesi, derece mahkemesinin onanan kararında karşılıklı hakaret nedeniyle başvurucunun cezasından indirimle gidilmesine rağmen polis memurları hakkında kurulan hükümde polis memurlarının hakaret niteliği taşıyan eylemlerine yönelik bir değerlendirme yapılmadığına dikkat çekmiştir.

Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edebilmek için gerekli olan tüm bu unsurların; soruşturma makamlarının resen harekete geçerek olayı aydınatabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplamaları, soruşturmanın tarafsız, bağımsız, hızlı ve derinlikli yürütülmesi, yetkililerin olay ve olguları ciddiyetle öğrenmeye çalışması gibi gerekliliklerin yerine getirildiği konusunu şüpheye düşürdüğünü bildiren Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında koruma altına alınan ve kötü muamele yasağı kapsamında öngörülen, devletin etkili soruşturma yapma usul yükümlülüğünün ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

Başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliğinin ihlal edildiği yönündeki şikâyetleri ise *zaman bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

TIBBİ TEDAVİDEN ÖNCE BİLGİLENDİRİLME HAKKININ İHLALİNE İLİŞKİN AHMET ACARTÜRK KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 49/15

18.12.2015

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, 15/10/2015 tarihinde *Ahmet Acartürk*'ün başvurusunda (B. No: 2013/2084), Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında yer alan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ve 36. maddesinde yer alan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu, tüp bebek tedavisi kapsamında spermlerinin alınmasına yönelik bir ameliyat geçirmiş, bu ameliyattan sonra hekim hatasına bağlı olarak bazı rahatsızlıklarının meydana geldiğinden ve söz konusu ameliyatın riskleri hakkında kendisine bilgi verilmediğinden bahisle 23/8/2006 tarihinde maddi ve manevi tazminat davası açmıştır.

Beyoğlu 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 27/4/2010 tarihli kararıyla, bilirkişi raporuna göre ameliyatın tıp kurallarına uygun olarak yapıldığının anlaşıldığı gerekçesiyle dava reddedilmiştir. Anılan karar Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 14/11/2011 tarihli kararıyla onanmıştır.

İddialar

Başvurucu, tüp bebek tedavisi için kendisinden sperm alındığını, operasyon sonrasında, testesteron hormonu salgılayamama, kemik erimesi, işgücü kaybı gibi rahatsızlıklarının oluştuğunu, ameliyatı yapan hekimin hatalı operasyonu nedeniyle bunların meydana geldiğini, ameliyat öncesi operasyon hakkında yeterince aydınlatılmadığını, yeterince bilgilendirilseydi tüp bebek uygulamasından vazgeçebileceğini, vücut bütünlüğünün müdahale sonrası bozulduğunu, sağlıklı yaşama hakkının ortadan kaldırıldığını belirterek, Anayasa'nın 17. maddesinde yer alan maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ve davanın makul sürede bitirilmediğini belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Tıbbi tedaviden önce bilgilendirilmediği iddiası yönünden

Anayasa Mahkemesine göre, bireylerin kendilerine sağlanan tıbbi tedavinin seçimine katılmaları ve bu konuda rızalarının alınması ile maruz kalabilecekleri sağlık risklerini değerlendirebilmeleri için gerekli bilgiyi edinebilmeleri, Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında korunan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamına girer. Tıbbi müdahaleden önce kişinin gerektiği şekilde rızasının alınmaması kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkına bir müdahale oluşturabilir. İstisnai haller dışında, tıbbi müdahale ilgili kişinin ancak bilgilendirilip rızası alındıktan sonra yapılabilir. Hastaların durumun farkında olarak karar verebilmelerini sağlamak için, kendilerine uygulanması düşünülen tedavi ve bununla bağlantılı riskler hakkında bilgilendirilmiş olmaları gerekir. Bunun yanı sıra, yapılan bilgilendirme ile tıbbi müdahale arasında, hastanın sağlıklı bir kanaate varmasını sağlayacak uygun bir süre bulunmalıdır.

Somut olayda, başvuru ve eşinin *invitro fertilizasyon* (IVF-ET) ve embriyo transferi işlemine izin verdiklerine dair bir belge imzaladıkları, bu belgede IVF-ET işleminin tıbbi sonuçlarından bahsedildiği, ayrıca kadın açısından yapılacak işlemler ve gelişebilecek risklerin belirtildiği görülmüştür. Ancak anılan belgede başvurucuya uygulanan operasyon hakkında hiçbir bilgilendirme veya açıklama bulunmamaktadır. Hastalara uygulanacak her bir işlem ve tedavi yönünden hastanın aydınlatılmış rızasının bulunduğunu ispatlama yükümlülüğünün hekim ya da hastanede olduğunda kuşku bulunmayıp, başvuruçunun geçirdiği operasyonun tıbbi sonuçları, sağlığı için taşıdığı riskler, olası komplikasyonları hakkında bilgilendirildiğine dair aydınlatılmış rızasını içeren bir belgenin yargılama sürecinde sunulmadığı anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra, ilk derece mahkemesi ve temyiz merci kararında başvuruçunun anılan operasyon hakkında bilgilendirilmediği iddiasına yönelik bir değerlendirme yer almamaktadır. Dolayısıyla, başvuruçunun anılan operasyona özgürce ve bilgilendirilmiş şekilde muvafakat etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında yer alan maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Yargılamanın makul sürede tamamlanmadığı iddiası yönünden

Somut olayda, başvuruçunun davasının süratle ve etkili bir şekilde sonuçlanmasındaki menfaati ile davanın çok karmaşık ve başvuruçunun

gecikmede bir etkisinin olmadığı dikkate alınarak, bir bütün olarak 6 yıl 7 ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu nedenle, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

YAŞAM HAKKINA İLİŞKİN MEHMET DEMİR VE DİĞERLERİ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 50/15

18.12.2015

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü,15/10/2015 tarihinde *Mehmet Demir* ve diğerleri bireysel başvurusunda (B. No: 2013/1579), başvuruçuların yakınlarının ölümüne neden olan patlamanın meydana gelmesinde yetkili makamların sorumlu tutulmasını gerektirecek bir ihmâl ya da kusur tespit edilmemesi nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının ihlâl edilmediğine, başvuruçuların açmış olduğu tazminat davalarının uzun sürmesi nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlâl edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvuruçuların yakınları Evin Demir ile Şilan Demir, 12/9/2006 tarihinde Diyarbakır Koşuyolu Parkı duvarının yakınına terör amaçlı yerleştirilen bir bombanın patlatılması sonucu hayatlarını kaybetmişlerdir.

Söz konusu olay üzerine başlatılan soruşturma sonucunda, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının 9/6/2009 tarihli iddianamesiyle üç sanık hakkında Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır. Sanıkların devletin birliğini ve bütünlüğünü bozma, kasten öldürme, kasten öldürmeye teşebbüs, tehlikeli maddelerin izinsiz bulundurulması veya el değiştirmesi ve mala zarar verme suçlarından cezalandırılmaları talep edilmiştir. Yargılama sonunda Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi 17/5/2012 tarihinde anılan suçlar kapsamında sanıkların çeşitli sürelerde hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

Başvuruçular, Şilan Demir ile Evin Demir'in ölümü nedeniyle uğramış oldukları maddi ve manevi zararlarının tazmini istemiyle 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında idareye müracaat etmişlerdir. Diyarbakır Valiliği Zarar Tespit Komisyonu Başkanlığı, 18/5/2007 tarihli kararıyla Evin Demir ile Şilan Demir'in ölümü nedeniyle başvuruçulara toplam 36.000,00 TL maddi tazminat ödenmesine karar vermiştir. Başvuruçular, söz konusu ödemeyi kabul etmeyerek Şilan Demir ve Evin Demir'in ölümü nedeniyle İdare

Mahkemesinde iki farklı dava açmışlardır. İdare Mahkemesi, bu davaların reddine karar vermiş, temyiz edilen kararlar Danıştay tarafından onanmıştır.

İddialar

Başvurucular insanların yoğun olarak bulunduğu bir yere rahatlıkla bomba bırakılması ve patlatılması nedeniyle yakınlarını kaybettiklerini, devletin güvenlik hizmetini gereği gibi yerine getirmedeğini, açtıkları davada mahkemece hükmedilen maddi tazminatın yetersiz olduğunu, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmadığını, olayda hayatını kaybedenlerin Kürt kökenli olduklarını ve bu nedenle hedef seçildiğini, idarenin ihmalinden kaynaklı tazminat davalarında farklı bölgelerdeki olaylarda yaşamını yitirenler için çok daha yüksek tazminat ödenmesine karar verilerek ayrımcılık yapıldığını belirterek yaşam hakkı, etkili başvuru hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Yaşam Hakkı Yönünden

Anayasa Mahkemesine göre devletin Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı kapsamında negatif bir yükümlülük olarak yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme, bunun yanı sıra pozitif bir yükümlülük olarak yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını, gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi, yaşam hakkı kapsamında devletin sahip olduğu pozitif yükümlülüğün yetkililer üzerine aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanamayacağını ve devletin yaşamı koruma pozitif yükümlülüğü kapsamında sorumlu tutulabilmesi için belirli bir kişinin hayatına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin bulunduğu yetkili makamlarca bilinmesine ya da bilinmesinin gerekmesine rağmen makul ölçüler çerçevesinde bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek önlemlerin alınmadığının tespit edilmesi gerektiğini kabul etmiştir.

Devletin yaşamı koruma pozitif yükümlülüğünü yerine getirip getirmediğine ilişkin yapılan incelemede Anayasa Mahkemesi, olayın terör eylemi sonucu meydana geldiğinin etkili bir ceza soruşturması ve yargılama sürecinin ardından verilen mahkeme kararıyla sübuta erdiği, söz konusu patlamanın münferit bir terör eylemi olduğu ve olaydan önce herhangi bir ihbar ya da istihbari bir bilginin yetkili makamlara iletilmediği, dolayısıyla

olayın öngörülemez nitelikte olduğu, bomba düzeneğinin fail tarafından park yakınına bırakılması ile patlatılması arasında yaklaşık 40 dakika gibi uzun sayılmayacak bir sürenin geçtiği, patlamadan hemen önce de bir polis aracının olay mahallinde devriye görevi yapmakta olduğu, sonuç olarak başvuru sahiplerinin yakınlarının yaşamını yitirmesine neden olan patlamanın meydana gelmesinde kamu makamlarının sorumlu tutulmasını gerektirecek bir ihmal ya da kusur bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi ayrıca, 5233 sayılı Kanun tarafından belirlenen maddi tazminat miktarı ile davanın koşulları ve başvuru sahiplerinin uğradığı zararlar arasında açık bir orantısızlık bulunmadığını değerlendirmiştir.

Anayasa Mahkemesi, anılan değerlendirmeler ışığında başvuru sahiplerinin Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Makul Sürede Yargılanma Hakkı Yönünden

Anayasa Mahkemesine göre, Anayasa'nın 36. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede sonuçlandırılması gerekmektedir.

Makul sürede yargılanma hakkı yönünden yapılan incelemede Anayasa Mahkemesi, başvuruya konu davalarda yer alan taraf sayısı ve talep konusu göz önüne alındığında başvuruya konu yargılamaların karmaşık bir nitelik arz etmediği ve beş yıl on ayı aşan yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin bulunduğu sonucuna varmıştır.

Bu nedenlerle başvuru sahiplerinin Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Eşitlik İlkesi ve Etkili Başvuru Hakkı Yönünden

Anayasa Mahkemesi ayrıca, eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiaları hakkında "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle; etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarının ise "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

SOKAĞA ÇIKMA YASAKLARINA İLİŞKİN TEDBİR TALEBİ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 51/15

22.12.2015

Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde uygulanan sokağa çıkma yasaklarına ilişkin Meral Danış Beştaş başvurusu (B. No: 2015/19545) Mahkememize 21/12/2015 tarihinde ulaşmış olup Mahkememiz İkinci Bölümü 22/12/2015 tarihinde anılan başvuru kapsamındaki tedbir talebinin reddine karar vermiştir.

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE YASAĞINA İLİŞKİN HAMDİYE ASLAN KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 52/15

24.12.2015

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü, 4/11/2015 tarihinde *Hamdiye Aslan* bireysel başvurusunda (B. No: 2013/2015), Anayasa'nın 17. maddesinde koruma altına alınan işkence ve kötü muamele yasağının maddi ve usul boyutları yönünden ihlal edildiğine karar vermiştir

Olaylar

5/3/2002 tarihinde göz altına alınan başvuru, iki gün gözaltında tutulduktan sonra huzuruna çıkarıldığı Cumhuriyet savcısına verdiği ifade, ilgili kolluk biriminde bir takım işkence fiillerine maruz kaldığını bildirmiştir. Başvurucunun bu beyanı üzerine Cumhuriyet Başsavcılığınca ilgili görevliler hakkında soruşturma başlatılmıştır. Ayrıca başvuru, hakkında yürütülen soruşturma kapsamında 7/3/2002 tarihinde ilgili mahkemece tutuklanmıştır. Avukatları tarafından, önceki ifadesinde anlattığı hususlara ek olarak copla cinsel saldırıya maruz kaldığını iddia ettiğinin bildirilmesi üzerine, Cumhuriyet savcısı tarafından başvuru yeniden ifadesi alınmıştır.

Başvurucunun gözaltı giriş ve çıkış raporlarında herhangi bir darp cebir izi tespit edilmemiştir. Başvurucunun tutuklanmasını müteakiben cezaevine kabul edilmesinden önce alınan raporunda "sol koltuk altında iç kısımda dirseğe kadar yaygın ekimozlar... sağ koltuk altında aynı şekilde ekimozlar..." bulunduğu tespit edilmiştir. Adli Tıp Kurumu Şube Müdürlüğüne başvuru hakkında düzenlenen 12/3/2002 tarihli raporda "Sağ humeral bölge iç yan yüz proksimalde aksiler bölgeye uzanan kısımda 10x5 cm'lik alan içinde farklı boyut ve şekillerde; çevreleri açık yeşil-sarı renk almış resorbsiyonu devam eden 6-8 günlüğe uyan eski ekimotik alanlar, sol humeral bölge iç yan yüz proksimalde aksiler bölgeye uzanan kısımda 7x4 cm'lik alan içinde farklı boyut ve şekillerde; çevreleri açık yeşil-sarı renk almış resorbsiyonu devam eden 6-8 günlüğe uyan eski ekimotik alanlar saptandığı, vücudunun çeşitli bölgelerinde subjektif ağrı şikayeti tarif ettiği ancak vücudun diğer bölgelerinde travmatik lezyon bulgusu saptanmadığı, sistem muayenelerinin doğal bulunduğu; uzuv zaafı ya da uzuv tatili niteliğinde herhangi bir anatomik eksiklik

ya da fonksiyonel bir araz saptanmadığı...” ve “tarif edilen ekimozlara neden olan travmatik arızasının” başvurucunun yaşamını tehlikeye sokmadığı, beş gün “mutad iştigaline” engel teşkil edeceği ve “Uzuv zaafı ya da uzuv tatili niteliğinde herhangi bir anatomik eksiklik ya da fonksiyonel bir araz” bulunmadığı tespit edilmiştir.

İlk Derece Mahkemesinin 16/1/2013 tarihli kararıyla başvurucuya yönelik olarak 765 sayılı mülga Kanun’un 243. maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan suçtu işledikleri sabit görülen sanıkların, 10 ay hapis ve kamu hizmetlerinden mahrumiyet cezası ile cezalandırılmalarına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir.

İddialar

Başvurucu, gözaltında tutulduğu süre zarfında yöneltilen suçlamaları kabul etmemesi nedeniyle çeşitli şekillerde işkence eylemlerine maruz kaldığını, cop kullanılarak ırzına geçildiğini, maruz kaldığı işkence sonucu 11 yıldır manevi olarak tarif edilemez acılar yaşadığını, hayata tekrar bağlanabilmek için bu fiilleri gerçekleştiren görevlilerin cezalandırılmasını beklediğini, buna karşılık Mahkemenin 10 ay gibi hafif bir hapis cezası vermesinin yanı sıra buna ilişkin hükmün açıklanmasını da geri bıraktığını, bu şekilde işkence failleri hakkında sicillerine dahi işlenmeyecek şekilde karar verilmesinin ikinci defa onurunu kırdığını, yargılama sürecinin 11 yıl sürmüş olmasına rağmen etkili ve yeterli bir karar verilmediğini, bu nedenlerle Anayasa’nın 10., 17., 36. ve 40. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi tarafından işkence ve kötü muamele yasağının maddi boyutuna ilişkin yapılan değerlendirmede, başvurucunun maruz kaldığı eylemlerin Anayasa’nın 17. maddesinde güvenceye bağlanan işkence ve kötü muamele yasağı çerçevesinde, ağırlık düzeyi olarak hangi kategoriye dâhil olduğunun belirlenmesine ilişkin gerekliliğe vurgu yapılmıştır. Anayasa Mahkemesine göre devlet, işkence ve kötü muamele türünden haksız eylemleri kademelendirmeli ve işkence olarak nitelendirdiği eylemleri, diğer eylemlere nazaran daha ağır şekilde cezalandırmalıdır.

Anayasa Mahkemesi, olayların süregelişinin, başvurucuya uygulanan acı ve ıstırap verici eylemlerin, kendisine yöneltilen olaylar hakkında itiraf ve/veya beyanda bulunmasını sağlamak, herhangi bir şekilde davranması için gözdağı vermek veya ayrımcılığa dayalı herhangi bir gerekçeyle bilinçli

olarak uygulandığını net bir şekilde doğrulamadığını, gerek İlk Derece Mahkemesi kararından, gerekse somut olayın kendine has koşullarından, başvurucuya yönelik eylemlerin belirli bir amaç veya saik doğrultusunda yapıldığı konusunda kuşku bırakmayacak bir çıkarsamaya varılmadığını ifade etmiştir. Buna rağmen Mahkemeye göre ortaya çıkarılan fiiller, başvurucunun maruz kaldığı kötü muamelelerin “eziyet” seviyesinde olduğu sonucuna ulaşmak için yeterli bulunmaktadır.

İşkence, eziyet ve insan haysiyeti ile bağdaşmayan muamele niteliğindeki eylemlere müsamahalı yaklaşıldığı izlenimi verilmemesinin, bu kapsamdaki fiillere ilişkin cezaların orantılılığı bakımından asgari sınırı teşkil ettiğini vurgulayan Anayasa Mahkemesi, somut başvuruda İlk Derece Mahkemesince sabit görülen eylemlerin nitelik ve ağırlığını dikkate alarak, sanıklar hakkında hükmedilen 10 ay hapis cezasının orantılı olmadığını belirtmiştir. Ayrıca Mahkeme, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi nedeniyle sanıkların deneme süresi içerisinde suç işlememeleri şartıyla belirtilen hapis cezasının uygulanmamasının ve bu cezanın hiç vaki olmamış sayılarak adli ve memuriyet sicillerine yansımamasının, yasal olmayan bu tür eylemlerin önlenmesini sağlayabilecek düzeyde caydırıcı bir etki doğurmadığı, bu nedenle devletin, söz konusu davada başvurucunun fiziksel ve ruhsal bütünlüğünü kanunlar aracılığıyla koruma hususundaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediği, dolayısıyla Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

İşkence ve kötü muamele yasağının usul boyutuna ilişkin yapılan inceleme kapsamında ise ilk olarak, sanıklar ile aynı hiyerarşik yapı içerisinde, hatta aynı binada görev yapan ve ayrıca başvurucunun nezarethanede parmak izi alma ve fotoğraflama işlemlerini de yapmış olması nedeniyle, tespit edilen işkence ve kötü muamele iddialarının potansiyel tanığı olan polis memuruna kovuşturma aşamasında bilirkişilik yaptırılması, soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde görev alan uzmanların bağımsız ve tarafsız olması gerekliliği yönünden eleştirilmiştir. Ayrıca 11 yıl süren yargılama sürecini dikkate alan Anayasa Mahkemesi, derece mahkemeleri önündeki yargılamanın, makul bir ihtimam gösterilerek gerekli olan süratle sonuçlandırılmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Bu ve benzeri eksiklikler nedeniyle soruşturmanın, eziyet fiillerinin önlenmesi ve faillerin cezalandırılması bakımından yeterli bir etki doğuramadığı ve suç failleri ile ilgili ulaşılan nihai sonucun, bu tür olaylara karışan kamu görevlerine müsamaha ile yaklaşıldığı izlenimini uyandırdığını

belirten Anayasa Mahkemesi, ortaya çıkan bu sonucun belirtilen türden fiilleri gerçekleştirme temayülü olan görevlileri cesaretlendirebileceği gibi bireylerin bu kapsamda devlete ve adalet mekanizmalarına olan güvenlerini de zedeleyebileceğini vurgulamıştır.

Mahkeme belirtilen nedenlerle, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağının, usul boyutunun da ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

ZORUNLU AŞI UYGULAMASINA İLİŞKİN HALİME SARE AYSAL KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 53/15

24.12.2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 11/11/2015 tarihinde, *Halime Sare Aysal*'ın başvurusunda (Başvuru No: 2013/1789), zorunlu aşı uygulaması hususunda verilen tedbir kararı nedeniyle başvurucunun maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Uşak İl Müdürlüğüne, başvuru çocuğun bebeklik aşlarının anne ve babası tarafından yaptırılmadığından bahisle, çocuk hakkında 5395 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi uyarınca sağlık tedbiri uygulanmasına karar verilmesi talep edilmiştir. Sivashlı Asliye Hukuk Mahkemesince *Genişletilmiş Bağışıklama Programında* yer alan aşların önemiyle alakalı açıklama ve eğitime rağmen ebeveyni tarafından aşı uygulanmasına izin verilmeyen çocukların 5395 sayılı Kanunun 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca korunmaya muhtaç çocuk olarak kabulü gerektiğinden bahisle, çocuk hakkında, sağlık tedbiri uygulanmasına karar verilmiştir.

İddialar

Başvuruda, velayet altında bulunan çocuğa bebeklik dönemi aşlarının uygulanmasının kabul edilmemesi ve zorunlu aşı uygulamasının açık bir kanuni dayanağı olmamasına rağmen Mahkemece sağlık tedbiri uygulanmasına karar verilmesi nedeniyle çocuğun vücut bütünlüğünün ihlal edildiği belirtilerek Anayasa'nın 17. maddesinde tanımlanan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiği ileri sürülmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesine göre Anayasa'nın 17. maddesi hükmü genel olarak fiziksel ve ruhsal bütünlüğü güvence altına almakla birlikte, ikinci fıkra düzenlemesi tıbbi zorunluluklar veya kanunda yazılı haller dışında kişinin

vücut bütünlüğüne dokunulamayacağı ve rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamayacağını belirtmek suretiyle, tıbbi müdahaleyi ret hakkına ve kişilerin kendi bedenleri üzerinde karar verme yetkisi olduğuna, istisna tanımak suretiyle açıkça işaret etmektedir.

Tıbbi müdahalelere ilişkin ulusal ve uluslararası alandaki mevzuat hükümleri rıza unsurunu temel şart olarak öngörmekte, velayet veya vesayet altındaki küçük veya kısıtlılara uygulanacak müdahaleler açısından da kanuni temsilcilerin rızası, söz konusu tıbbi muamele süjesinin rızası yerine ikame edilmekte ve rıza şartına istisna getirilebilecek haller genel olarak acil durumlar bağlamında tıbbi zorunluluk halleri ile kanunda belirtilen durumlarla sınırlandırılmaktadır.

Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ve temel hak ve özgürlüklerin ancak yasayla sınırlanabileceğini ifade eden kural, anayasa yargısında önemli bir yere sahiptir. Hak ya da özgürlüğe bir müdahale söz konusu olduğunda öncelikle tespiti gereken husus, müdahaleye yetki veren bir kanun hükmünün, yani müdahalenin hukuki bir temelini mevcut olup olmadığıdır.

Bu kapsamda yasal düzenlemenin içerik, amaç ve kapsam bakımından belirli ve muhataplarının hukuksal durumlarını algılayabilecekleri açıklıkta olması gerekmektedir. Hak ya da özgürlüğe müdahale eden kuralla belirli ölçülerdeki takdir alanının uygulayıcıya bırakılması mümkünse de etkin hak korumasının sağlanabilmesi için müdahaleye temel alınan yasanın lafız ve yorumunda asgari bir kesinliğin sağlanması gerekmektedir.

Yasal düzenlemelerin kamu makamlarına, hangi koşullar ve sınırlar içinde kişilerin temel hak ve özgürlüklerine müdahalelerde bulunma yetkisi verdiğini açık biçimde göstermesi ve bu bağlamda müdahalenin muhataplarının buna ilişkin koşullar ile müdahalenin sonuçları açısından bir öngörülebilirlik niteliğini taşıması gerekir.

Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi, başvuruya konu müdahalenin kanuni dayanağı olarak gösterilen 5395 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin (1) numaralı alt bendi ve 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde yer verilen ve uygulanacak tıbbi müdahalenin türü ve kapsamı hakkında bir açıklamada bulunulmaksızın, genel olarak sağlık tedbirine hükmedileceğine işaret eden düzenlemelerin, öngörülebilirlik niteliğini taşımadığını belirtmiştir.

Kararda, anılan düzenlemelerin yanı sıra, 1593 sayılı Kanun kapsamında da zorunlu aşı uygulamasına kanuni dayanak teşkil edecek bir düzenlemenin bulunmadığı ifade edilmiştir.

Genişletilmiş Bağışıklama Programı konulu Genelgenin kanuni dayanağı olarak ifade edilen Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin de bir temel hakka yönelik sınırlandırma ve müdahale açısından dayanak olamayacağı değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak belirtilen kapsam ve amaçlarla zorunlu aşı uygulamasına ilişkin öngörülebilir nitelikte bir kanuni düzenlemenin bulunmadığı değerlendirilerek, Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

AYRIMCILIK YASAĞINA İLİŞKİN GÜLBU ÖZGÜLER KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 54/15

24.12.2015

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu 11/11/2015 tarihinde, *Gülbu Özgüler* bireysel başvurusunda (B. No: 2013/7979), Anayasa'nın 10. maddesinde koruma altına alınan ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu, boşanma davası sonrasında velayet hakkı tanınan çocuğun soyadını değiştirmek istemiştir. Bu amaçla açılan davanın reddine ilişkin karar temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

İddialar

Başvurucu, hasta olan çocuğunun tüm özel bakım ve eğitim masraflarının kendisi tarafından karşılandığını, boşanma sonrasında babası tarafından ilgi gösterilmeyen çocuğun annesi ile farklı bir soyadı taşımaktan mutsuz olduğunu, Anayasa Mahkemesinin 8/12/2011 tarihli ve E.2010/119, K.2011/165 sayılı kararı sonrasında velayeti annesine verilen çocuğun soyadının anne tarafından değiştirilmesinin önünde bir engel kalmadığını belirterek çocuğuna kendi soyadının verilmesi gerektiğini, mahkeme kararları ile aile hayatına saygı hakkının ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, başvurusunun çocuğu ile ilişkisinin aile yaşamı bağlamında ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Çocuğun soyadının başvurusunun kendi soyadı ile değiştirilmesi talebini, velayet hakkı ve bu kapsamdaki yetkilerin kullanımı ile ilgili gören Anayasa Mahkemesi, konunun aile yaşamına saygı hakkına ilişkin pozitif yükümlülükler bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Öte yandan Anayasa Mahkemesi, cinsiyete dayalı farklı muamelelerin eşitlik ilkesine açık bir aykırılık oluşturduğunu belirtmiştir.

Mahkeme, 4721 sayılı Kanun ile kocanın evlilik birliğinin reisi olduğuna dair düzenlemenin kaldırılmış olduğunu ve eşlerin evlilik birliğinde eşit hak ve yükümlülükler sahip olduğunu ifade etmiştir. Anayasa Mahkemesi, 2525 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinin iptaline ilişkin kararda; eşler, evliliğin devamı boyunca ve boşanmada sahip oldukları hak ve yükümlülükler bakımından aynı hukuksal konumda olup erkeğe velayet hakkı kapsamında tanınan çocuğun soyadını belirleme hakkının kadına tanınmamasının, velayet hakkının kullanılması bakımından cinsiyete dayalı farklı bir muamele teşkil ettiğinin vurgulandığını hatırlatmıştır.

Başvuruya konu yargı kararlarında, boşanma sonrasında çocuğun soyadının değiştirilebilmesi bakımından kadın ve erkek arasında öngörülen farklı muameleyi zorunlu kılan nedenlerin gösterilmediği vurgulanarak kadın eş için haklı nedenlerin bulunması durumunda dahi, çocuk reşit oluncaya kadar veya baba soyadını değiştirmedeği sürece çocuğun soyadının değiştirilmesinin hiçbir koşulda mümkün olmaması şeklindeki uygulamanın ölçülü kabul edilemeyeceği değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak Anayasa'nın 20. maddesi ile birlikte değerlendirilerek Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

SOKAĞA ÇIKMA YASAKLARINA İLİŞKİN TEDBİR TALEBİ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 55/15

26.12.2015

Şırnak Valiliği ve Sur Kaymakamlığı tarafından uygulanan sokağa çıkma yasaklarına ilişkin İrfan Uysal ve diğerleri başvurusu (B. No: 2015/19907) Mahkememize 25/12/2015 tarihinde ulaşmış olup Mahkememiz İkinci Bölümü 26/12/2015 tarihinde anılan başvuru kapsamındaki tedbir taleplerinin reddine karar vermiştir.

YAŞAMI KORUMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN İHLALİNE İLİŞKİN MERAL EŞKİLİ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 56/15

29.12.2015

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü, 4/11/2015 tarihinde *Meral Eşkili* tarafından yapılan bireysel başvuruda (B. No: 2013/7586), Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının gerektirdiği yaşamı koruma yükümlülüğünün ve yaşam hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olay ve Olgular

Şanlıurfa (E) Tipi Ceza İnfaz Kurumunda 16/6/2012 günü gece saatlerinde çıkan yangında başvurusunun tutuklu oğlunun da aralarında olduğu 13 kişi yaşamını yitirmiştir. Olay tarihinde Ceza İnfaz Kurumunda otomatik yangın alarm sistemi bulunmamakta, yangının çıktığı 7 kişi kapasitesi olan koşuğa 18 mahkûm kalmakta ve yangın hortumu koşuğa kadar ulaşmamaktadır. Ayrıca daha önce mahkûmlardan biri başka koşuğa alındığı için Ceza İnfaz Kurumu idaresine diğer koşuğadaki mahkûmların tepki gösterdiği, başvurusunun oğlunun da aralarında olduğu hükümlü/tutuklular arasında sürtüşmeler yaşandığı bilinmektedir.

Başvurusunun oğlu ve ölen diğer kişilerin cesetleri üzerinde yapılan adli muayene ve otopsi sonucunda ölüm sebebinin karbonmonoksit zehirlenmesi ve dumandan boğulma olduğu anlaşılmıştır. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yangının tutuklu ve hükümlüler tarafından Ceza İnfaz Kurumu idaresini zor durumda bırakmak için çıkartıldığı, ancak kolayca söndürülebileceği düşünülen yangının beklenmedik biçimde büyüdüğü değerlendirilmiş, mahkûm ve kamu görevlisi şüpheliler hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmiştir. Bu karar, yapılan itirazın reddiyle kesinleşmiştir.

Bu olayla ilgili olarak Ceza İnfaz Kurumu idarecilerine verilen disiplin cezaları itirazlar üzerine kaldırılmıştır. Müteveffa Y.E.nin kardeşleri ve başvuru olan annesi ile Adalet Bakanlığı arasında tazminat konusunda uzlaşmıştır.

İddialar

Başvurucu, hayatını kaybeden oğlu Y.E.'nin yangından on gün önce idareye dilekçe vererek; koşušta kavga olduğunu, korktuğunu, başına geleceklerden endişeli olduğunu ve yerinin değiştirilmesini istediğini bildirdiği halde Cumhuriyet Savcılığı tarafından bu konuda araştırma yapılmadığını, ayrıca uzun bir süre soruşturma dosyasına erişiminin engellendiğini, Ceza İnfaz Kurumu yönetiminin ise yangının çıkmasına engel olacak tedbirleri almaması ve yangına zamanında müdahale etmemesi nedeniyle kusurlu olduğunu, bu şartlar altında etkili bir soruşturma yapılmaksızın kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini, anılan karara yaptıkları itirazın da gerekçesiz olarak reddedildiğini belirterek Anayasa'da güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Yaşamı Korumak İçin Gerekli Tedbirlerin Alınmadığı İddiası Yöniinden

Anayasa Mahkemesine göre, bazı özel koşullarda devletin, kişinin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı yaşamı korumak amacıyla gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu çerçevede basit bir ihmali veya değerlendirme hatasını aşan bir kusurun yetkililere atfedilebilip atfedilemeyeceğinin ortaya konulması gerekir.

Başvuru konusu olayda, mahkûmların yangın çıkarma konusundaki iradelerinin çok kısa bir süre önce ortaya çıktığı ve eyleme geçirildiği anlaşılmaqla birlikte bunun, yangın ihtimaline karşı Ceza İnfaz Kurumunda alınması gereken tedbirlere ilişkin ayrı bir değerlendirme yapılmasına engel olmadığı belirtilmiştir. Bunun yanında, olayın meydana geldiği C-15 koğuşunda sürekli disiplin olaylarının gerekleştiiği ve koğuşta kapasitenin üzerinde tutuklu ve hükümlünün barındırıldığı dikkate alındığında, yaşanması muhtemel olayların öngörülebilir olduğu ve yetkililerin tutuklu/hükümlülerin yaşamını koruma konusundaki dikkat ve özen yükümlülüklerini artırdığı sonucuna varılmıştır.

Anayasa Mahkemesi söz konusu yükümlülüğün, tutuklu ve hükümlülerin kasıtlı fiil veya ihmalleriyle gerçekleşebilecek olası risklerden bağımsız olarak alınması gereken tedbirlere ilişkin olduğuna, bu kapsamda ceza infaz kurumlarının inşası, organizasyonu, iç işleyişinin düzenlenmesi ile teknik ve fiziki yeterliliği konusunda görevli kamu makamlarının gerekli tedbirleri almalarının bekleneceğine dikkat çekmiştir.

Şanlıurfa Ceza İnfaz Kurumunda meydana gelen yangın olayında yetkililer tarafından öngörülmesi beklenebilecek bazı eksikliklere işaret

edilmiştir. Bu kapsamda, bilirkişi raporlarında, bazı eşyaların hızlı yanma ve zehirlenme özelliğine sahip olduğunun belirtildiği, tutuklu ve hükümlülerin kullanımına verilecek eşyaların risk oluşturmaması konusunda hassas davranılması gerektiği, Ceza İnfaz Kurumunun oda ve koşullarında güvenlik kamerası bulunmamasının özel hayatının gizliliğinin korunması amacına hizmet ettiği kabul edilmekle birlikte koridorlarda kamera sisteminin bulunmamasının, olası bir tehlikenin fark edilip süratle müdahalede bulunulabilmesini engelleyici nitelikte olduğu, kurumda yangını algılayacak nitelikte bir alarm sistemi olmadığı ifade edilmiştir.

Koşula yangın hortumunun yetişmemesine ilişkin olarak; bu durumun en son altı ay önce yapıldığı belirtilen yangın tatbikatlarında tespit edilmesinin beklenebilecek bir durum olduğu, dolayısıyla bu eksikliğin giderilmemesi noktasında da bir kusurdan bahsedilebileceği değerlendirilmiştir.

Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde ceza infaz kurumunda çıkan yangına burada bulunan kişilerin zarar görmesini engelleyecek şekilde müdahale edilebilmesine yarayacak uygun araçların sağlanması konusundaki eksikliklerin giderilmemesi nedeniyle ihmallerin bulunduğu ve bu ihmallerin basit bir dikkatsizliği veya değerlendirme hatasını aştığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, yaşamı korumak için gerekli önlemlerin alınmamasının, başvuru lehine hükmedilecek bir tazminatla giderilebilecek nitelikte olmadığı belirtilerek, Anayasanın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının gerektirdiği yaşamı koruma yükümlülüğünü ihlal ettiğine karar verilmiştir.

Yaşam Hakkı Kapsamında Yürütülen Ceza Soruşturmasının Etkili Olmadığı İddiası Yönünden

Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkının usul boyutu anılan hakkın pozitif ve negatif yükümlülüklerinin yerine getirilip getirilmediğinin tespit edilmesine imkân sağlamaktadır. Bu kapsamda soruşturmanın etkililiği ve yeterliliğini temin için resen harekete geçilerek ölüm olayını aydınlayabilecek, sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delillerin toplanması gerektiği, ölüme neden olan olayın aydınlatılması ve sorumlu olabilecek kişilerin tespit edilmesini engelleyecek eksikliklerin etkili bir soruşturma açısından risk teşkil edebileceği vurgulanmıştır.

Soruşturmada görevli kişilerin olaylara karışan veya karıştığından şüphelenilen kişilerden; sadece hiyerarşik ve kurumsal olarak değil, aynı zamanda somut olarak da bağımsız olmaları gerekir. Bunun yanında tarafsızlık, soruşturmanın veya sonuçlarının kamu denetimine açık olması

ve ölenin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için bu sürece uygun biçimde katılmalarının sağlanmasının da gerekli olduğunu belirtmiştir.

Olaya ilişkin etkili bir soruşturma yürütülmediği, soruşturma dosyasına erişiminin hukuka aykırı olarak engellendiği ve soruşturma sonucunda verilen karara yapılan itirazın gerekçesiz olarak reddedildiği iddialarını değerlendiren Anayasa Mahkemesi, yapılan soruşturmada, C-15 koğuşunda kalan tutuklu ve hükümlülerin kişisel durumlarının, Ceza İnfaz Kurumunda buldukları sürede sergiledikleri davranışların, karıştıkları disiplin olaylarının ve bu durumun yangının çıkış sebebine olan olası etkilerinin araştırıldığını, Ceza infaz Kurumunca yangın çıkma ihtimaline yönelik alınan tedbirlerin niteliğinin ve yeterliliğinin değerlendirildiğini, olayın meydana gelmesinin ardından da yangının çıkış sebebine ve yangına daha etkili müdahale edilebilmesi noktasında alınması gerekli olan tedbirlere ilişkin alanında uzman bilirkişilerden raporlar alındığını tespit etmiş, söz konusu olayda kusurlu olabileceği düşünülen kişilere ilişkin yürütülen ceza soruşturmasından ayrı olarak Ceza İnfaz Kurumu görevlileri hakkında ayrı bir disiplin soruşturması daha yürütülmüş olduğuna dikkat çekmiştir.

Bununla birlikte Ceza İnfaz Kurumunda meydana gelen yangının koşullarına bakıldığında yangın ihtimaline karşı etkili bir müdahalenin sağlanması ile tutuklu ve hükümlülerin tehlikeli alanlardan bir an önce uzaklaştırılması konusunda öngörülmesi beklenebilecek bazı eksikliklere bağlı olarak devletin kontrolü altında bulunan tutuklu ve hükümlülerin yaşamlarının korunması noktasında ciddi ihmallerin bulunduğu tespit edilmiştir. Ancak olaya ilişkin soruşturmanın, kapsamı ve sonuçları itibarıyla söz konusu ihmallerin ortaya çıkarılmasını ve sorumluların cezalandırılmasını sağlayacak nitelikte olmadığı anlaşılmaktadır.

Bu nedenle başvurusunun oğlunun da aralarında bulunduğu tutuklu ve hükümlülerin ölümüyle sonuçlanan yangınla ilgili olarak, bahsedilen ihmal ve eksikliklerin de değerlendirilip sorumluların tespit edilmesini sağlayacak yeni bir soruşturma yapılması gerekmektedir.

Sonuç olarak, Anayasanın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

İNSAN HAYSİYETİYLE BAĞDAŞMAYAN MUAMELE YASAĞINA İLİŞKİN METE DURSUN KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 57/15

30.12.2015

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü, 18/11/2015 tarihinde *Mete Dursun* tarafından yapılan bireysel başvuruda (B. No: 2012/1195), Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Alerjen astım bronşiyela rahatsızlığı olan başvurucu, Aydın Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu sırada kapasite doluluğu gerekçesiyle İzmir 1 No.lu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir. Kurumun bulunduğu yerin başvuruçunun rahatsızlığını olumsuz etkilediği tespit edilince başvuruçunun Nazilli E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna, daha sonra da rahatsızlık veya güvenlik gerekçeleriyle sırasıyla Antalya L Tipi, Denizli D Tipi, Ödemiş M Tipi ve İzmir 2 No.lu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarına nakledilmiştir.

Sonuç olarak başvuruçunun 16/2/2011-2/4/2014 tarihleri arasında altı farklı ceza infaz kurumuna nakledilmiştir. Başvuruçunun Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda iken sağlık nedenleriyle talebi üzerine odası dört defa değiştirilmiş olup yerleştirildiği son odadan da rutubetli ve dar olması nedeniyle şikâyetçi olmuştur. Buradan son naklin yapıldığı İzmir 2 Nolu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda koşulları sağlığa uygun hale getirildiği halde başvuruçunun, hakkındaki rapora rağmen yalnız bırakıldığını belirterek uygun bir ceza infaz kurumuna nakledilmesini talep etmiştir. Bulunduğu her ceza infaz kurumundan hastalığı nedeniyle sürekli hastanelere sevk edilmiş, son olarak bulunduğu ceza infaz kurumunda iki ayda beş defa hastaneye sevkini gerektirecek ataklar yaşamış, heyet raporlarında ortaya konan tanılara göre mevcut hastalıklarına *hipertansiyon ve hiperlipidemi* rahatsızlıkları da eklenmiştir.

İddialar

Başvurucu, ileri düzeyde astım ve bronşit hastası olduğunu, hücreye benzer tek kişilik bir odada tutulduğunu, havalandırmanın sürekli açık olmasını bildiren doktor raporunun aksine davranıldığını, sigara içen hükümlülerle aynı havalandırma kullanmak zorunda kaldığı için sürekli sigara dumanına maruz kaldığını, astım krizi hâlinde acil müdahale edilmesini sağlayacak tedbirlerin alınmadığını, *“tek kişilik odada kalmaması uygun görüldüğü”, “Tozlu, nemli rutubetli ortam ve polenlerden uzak durması gerekir”* şeklinde ifadeler içeren raporları istikametinde koşullarının iyileştirmesini istemesine ve Kurum koşullarının sağlığının günden güne kötüleşmesine sebep olduğunu belirtmesine rağmen talebinin İnfaz Hâkimliğince haksız olarak reddedildiğini bireysel başvuru yaptıktan sonra da şikâyetlerinin devam ettiğini, Pamukkale Üniversitesinden alınan sağlık kurulu raporunda *“hayatı tehdit edici risk altında”* olduğunun vurgulandığını, hastalığının ilerlediğini, kasti olarak kendisine kötü davranan Kurum müdürü hakkında işlem yapılmadığını, hayati riskinin bulunduğu belirtilmesine rağmen uygun bir yere nakledilmediğini belirterek Anayasa'nın 17. maddesinde tanımlanan yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, Devletin, bireyin maddi ve manevi varlığını her türlü tehlikeden, tehditten ve şiddetten korumakla yükümlü olduğunu; bu yükümlülüğün devlete, söz konusu kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muameleye maruz bırakılmalarını engelleyecek tedbirler alma ödevini yüklediğini, koruma yükümlülüğü doğrultusunda, yetkililerin bildikleri ya da bilmeleri gereken bir kötü muamele tehlikesinin gerçekleşmesini engellemek için makul tedbirleri almamaları durumunda Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında sorumluluğunun ortaya çıkabileceğini belirtmiştir.

Sağlık sorunları bulunan hükümlünün ihtiyaç duyacağı koşulların uzman görüşüne göre belirlenmesi ve uygun bir yere nakledilmesini, devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında ele alan Anayasa Mahkemesi, başvuru ileri sürülen ilk kez Aydın E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan İzmir'e sevk edilmesiyle başlayan ve sonrasında devam eden sağlık durumuna uygun bir ceza infaz kurumu arayışının, devletin hasta bir hükümlünün ihtiyaçlarına cevap verebilecek kolaylıkların sağlanması konusunda gerekli önlemleri almada yetersiz kalmasından kaynaklandığını belirterek, Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı için aranan asgari eşiğin aşıldığını değerlendirmiştir.

Başvurucunun sosyal faaliyetlerin hiçbirine katılmama durumunu doğuran ve aynı zamanda hayati risk oluşturacak koşullarda tutulduğu süre ile tahliye olacağı tarihe kadar aynı risklere katlanmak zorunda kalabileceği dikkate alınarak Anayasanın 17. maddesinde düzenlenen insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

YAŞAM HAKKINA İLİŞKİN MEHMET KARABULUT KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 01/16

15.01.2016

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, 5/11/2015 tarihinde Mehmet Karabulut bireysel başvurusunda (B. No: 2013/512), Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Piyade er olarak askerlik hizmetini yerine getirirken başvurusunun oğlu olan Mazlum Karabulut (M.K.) ile kendisine ve nöbet devir teslimi için gelen diğer askerlere alkollü halde emirler veren Piyade er Mus. K. arasında tartışma çıkmıştır. Bu tartışma nedeniyle aşırı derecede sinirlenen M.K., diz çökmüş vaziyette iken tüfeği ile başının sağ bölgesine bitişik mesafeden bir el ateş etmek suretiyle intihar etmiştir. Müteveffa, silahı başına dayadığı esnada olay yerinde bulunan kişilerden birisinin "sıkmazsan şerefsizsin" dediği duyulmuştur. Otopsi sonucuna göre M.K.'nın da alkollü olduğu tespit edilmiştir. Olayın görgü tanıklarından birbiriyle tutarlı ifadeler alınmıştır. Askeri savcılık kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiş, başvurusunun itirazı askeri mahkemece reddedilmiştir.

İddialar

Başvurucu, olaydan sonra yapılan ölü muayenesi ile Adli Tıp Kurumunca hazırlanan otopsi raporu arasında, merminin giriş ve çıkış deliğinin yerlerine ilişkin tezatlar bulunduğunu, soruşturma aşamasında bu konudaki çelişkilerin giderilmediğini, olay yeri inceleme ekibi tarafından parmak izi alınmadan mermi sayımı yapılması nedeniyle silahın üzerindeki parmak izlerinin yok edildiğini, içerisinde 30 adet mermi bulunması gerekirken şarjörde olaydan sonra 28 adet mermi tespit edildiğini, oğlunun başına tek mermi isabet ettiği halde eksik kalan diğer merminin akıbetinin araştırılmadığını, oğlunun nöbet sonrasında teslim etmesi gerekirken silahıyla nasıl serbestçe dolaşabildiğinin araştırılmadığını belirterek yaşam hakkı ile hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Ölüm sonrasında harici muayenenin dışarıdan gözlemlere, Adli Tıp Kurumu otopsi raporunun ise uzman bulgularına dayandığına dikkat çekerek, somut olaya ilişkin otopsi raporunun yeterince ayrıntılı hazırlandığını belirten Anayasa Mahkemesi, müteveffanın başının sağ kısmında tespit edilen is bulaşığı ve barut kakmaları yanında tanık ifadelerinin de bu tespitlerle uyumlu olması karşısında soruşturma kapsamında olay anının yeterince aydınlatıldığını değerlendirmiştir.

Olayda kullanılan silahın şarjöründe eksik olduğu söylenen iki mermiden birine ait boş kovanın olay yerinde, diğerinin de müteveffanın olaydan önce nöbet tuttuğu kulübenin yakınlarında bulunduğundan hareketle, herhangi bir askeri mühimmat eksiği bulunmadığını değerlendiren Mahkeme, müteveffanın nöbetinin ardından silahıyla serbestçe dolaşmasına ilişkin şikâyetler ile ölüm olayı arasında illiyet bağının bulunmadığı sonucuna varmıştır.

Kendi iradesiyle hayatına son vermiş olsa da müteveffanın bu yöndeki iradesini etkileyecek şekilde başına silahını dayadığı esnada olay yerinde bulunan kişilerden biri tarafından söylendiği belirtilen “sıkmazsan şerefsizsin” tarzındaki tahrik edici sözün, müteveffanın kendini öldürme eğilimini güçlendirebilecek nitelikte olduğundan, bu davranışın müteveffanın ölümü üzerinde olası etkilerinin araştırılması gerektiğini ifade eden Anayasa Mahkemesi, olay sırasında tahrik edici sözlerin kim tarafından söylendiğinin yeterince araştırılmadığı ve soruşturma kapsamında bu durumun ölüm olayı üzerindeki olası etkilerine ilişkin bir değerlendirme yapılmadığı kanaatine ulaşarak Anayasanın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı kapsamında etkili soruşturma yapma yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

SEÇİLME VE SİYASİ FAALİYETTE BULUNMA HAKKINA İLİŞKİN BÜYÜK BİRLİK PARTİSİ VE SAADET PARTİSİ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 02/16

26.01.2016

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 10/12/2015 tarihinde Büyük Birlik Partisi ve Saadet Partisi bireysel başvurusunda (B. No: 2014/8843), Anayasa'nın 67. maddesinde güvence altına alınan seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Olay ve Olgular

12 Haziran 2011 tarihinde yapılan 24. Dönem Milletvekili Genel Seçiminde başvuru Büyük Birlik Partisi geçerli oyların %0,75'ini, diğer başvuru Saadet Partisi ise geçerli oyların %1,26'sını almıştır. 2/3/2014 tarihli ve 6529 sayılı Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ek 1. maddesinde yapılan değişiklik sonucunda siyasi partilerin devlet yardımı alabilmeleri için milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların %7'sinden fazla oy oranına ulaşma şartı, %3'e indirilmiştir. Başvurunun incelendiği tarihten önce 7 Haziran 2015 tarihinde yapılan 25. Dönem Milletvekili Genel Seçimi'nde başvuru siyasi partiler seçim ittifakı yaparak Saadet Partisi çatısı altında %2,06 oranında; 1 Kasım 2015 tarihinde yapılan 26. Dönem Milletvekili Genel Seçiminde ise Büyük Birlik Partisi %0,53, Saadet Partisi %0,68 oranında oy almıştır.

İddialar

Başvurucular, Anayasa'nın 68. maddesinde siyasi partilere yeterli düzeyde ve hakça mali yardım yapılacağı hususunun düzenlendiğini, seçim barajını geçemeyen siyasi partilere devlet yardımı yapılmamasının adalet ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğunu, bu durumun siyasi partiler arasında fırsat eşitsizliği yarattığını, devlet yardımı alınabilmesi için %3 oy alma koşulu getiren kuralın 2015 yılında yapılacak seçimlerde de uygulanmasının kuvvetle muhtemel olduğunu, dolayısıyla Anayasa'da yer alan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, konuyu çoğulcu demokrasinin gerekleri bakımından ele almış, siyasi partilerin demokrasilerdeki önemli rolüne ve serbest seçim hakkı, seçme, seçilme, siyasi faaliyete bulunma haklarının pratikte ve etkili biçimde uygulanması gereğine dikkat çekmiştir. Mahkemeye göre, seçimlere katılarak millî iradenin oluşmasını sağlamayı temel hak ve ödev olarak üstlenen siyasi partilere çok partili demokratik düzenin gerekli kıldığı ölçüde devletçe yardım yapılması, onları paraca güçlü kimi kişi ve kuruluşların etki ve baskısı altına düşme tehlikesinden koruyacaktır.

Anayasa Mahkemesi, bu bağlamda 2820 sayılı Kanun'un ek 1. maddesi ile getirilen hazine yardımından yararlanmak için %3 oranında oy alma şartının, bir sınır belirlenmesi yoluyla seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkına yönelik bir müdahale oluşturduğunu belirtmiştir. Ancak asgari bir sınır konulmaması durumunda alınan her oyun devlet yardımı temelinde bir gelir kapısı olarak değerlendirilerek siyasi parti sayısını önemli ölçüde artıracığına dikkat çeken Anayasa Mahkemesine göre, devlet yardımına ilişkin olarak yapılan bir düzenlemede siyasi partilerin demokratik çoğulculuğu güçlendirme fonksiyonu ile aşırı ve işlemez bir parti enflasyonunun dengelenmesi beklenir. Başka bir ifade ile ölçülü bir sınırın belirlenmesi, seçilme hakkının etkinliğinin sağlanması için gereklidir.

Öte yandan siyasi partilerin tek gelir kaynağı, doğrudan yapılan devlet yardımı değildir. Bunun dışında 2820 sayılı Kanun'un 61. maddesinde belirtildiği üzere siyasi partilerin başka gelir kaynakları da bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi, ayrıca sadece %10 ülke barajını aşarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde temsil edilen partilere hazine yardımı yapılması yoluna gidilmediğini, hazine yardımı yapılabilmesi için bu oranın çok altında olan %3 düzeyinde bir sınırın uygulanmasının, seçilme hakkına ölçülü bir müdahale olduğunu değerlendirmiştir.

Sonuç olarak 24., 25. ve 26. Dönem Milletvekili Genel Seçimlerinde %3 sınırını aşamayan başvuruçuların hazine yardımı alamaması nedeniyle Anayasa'nın 67. maddesinde güvence altına alınan seçilme ve siyasi faaliyette bulunma haklarının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

HABERLEŞME HÜRRİYETİNE İLİŞKİN MEHMET SEYFİ OKTAY KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 03/16

27.01.2016

Anayasa Mahkemesi, 10/12/2015 tarihinde Mehmet Seyfi Oktay bireysel başvurusunda (B. No: 2013/6367), Anayasanın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ve ihlal nedeniyle başvurucuya 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

Olay

Kamuoyunda “*Ergenekon soruşturması*” adıyla anılan soruşturma kapsamında iletişiminin tespitine karar verilen başvuru gözümlüne alındıktan sonra serbest bırakılmıştır. Bu sırada bazı ulusal gazetelerde ve televizyon kanallarında başvuruçunun telefon görüşmeleri yayınlanmış ve hakkındaki iddialara ilişkin haber ve yorumlara yer verilmiştir.

Başvuruçcu, belirtilen haberleri yapan gazeteciler ve soruşturma kapsamındaki bilgileri basına sızdıran meçhul görevliler hakkında şikâyetçi olmuştur. Fatih ve Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılıklarının yetkisizlik kararları sonrasında Fatih Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından otuz üç kolluk görevlisinin ifadesi alınmış, sonrasında yapılan yasal düzenleme nedeniyle dosyayı ele alan ilgili Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Bu karara yapılan itiraz reddedilmiştir.

İddialar

Başvuruçcu, hakkında çıkan haberler nedeniyle eski Adalet Bakanı olarak hakarete ve iftiraya uğradığını, toplum nazarında küçük düşürülmeye çalışıldığını, hakkında yürütölen soruşturma kapsamında kayıt altına alınan telefon görüşmelerinin basına sızdırıldığını, bu şekilde kamuoyu önünde suçlu olarak ilan edildiğini, soruşturma kapsamındaki bilgileri sızdıran kişilerin tespit edilerek cezalandırılmaları için Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyette bulunduğunu, idari soruşturmanın, potansiyel şüphelilerin bağılı olduğu Emniyet Müdürlüğü tarafından yürütöldüğünü ve Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yetersiz ve eksik soruşturma

sonucunda kovuşturmayaya yer olmadığı kararının verildiğini belirterek temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, kamu makamlarının bireyin haberleşme özgürlüğüne ve haberleşmesinin gizliliğine keyfî bir şekilde müdahale etmemesinin, Anayasa ile sağlanan güvenceler kapsamında kaldığını belirtmiş, haberleşmenin içeriğinin denetlenmesinin, haberleşmenin gizliliğine ve dolayısıyla haberleşme özgürlüğüne yönelik ağır bir müdahale oluşturduğuna dikkat çekmiştir. Gizli uygulanmaları nedeniyle kötüye kullanıma riski barındıran haberleşmenin gizliliğine yönelik tedbirlerin, uygulama alanı ve usulünün açık kanun hükümleri ile düzenlenmesinin şart olduğunu belirten Anayasa Mahkemesi, haberleşme özgürlüğüne yapılan müdahalenin, öncelikle kanunla öngörülmesini, ilgili mevzuatın “ulaşılabilir”, “yeterince açık” ve belirli bir eylemin gerektirdiği sonuçlar açısından “öngörülebilir” olması gerektiğini ifade etmiştir.

İkinci olarak söz konusu sınırlamanın “meşru bir amaca” dayalı olmasının ve demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olmasının gerektiğini işaret eden Anayasa Mahkemesi, kamu makamlarının kişisel nitelikteki verilerin veya haberleşme kayıtlarının ifşa edilmesini önleme, bu kayıtların medyada yayımlanması suretiyle haberleşmenin gizliliğine müdahale edilmesi durumunda ise etkili bir soruşturma yürütülmesi ve sorumluların cezalandırılmasının sağlanması konusunda devletin pozitif yükümlülüğü bulunduğunu belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesine göre, kişiler hakkında henüz kamu davası açılmadan önce soruşturma makamlarınca telefon dinleme tedbiri sonucu elde edilen kayıtların korunmasının hassasiyetle yerine getirilmesi şarttır ve hakkında telefon dinleme tedbiri uygulanan kişiler hakkında kamu davası açıldıktan sonra da yargılama sırasında söz konusu kayıtlardan hangilerinin kamuoyu tarafından öğrenilmesine izin verileceği konusunda yargılamayı yürüten mahkemenin titiz bir denetim yapması gerekmektedir. Başvurucu hakkında Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturma henüz tamamlanmadan belirtilen telefon kayıtları ifşa olduğundan iddianame hazırlanıp suçlamalar ve deliller ortaya konulmadan önce başvurucu hakkındaki iddialar kamuoyu tarafından öğrenilmiştir. Bu aşamada başvurusunun kendisini savunma imkânı olmadığından kamu makamlarınca başvurucuya ait soruşturma kapsamında tespit edilen telefon görüşme kayıtlarının gizliliğinin korunması konusunda gerekli

tedbirlerin alınmayarak başvuruçunun haberleşme hürriyetinin maddi boyutu ihlal edilmiştir.

Söz konusu kayıtların medyada yayımlanması suretiyle haberleşmenin gizliliğine müdahale edilmesi üzerine Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturmanın etkili olduğunun da kabul edilmesi mümkün görünmemektedir. Cumhuriyet Savcılığı tarafından iki yıllık soruşturma sürecinde ilgili kolluk görevlilerinin ve basın mensuplarının ifadelerinin alınmasından başka hiçbir işlem yapılmamıştır. Başka bir ifadeyle olayın tüm yönlerinin ortaya konulmadığı ve varsa sorumlu kişilerin belirlenebilmesine imkân tanıyan etkili bir soruşturma yapılmadığı, soruşturma sonunda ulaşılan sonucun da elde edilen delillerin kapsamlı ve nesnel bir analizine dayalı olmadığı, sonuç olarak sızmanın nasıl gerçekleştiği konusunda hiçbir somut sonucun belirtilmediği görülmektedir. Bu kapsamda söz konusu olaya ilişkin bilirkişi incelemeleri de dâhil olmak üzere tüm kanıtları toplamak için alınabilecek makul tedbirleri alma yoluna gidilmemiştir. Söz konusu ifşanın, kolluk görevlileri tarafından yapılmadığı kanaatine ulaşan Cumhuriyet Savcılığı tarafından bu sonucun yeterli görüldüğü, başka kamu görevlileri tarafından söz konusu eylemin gerçekleştirilebileceği konusunda hiçbir inceleme ve araştırma yapılmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi, belirtilen eksiklikler nedeniyle etkili bir soruşturma yürütülmeyerek haberleşme hürriyetinin usule ilişkin boyutunun da ihlal edildiği kanaatine ulaşmıştır.

Sonuç olarak başvuruçunun Anayasa'nın 22. maddesinde düzenlenen haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ve başvuruçuya 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

ÖZEL HAYATIN GİZLİLİĞİNE İLİŞKİN ATA TÜRKERİ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 05/16

05.02.2016

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü, 12/12/2015 tarihinde *Ata Türkeri* bireysel başvurusunda (B. No: 2013/6057), Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucu Hava Kuvvetleri Komutanlığı personeli iken, özel hayatına dair iddialar içeren isimsiz bir ihbarın alınması üzerine idari tahkikat başlatılmış, bu kapsamda başvurusunun ve diğer bazı personelin ifadeleri alınmıştır. Başvurusunun cinsel hayatına ilişkin bazı hususlar bu ifade ile öğrenilmiştir. Söz konusu ifade, idari tahkikat başlatıldığı başvurucuya bildirilmeden ve hangi kapsamda ifadesine başvurulduğu açıklanmadan alınmıştır. Ancak başvurusunun kendisine sorulan soruları yanıtladığı ve öğrencilik döneminden başlayarak cinsel hayatına ilişkin hususları içeren ifade metnini imzaladığı anlaşılmaktadır.

Başvurucu hakkında ahlaki durum gerekçesiyle zorunlu emekliliğe ayırma cezası uygulanmış, bu işlemin iptali talebiyle açılan dava Askeri Yüksek İdare Mahkemesi tarafından reddedilmiştir.

İddialar

Başvurucu, mülakat adı altında, tanık olarak çağrıldığı izlenimi verilerek, herhangi bir disiplin cezası tehdidi olmayacağı güvencesi ve manevi baskı altında ifadesinin alındığını ve okumadan imzalatıldığını, özel hayata ilişkin bilgilere dayanılarak ayırma işlemi tesis edildiğini belirterek anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, başvurusunun meslekî nedenlerle yürütülen bir disiplin soruşturması neticesinde değil, disiplinsizlik ve ahlaki durum

sebebiyle Türk Silahlı Kuvvetleri'nden çıkarıldığına dikkat çekmiş, özel hayata saygı hakkına idari veya yargısal bir müdahalenin, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığının, bu bağlamda demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük ilkelerine uygunluğunun değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesine göre, özel hayat kavramı, salt mahremiyet alanına işaret etmeyip bireylerin özel bir sosyal hayat sürdürmelerini de güvence altına almaktadır. Özellikle kamu görevlilerinin meslekî yaşamlarıyla da bütünleşen özel hayatlarının bazı unsurlarının idari makamların takdir yetkisi çerçevesinde sınırlamalara tabi tutulması mümkündür. Ancak bu kişilerin de diğer bireyler için öngörülen sınırlamalarda olduğu gibi anayasal güvencelerden istifade etmeleri ve özel yaşamın gizliliği hakkının cinsellikle ilgili mahremiyet söz konusu olduğunda, idarenin takdir yetkisinin daha dar tutulması gerekir.

Anayasa Mahkemesine göre, özel hayata yönelik müdahalelerin haklı olduğunun kabul edilebilmesi için özellikle ciddi gerekçelerin varlığı şarttır. Başvurucunun tesis edilen işleme esas alınan ifadesinin, belirli ve somut fiiller belirtilmeden ve hangi hukuki işleme esas alınacağı konusunda bilgi verilmeden temin edilmiş olması anılan ifadeyi şüpheli duruma getirmiştir. Anayasa Mahkemesi, Derece Mahkemesi kararında, başvurucunun iddialarına rağmen ifadenin alındığı koşulların detaylı şekilde incelenmediğini, başvurucunun özel hayatının en mahrem yönünü oluşturan cinsel hayatını öğrencilik yıllarından itibaren tüm detaylarıyla anlatmasının hangi koşullarda gerçekleştiğinin ortaya konulmadığını ve Derece Mahkemesi kararının, ifade alma koşullarına yönelik iddialar dikkate alındığında başvurucunun mahremiyet hakkına müdahaleyi haklı kılabilecek makul bir gerekçe içermediğini değerlendirmiştir.

Sonuç olarak başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

YAŞAM HAKKI KAPSAMINDA ETKİLİ SORUŞTURMA YÜRÜTME YÜKÜMLÜLÜĞÜNE İLİŞKİN YAVUZ DURMUŞ VE DİĞERLERİ KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 06/16

05.02.2016

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü, 16/12/2015 tarihinde *Yavuz Durmuş ve diğerleri* bireysel başvurusunda (B. No: 2013/6574), Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının ihlal edildiğine ve başvuruculara 60 bin TL manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucuların babaları Yaşar Durmuş, askerlik hizmetini yerine getirdiği dönemde izinden dönmekte iken İstanbul'un Maltepe ilçesinde askerî bölge içinde ağaca asılmış şekilde ölü bulunmuştur. Müteveffanın asıldığı ağacın üzerinde "*İşte ihanetin sonu. Kökünü kazıyacağız. Biji serok Apo. PKK*" yazılı bir bez pankart olduğu tespit edilmiştir. Yapılan otopsi sonucunda müteveffanın ölüm sebebinin başkaları tarafından enseden yukarı doğru boyuna bağ tatbiki olduğu belirlenmiştir. Cumhuriyet Savcılığı şüpheli olduğu ileri sürülenler hakkında hiçbir delil olmadığı, faille ulaşamadığı ve 20 yıllık zaman aşımı süresi dolduğu gerekçeleriyle kovuşturmaya yer olmadığı kararı vermiştir.

İddialar

Başvurucular, yapılan soruşturmada özenli ve hızlı araştırma yapılmadığını, dosyanın görevsiz Cumhuriyet savcılığında 2 yıl bekletildiğini, cinayetin örgütle ilgili yönünün aydınlatılması konusunda bir çaba gösterilmediğini, kamu görevlilerinin olaya katkılarının araştırılmadığını, şüpheli ve şikâyetçilerin ifadelerinin alınması için uzun yıllar beklenildiğini, soruşturma sonucunda şüpheliler hakkında delil yetersizliğinden ve olayla ilgili olarak da zamanaşımından kovuşturmaya yer olmadığına kararı verildiğini iddia etmişlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, soruşturma dosyasında, olayı gören kişilerin olup olmadığına ilişkin bir sorgulama yapılmadığını, askerlik yaptığı ya

da cesedin bulunduğu yerdeki askeri birlik mensuplarından beyan alma yoluna gidilmediğini, müteveffanın uzaktan akrabası olan ve haklarında şikâyet bulunan dört kişinin olaydan ancak 2 yıl 8 ay sonra şüpheli olarak sorgulandıklarını tespit etmiş, cinayetin terör örgütü tarafından işlenmiş olabileceği ihtimalinin soruşturmanın ilk evresinde sorgulanması gerektiği, bu yönde destekleyici bilgi ve belgeye ulaşılamaması durumunda da kişisel husumet gibi diğer nedenlerle işlenmiş olup olmadığı konusunda soruşturmaya devam edilmesinin makul yöntem olacağını değerlendirdikten sonra, bunları ölüm olayının nedenini veya sorumlu kişilerin ortaya çıkarılması imkânını zayıflatan soruşturmaya ilişkin eksiklikler olarak tespit etmiştir.

Anayasa Mahkemesine göre, soruşturmanın kritik olan ilk iki buçuk yılında Cumhuriyet Başsavcılığının şikâyet edilen dört kişinin beyanlarını dahi almayarak hangi değerlendirmeye soruşturmaya yön verdiği belirsizdir. Olay yeri incelemesi açısından cesedin bulunduğu yere Cumhuriyet savcısının gittiğine dair bir bilgi bulunmamakta olup ceset üzerinde ve civarında parmak izi, ayak izi, araç izi gibi olayı aydınlatabilecek nitelikteki delillerin tespiti ve korunması yönünde de bir çalışma yapılmamıştır. Ayrıca Cumhuriyet Başsavcılığınca bu konuda yapılan bildirimlerde yetersiz kalındığının açıkça ifade edilmesi, başvuru sahiplerinin iddialarını teyit eder niteliktedir.

Kesin bir sonuca ulaşılmasını ortadan kaldıracak şekilde soruşturmanın dava zamanışımından düşme kararıyla sonuçlanması da dikkate alındığında bir bütün olarak başvuru konusu olayda, soruşturma sürecinde gösterilmesi gereken dikkat ve özenin gösterilmediği ve soruşturmada süratle hareket edilmediği kanaatine ulaşılmıştır.

Sonuç olarak Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının gerektirdiği etkili soruşturma yürütme yükümlülüğünün, ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

YAŞAM HAKKININ GEREKTİRDİĞİ ETKİLİ SORUŞTURMA YÜRÜTME YÜKÜMLÜLÜĞÜNE İLİŞKİN TURAN UYTUN VE KEVZER UYTUN KARARI BASIN DUYURUSU

Basın Duyurusu No: BB 07/16

24.02.2016

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, 15/12/2015 tarihinde *Turan Uytun ve Kevzer Uytun* bireysel başvurusunda (B. No: 2013/9461), Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının gerektirdiği etkili soruşturma yürütme yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Olaylar

Başvurucuların çocuğu olan M.U. evlerinin balkonunda bulunduğu sırada başına isabet eden bir cisim nedeniyle aldığı darbe sonucunda vefat etmiştir. Başvurucular, M.U.'nun ölümüne kolluk görevlileri tarafından göstericilere müdahale amacıyla atılan gaz fişeginin neden olduğu iddiası ile Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına başvurmuşlardır. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan otopsi işlemi ve diğer inceleme ve araştırmalar sonucunda bir jandarma görevlisi için Cizre Kaymakamlığından soruşturma izni talep edilmiş, Kaymakamlık soruşturma izni vermemiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı ve başvurucuların bu karara itirazı Bölge İdare Mahkemesi tarafından reddedilmiştir.

İddialar

Başvurucular, kolluk görevlileri tarafından gaz fişegi atılarak çocuklarının ölümüne sebebiyet verildiğini, olayın meydana gelişi, Adli Tıp Kurumu raporu, tanık beyanları birlikte değerlendirildiğinde sorumlunun yargılanması gerektiğini belirterek yaşam hakkının, hak arama hürriyetinin ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, başvurucuların çocuğu olan M.U.'nun ölümüne neden olan olay sırasında bir eylemcinin Vergi Dairesine gaz çıkaran bir madde attığının kamera kayıtlarında görüldüğüne, Jandarma görevlisinin

de gaz fişegi attığının tespit edildiğine, öte yandan tanıkların çocuğun başına çarptıktan sonra balkondaki ekmek torbasına bir cismin düşmesiyle duman çıkmaya başladığı ve torbanın bu nedenle balkondan aşağıya atıldığını ifade ettikleri halde anılan torbaya düşen cismin incelenmesi yoluna gidilmediğine ve balkona ulaşan maddenin hangi kaynaktan geldiğinin tespitinin yapılmadığına dikkat çekmiştir. Başsavcılık ve Jandarma olay yeri inceleme raporunda yok iken Emniyet Müdürlüğünün düzenlediği raporda balkonun atılan fişegin menzili dışında olduğunun belirtilmesinin doğurduğu çelişkiyi gidermeye yönelik bir çalışma yapılmadığını da değerlendiren Anayasa Mahkemesi, söz konusu olayda tüm bu çelişki ve belirsizlikleri gidererek ölüm nedenini ortaya koyacak etkili bir soruşturma yürütülmediği sonucuna varmıştır.

Bölge İdare Mahkemesinin gerekçeli kararında iki farklı yöndeki iddiaları karşılıklı olarak değerlendirmek suretiyle bir sonuca ulaşmaksızın sadece İdarenin görüşü doğrultusunda bir sonuca ulaşıldığını belirten Anayasa Mahkemesi, anılan kararın *“soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması”* gereğini karşılamadığını ve bunun anılan gereklilikleri karşılayabilecek bir süreci öngören soruşturma ve kovuşturma aşamalarına geçilmesini engellediğini ifade etmiştir.

Olay yeri inceleme, ölü muayenesi ve otopsi incelemesi gibi delil toplamaya yönelik bir kısım işlemlerin en kısa sürede yerine getirildiği, bununla birlikte, ölenin anne ve babasının ifadelerinin olaydan 20 gün, şüpheli konumundaki kolluk görevlisinin ifadesinin 25 gün, diğer görevlilerin ifadelerinin dört ay, kesin ölüm sebebinin tespiti için istenen raporun bir buçuk yıl, Devlet Hastanesinde M. U.’nun muayenesini yapan doktorun ifadesinin 2 yıl sonra alındığı, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından gaz fişegi atışının etkilerine ilişkin bilgilerin olaydan yaklaşık iki buçuk yıl sonra Kriminal Polis Laboratuvarından ve buradan bir sonuç alınmaması üzerine Çankırı Silah Fabrikası Müdürlüğünden talep edildiği, ancak istenilen bilgilerin Cumhuriyet Başsavcılığına verildiğine ilişkin bir bilginin dosya kapsamında yer almadığı ve nihai olarak, olaydan yaklaşık iki yıl dokuz ay sonra Cumhuriyet Başsavcılığınca jandarma görevlisi H. A. hakkında Kaymakamlıktan soruşturma izni talebinde bulunulduğu, soruşturma izni verilmemesi ve itirazın Bölge İdare Mahkemesince reddinden sonra Cumhuriyet Başsavcılığınca olaydan yaklaşık üç yıl üç ay sonra H. A. hakkında inceleme yapılmasına yer olmadığına karar verildiği hususlarını bir bütün olarak göz önünde bulunduran Anayasa Mahkemesi, delil toplamaya ve delilleri değerlendirmeye ilişkin olarak değinilen çelişki ve eksiklikler ile

soruşturma kapsamında belirtilen işlemlerin gerçekleşme zamanları birlikte gözetildiğinde, soruşturmanın makul bir sürat ve özenle yürütülmediği kanaatine ulaşmıştır.

Sonuç olarak Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının gerektirdiği etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Bu basın duyurusu Genel Sekreterlik tarafından kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, bağlayıcı değildir.

